

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

S. P. Bernardi. Abbatis Claræ-Valensis. Sermones de Diversis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

S PATRIS BERNARDI ABBATIS CLARÆVALLENSIS SERMONES

De Diversis.

S E R M O I.

De fallacia & brevitate vitæ præsentis.

Vera omninò sententia, Fratres, quoniam *tentatio est vita hominis super terram*^a. Siquidem fallax est, nec simpliciter fallere consuevit. Ut enim multipliciter illudat hominibus, mutat faciem, mutat vocem, modò ait, modò negat, nec erubescit: de ipsa quantitate sua diversis diversa loquitur, imò & eidem diverso tempore contraria quoque suggerit & adversa. Modò enim se brevem esse causat, modò simulat longiorem. Cum peccare delectat adhuc, gemit altius pro brevitate sua. Nec brevitatis falsa, sed gemitus fallax, quod id memoret cum mœre, unde magis oportuerat gratulari. Siquidem bonum est ei si sic agere perseverat, ut flagitiis eius quibus voluntas modum non ponit, vel necessitas finem ponat. Expedit ei qui semper anima moritur, ut corpore citius moriatur, magis autem ei bonum erat si natus non fuisset homo ille. Et ipsa denique vitæ memoria brevioris remedium magis quam incentivum debuerat esse peccati, sicut scriptum est^b: *Memorare novissima tua, & in æternum non peccabis*. Quod si usque adeo regnat in te peccatum, imò usque adeo delectat te servire peccato, ut doleras tibi modicum tempus esse quo servias ei, sed eousque latam diligis viam, ut omnimodis optes si posses eam etiam facere longam; velis nolis, non longè est finis eius, sed tu fateor longè es à regno Dei, & firmissimum pepigisse videris cum morte foedus, pactum cum inferno.

^a Job. 7. a

Quam falsa & fallacia hominū judicium.

Malis expedit non esse longævus.

^b Eccli. 7. d. Memoria mortis frangit peccatum.

Erraverunt (ait Propheta) *in solitudine in inaquoso, viam civitatis habitaculi non invenerunt*. Solitudo hæc superborum est, quia solos sese reputant, solos appetunt reputari. Literatus est? odit socium Astutus in negotiis sæcularibus? neminem vellet sibi similem inveniri. Pecuniosus est? si ditescere viderit alterum, cruciatur. Fortis est aut formosus? da ei parem, & contabescit. Solitarius est, sed erroneus. Errat in solitudine sua: non enim solus habitare poterit super terram. Nec mirum quod so-

^c Ps. 106. a. Superbia impatiens consortii.

Bbbb 2.

litu-

litudini huic, *inaquosum* additur: ut dicatur, in solitudine in *inaquoso*. Sicut enim in solitudinibus aquæ deesse solent, & loca deserta sterilia quoque & arida esse consueverunt, sic superbiam impoenitentia comitatur. Elatum enim cor, durum & expers est pietatis, ignarum compunctionis, siccum ab omni rore gratiæ spiritualis, quia superbis Deus resistit, humilibus vero dat gratiam ^d. *Qui emittis fontes in convallibus, inter medium montium* (ait Propheta ^e) *pertransibunt aqua*. Hinc est quòd de seipso miserabiliter conquerens ait ^f, *Anima mea sicut terra sine aqua tibi*. Siquidem aquæ inopia non modo aridum, sed & sordidum facit, dum non est quo laveris: & humanum cor lachrymas nesciens, non modo durum, sed & impurum esse necesse est. *Lavabo*, ait ^g, *per singulas noctes lectum meum*, ut conscientiæ maculas diluam. *Lachrymis meis stratum meum rigabo*, ne in me quoque fiat quod scriptum est, de semine quod cecidit supra petram, & natum aruit, quia non habebat hu-

^h Matt. 13. a morem ^b.

Erraverunt in solitudine in inaquoso: viam civitatis habitaculi non in venerunt. Erraverunt planè in inavio, & non in via. Neque enim via est lata via. Rectitudo quippe ad viam, latitudo ad planitatem magis quam ad viam pertinet. Solitudo in via lata est via: & ubi nulla est via, totum est via. Sic est vita exposita vitiis, latissimos habens hinc inde terminos, quia nullos terminos habens. Nec vita sane dicenda est, quia nimirum soli vivitur morti, Apostolo teste, qui ait ⁱ: *Quia si secundum carnem vixeritis, moriemini*. Sic nec circuitus via, & tamen impiorum est via, sicut scriptum est ^k: *In circuitu impii ambulant*. Ipsa est spaciofa via, cuius latitudinis spacium nullis clauditur metis, ubi nec lex est, nec prævaricatio. Huiusmodi ergo filiis diffidentiæ qui totos sese corporeis voluptatibus & propriis voluntatibus tradiderunt, fiducialiter fallax vita brevem sese esse fatetur, ut carnaliter doleant quòd instar principis sui* modicum tempus se habere cognoscant, atque eo vehementius ad omne flagitium inardescant, sicut quidam dicere referuntur ^l: *Non nos prætereat flos temporis, coronemus nos rosis antequam marcescant*. Nullum pratum sit quod non pertransseat luxuria nostra, nullus sit expers luxuriæ nostræ, ubique relinquamus signa latitiæ, quoniam hæc est pars, & hæc est fors nostra. Et manifestius: *Manducemus & bibamus, cras enim moriemur*. Verum id quidem respondebit eis cras iustitia sua: nec manentem hic civitatem habent vel ipsi qui viam civitatis habitaculi non invenerunt. Sed quodeo magis peccare festinant, prorsus insaniunt. Sane eisdem ipsis si quando forte imminentis sibi mortis coeperint horrere memoriam, & terribilem expectationem iudicii contremiscere, continuo vitæ huius fallacia longam se esse mentitur:

ut

^d Iacob. 4. b

^e Psal. 103. b

^f Psal. 142. b

^g Psal. 6. b

ⁱ Rom. 8. c

^k Psal. 11. b

* Diaboli: de

quo

^l Apoc. 12.

descend. ad

vos Diab.

habens irā

mag. sciens

quod modi-

cum tem-

pus habet.

* I Sap. 2. b

Impii ex vitæ

brevitate, lu-

curiandi oc-

casione su-

mentes, insa-

niunt.

ut quam paulo ante brevem esse dolebant peccato vitam, nunc eandem repente inveniunt usque adeo prolongatam, ut securè se posse putent non modicam adhuc partem consumere in peccatis, quòd reliqua longa sit, & sufficiat ad agendam pœnitentiam pro peccatis. Cæterum sicut prioribus nisi resipuerint, timor quem timent eveniet, imò gravius quam quòd venturur accidet eis, ut non modo flagitiorum tempus velociter transeat; sed & succedat tempus aut magis æternitas suppliciorum: ita & his cum dixerint pax & securitas, repentinus superveniet interitus, ut non possint nec dimidiare dies quibus sese somniant adhuc esse victuros, non illam quam sibi pollicentur dimidiationem explere dierum.

*Vitam modò
brevem modo
longam sibi
sunt.*

Vobis Fratres nec jam à tristitia veræ brevitatis, nec à fallaci consolatione simulatæ longitudinis timeo, quod certissimè jam cœperitis ire in civitatem habitationis, nec ambuletis in invio, sed in via. Vereor autem ne vobis quoque, sed aliter vita ipsa simulatione longitudinis illudere velit, non consolationem hinc afferens, sed magis inferens desolationem. Vereor, inquam, ne longiorem sibi vitam superesse quis reputans, & grandem sibi restare autumans viam, obruatur à pusillanimitate spiritus, & labores tantos & tam diuturnos sustinere posse desperet: quasi vero non secundum multitudinem dolorum suorum in corde suo consolationes divinæ lætificent animas electorum. Et nunc quidem secundum multitudinem dolorum, dum adhuc quasi ad mensuram dantur. Cæterum post hæc, delectationes, non jam consolationes in dextera eius usque in finem. Concupiscamus illam dexteram, Fratres, quæ totos amplexabitur nos, suspiremus ad delectationes illas; ut sicut breve est omninò tempus, etiam pauci videantur nobis dies præ amoris magnitudine. *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis*. Jucunda promissio, & votis omnibus amplectenda. Non enim astabimus quasi inanes & vacui spectatores, nec gloria quasi extrinsecus revelabitur nobis, sed in nobis. Videbimus enim Deum facie ad faciem, sed non extra nos, quia in nobis erit, utique omnia in omnibus. Nimirum plena erit gloria illa etiam omnis terra, quanto magis anima ipsa replebitur? *Replebimur* inquit, *in bonis domus tuæ*. Et quid dico quòd non aderit nobis gloria, sed inerit? Nunc quoque in nobis est, sed tunc revelabitur. Nunc enim filii Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus.

Tentatio piorum quibus tedio est longior vita ob continuos, quos secù trahit, labores.

**m Rom. 8. d
Remediū eius
consideratio
futuræ retri-
butionis &
glorie.*

n Psal. 64. a

Fratres mei, si non accepimus spiritum huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est, sciamus quæ à Deo donata sunt nobis. Ego enim dico quoniam omnia. Et si mihi non creditis, Apostolo credite: *Qui proprio, ait, filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non omnia etiam cum illo nobis donavit?* Hæc nempe potestas filiorum DEI, quam dedit his qui receperunt eum. Hæc gloria cuiusque fidelis, gloria quasi adoptati à

**o Rom. 8. f*

Patre, per eum utique cuius gloriam vidimus, gloriam quasi Unigeniti à Patre. Audi denique potestatem *P*, *Omnia, inquit, possibilia sunt credenti.*

Sed adhuc multa, inquires, graviter inquietant, multa evidentius ad-
 versantur. Et miror quomodo omnia data memores, quibus ferè nulla fa-
 mulantur ad votum. Servire nobis videntur aliqua sed cum labore no-
 stro: nec nisi prius servierimus eis. Jumenta ipsa nisi fuerint à nobis nu-
 trita, nisi domita, nisi fuerint pabulo sustentata, non adjuvant. Terra ipsa
 quæ debuerat nobis esse germanior, non sine sudore vultus nostri panem
 nobis ministrat, imò & cum coluerimus eam, spinas & tribulos germinat
 nobis. Et cætera omnia denique si diligenter consideremus, servitium à
 nobis magis exigunt quàm exhibent nobis: ut ea interim fideam quæ sunt
 parata nocere, ut est ignis ad exurendum: aqua ad submergendum: feræ
 ad lacerandum. Et hæc quidem ita se habent, sed tamen non mentitur A-
 postolus etiam alio loco manifestius asseverans scire se *quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti.* Veruntamen solerter attède quòd non ad libitum famulari: sed coo-
 perari dicit ad bonum. Neque enim ad voluntatem serviunt, sed ad utili-
 tatem: non ad voluptatem, sed ad salutem: non ad votum, sed commo-
 dum nostrum. Usque adeo siquidem in hunc modum omnia nobis coope-
 rantur in bonum, ut inter hæc omnia etiam ea quæ nihil sunt numeren-
 tur, molestia, morbus, & ipsa mors etiam, & peccatum, quæ quidem con-
 stat naturas non esse, sed naturæ corruptiones. An vero ei peccata ipsa non
 cooperantur in bonum, qui ex eis humilior, ferventior, sollicitior, timora-
 tior & cautior invenitur.

Hæ sunt erga primitiæ spiritus, hæ primitiæ regni, hæ gloriæ præliba-
 tio, hoc potestatis initium, & arrha quædam paternæ hæreditatis. Cæte-
 rum cum venerit quòd perfectum est, evacuabitur quod ex parte est, ut ad
 votum deinceps omnia disponatur, quòd indissolubili vinculo copulata si-
 bi utile & jucundum separari ultra non possit. Hoc nempe erit illud æter-
 num gloriæ pondus de quo identidem ait Apostolus: *Momentaneum, in-
 quit, hoc est leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum
 gloriæ pondus operatur in nobis.* Perge ergo murmurare & dicere: Longum
 est, grave est, non possum tam immania & tam diuturna portare. Aposto-
 stolus *momentaneum & leve* perhibet esse quod tolerat: & certe nec dum
 à Judæis quinquies quadragenas una minus accepisti; nec dum nocte ac die
 in profundo maris fuisti, nec dum plus omnibus laborasti, postremo nec
 dum usque ad sanguinem restitisti. Vide ergo quam non sunt condignæ
 ad gloriam passiones. Quod tribulationis est, momentaneum est & leve:
 quod gloriæ, æternum est, & pondus etiam supra modum in sublimitate.
 Quid in incertum tibi dies & annos numeras? Transit hora, transit &
 pœna;

*Homini quo-
modo donata
omnia.*

*q Rom. 8. c
Diligentibus
Deum omnia
cooperantur
in bonum.*

*Etiam mor-
bus, mors &
ipsum pecca-
tum.*

2. Cor. 4. d

*NOTA,
Labor brevis,
merces per-
petua.
Passio mo-
mentanea,
gloria æterna.*

poena! nec accedunt sibi, sed cedunt potius & succedunt. Non sic gloria, non sic remuneratio, non sic merces ipsa laboris: nescit vicissitudinem, nescit finem, manet tota simul, & manet in æternum. *Cum dederit* (inquit *s*) *dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini.* Sufficit enim nunc cuique diei malitia sua, nec laborem suum poterit reservare sequenti; sed omnium merces laborum in una illa die reddetur, cui altera non succedit. *Reposita est mihi corona iustitiæ* (ait Apostolus *t*) *quam reddet mihi non illis, sed in illum diem iustus iudex.* Melior est enim dies una in atriis illis super milia *u*. Guttatim poena bibitur, liquando sumitur, per minutias transit: *u* *Psal. 83. c* nam in remuneratione torrens est voluptatis, & fluminis impetus, torrens inundans lætitiæ, flumen gloriæ, & flumen pacis. Flumen planè est, sed quod affluat, non quod fluat vel effluat. Flumen non quod transeat vel pertranseat, sed quod abundet.

Æternum, inquit, *gloriæ pondus.* Non enim nobis gloriosa vestis, non gloriosa domus, sed ipsa gloria promittitur. Si quid vero illorum aut simulum aliquando dicitur, figura est. Nam in veritate justorum expectatio, non aliquod lætum, sed ipsa lætitia est *u*. Gaudent in cibis, gaudent pompis, gaudent in divitiis, gaudent & in vitiis homines, sed luctus extrema occupat eiusmodi gaudiorum, quod gaudium in materia convertibili mutari necesse sit re mutata. Accenditur cereus: non purum lumen est, sed lucerna: liquidem ignis ipse propria fomenta consumit, nec nisi ipsa consumptione fovetur. Porro deficiente materia etiam ipse deficiet: & ubi illam videris prorsus exustam, hunc quoque nihilominus extinctum esse reperies. Sicut ergo flammæ illius novissima fumus occupat & caligo, sic lætitiæ lætæ rei in tristitiam commutatur. Nobis autem non favum mellis, sed purissimum & liquidissimum mel reposuit Deus, ipsam plane lætitiæ, vitam, gloriam, pacem, voluptatem, amœnitatem, fœlicitatem, jucunditatem & exultationem thesaurizavit nobis Dominus DEUS noster: & hæc omnia unum, ut sit participatio Hierusalem in idipsum. Et hoc unum & idipsum non nisi ipse, sicut supra meminimus, dicente Apostolo *u*, quoniam erit DEUS omnia in omnibus. Hæc merces nostra, hæc corona nostra, hoc bravium nostrum, ad quod utinam sic curramus, ut comprehendamus. Fratres, nunquam prudens agricola seminandi opportunitatem reputat longiorem, quod futuræ messis desiderat ubertatem. Vestri autem dies non minus utique quàm capilli omnes numerati sunt: & sicut pilus de corpore, sic & momentum de tempore non peribit. Habentes ergo talem promissionem, charissimi, non deficiamus aut fatigemur aliquando: nec grave causamur onus Christi: quod teste ipso leve est; vel jugum, quod revera suave est: sed ad omne quod videmur portare pondus diei, æternum gloriæ pondus cogitemus. Ad quam nos sua miseratione

*Psal. 93. a**2. Tim. 4. b**Psal. 83. c**Prov. 10. d**Breve gaudium mundanorum.**Elegans simile.**Ad gaudium piorum stabile & perpetuum.**1. Cor. 1. d & Coloss. 3. b*

2 Psal. 113. b

ratione perducat virtutum dominus & rex gloriæ, cui interim devota humilitate clamamus: Non nobis domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam &c.

S E R M O II.

De Obedientia, Patientia, & Sapientia, seu, de noscendo seipsum, quod homines sumus.

Religiosorum
vocatio &
vacatio.

a Psal. 136.

b Psal. 145. a

c Psal. 9. g

† S August.

d Job. 5. b

Homo natus
ad laborem
& dolorem.

e Psal. 9. g

f Psal. 55. a

g Psal. 118. b

h Psal. 37. d

In hac vita
nemo sine la-
bore, vel do-
lore.

i Psal. 72. a

Esti quidem
bruto stupore
insensibiles.

k Isa. 57. d

Obsecro vos, Fratres, per communem salutem, studiose suscipite datam vobis opportunitatem operandæ salutis. Obsecro per misericordiam, pro qua tam miserabiles vos facere studuistis, facite ad quod venistis, ad quod ascendistis de fluminibus Babylonis. *Super flumina Babylonis* (ait Propheta ^a) *illic sedimus & flevimus, dum recordaremur tui Sion.* Nulla vobis hic nutriendorum liberorum cura, nulla sollicitudo quomodo placeatis uxoribus: non de nundinis, non de negociis sæcularibus, non de ipso victu & vestitu necesse est cogitare. Procul à vobis magna quidem ex parte diei malitia, & sollicitudo vitæ. Sic abscondit vos Deus in abscondito tabernaculi sui. Vacate itaque, dilectissimi, & videte, quoniam ipse est Deus ^b. Verum ut hoc quandoque possitis, curandum est vobis prius ut videatis quid estis vos, & juxta eiusdem Propheta ^c vocem, *sciant gentes quoniam homines sunt.* Huic duplici considerationi tota hæc vestra vocatio tribuatur, sicut sanctus orabat †: *Deus noverim me, noverim te.* Quomodo enim natus sibi videtur homo, si labores fugitans & dolores? Aut quomodo scit se esse hominem, qui ad id paratus non est ad quod natus? *Homo*, inquit ^d, *natus ad laborem.* Nam ad laborem natum se dubitet, qui non natus est in dolore. Sed dolorem parturientis, clamor: laborem, proliis fletus indicat & vagitus. *Quoniam tu laborem & dolorem consideras*, ait Propheta ^e: *Labor in actionibus: dolor in passionibus est.* Proinde qui se noverat hominem, ad utrumque paratus supplici confessione dicebat ^f: *Paratum cor meum Deus: paratum cor meum.* Et geminam hanc præparationem evidentius exprimens, de actione quidem. *Paratus sum* (ait ^g) *& non sum turbatus, ut custodiam mandata tua.* De passione verò: *Ego*, inquit ^h, *in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper.*

Nemo sane in hac misera vita geminam hanc vexationem se evadere gloriatur. Nemo quippe ex omnibus filiis Adæ sine labore hic vivit, nemo sine dolore. Est qui declinat aliquos, sed incidit procul dubio in graviore. *In labore*, inquit ⁱ, *hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur.* Non tamen continuo sine labore sunt, aut minime flagellantur. Denique propterea, inquit, *tenuit eos superbia.* Gravis equidem labor. *Operti sunt iniquitate & impietate sua*, gravibus plane flagellis. Siquidem non est gaudere impiis, dicit Dominus ^k. Quod enim

nec

nec laboris anxietatem, nec flagelli sentiunt læsionem, ipsa jam insensibilitas vehementiam indicat passionis. Sudat pauper in opere foris sed nunquid minus anxie dives intus in ipsa sua cogitatione laborat? Aperit iste os suum in oscitatione, aperit ille in eructatione, & interdum ille gravius fastidio quàm iste inedia cruciatur. Postremo velint nolint, non modo homines, sed etiam dæmones & faciunt & patiuntur quod providentia summa disposuit.

Cæterum nec leprosa obedientia, nec canina patientia commendatur. Inde est quòd non simpliciter petimus *ut fiat voluntas Domini*, quam in omnibus & per omnia fieri certissime constat, (voluntati enim eius quis resistit?) sed ut fiat *sicut in cælo, & in terra*. Quam nimirum adiectionem duabus quoque præcedentibus petitionibus nihilominus reor aptandam, ut patrem nostrum qui in cælis est exoremus, quatenus & *nomen eius sanctificetur, & regnum eius adveniat, & voluntas fiat*. Hæc omnia *sicut in cælo, sic & in terra*: alioquin ubi non sanctificatur nomen eius? Ubi jam regnum eius non venit, quando in nomine Jesu omne genu flectitur, cælestium, terrestrium & inferorum ^m? *Scio te quia es sanctus DEI*, ait etiam ipse malignus ⁿ. At longe aliter & dissimili prorsus affectione nomen istud sanctificatur in cælis, ubi tam inenarrabili jucunditate clamarur ^o, *sanctus, sanctus, sanctus, Dominus DEVS Sabaoth*. Sic & regnat non in terra solum, verum etiam in gehenna, imperium habens vitæ & mortis. Sed omnino dissimiliter regnat in his qui inviti serviunt, & qui voluntarie famulantur.

Bonus cibus *Obedientia*, de qua nimirum & ipse Dominus ait ^p: *Meus cibus est ut faciam voluntatem Patris mei*. Et Propheta ^q: *Labores (ait) manuum tuarum, quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit*. Bonus cibus *Patientia* pauperum, quæ non peribit in finem, panis lachrymarum, panis doloris. Veruntamen utrique necessarium est condimentum, sine quo uterque insipidus non modo non reficiat, sed gustatus afferat mortem. Durissimus equidem cibus uterque, fratres, & nisi aliquod tertium saporabile apponatur, utique mors in olla. Quid vero tam saporabile quàm *Sapientia*? Nempe lignum vitæ est, quod & ipsas aquas Marath per Moysen dulcoravit ^r. Farinula est, quæ pulmentum prophetarum per Helisæum saporavit ^s. Ignis est, qui semper ardere præcipitur in altari ^t. Oleum est, ob cuius inopiam virginibus fatuis ostium clauditur nuptiarum ^u. Sal est, quod nulli sacrificio deesse jubetur ^x. Inde est quod insulsos homines dicimus, quos intelligi volumus minime sapientes. Et Dominus sal in nobis habere præcipit ^y. Apostolus quoque omnem nostrum sermonem sale monet esse conditum ^z.

Puto tamen hanc ipsam, quam Obedientiæ & Patientiæ tertiam addi

Sermones S. Bernardi.

C c c e

volu-

l Matt. 6. b

m Phil. 2. b
n Marc. 1. c

o Isa. 6. b

p Ioan. 4. d
q Ps. 127. a
Obed. & Patientia bonus cibus: condimentum utriusque Sapientia.

r Exod. 15. d
s 4. Reg. 4. d
t Levit. 6. c
u Matt. 25. a
x Levit. 2. d

y Matt. 9. d
& 14. g
z Coloss. 4. b

*Sapientia triplex.
Iustitia in intentione.*

*Hilaritas in operatione.
a 2. Cor. 9. b*

Humilitas in reputatione

b Eccl. 4. b

c Luc. 21. d

Conditio hominis in statu naturæ integræ.

volumus, Sapientiam nihil ominis triplicem inveniri, ut nostrum hoc condimentum velut tribus quibusdam herbis conficiatur. Opus est ut *justitia* sit in intentione, *hilaritas* in operatione, *humilitas* in reputatione. Insuper namque DEO & insulsa quodammodo nostra *obedientia* seu etiam *patientia* est, nisi omnium quæ vel agimus vel patimur, ipse sit causa: quia & quicquid facimus, jubemur facere in gloriam Dei: & non siquid patimur, sed si quid propter justitiam patimur, beati. Oportet autem pusillanimitatem quoque & tristitiam in omnibus quæ agenda sunt vel toleranda, caveri: quia *hilarem datorem diligit Deus*^a. Denique hilaritas ipsa & devota voluntas ad eam, quam supra diximus, præparationem specialiter noscitur pertinere. Porro elationem super omnia fugere necesse est. Quisquis enim altum sapit & opus eius & patientia vanum sapit: nec gravior ullus sapor, aut magis contrarius est veritati. Videtne quam sit utile homini scire se hominem, ut proinde sit paratus ad mandatorum obedientiam, & tolerantiam flagellorum, ac deinceps studeat, ut qui nec laborem interim potest effugere nec dolorem, sic saltem laboret & doleat, ut hæc sibi in cibos transeant salutares? *Siquidem melior est obedientia quam victima, & melior est patiens viro fori*^b. Inobedientia est causa mortis, omnes experimur, omnes morimur propter eam. Impatientia, animæ perditio est, dicente Domino^c: *In patientia vestra possidebitis animas vestras*. Nihil ominis autem *sapientia* quoque quam diximus, necessaria est ad salutem. Siquidem non solum propter inobedientiam quibus obedientia defuit, aut propter impatientiam qui patientia caruerunt; sed & qui non habuerunt sapientiam, propter suam insipientiam perierunt.

Et hæc quidem ut sciant homines quoniam homines sunt, actionibus jam & passionibus deputati. Erat quando in actione & meditatione positus erat homo, sine passione habens actionem, habens etiam sine labore meditationem. Dico autem quando positus est in paradysum, ut operaretur & custodiret. Verum hinc quoque se non caderet, erat aliquando promovendus, ut sola jam frueretur contemplatione: sicut & ex hoc inferiori gradu quem modo tenet, nisi resurgere satagat, in infimum est quandoque casurus; videlicet, ut in sola jam passione versetur, quod nec opus nec ratio, sed tantum passio apud inferos sit. Felix quidem cuius animam corpus non aggravabat, quia nec corrumpebatur. Sed longè felicior, si ad hoc pervenisset, ut minoratus actu, plenius perfectiusque perciperet sapientiam, gratis diligens corpus, tanquam in nullo indigens corpore. Esset enim hic pulcherrimus ordo, & erit adhuc quando erit. Neque enim aliquatenus desperandum, ut videlicet sicut anima DEO, sic animæ caro dicere videretur. *Quoniam bonorum meorum non eges, adimple-*

adimplebis me letitia (ait) cum vultu tuo^d. Inde plenitudo, inde laetitia, cum apparuerit gloria tua. Nam quod de corporum reformatione, & conformatione claritati corporis eius expectamus, ex abundanti quodammodo & mensuræ supereffluentia erit: ut feliciter quidem in ipsius glorificatione, sed non principaliter gaudeamus. *Vxor*, inquit, *tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ*. Honorabitur caro, sed iuxta mensuram, non in medio domus habitans, sed seorsum; nec in facie nobis, sed in latere constituta. *Filii tui sicut novellæ olivarum in circuitu mensæ tuæ*^f. Nimirum opera etiam ipsa non deerunt, sed quæ nunc fiunt, non quæ fient tunc: sicut scriptum est *g*: *Opera enim illorum sequuntur illos*. Verum etsi gratulemur & agamus gratias DEO super his quæ ipsius adjutorio gessimus, non primum tamen eis locum dabimus, sed in circuitu locabuntur.

Nunc vero in regione corporum habitantes, corporibus sumus obnoxii, & ex quo dissipaverunt legem Domini parentes nostri, non modo faciendi tempus est, sed etiam patiendi, & omnium nostrum amplius labor & dolor. Durus equidem cibus est, hordeacus panis, sed offenso rege, pulsus palatio miles quamlibet dedicatus, ad unum forte quem solum habet servulum divertere opus habebit: ibi fovere latebras, & insolita capere prandia: apud eum regales delicias pultibus rusticanis, ac nobiles stratus sterquilinio mutare servuli, iuxta illud prophetiæ lamentationis *h*: *Qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercorea*. Ibi que hoc maxime Propheta deplorat, oblitus propriæ conditionis ingenuas creaturas tantam dissimulare miseriam: nec modo non reputare quod tolerant, sed tanquam bona magna complecti quæ paulo minus extrema sunt mala. Propterea siquidem & de seipso ait *i*: *Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius*.

Gemamus nos sub hoc onere, Fratres, & præsentis deploremus ærumnas: frequenter quisque nostrum in vocem piæ querimoniæ erumpat & clamet *k*: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Studeamus etiam furari aliquando nosmetipsos, & à pessimis occupationibus istis surripere vel ad horam: jaculari animos, vibrare corda in id quod sursum est, & quod quanto naturalius, tanto suavius est. Hoc enim est quod dicitur *l*: *Vacate & videte quoniam ego sum Deus*. Neque enim est oculorum visio ista, sed cordium, cum Dominus dicat *m*: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*. Proprium hoc cordis bonum: nec servili ad hoc indiget instrumento: proprius enim animæ cibus est: de quo Propheta *n*: *Arui, inquit, cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum*. Sanè quod dicimus, dictu facilius nihil est, in comparatione dicimus operum: quòd longè sit volubilius lingua, quàm dextera, & levius

d Psal. 15. a
Statu future gloriæ post resurrectionem corporum.

e Psal. 127. a

f Ibidem.
g Apo c. 14. o

Statu nature corruptæ.

**h* Thren. 4. i

i Ibidem.

Quid facto opus ad remedium & levamen præsentis miseriæ.

**k* Rom. 7. d

**l* Psal. 45. b

m Matt. 5. b

n Psal. 101. a

hæc ad verbum, quàm ad actum illa moveatur. Alioquin & dictu & actu cogitatus facilius est, quòd in eo quidem suo ipsius ore loquatur anima, suis videat oculis, suis manibus operetur. Quamvis & hic interdum laborare eam necesse est etiam in gemitu suo, & intra proprium quoque cubile compungi. Siquidem usque adedò vita nostra inferno appropinquavit, qui solius utique passionis est locus, ut & actionem passio, imò & ipsam quoque cogitationem actio & passio pariter occuparint. Nonne enim nobis quodammodo passivæ sunt actiones, & in cogitationibus etiam dolor & labor? Heu vitula Ephraim docta diligere trituram, assueta jugo, ignara quietis^o. Quando veniam & apparebo ante faciem DEI? Quando cessabunt hæc omnia, & jam non erit amplius neque luctus, neque clamor, sed nec ullus dolor, neque labor ullus? Quando inebriabit animam ubertas Domus DEI, & torrens ille indeficiens voluptatis divinæ? Quando totam sibi eam serenissimi contemplatio luminis vendicabit? Filioli, concupiscamus in atria Domini: crebro suspiremus illuc. Patria nostra ipsa est, odoremus* saltem & à longe salutemus eam, Amen.

^o Ose. 10.

Suspirium ad Patriam.

* al. adoremus.

S E R M O III.

De Cantico Ezechiae Regis,

Ego dixi in dimidio dierum meorum, Isa. 38.

^o Psal. 54. d

^o 2. Tim. 3. c

^o Job. 10. d
Pu tententur desolatione.

Neque id sine fructu & commodo.
d Ibidem.

Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos^a, perseverantes in sua vetustate usque ad mortem; & hoc quia non timent Dominum. Verum qui timore Dei initiatur ad sapientiam, is continuo dimidiat dies suos, exclamans præ timore: *Vadam ad portas inferi*. Cuius utique inferi metu cum coeperit quiescere à malis, incipit de bonis quærere consolationem, quia necesse est in alterutro consolari. Est autem bona consolatio de spe salutis æternæ, in quam sublatis peccatis quæ separabant inter ipsum & Deum, per Dei gratiam reviviscit & hilarescit. In quo cum coeperit proficere, h. e. piè vivere in Christo, necesse est (teste scriptura ^b) persecutionem patiatur: ut recens gaudium vertatur in mœrorem, & dulcedo boni vix summis (ut ita dicam) labiis attacta, in amaritudinem commutetur, ita ut libeat dicere ^c: *versa est cithara mea in luctum, & cantatio mea in plorationem*. Plorat ergo amarius amissam dulcedinem, quàm prius fleverat admissam peccatorum amaritudinem: & hoc tam diu facit, donec Deo miserante consolatio redit. Qua denuo redeunte, cognoscit eam quam passus est tentationem probationem fuisse, non desolationem: porro probationem fuisse ad eruditionem, non ad destructionem, sicut scriptum est ^d: *Visitas eum diluculo, & subito probas illum*. Unde & cognito suo de tentatione profectio, non tantum non refugit: sed etiam tentari

tentari appetit, *proba me*, inquit ^e, & *tenta me*. Crebris itaque huiusmodi vicissitudinibus inter gratiæ visitationem, & tentationis probationem, in schola virtutum proficiens, faciente utique visitatione ne deficiat, tentationi ne superbiat: & tali tandem exercitio mundato oculo interiori, statim adest lex, cui fideliter inhærere cupiens; sed corpore pressus non prævalens, ad seipsum nolens dolensque resilit. Gustato tamen aliquatenus quàm dulcis est Dominus, eius etiam cum ad sua redierit, in cordis palato saporem retinet, quo fit, ut jam ipsum, non ipsius quæcunque bona desideret. Et hæc est charitas non quærens quæ sua sunt: hæc facit filium non quærentem sua, sed patrem diligentem. Timor quippe faceret servum in sua commenda declinantem, spes mercenarium sua lucra sectantem.

Per hos proculdubio gradus Ezechias transit, & innotuit transitoris. *Ego dixi in dimidio dierum meorum, vadam ad portas inferi* ^f. Ac si diceret: „Cum deposita imagine terrestris hominis, imaginem cœlestis vellem portare, cœpi à timore, ut præscriptum est. Concipiens exclamavi, vadam ad portas inferi. Quo tamen timore nequaquam desperans, quæsi residuum annorum meorum, ut jam mihi vivere inciperem, qui contra me vixeram usque adhuc. Quæsi autem ab illo qui dixit ^g: *Sine me nihil potestis facere*. Neque enim ad ipsum sine ipso non dicam reverti, sed nec converti quidem poteram: utpote spiritus vadens & non rediens ^h. Quæsi ergo residuum annorum meorum. Quo accepto (non enim negat qui incitat ad quærendum) statim veram experior sententiam Sapientis, qui ait: *Fili, accedens ad servitutum Dei, sta in timore, præpara animam tuam ad tentationem*. Tentationibus itaque cum urgeret, & spes recens quam conceperam salutis, mihi jam jamque intercludi videretur: *dixi, non videbo Dominum Deum in terra viventium*: quod utique in abundantia præsumferam. Dixi enim in abundantia mea, non movebor in æternum, non attendens quòd in voluntate tua, non in potestate mea præstitisti decori meo virtutem. Quamobrem avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus, nequaquam jam visurus Dominum Deum, id est patrem in terra viventium. *Non aspiciam hominem ultra, videlicet filium, de quo dictum est ^k: Et homo est, & quis cognovit eum? Sed nec habitatorem quietis, id est Spiritum sanctum, de quo scriptum est: Super quem requiescit spiritus meus, nisi super humilem & quietum?*

Addidit quoque, *Generatio mea ablata est & convoluta est à me*. Hoc est „bonorum operum proles, quam ex timore cœperam parturire, ut de anima nostra possit dici, & *quæ multos habebat filios, infirmata est*. *Ablata est* „autem pia hæc soboles, & *convoluta est à me quasi tabernaculum pastorum*: „ad tempus utique credita, non tradita in æternum. Item adjecit. *Præ-*

^e Psal. 25. a
Vicissitudine
tentationis &
desolationis in
schola virtutum
proficimus.

^f Eccl. 38. a
^g Ioan. 15. a
^h Psal. 77. c
ⁱ Eccl. 2. a
^k Hier. 17. d
l Esai. 66. a

cisa est velut à texente vita mea: ut discerem profectus vitæ meæ non in mea, sed in manu omnipotentis, sicut tela in manu texentis: quandoquidem dum adhuc ordiret, hoc est statim in initio succidit me, quatenus eodem pene tempore & dedit & tulerit quod donarat. Sed si defecit virtus mea, non tamen dereliquit me, ne qui coeperat, non posse perficere videretur. Quid multa? In veritate mox comperi, quia virtus in infirmitate perficitur^m, & ajo. Bonum mihi quia humiliasti me. Cognovi enim, quia

m2. Cor. 12c *de mane usque ad vesperam sineis me*, id est consummabis me. Non in solo mane visitationis, aut tantum in vespera tentationis, sed in utroque simul erit perfectio mea. Stultus ego, qui tantum sperabam usque ad mane, cum

n Psal. 129. b David dicatⁿ: *A custodia matutina usque ad noctem speret Israel in Domino.*

Et quoniam pusillus in spe, quasi leo sic contrivit omnia ossa mea: robur omne videlicet, de quo adhuc sub tutela gratiæ futurorum improvidus confidebam. Contrivit autem quis, nisi adversarius noster diabolus, qui

o 1. Pet. 5. b tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret^o? Tu ergo Domine Deus semper laudandus & in prosperis, & in adversis. ex hac contritione humiliatam & probatum *de mane usque ad vesperam sineis me*, quoniam & factum est mane & vespere dies unus.

Quamobrem ego ut didici, benedicam Dominum in omni tempore, hoc est mane & vespere: non sicut ille qui confitebitur tibi cum benefeceris ei^p: non sicut illi qui ad tempus credunt^q, & in tempore tentationis recedunt, sed dicam cum sanctis: *Si bona suscepimus de manu Domini, mala autem quare non sustineamus?* Et in mane quidem sicut pullus hirundinis sic clamabo, in vespere autem meditabor ut columba, quatenus & cum gratiæ matutinum arriserit, in modum hirundinis exultans & clamitans gratias agam pro visitatione: & cum vespera ingruerit, non deerit sacrificium vespertinum, cum instar columbæ gemens, lachrymas fundam in tribulatione. Sic enim deserviet tempus utrumque Deo, cum & ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Mœrens mœrebo in vespera, quo lætus fruam matutino. Placet utrumque Deo, & peccator compunctus, & justus devotus: cui è regione displicet tam ingratus justus quam peccator securus. Aut certe sicut pullus hirundinis hac illacque discurrens, Martha me officiis mancipabo, hilarem datorem me exhibens omni necessitatem patienti: & meditabor ut columba; gemendo utique quod obitat, dum, quod restat, intueor. Hoc autem faciam mane & vespere, hoc est prius & posterius, juxta quod in typum utriusque vitæ dictum est Laban^s. *Non est consuetudinis ut minores ante tradamus ad nuptias* quanquam indifferenter de altera ad alteram transeat. Quod significare Iob puto ubi ait^t: *Si dormiero, dico, quando surgam? & rursus expectabo vesperam.* Quiescens quippe in vespera contemplationis, manè desiderabat quo surgeret ad actionem: rursusque negotiis fatigatus, expectabat vesperam, libenter repetens quia contemplationis. Potest

Iustus ingratus, & peccator securus, ambo displicent DEO.

s Gen. 29. c

t Iob. 7. a
Viciisitudo a-
ctionis & con-
templationis,

Potest & per garrulam aviculam, cantus simul psallentium in Ecclesia; & per gementem columbam privata orationum suspiria designari. Sed mediam sententiam magis velle videtur sequens versiculus. *Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsis*, Sive enim dicatur, attenuati, hoc est subtiles facti, pro assiduitate suspiciendi in excelsis, videlicet sublimia atque excelsa contemplandi: sive intelligatur, attenuati, id est reverberati, & à suo quodammodo acumine imminuti, juxta illud ¹¹: *Defecerunt oculi mei in eloquium tuum*. Et rursum ¹²: *Memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus*. Sive ergo illo, sive hoc modo accipiatur, non aliud quàm contemplatio designatur. Cæterum posterior expositio sequentibus magis convenire videtur. Ait enim. *Domine vim patior*. Quasi dicat: Domine non sponte, sed invitus retrahor & arceor à tui contemplatione: quia corpus quod corrumpitur, aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem ¹³: *Responde ergo tu, ô conditor, pro me, qui nosti naturæ conditionem*. Aut si peccata mea hoc faciunt, nec est culpa naturæ, sed meæ pessimæ consuetudinis, etiam sic nihilominus responde pro me, affigens peccata cruci, & sanguine tuo delens, ut non sit quod me impediatur contemplantem. *Nam quid dicam, aut quid respondebit mihi, cum ipse fecerit?* Ad quem me videlicet alium vertam, aut quis alius respondebit pro me, cum ipse, non alius hanc mihi difficultatem, imò impossibilitatem imposuerit, dando super me illam sententiam: *In sudore vultus tui comedes panem tuum?*

Quod si non fecerit, legitur: sed, *fecerim*; arguit se quòd quasi culpam in auctorem retorserit, cum de natura causatus est, & totum sibi imputat & suis peccatis, dicens, *quid dicam, aut quid respondebit mihi, cum ipse fecerim?* h. e. id quod patior, peccando meruerim. Quamobrem unum est quod facere possum. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*. Nempe non sum dignus ut valeam te recogitare cum dulcedine, faciam quod possum, cogitabo meipsum in amaritudine animæ meæ. Lucem habitas in accessibilem, nec queo diu infirmam mentis aciem radio tui fulgoris infigere, & ob hoc confusus redeo ad consuetas & familiares mihi tenebras vitæ meæ pristinæ: non quidem in eis iterum jacendo cum mortifera delectatione, sed puniendo eas, & recogitando in amaritudine animæ meæ. Oportebat quidem, si fieri posset revivere me (ut ita loquar) denuo quod male vixi: sed quia hoc non possum, saltem recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, faciam recogitando quod reoperando non possum. Recogitabo autem tibi: quia tibi soli peccavi, ut in quo ego me condemno, tu justificeris, & vincas misericordia, cum de me judicabis. Jam quidem & ante cogitaveram ea, sed quia non satis punita sunt quæ me adhuc impedire possunt, rursum redeo ad ea recogitanda in amaritudine

¹¹ Psal. 118. b¹² Psal. 76. a¹³ Sapi. 9. d¹⁴ Gen. 3. d*Alia Expos.
juxta aliam
Lectionem.**Damna vita
prioris si non
reoperando,
saltem recogit
tando corri
genda.*

ne

ne animæ meæ, quousque ita penitus extirpata sint, ut jam impedire non possint.

Nec infructuosum (ut arbitror) erit hoc studium. Nempe *si sic vivitur*, imò quia sic vivitur, non quidem carne, sed spiritu, & *in talibus vita spiritus mei*: hoc est tam in mei consideratione, quam in tui contemplatione, magis ac magis corripies me, & vivificabis me. Siquidem corripior, cum me cogitando compungor: revivisco cum te sublevatus utcunque intueor. Itaque ostendendo me mihi corripies, ostendendo te vivificabis. Porrò vivifices necesse est: quia *ecce in pace amaritudo mea amarissima*, Amaram passus sum amaritudinem pro peccatis in principio conversionis, unde exclamavi, *vadam ad portas inferi*: amariorem pro terroribus in profectu *conversacionis*, quando dixi: *Non videbo Dominum Deum in terra viventium*. Sed ecce jam peccatis pœnitentia punitis, & sopitis terroribus, quæ impugnare solebant, in hac tamen pace amarissimam sustineo amaritudinem pro defectu contemplationis. Verum qui & mihi peccata miserando donasti, & tentationes juvando superasti, etiam nunc, ô Domine, reddes mihi lætitiã salutaris tui. Hoc quippe est quod ait: *Tu autem eruisti animam meam ut non periret*: in conflictu videlicet vitiorum, sive in impetu tentationum: *projecisti post tergum tuum omnia peccata mea*, secundum multitudinem miserationum tuarum.

Nec immeritò. Neque enim *infernus confitebitur tibi*, quo utique ego pene descenderam, cum irruentibus pulsaret tentationibus: quippe *quia nisi Deus adjuvit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea*^a. Sed *neque mors laudabit te*, qua nimirum aliquando detinebar, dum adhuc jacerem mortuus in peccatis. *Nec expectabunt qui descendunt in lacum, veritatem tuam*: qui scilicet post gustatam dulcedinem contemplationis in lacum descendunt desperationis. *Mors* siquidem est jacenti in peccatis ante conversionem: *infernus* succumbenti tentationibus post acceptam remissionem: *lacus* vero desperanti post expertam contemplationem. Nam quanto quis ad altiora profecerit, tanto gravius si corruerit colliditur, quando ruit. *Non itaque infernus confitebitur tibi*, hoc est qui jam quidem sunt conversi, sed tentationibus superantur. *Neque mors laudabit te*, Hi utique qui necdum conversi sunt aut confessi, lætantur potius cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis^b. A mortuo quippe quasi qui non sit, perit confessio^c. *Nec expectabunt qui descendunt in lacum, veritatem tuam*: quos de fastigio divinæ contemplationis in lacum propriæ diffidentia forte devolvi contigerit. Quod proculdubio fit, cum nimia quis tristitia post acceptam tantam lætitiã absorbetur. At vero *vivens vivens ipse confitebitur tibi*. Est qui vivens carne, mortuus est spiritu: & est qui mortuus carne, nihilominus mortuus est spiritu, sed horum neuter laudabit

^a Psal. 93, b,
^b Prov. 2, c
^c Eccl. 17, d,

*Vivens carne
& spiritu De-
um laudat.*

bit te, aut confitebitur tibi. Cæterum vivens vivens ipse confitebitur tibi. Qui videlicet non tantum carne, sed & spiritu vivit, ipse confitebitur tibi, sicut & ego hodie hac me duplici vita tuo munere vivere confido. Sequitur.

Pater filiis notam faciet veritatem tuam. Non revelatur servo veritas quia servus nescit quid faciat dominus eius ^a. Sed nec mercenarius rapitur ad contemplandam veritatem, qui propriam quærit utilitatem. Filio autem pater notam faciet veritatem suam, quem audit dicentem: *Venerunt amen non quod ego volo, sed quod tu Pater.* Revelatur itaque servo Dei potestas, mercenario felicitas, filio veritas: non quòd in Deo ista discretæ sint cui idem posse, quod felicem & veracem esse: sed quòd à creatura creator pro diversis eiusdem creaturæ affectibus, diversis sentiatur respectibus. Cum sancto enim sanctus, & cum perverso erit perversus ^f. Audi denique vocem filii: *Domine salvum me fac.* Quare? forte ne ardeat in inferno, forte ne fraudetur præmio? Non, inquit, sed *psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo Domini.* Non, inquit, quæro salutem, ut pœnas vitæ, aut in cœlo regnem: sed ut te in æternum cum illis laudem, de quibus scriptum est ^g: *Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.* Servus dicit. *Vadam ad portas inferi.* Mercenarius. *Non vidibo Dominum Deum in terra viventium.* Filius. *Psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo Domini.* Cui simile est illud ^b: *Aperite mihi portas iustitiæ, ingressus in eas confitebor Domino.* Et qui timet ire ad portas inferi, & qui Deum cupit videre propter quietem sui, uterque profecto quærit quæ sua sunt. Porro qui psalmos cantare desiderat in domo Domini, non sua vel pericula fugit, vel lucra appetit, sed illum procul dubio diligit, quem laudare gestit cunctis diebus vitæ suæ. Laudatur non immeritò in æternum, qui vivit & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

d Ioan. 15. c

e Matt. 26. d

f Psal. 17. d

g Psal. 83. d

b Psal. 117. c

SERMO IV.

De * quærendo Deo, & triplici vinculo, quo coheremus DEO.

Non hic stamus tota die ociosi. Scimus enim & quid quærimus & quis est qui nos conduxit. DEUM quærimus, DEUM expectamus. Non est parva res, nec parvi animi, cum illa quæ singulari pietatis nomine gloriatur, sapius sese queratur esse frustratam, dicens ^a: *Quæsi vi illum, & non inveni.* Est enim sicut amabilis, ita etiam admirabilis: quia cum non quæritur invenitur, & non invenitur cum quæritur. Si nati essemus ex quo factus est homo super terram, & usque ad centum millia annorum vita nostra extenderetur, non esset tamen condigna quæsitio huius temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis.

* al. Detri-
plici cohæ-
rentia, vin-
culorū &c.

a Cant. 5. b

Sermones S. Bernardi.

D d d d

Ecce

¶ Isa. 55. b

¶ Ioan. 14. f

¶ Psal. 104. a
Quinam cen-
sendus querere
DEVM.

Deus ubique,
homo nullibi.
¶ Psal. 72. d

¶ Exod. 3. d

g Psal. 72. b
Tria vincula,
sive triplex
modus quo
adstringimur
DEO.
1. Funibus id
est, Pudore.

2. Clavis id
est, Timore.

Ecce nunc tempus querendi, ecce nunc dies inveniendi præ manibus sunt: *Querite*, inquit *b*, *Dominum dum inveniri potest: invocate eum dum prope est*. Erit tempus quando non erit locus, cum ille fons miserationis interminabili siccabitur siccitate. *Quæretis me*, inquit *c*, *& non invenietis*. Bonus es Domine animæ querenti te. Si querenti, quanto magis invenienti? Si tam dulcis est memoria, qualis erit præsentia? Si mel & lac dulce est sub lingua, quid erit supra linguam?

Hinc probate vos, Fratres, si in via estis, si non exorbitatis. *Latetur*, inquit *d*, *cor querentium Dominum*. Si gaudetis ad labores, si inoffenso, si indefesso pede curritis viam mandatorum Dei: si quotidie utriusque hominis status recentior est ad proficiendum & perficiendum, quam ad incipiendum, profecto queritis faciem eius semper. Quò ergo abiit dilectus ex dilecto, & quæremus eum? Ubi est? Quid dixi miser? Sed ubi non est? Altior est cælo, inferno profundior, latior terra, mari diffusior. Nullquam est, & ubique est, quia nec abest ulli, nec ullo capitur loco. Ipse hic est, sed ego hic non sum. Quàm verisimilius videretur, ut tu hic non esses, & ego hic essem Domine? Sed ego nec hic, nec alibi sum, quia *ad nihilum redactus sum, & nescivi e*. Verè ad nihilum, id est ad peccatum, & nescivi: quia non fui ibi, cum primus parens meus devoravit me morsu amarissimo. Hinc est quod corde contractus & corpore, diffluo in voluptates, in amaritudines, habens innatam culpam, pœnam cognatam, totus fluidus & enervis. Ille autem qui idem ipse est, qui dicit *f*: *Ego sum qui sum*, veraciter est, cui est esse quod est.

Quæ ergo participatio, quæ conventio illius qui non est, ad illum qui est? Quomodo possunt tam diversa conjungi? *Mibi* (ait Sanctus *g*) *adherere DEO bonum est*: immediate ei conjungi non possumus, sed per medium aliquod poterit fieri fortassis ista coniunctio. Et ne diutius vos protraham, tria sunt vincula quibus ei astringimur: & sic tria, ut sola cum solis istis vel istorum similibus omne quod ligatur, ligetur. Et primum accipite funes. Secundum *clavos* ligneos vel ferreos. Tertium *gluten*. Primum astringit fortiter & durè: secundum fortius & durius: tertium suaviter & secure. Fune quodammodò alligatus est redemptori, si quis fortè dum vehementiori tentatione turbatur, proponit sibi honestatis intuitum, memoriam promissionis, & hoc interim se fune retinet, ne propositum penitus abrumpatur. Durum profectò vinculum & molestum, sed & periculosum nimis, & quod diu tenere non possit. Siquidem putrescunt funes, & pudoris vinculum aut obliviscimur, aut abrumpimus cito.

Est autem qui clavis configitur Domino maiestatis, quem timor DEI ligat, qui non expavescit ad vultus hominum, sed ad memoriam gehennalium tormentorum. Et hic quidem peccare non metuit, sed ardere.

Darius

Durius tamen & fortius primo imprimitur, quia cum ille vacillet in proposito, iste propositum non amittit. *Tertius* vero glutine ei conglutinatur, id est charitate, qui tam suaviter quam secure ligatus adhærens DEO, unus spiritus est cum eo. Iste est, qui quæcunque undecunque, sive quæ facit, sive quæ ei fiunt, ad suum commodum revocat & retorquet. Beatus huiusmodi homo, & abundanti spiritus influens maiestate, qui suavis & unctus portat omnes, & neminem onerat ipse: qui terribilius & horribilius ipsa gehenna iudicat in re levissima vultum omnipotentis scienter offendere. Hic est fratrum amator & populi Israel. Hic est qui multum orat pro populo, & pro civitate sancta Hierusalem ^b. *Glutino bonum est*, ait Elaias ^c. Bonum est revera & jucundum, quia alia duo (ne mala dixerim) comparatione istius gravia & importabilia sunt. Sed ille misericors oculus qui novit figmentum nostrum, neminem salvandorum dimittit in primo, sed provehit ad secundum: & nec ibi deserens, de secundo perducit ad tertium. Primò siquidem quia pudet deserere, æstuantes vix sustinemus ad horam, secundò jam timentes & sperantes proficimus, tertio perficimur amantes. Sic igitur duobus præcedentibus, timore pariter & pudore exclusis, in solius amoris reclinatorio commoramur.

Ita & Christus prius quidem ligatur, secundò crucifigitur, tertio glutinosa aromatum inunctione linitur: non quod opus haberet corpus illud huiusmodi aromatis solidari, quod dissolvi omnino non poterat, aut videre corruptionem: sed qui propter nos Judæorum sputa sustinuit, propter nos quoque fidelium non est dedignatus unguenta. Et attende, quòd vix unius diei spatio in funibus & clavis moratus, cum unctioe victor, qui victurus perenniter, resurrexit. Sic & dilectos in duobus prædictis non diutius patitur immorari, sed ungit eos unctioe misericordiæ suæ, ut crucifixi mundo, & mundus illis, jam resurgant in novitate spiritus, & dicant ^k: *Quis nos separabit à charitate DEI?* Hoc glutine agglutinavit nos sibi ille divinus intuitus à constitutione mundi, ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate. Scimus enim quia qui *natus est ex Deo, non peccat, quia generatio cælestis servat eum* ^l. Generatio cælestis est æterna prædestinatio, qua DEUS prævidit nos conformes fieri imaginis filii sui. Ex his nullus peccat: id est in peccato perseverat: quia novit Dominus qui sunt eius, & propositum Dei manet immobile. Et si horrendorum criminum nota David inuritur, etsi Maria Magdalena septem demoniis cumulatur, etsi princeps Apostolorum in profundum negationis submergitur: non est tamen qui de manu Dei possit eruere. *Quos enim prædestinavit, hos & vocavit: & quos vocavit, hos & iustificavit* ^m. Nonne huic adhærere DEO bonum est? Quærite, fratres, quærite Dominum, & confirmamini, quærite faciem eius semper. Quærite Dominum,

D d d d z

& vi-

3. Glutine i.
e. Amore.

h 2. Mac. 15. c
i Esa. 41. b

Isque perfe-
ctissimus mo-
dus quo alli-
gamur Deo.

Triplex ille
ligandi modus
in Christo ad-
umbratus.

k Rom. 8. g

*l 1. Ioan. 5. d
Quomodo qui
natus est ex
Deo, non pec-
cet.

m Rom. 8. g

^a Psal. 21. c

^o Psal. 25. b

& vivet anima vestra. *Et anima mea*, inquit, *illi vivet* ⁿ, quæ mundo mortua est. Quæ enim mundo vivit, non illi vivit. Sic ergo quæramus eum, ut & semper quæramus, & cum venerit quærere nos, dicatur de nobis ^o. *Hæc est generatio quærentium Deum, quærentium faciem Dei Jacob*. Sicque aperiantur portæ æternales, & introeat Rex gloriæ, & nos cum illo, qui est DEUS benedictus in sæcula, AMEN.

S E R M O V.

Propter verba labiorum tuorum ego custodi vi vias duras, Psal. 16.

^a Ioan. 6. f

*Verba IESU
aliis dulcia
sunt, aliis
dura.*

^b Psal. 94. b

^{* c} Psal. 61. c

^d Isa. 40. a
*Homines impii & terreni,
non nisi carnis
gaudia & bona
captant.*

Qui modo respiciunt vocem consilii, tandem audient vocem iudicii.

LEgimus in Evangelio ^a, quòd prædicante Domino, & sub mysterio ledendi corporis sui, discipulos ad communicandum passionibus suis admonente, dixerint quidam: *Durus est hic sermo*: & ex hoc jam non fuerint cum eo. Interrogati vero discipuli an & ipsi vellent abire: *Domine*, inquit, *ad quem ibimus?* *Verba vitæ æternæ habes*. Ita dico vobis, Fratres, usque hodie quibusdam manifestum est, quoniam verba quæ loquitur Iesus, spiritus & vita sunt; & propterea sequuntur illum: aliis dura videntur, & miseram alibi quærunt consolationem. Sapientia siquidem in plateis clamat, in lata videlicet & spaciola via quæ ducit ad mortem, ut revocet ambulantes per eam. Denique *quadraginta annis*, inquit ^b, *proximus sui generationi huic, & dixi, semper hi errant corde*. Habes & in alio psalmo ^c. *Semel locutus est Deus*. Semel utique quia semper: una enim, & non interpolata, sed continua & perpetua locutio est.

Revocat autem peccatores ad cor, de cordis errore redarguit, pro eo quod ibi habitat ipse, ibique loquatur, faciens nimirum quod docuit per Prophetam dicentem ^d: *Loquimini ad cor Hierusalem*. Nam Babylon quoniam terra est, nec potest sustinere universos sermones eius, elongatur à corde, & in carne magis ambulat, tanquam mortua à corde: imò tanquam columba seducta non habens cor. Vult enim lætari cum malefecerit, & exultare in rebus pessimis, audiensque vocem Domini huiusmodi gaudia nullatenus approbantem, sed detestantem, sed arguentem, sed condemnantem, fugit & abscondit se in similitudine prævaricatoris. Adæ. Sed heu me, quàm vile operimentum quæris misera anima, quàm inutile quæris operimentum? Folia enim sunt quæ intexis, folia, inquam, quæ nil tibi caloris præbeant, nil habeant soliditatis. Orto deniq; sole arefcent, & ventus urens disperget illa, tu vero nuda & misera remanebis. Tunc ergo nihil oportum quod non reveletur, quoniam veniet Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Non erit jam quo lateas misera. Frustra dices montibus, cadite super nos: & collibus, operite nos: quoniam nudam & apertam oportebit te stare ante tribunal Christi, ut audias vocem iudicii, quæ vocem consilii contempsisti.

Ecce

Ecce enim quid loquitur DEUS: *Agite, inquit^e, pœnitentiam: & dissimulant multi & continent aures suas, & dicunt durus est hic sermo. Non sic impii, non sic dissimulare poteritis, cum sonabit asperum illud verbum, & auditio mala: Ite maledicti in ignem æternum^f.*

^e Matt. 4. a

Videtur, fratres, quàm salubriter admoneat nos Propheta & ut si vocem eius audierimus hodie, non obduremus corda nostra. Eadem enim pene verba & in Evangelio legitis, & in Propheta. Ait enim Dominus in Evangelio^h: *Oves meæ vocem meam audiunt.* Et sanctus David in psalmo: *Populus, inquitⁱ, eius (haud dubium quin Domini) & oves pascuæ eius: hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra.* Utilius namque & multò salubrius est hodie audire eum consulentem, consolantem, admonentem, docentem, & ut multum arguentem, increpantem, corripientem: quàm in die illa tam amara, tam lugubri, tam tenebrosa audire illum judicantem, indignantem, ulciscentem, sævientem, condemnantem. Bonum, inquam, mihi, ut humilier, ut corripiat me justus in misericordia, & increpet me, quàm ut oleum peccatoris impinguet caput meum^k, ne fortè terra inveniar, quam percutiat virga oris sui, quando vasa figuli virga ferrea conterentur. Bonum mihi propter verba labiorum eius cum Propheta^l custodire vias duras, quàm pariter cum impio interfici spiritu labiorum eius.

^f Matt. 25 d
^g Psal. 94. b

^h Ioan. 10. b
ⁱ Psal. 94. b*

Multis dura nunc videtur pœnitentia, sed durior erit tandem iudicis sententia.

^k Psal. 140. c

^l Psal. 16. b*

Nunc autem si quid amaritudinis sentio in voce eius, non sine dulcedine est: quoniam cum iratus fuerit, misericordiæ recordabitur: imò vero & ipsa indignatio non aliunde quàm de misericordia est. Quos enim amat, arguit & castigat^m, & flagellat omnem filium quem recipit: visitans in virga iniquitates eius, & in verberibus peccata ipsius: misericordiam autem suam non dispergit ab eò. Propterea qui prudentes sunt, non operiunt vulnera sua, sed detegunt, & confitentur Domino quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia eius; & sic vinum reprehensionis infundit, ut non desit oleum consolationis. Propterea, inquam, sapiens apprehendit disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & jam secundum multitudinem iræ suæ non quærat, sed recedat zelus eius ab ipso. Inde est enim quod sapientis cor ubi tristitia, cor vero stultorum ubi lætitiaⁿ; sed tristitia illius convertetur in gaudium, & extrema gaudii illorum luctus occupabit.

Amaritudo vocis divine mixta dulcedine.

^m Hebr. 12. a
Dei castigatio conditur misericordiæ.

ⁿ Eccli. 7. d
Sapiens non horret aspera aut tristitia.

Audi denique Abacuch Prophetam, quomodo dominicam non dissimulet increpationem, sed sedula ac sollicita circa eam cogitatione versetur. Ait enim^o: *Super custodiam meam stabo, & figam gradum in munitionem: ut videam quid dicat mihi, & quid respondeam ad arguentem me.* Et nos ergo, Fratres, obsecro super custodiam nostram stemus, quoniam tempus militiæ est. Nec in sterquilinio huius miseri corporis, sed in corde ubi Christus

^o Abac. 2. a.

habitat, in iudicio & consilio rationis sit conversatio nostra: sane ut non in ipsa habeamus fiduciam, nec fragili innitatur custodiae, sed figamus gradum in munitionem, firmissimae petrae Christo totis viribus innitentes, sicut scriptum est *P*: *Qui statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos*. Sic ergo constituti & stabiliti iam contemlemur, ut videamus quid dicat nobis, & quid respondeamus ad arguentem nos. Primus enim contemplationis gradus iste est, dilectissimi, ut incessanter consideremus quid velit Dominus, quid placeat ei, quid acceptum sit coram ipso.

Et quoniam in multis offendimus omnes, & fortitudo nostra in illius reatitudinem voluntatis offendit, nec conjungi ei aut coaptari potest: humiliemur sub potenti manu DEI altissimi, & omnino solliciti simus miserabiles nos exhibere in oculis misericordiae eius, dicentes *T*: *Sana me Domine & sanabor, salvum me fac & salvus ero*. Et illud *r*: *Domine miserere mei, sana animam meam, quia peccavi tibi*. Postquam enim in huiusmodi cogitationibus mundatus est oculus cordis, iam non in spiritu nostro cum amaritudine, sed in divino magis spiritu cum multa delectatione versamur: nec iam consideramus, quae sit voluntas DEI in nobis, sed quae sit in seipsa. Vita enim in voluntate eius, ut hoc nobis in omnibus utilius atque omnino commodius esse non dubitemus, quod eius congruit voluntati. Et propterea quam sollicitè conservare volumus vitam animae nostrae, tam solliciti simus quoad possumus ab ea non deviare. Deinde cum iam in spirituali exercitio aliquatenus profecerimus ducem sequentes spiritum, qui scrutatur etiam alta DEI, cogitemus quam suavis sit Dominus, quam bonus in semetipso, orantes cum Propheta *S*, ut videamus voluntatem Domini, & visitemus iam non cor nostrum, sed templum eius, & cum eodem Propheta *r* nihilominus dicentes: *Ad me ipsum anima mea conturbata est, propterea memor ero tui*. In his enim duobus tota spiritualis conversatio summa versatur, ut in nostra consideratione turbemur, & contristemur ad salutem, in divina respiremus: ut de gaudio Spiritus sancti habeamus consolationem, & hinc timorem & humilitatem, inde vero spem concipiamus & charitatem.

S E R M O VI.

De * verbis Psal. *Custodit Dominus omnia ossa eorum, &c.*
Psal. 33.

* *glia*, De cute, carne, ossibus animae.

Psal. 33.

BEatus David in Psalmo de justis loquitur, dicens: *Multa tribulationes justorum, sed de omnibus his liberabit eos Dominus. Custodit Dominus omnia ossa eorum, unum ex his non conteretur*. Quod nemo dictum esse de corporeis ossibus arbitretur, praesertim cum tot beatorum Martyrum ossa confecta

contracta sint manibus hominum impiorum, & contrita dentibus bestiarum. Sed miranda prorsus & miseranda humanarum conditio animarum, quæ licet tam multa foris ingenii vivacitate percipiant, nulla tamen perspicacitate semetipsas, sicut sunt, nosse aut cogitare sufficiant; sed egeant omninò figuris & ænigmatibus quibusdam corporearum similitudinum, ut ex visibilibus & exterioribus possint vel aliquatenus invisibilia atque interna conjicere. Ponamus itaque velut quandam animæ *cutem* cogitationem, *carnem* affectionem, ut consequenter *os* eius intentionem possimus accipere. Sic enim erit in *ossibus* integritate animæ vita, in *carnis* incorruptione sanitas, in *cutis* specie pulchritudo. Quæ sunt ergo tribulationes justorum, nisi quòd interdum decoloratur *cutis*, cum videlicet inutilis cogitatio in corde versatur? nonnunquam vero etiam *caro* vulneratur, quando scilicet ab hoc usque cogitatio perniciosa procedit, ut delectatione corrumpatur affectio. Nam *ossia* quidem justorum omninò integra atque illæsa custodiuntur à Domino, ut nunquam frangatur propositum cordis eorum, nunquam salubris intentia conteratur: ut videlicet concupiscentiæ titillanti etiam detur assensus. Sicut enim peccati cogitatio decolorat, affectio vulnerat; sic consensus omnino animam necat.

Caveamus ergo, dilectissimi, cogitationes inutiles, ut animarum nostrarum facies decora permaneat: ut obliti quæ retro sunt, id est populum nostrum, & domum patris nostri, concupiscat rex speciem nostram. Exeamus de terra nostra, ut non comprehendat nos cogitatio spectans ad voluptatem carnis. Exeamus & de cognatione nostra, id est à cogitationibus curiositatis, quæ nimirum cum in sensibus corporeis habitet, carnali utique cognata est voluptati. Exeamus etiam de domo patris nostri, ut fugiamus cogitationes superbiæ & vanitatis. Eramus nos aliquando sicut & cæteri filii iræ, eramus & nos ex patre diabolo, qui nimirum rex est super omnes filios superbiæ, & in montibus elationis sedem sibi atque habitaculum infelicissimum præparavit. Quòd si fortè aliquando talis aliqua cogitatio mentem subierit, tota sollicitudine laboremus citius abluere & eradere sordem, qua nos maculari conspiciamus, clamantes cum Propheta ac dicentes ^a: *Asperges me Domine hyssopo, & mundabor: lavabis me, & super nivem dealbabor.* Jam vero si quando forte per incuriam & negligentiam nostram transierit cogitatio inutilis etiam in affectum cordis, scientes quoniam non macula est jam sed plaga, tota festinatione ad auxilium Spiritus, qui adjuvat infirmitatem nostram, recurramus, clamantes illud de psalmo, & dicentes: *Domine miserere mei, sana animam meam, quia peccavi tibi* ^b. Humanæ enim sunt tentationes istæ, nec ex toto caveri possunt quandiu in hoc corpore mortis peregrinamur à Domi-

Anima quomodo dignoscatur seipsam.

Cutis, caro & ossa animæ.

Cogitationes inutiles i. e. voluptatis, curiositatis & vanitatis fugienda.

^a Psal. 5. a
Quam vigilanter & sollicitè resistendum cogitationibus.

^b Psal. 40. a

Domino. Nemo tamen parvi pendat aut dissimulet ista, quoniam etsi non mortifera sunt, certè periculosa.

*Ex consensu
& delibera-
tione delin-
quere, est a-
nima ossa fra-
gere, & vi-
tam perdere.*

e Exod. 12. g

d Psal. 138. c

e Psal. 101. a

f Iob. 19. c

Intentionem verò & propositum mentis ea sollicitudine custodiamus, fratres, qua vitam animarum nostrarum volumus custodire, quoniam istud omninò est peccatum ad mortem, cum ex consensu & deliberatione delinquimus, proprio iudicio condemnati. Nec ideò sanè id dixerim, ut desperet si quis fortè delicti huius sibi conscius est: sed ut expavescat præcipitium, & qui cecidit, adjiciat citius ut resurgat. Noverit enim excidisse se à iustitia, quicumque eiusmodi est. Cuius os confractum est & comminutum, noverit præcisum se à corpore Christi: de quo nimirum legitur: *Os non comminuetis ex eo.* Unde & in passione sua licet plagis virgarum in livorem decolorata sit cutis, ut livore eius nos sanemur, licet clavis vulnerata sit caro, & lancea latus eius apertum, ut sanguine eius redimeremur: os tamen non est comminutum ex eo. Propterea & sanctus David: *Non est, inquit, occultatum os meum à te quod fecisti in occulto.* Et in alio psalmo: *Ossa, inquit, mea ut cremium aruerunt.* Quod tunc fit, cum omnem delectationem boni prorsus amisisse videtur anima, solamque sibi aridæ intentionis fortitudinem reservasse. Et vide ne fortè tale aliquid etiam beatus Job pateretur cum diceret: *Pelli mea consumptis carnibus adhasit os meum:* ut videlicet corrupta affectione vix solam sibi intentionem spiritualis cogitatio vendicaret.

S E R M O VII.

De verbis Apostoli: *Qui gloriatur, in Domino gloriatur;* seu,
De triplici gloria.

a I. Cor. 1. d

b Esa. 42. b

c Luc. 2. b

d Psal. 113. b

*Desiderium
gloriae innat-
um homini,*

e Ebr. 3. d

*Philosophi
gloria laur-*

Q*ui gloriatur, in Domino gloriatur*^a. Noverat Apostolus gloriam propriam esse Creatoris, non creaturæ, secundum illud: *Gloriam meam alteri non dabo*^b: & *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*^c. Itemque^d, *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.* Sed consideravit rationalem creaturam adeò affectare gloriam, ut aut vix, aut nunquam ab hoc compesci desiderio possit: quippè quæ ad imaginem facta est creatoris, Propterea secundum datam sibi à DEO sapientiam, saluberrimum adinvenit consilium, dicens: Quandoquidem persuaderi nobis non potest non gloriari; saltem qui gloriatur, in Domino gloriatur. Et considera quantum superexcedit Pauli philosophia philosophiam sapientium mundi huius, quæ nimirum stultitia est apud Deum^e. Cum enim nonnullos viderent philosophi alienis delectari laudibus, & gloriam ab invicem quærere: qui inter eos fuere præcipui, prudenter adverterunt vanam esse huiuscemodi gloriam & penitus contemnendam. Sed considerantes deinde ac studiosius inquirentes quænam appetenda esset gloria

gloria sapienti, hic jam plane evanuerunt in cogitationibus suis, propriam cuique sufficere gloriam arbitantes: quali vero anima quæ a semetipsa esse non potest, à se possit esse beata. Sicut ergo cupidi laudis alienæ tota sollicitudine operam dabant eam operari quæ mirarentur homines & laudarent, sic isti sola ea judicabant sectanda esse, quæ interior arbitri animus approbaret.

Et hæc quidem summa philosophia sapientium huius mundi est, ipsa quoque minus habens, licet propinquior veritati. Unde & utramque gloriam sublimi veritatis contemplatione transcendens Apostolus: *Qui gloriatur*, inquit *f*, non in altero, non in se, sed in Domino gloriatur: Et eam quæ veritati videbatur esse vicinior, maiori proinde redarguens sollicitudine, & condemnans certo iudicio veritatis: *Non enim*, inquit *g*, qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Ut quid enim aut de alterius hominis, aut de meo ipsius iudicio sollicitus sum, cuius nec vituperio reprobis, nec laude probatus inveniar? Fratres, si me ante vestrum oporteret tribunal astare, meritò super vestris laudibus gloriarer. Quòd si vel meo ipsius essem iudicandus examine, iure meo ipsius testimonio contentus, propriis laudibus delectarer: nunc autem cum nec vestro nec meo, sed Dei sim iudicio præsentandus: quantæ insipientiæ, imò & insanitiæ est, aut in vestro me, aut in meo ipsius testimonio gloriari: præsertim cum ipse sit cuius oculis omnia nuda sunt & aperta, & cui nequaquam opus sit, ut quis ei testimonium perhibeat de homine? Merito proinde Apostolus ipse, vanæ & fallacis gloriæ reprobator, *Mihi*, inquit *h*, pro minimo est ut à vobis iudicer, aut ab humano die: sed neque me ipsum iudico. Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum: qui autem iudicat me, Dominus est. In quibus verbis illud quoque diligenter considerandum est, quòd alienum quidem iudicium pro minimo habens, suum quoque nequaquam sequeretur, quamvis non illud adeo pro minimo iudicaret habendum. Nemo enim scit hominum quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis, qui in ipso est *i*, ut comparatione interioris testimonii, exterius omnino pro nihilo sit habendum. Quid enim mihi cum eorum laudibus quibus ignotus sum? Quòd si vel ipse qui in homine est spiritus, omnia quæ hominis sunt nosse posset, profecto sufficeret testimonium eius. Nunc autem pravum est cor hominis, & imperscrutabile *k* etiam sibi ipsi, adeò ut præsentia quoque magna ex parte ignoret, futura vero sua omnino nosse non possit: quia aliquatenus novit præsentia, si non reprehendat nos conscientia nostra, non quidem gloriam, sed fiduciam habemus ad eum, sicut beatus Joannes ait *l*. Cum autem veritatis ipsius quam nihil latet, sententiam de nobis tenere meruerimus, in ea planè securius poterimus gloriari.

disque avidi, sed differenter.

f 1. Cor. 1. d

g 2. Cor. 10. d

Gloriandum, non alterius, aut sui ipsius testimonio: cù Dei solius obnoxii simus iudicio.

**h* 1. Cor. 4. a

Alienis laudibus quam parum fidentium.
i 1. Cor. 2. c

k Jerem. 17. b

l Ioan. 1. & 3. d.

Sermones S. Bernardi.

Eeee

Interim

1. Cor. 1. a.

*Quatenus in
hac vita glo-
riari liceat.*

n Job. 7. d.

o 1. Cor. 4. b.

p 2. Co. 10. d.

*Deus quomo-
dò hominem
commendet.
q Apoc. 3. d.**r Psal. 14. b.
Divina cor-
reptio quid in
nobis operetur.**Religiosi tri-
plici vitio
magis obnoxii.**Job. 9. d.
& Esa. 64. b.*

Interim vero nolite ante tempus iudicare (ait Apostolus^m) donec veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum. Illa enim perfecta omnino erit & segura gloriatio, cum erit unicuique laus à DEO. Nunc quoque licet non plenarie, licet non sine timore & sollicitudine multa, aliquatenus tamen in Domino gloriamur, testimonium perhibente Spiritu sancto spiritui nostro, quod filii Dei sumus. Hinc enim verè possumus gloriari, quod tantum habemus Patrem, quod maiestati ineffabili cura est de nobis. Unde & Propheta: Domine, inquitⁿ, quid est homo quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum? Itaque qui gloriatur, jam non in meritis suis gloriatur. Quid enim habet quod non acceperit? Si autem accepit, quid gloriatur quasi non acceperit? In eo ergò à quo accepit, gloriatur, non quasi ipse magnus sit, sed quia magnificet eum Deus: hoc est, ut in illis quæ acceperit, non quasi ea non acceperit, sed quasi qui ea acceperit, gloriatur. Neque enim ait Apostolus, si autem accepisti, quid gloriaris? sed, quid gloriaris, inquit^p, quasi non acceperis? ut non prohibeat, sed doceat gloriari.

Sed quid sibi vult quod ait, non enim qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat? Quis est enim quem in hoc sæculo commendat Deus? Quomodo commendabit veritas eum qui adhuc reprehensibilis invenitur? Deniq; ego, inquit^q, quos amo arguo & castigo. Hæcine commendatio est tota? Prorsus quantum mihi videtur, ipsa est. Quæ est enim melior & efficacior commendatio, quam divinæ erga nos testatio charitatis? Testimonium verò amoris eius nullum credibilius, nullum certius in hac vita, quam quod desiderat Propheta, ubi ait^r: Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me. Hæc namque increpatio, qua jugiter nobis suggerit in occulto spiritus veritatis quid desit nobis; superbiam, negligentiam, ingritudinemq; repellit. Quo triplici vitio omne paulominus religiosorum hominum genus periculose laborat, pro eo quod minus attentæ cordis aure percipiant, quid intus loquatur is, qui neminem palpat, spiritus veritatis. Quod nonnullis exinde provenit (nisi fallor) quod propriæ gloriæ cupidi, nulla ratione quiescere possunt, cum in seipsis penitus nihil inveniunt unde possint aliquatenus gloriari. Perfecta autem & segura gloriatio est, cum veremur omnia opera nostra, sicut testatur beatus Job de seipso^s, & cū Esaia propheta^t omnes justitias nostras non aliud quam pannum menstruatæ reputandas esse cognoscimus. Nihilominus tamen confidimus etiam & gloriamur in Domino, cuius misericordia tanta est super nos, ut à gravioribus quidem, & quæ ad mortem peccata sunt custodiat nos, & tam benigne ipsa imperfectionis nostræ delicta & conversationis impuritatem nobis manifestare, & agnitam condonare dignetur, quatenus in humilitate & sollicitudine & gratiarum actione firmiter radicati, jam non in nobis, sed in Domino gloriemur.

SERMO

S E R M O VIII.

De diversis affectionibus, vel statibus, quibus anima est
sub D E O.

Quod diversis nominibus Deum nunc quidem Patrem, nunc Magistrum
vocemus, aut Dominum, non illius simplicissimæ & omninò invariabilis naturæ diversitas ulla in causa est; sed affectionum nostrarum multiplex
variatio secundum diversos profectus animæ vel defectus. Videntur enim
quædam animæ sub patrefamilias agere, quædam sub Domino, quædam sub magistro,
quædam quoque, sub patre, & nonnullæ cum sponso, ut cum proficientibus
proficere, cum immutatis mutari videatur & ipse, quia juxta Prophetam
mutat quidem creaturas, & mutabuntur, licet idem ipse sit, & anni
eius non deficient. Denique quid in alio psalmo idem Propheta ad ipsum
loquatur attende: *Cum sancto*, inquit *b*, *sanctus eris*, & *cum viro innocente*
innocens eris, & *cum electo electus eris*: atque ut magis miremur, & *cum*
perverso perverteris. Et quemadmodum sic mutetur, imò sic mutet immu-
tabilis ipse, secutus adiungit: *Quoniam tu populum humilem salvum facies,*
& *oculos superborum humiliabis*.

At vero quoniam non prius quod spirituale, sed prius quod animale,
deinde quod spirituale: videntur mihi quatuor interdum conversionem
nostram præcedere status; unus sub nobis ipsis, tres sub principe mundi
huius. Est enim anima sub seipsa, cum propriam sequitur voluntatem, li-
bertate perniciose gaudens. Hic est filius ille prodigus, qui portionem pa-
ternæ substantiæ, quæ se contingebat, accepit *c*: ingenium scilicet, me-
moriæ, vires corporis, ceteraque similia bona naturæ: quibus non ad di-
vinam, sed ad suam uteretur voluntatem, essetque tanquam sine Deo in
hoc sæculo. Est autem interim homo sub se, cum propriæ satisfaciens vo-
luntati, necdum tamen possidetur à vitiis & peccatis: quoniam qui facit
peccatum, jam non sui ipsius servus est, sed peccati. Jam tunc ergo profi-
ciscitur in regionem longinquam, qui prius quidem separatus erat, sed nec-
dum elongatus à patre. Accepta siquidem portione substantiæ factus est
sui juris, & quamvis recessit ab auctore, proximus tamen fuit quandiu ab
opere non recessit. Hoc autem tandiu fit, dum licita quidem, sed non ex-
pedientia pro sua sequitur voluntate. Ad postquam recesserit, & à seipso
declinans, scilicet in peccatum, tunc jam in longinquam vere proficiscitur
regionem: quoniam ab eo qui summè & singulariter est, nihil longius eo
quod nullo modo est: nihilque remotum magis ab eo, à quo, & per quem,
& in quo sunt omnia, quam peccatum, quod nihil est inter omnia.

Porro justum divinæ ultionis iudicium est, ut fugitivum patris filium
alter sibi usurpet in servum. Unde & profectus in regionem longinquam

E c c c 2

uni

Quinque gra-
dus seu status
hominum sub
D E O.

a Ps. 101. d

b Psal. 17. d

Status 4. con-
versionem no-
stram præce-
dunt.

1. Anima
sub seipsa.

c Luc. 15. c*
Parabola de
filio prodigo
tropologica ex-
positio.

uni civium legitur adhæsisse : quem ego non alium , quam unum ex malignis spiritibus intelligendum puto : qui pro eo quòd obstinatione irreparabili peccant , & transierunt in affectum malitiæ & nequitiae , jam non sunt hospites & advenæ , sed quasi cives & inhabitatores peccati. Quid est autem quod civi dicitur adhæsisse pauper adolescens & peregrinus , nisi quod factus est subditus illi ? Denique quemadmodum adhæsit , sequentia manifestant. Sic enim habes : *Adhæsit uni civium regionis illius : & misit eum in villam suam pascere porcos.* Et nota , quòd famis necessitate civi maligno dicitur adhæsisse , sicut Israel tempore famis descendisse legitur in Ægyptum ^e . Periculosa plane & perniciosa esuries , quæ liberos addicat miseræ servituti , subjiciat operibus luti & lateris , porcis associet , imò & servos faciat esse porcorum. Unde autem egestas tanta ei qui dives advenerat , collectis nimirum omnibus quæ de paterna substantia in suam acceperat portionem ? Ex eo sine dubio quod præmissum est dissipasse bona sua vivendo luxuriose cum meretricibus : *propterea* , inquit , *cepit egere.*

^d Luc. 15.

^a Gen. 24.a

^f Eccles. 1.f

^g Rom. 7.d
^h Ibidem.

Secundus status hominum sub Principe tenebrarum : isque triplex.

Porro meretrices istas concupiscentias carnis intellige , cum quibus luxuriose vivendo dissipat bona naturæ , dum eis abutitur ad voluptatem. Hinc , ut jam diximus , egestas succedit perniciosa (teste scriptura ^f) quod non fatietur oculus visu , nec auris impleatur auditu. Mittitur ergo pascere porcos , corporeos scilicet sensus , qui volutabro luti & spurcitiis oblectantur. Et vide ne forte hi sunt porci , quos eieci ab homine maligni spiritus intrant. Eiectum enim à rationali nostro , id est , mente , peccatum sensibus corporis hæret , Apostolo teste ^g , quòd mente consentiat legi Dei , carne vero legi peccati , quæ est in membris nostris. Unde & in alio loco ^h , *Scio* inquit , *quod non est in me bonum , hoc est in carne mea.* Quid tamen agendum est , cum sic eieci ab homine , porcos inhabitant spurci spiritus , nisi quærenda remedia lachymarum , & currendum ad aquas , quarum abundantia male vivida radix peccati suffocetur in eis ? Quamvis hæc omnimoda peccati extinctio , fini potius reservata videtur.

Hæc ex cursu quodam sunt dicta , ut proinde manifestius assignarem quonam modo eum quem sub semetipso reperit , sibi malignus subjiciat , tanquam fortis armatus intrans & possidens atrium , in quo pauper & debilis inventus est habitator. Veruntamen tripliciter mihi videntur homines esse sub principe tenebrarum. *Primum* quidem nec volentes , nec nolentes , quòd convenit his , qui necdum habent voluntatis usum , sunt tamen vasa iræ propter originale peccatum , donec alligato forti vasa eius diripiat fortior , per sacramentum adveniens , verus utique Moyses , qui in aqua venit , nec in aqua solum , sed in aqua & sanguine. *Secundo* modo volentes , eum jam voluntarie peccant. *Tertio* quoquo modo nolentes , eum jam resipisce-

refipiscere vellent, nisi quod peccati consuetudine miserabiliter obligati, iusto Dei iudicio qui in sordibus sunt sordescunt adhuc. In quo tertio statu laborasse videtur prodigus ille filius, & vere prodigus nimis, qui non modò dissipat sua, sed & semetipsum subjecerat, miseræ servituti, infelix venundatus sub peccato, cum ad se reversus ait ^h. *Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo?* Si quis expertus est in semetipso, facile credo in his verbis animum miserabilem recognoscet. Quis enim peccati consuetudine obligatus non se felicem reputaret, si datum ei esset tanquàm unum ex his quos in sæculo tepidos videt, viventes sine crimine, minimè tamen quærentes quæ iursum sunt, sed quæ super terram? *Quanti, inquit, mercenarii in domo patris mei abundant panibus*, id est, consolantur in innocentia sua, & fruuntur propriæ conscientiæ bono; ego autem hic fame pereo, id est, insatiabilibus crucior peccatorum desideriiis, affectibus vitiorum? Potest tamen intelligi, quòd non fame panis, nec siti aquæ: sed fame & siti divini verbi, quam & Judææ Propheeta minatur ^k, sese perhibeat laborare. Et hæc dixerim, non quòd ita sit, sed quòd ita sentiat miser humiliatus sub peccato. Neque enim glorientur conscientiæ testimonio, quorum sæcularis & mercenaria intentio est, sed peccator compunctus reputat sanctissimum, quacunque ex causa alterum videat innocentem. *Fac me, inquit, sicut unum ex mercenariis tuis.*

i Luc. 15. d

k Amos. 8. d

Ecce hic jam primus est status, quo sub DEO cœperunt esse homines, qui tanquam mercenarii sub patrefamilias vivunt. Hi sunt, quos in sæculo videmus aut nullo aut exiguo dæsidio æternorum velut sub mercede servire Deo, & ab eo terrena petere quæ desiderant. Jam vero secundo statu incipit esse sub Domino, qui tanquàm servus carcerem timet, & metuit ne subigatur pœnis. In quo sane statu conversio est, exitusque à sæculo, & introitus vitæ: unde & legis ^l: *Principium sapientiæ timor Domini.* Et alius quidam Propheeta: *A timore, inquit ^m, tuo concepimus & parturivimus spiritum salutis.* Huic gradui tertius admodum proximus & quasi permixtus est, eorum scilicet, qui parvuli adhuc in Christo lac concupiscunt, tanquam sub magistro & pædagogo viventes. Id namque convenit maximè novitiis, qui nimirum si forte in consolationibus meditationis sanctæ, lachrymarum, psalmodiæ & cæterorum huiusmodi cœperint delectari quasi puriliter timent ne magistrum offendant, ne vapulent, ne fraudentur munusculis, quibus solet eos eruditor ille benignissimus allicere. Hi sunt, qui provident Dominum in conspectu suo semper; & commoventur si vel ad horam abesse contigerit: nec jam serviliter timent supplicia, sed tanquàm parvuli metuunt plagas virgarum, apprehendentes disciplinâ magistri, nequâdo irascatur, & pereant de via iusta; ne devotionis

Primus status hominis sub DEO tanquàm patrefam. Secundus status hominum sub Deo uti domino.

l Eccli. 1. b
m Esaiæ. 26. a
Tertius status sub DEO ut magistro seu pædagogo: iſque novitiis serè proprius.

Novitiarum indoles.

gratia subtrahatur, & molesta eis omnia fiant, laborent tædio quodam, & quasi vapulent intus in anima, in amaritudine scilicet cogitationum. Hæc enim verbera, quibus castigat suos parvulos Deus, quæ melius experimento dignoscimus quam sermone. Unde & ipse Dominus loquitur per Prophetam: *Si dereliquerint filii eius legem meam, & visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum.*

n Psal. 88, c

In his itaque primordiis, & quasi infantili ætate sic vicissim sibi succedunt timor Domini, & disciplina magistri, ut nunc in isto, nunc in statu illo sese inveniat quisquis sollicitus fuerit diligenter hoc observare. Inde est, quod novellæ adhuc Ecclesiæ loquens, simul utriusque nominis meminit,

o Ioan. 13, b

dicens °: *Vos vocatis me magister & Domine, & bene dicitis: sum etenim.* Agnoscant hic locum suum novitii nostri, ut solliciti sint de cætero sedulo magis circa ista versari: ante omnia siquidem timor eis necessarius est, quo nimirum peccata possint præterita delere, cavere futura. Timor enim

p Eccli. 1. c*

Pædagogus parvulus seu novitii necessarius.

Domini (ut ait scriptura *p*) *expellit peccatum*, sive quod jam admissum est, sive quod tentat intrare. Expellit sane illud quidem pœnitendo, hoc resistendo. Sed quoniam arcta & ardua est via quæ ducit ad vitam: ceu parvulis in Christo pædagogus vobis, ô filii, ac nutricius necessarius est, qui doceat, deducat, foveat vos, & tanquam alludat parvulis, ac blanditiis quibusdam consoletur ne pereat ætas infirma. Propterea non ego, sed magis

q 1. Pet. 2. a

Ecclesiæ Princeps & Pastor vos admonet *q*: *Quasi modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite*, ita sane ut in eo nequaquam permaneat, sed in eo crescatis in salutem. Quod alia quædam scriptura manifestius exprimens loquitur sic *q*: *Gaudete gaudio omnes qui lugebatis super eam* (haud dubium quin Hierusalem, de ea siquidem loquebatur) *ut potemini*, ait, *à lacte, & satiemini ab uberibus consolationis eius, & cum avulsi fueritis à lacte, epulemini ab introitu gloriæ eius.*

r Esa 66. d

Ipse est enim status filii jam robustæ ætatis, qui sub patre vivit, nec lacte jam potatur, sed vescitur solido cibo, oblitus sanè quæ retro sunt, in quibus servilis oculus in amaritudine morabatur: sed ne ipsa quidem præsentia considerans, nec parvas parvulorum consolationes captans, magis extendens se in anteriora, ad palmam supernæ vocationis, & introitum futuræ beatitudinis, expectans beatam spem & adventum gloriæ magni Dei. Evacuavit enim quæ erant parvuli, nec circa eiusmodi suaves quidem, sed non perennes consolationes hætenus occupatur. Sed quia jam profecit in virum perfectum, in his quæ patris sunt oportet eum esse, inspirare ad hæreditatem, sedulaque circa eam meditatione versari. Nunquid enim mercenarium eum quis æstimet, qui paternæ inhiat hæreditati, eamque toto affectu experit & expectat, quam nimirum filii mercedem esse, non mercenarii Propheta testatur? *Cum dederit*, inquit

4. Status hominis sub Deo uti Patre.

A lacte parvulorum aspirandum ad solidum cibum perfectorum.

quit *s*, dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini: filii merces fru- *s* Psal. 126. a
ctus ventris.

Invenitur tamen alter gradus sublimior, & affectus dignior isto, cum penitus castificato corde nihil aliud à DEO quærit, quam ipsum DEUM. Crebro siquidem didicit experimento, quoniam bonus Dominus sperantibus in se, animæ quærenti ipsum, ita ut jam ex affectu cordis atq; sententia clamet illud de psalmo *s*: *Quid enim mihi est in celo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Neque enim suum aliquid, non felicitatem, non gloriam, non aliud quicquam tanquam privato sui ipsius amore desiderat anima quæ eusmodi est: sed tota pergit in Deum, unicumque ei ac perfectum desiderium est, ut introducat eam rex in cubiculum suum, ut ipsi adhæreat, ipso fruatur. Unde & jugiter revelata facie, quoad potest, cœlestis sponsi gloriam speculari, in eandem imaginem transformatur de claritate in claritatem, tanquam à Domini spiritu. Ex hoc planè audire meretur *s*: *Tota pulchra es amica mea. Audet & ipsa loqui: Dilectus meus mihi, & ego illi.* Atque in huiusmodi felicissima & jucundissima confabulatione delectatur gloriosa cum sponso.

s. Status hominis sub Deo tanquam sponso.
** Ps. 72. d*

** Cant. 4. d*

S E R M O IX.

De verbis Psalmi: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus *a*.*

Psal. 84. b

Invisibilia Dei (Apostolo teste *b*) à creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Et est velut communis quidam liber & catena alligatus, (ut assolet) sensibilis mundus iste, ut in eo sapientiam Dei legat quicumque voluerit. Erit tamen cum cœlum plicabitur sicut liber, in quo utique deinceps legere habeat necesse, quoniam erunt omnes docibiles Dei *c*: & quemadmodum creatura cœli, sic & creatura mundi jam non per speculum & in ænigmate, sed facie ad faciem Deum videbit, & sapientiam eius ad liquidum contemplantur in seipsa. Interim verò opus habet humana anima velut quodam vehiculo creaturæ, ut ad cognitionem Creatoris assurgat: cum econtra longè beatius perfectiusque angelica natura in creatore notitiam habeat creaturæ, ad quam nimirum excellentiam liceat ad modicum rapta fuisse videtur anima illa beata *d*, quæ collectum sub uno solis radio mundum universum conspexit, de quo miraculo beatus Papa Gregorius in libro dialogorum scribens: *Videnti, inquit, creatorem angusta est omnis creatura.* Felices proinde qui satiantur ex adipe frumenti, nec opus habent sugere mel de petra, oleumque de saxo durissimo, qui videlicet invisibilia Dei non in invisibilibus rimando perquirunt, sed in ipsis ad liquidum intellecta conspiciunt. Verum, ut jam diximus, angelicæ felicitatis illud est, non fragilitatis humanæ.

**b Rom. 1. c*
Mundus liber, in quo Dei sapientia legitur.
c Ioan. 6. c

Ad cognitionem creatoris ascendit anima vehiculo creatura.
d S. Benedicti.
S. Gregor. lib. 2. Dial. cap. 35.

*Homo inter
creaturas sub
sole Deo pro-
pinquior.*

d Psal. 83. b

e Psal. 84.

*f Ezech. 14. c
Tria hominū
genera, quibus
Deus loqui-
tur pacem.
Continentes:
Pralati, &
Coniungati.
g Dan. 10. b
h Psal. 84.*

*Tres ordines
in ipsis reli-
giosis; Officia-
les, Claustra-
les, Pralati.*

*Pralati u-
traq; vita, &
Maria &*

Quæramus igitur per ea saltem quæ facta sunt, intellectum invisibili-
lium Dei: quæ si in cæteris creaturis intellecta conspicit anima, necesse est
ut longè amplius concipiat, & intelligat multò subtilius in creatura quæ
facta est ad imaginem creatoris, hoc est in seipsa. Nullus Deo vicinior gra-
dus inter omnes quæ sub sole habitant creaturas, quam anima humana: ut
meritò Propheta dicat ad ipsum ^d: *Beatus vir cuius est auxilium abs te,
ascensiones in corde suo disposuit.* Et post pauca: *Ibunt, inquit, de virtute in
virtutem: videbitur Deus Deorum in Sion.* Propterea incessanter hortamur
vos, fratres, ut ambuletis via cordis, & sit anima vestra in manibus vestris
semper, ut audiatis quid loquatur in vobis Deus, *quoniam loquetur pacem.*
Quibus loquetur pacem? Utique *in plebem suam, & in sanctos suos* ^e. Quæ
est plebs, aut qui sunt sancti? Ipsi nimirum qui convertuntur ad cor. Unde
& sequitur: *& in eos qui convertuntur ad cor.*

Nos tamen in his verbis tria solemus intelligere hominum genera,
quibus solis Deus loquitur pacem, sicut & Propheta alius tres tantum præ-
vidit sanandos, Noe, Daniele, & Job ^f: contrario quidem ordine, sed
eisdem ordinibus exprimens, continentium scilicet, prælatorum, & conjuga-
torum: si tamen *continentes* à carnalibus illecebris ad ea quæ cordis sunt,
id est ad spiritualia desideria convertantur; unde & Daniel *vir desiderio-
rum* ab Angelo nominatur ^g: & *pralati* prodesse magis studeant, quam
præesse, quoniam ipsos maxime decet sanctitudo, unde & in psalmo *sancti*
specialiter appellantur ^h: & *coniugati* mandata non transgrediantur, ut me-
rito plebs Domini, & oves pascuæ eius debeant nominari.

Imò vero & in nobis ipsis (quoniam inde est nobis amplior sollicitu-
do) tres istos ordines assignare solemus; plebem quidem intelligentes *of-
ficiales fratres*, qui exterioribus & quasi popularibus negociis occupantur.
At vero qui convertuntur ad cor, ipsi sunt *claustrales*, quos nulla impedit
occupatio, sed liberè vacant, ut videant quoniam suaviter est Dominus. Su-
per utrumque parietem Deus loquitur pacem, quoniam idem est ad quod
tendunt, licet non eadem via. Est psalterium jucundum cum cithara, nec
minus jucundus est sonus citharæ quam psalterii, licet hæc ab inferioribus
reddat sonum, illud à superioribus. Veruntamen optimam partem elegit
Maria, licet non minoris fortasse meriti sit apud Deum humilis conversa-
tio Marthæ: sed de electione Maria laudatur, quoniam illa quidem omni-
nò (quod ad nos spectat) eligenda: hæc vero si injungitur, patienter est
toleranda.

Jam quod interponitur, *super sanctos suos*: ad prælatos pertinet, qui-
bus nimirum utraque vita necessaria est. Et ipsorum est utrisque provide-
re, & copulare sibi parietes è diverso venientes: quoniam angularis lapi-
dis (qui est CHRISTUS JESUS) vicarii constituti sunt. Nec dubium,
quoniam

quin longe periculosior ceteris eorum sit administratio. Tamen si bene administraverint, gradum bonum sibi acquirunt, & maiorem abundantiam, & supereffluentem mensuram accipient pacis, ut de eis merito dicatur: *Quoniam super sanctos pacem loquitur Deus.* An vero dubitet quis quos dixerit sanctos? Audiam Esaiam. *Vos, inquit, sancti Domini vocabimini ministri Dei nostri.* Proposueram exemplum aliquod dare, quemadmodum ex tua ipsius consideratione ad spiritualem intelligentiam assurgere humanus debet animus, sed necesse est in diem alterum & sermonem alterum differre.

Martha necessaria,

i Isaiæ. 60. c

S E R M O X.

De vita animæ & quinque sensibus eiusdem, seu, Quomodo anima ex sui ipsius consideratione ad spiritualem intelligentiam ascendere debeat.

Magna est, dico vobis, charissimi, & nimium inexcusabilis negligentia nostra, qui cogitationibus ociosis vacantes tempus amittimus, quibus nimirum nec penetranda nubes, nec maria transfretanda, ut salubres inveniamus cogitationes, sed prope est (ut ait Moyses ^a) verbum in ore nostro & in corde nostro: & infinitas in nobismetipsis utilium cogitationum occasiones & seminaria possumus invenire. Denique si tam inrudita & negligens fuerit anima, ut nec interiora sua sufficiat perscrutari, attendat ea, quæ foris agit palam & manifeste, & in ipsis quoque si diligenter quæsierit, inveniet sapientiam. Ecce enim scriptum est ^b: *Da occasionem sapienti, & sapientior erit.* Considera, ô anima, quid impendas corpori tuo, & invenies sine dubio, quod vitam ei sensumque ministras, & vitam quidem in toto corpore invenies uniformem, verbi gratia. Neque enim aliter vivit oculus quam articus. Sensum vero non ita. Quære ergo, ut tibi quoque anima tua (quæ est sine dubio Deus tuus) similia largiatur. Neque enim vivere dicenda est anima, quæ veritatis non habet cognitionem, sed adhuc mortua est in semetipsa, quemadmodum & ea sine sensu, quæ necdum habet dilectionem. Est ergo animæ *vita* veritas, *sensus* charitas. Nec mireris, quod interdum animæ impiorum notitiam habent veritatis, quæ tamen expertes sunt charitatis, quando & in corporibus nonnullis vitam reperis sine sensu, ut sunt arbores cæteraque similia, animata quidem, sed animatione, non anima: quemadmodum & animæ iniquorum veritatis habent notitiam naturali ratione, quæ tamen interdum adjuvatur à gratia, cum nullatenus sane animetur ab ea. In his autem quibus & cognitionem veritatis, & dilectionem anima spiritualis infundit, non exteriori quolibet modo, sed tanquam anima ipsorum cui adhærentes unus spiritus fiunt cum ea, in his, inquam, indivisa est cognitio veritatis, secundum quod dictum est de vita corporis. Eadem enim cognitione & minima & maxima comprehendit.

a Deut. 30. c & Rom. 10. b

Sanctas cogitationes non procul petere necesse est, b Prov. 9. b

Anima vita veritas, sensus charitas.

Non omne vivens sensu præditum.

Sermones S. Bernardi.

FFF

Porro

Amor secundum 5. sensus corporis quintuplex.

1. *Amor pius erga parentes comparatur Tactui.*

2. *Amor iucundus erga socios respondet Gustui.*

3. *Amor generalis erga omnes assimilatur Odoratiui.*

4. *Amor violentus erga inimicos confertur Auditui.*

5. *Amor sanctus erga Deum, convenit Visui.*

Ordo dignitatis & utilitatis.

Porro dilectionem quidem si diligenter advertas, variam, & fortassis secundum quinque sensus corporis quinquepertitam poteris invenire. Est enim *amor pius*, quo *parentes* diligimus. Est *amor iucundus*, quo *socios* diligimus. Est & erga omnes homines *amor iustus*, erga inimicos *amor violentus*, erga Deum *sanctus* sive devotus. In his omnibus si diligenter attendis, proprium erga singulos, & omnino diversum ab aliis modum invenies. Denique si considerare curiosius delectat, non immerito fortasse videbitur *primus*, id est; parentum *amor tactui* convenire, quod hic sensus sola proxima & corpori juncta percipiat, quemadmodum amor ille nullis exhibetur, nisi proximis carnis nostræ. Sed nec illud quidem discrepat à ratione similitudinis, quod hic solus è sensibus per corpus diffunditur universum, quoniam & amor ille naturalis est omni carni, adeo ut ipsa animalia bruta & diligant fœtus suos, & diligantur ab eis. *Amor* quoque *socialis* videre licet, quam proprie dicatur *gustui* convenire, ob maiorem profecto dulcedinem, & quoniam hic sensus solus est, quo magis eget humana vita. Nec video qua ratione vivere dicendus est saltem hac communi vita, qui non eos diligit inter quos vivit. *Amor* autem *generalis*, quo videlicet omnes homines diliguntur, *odoratus* habet similitudinem, in eo utique quòd hic sensus jam remotiora percipiat, & quòd non ex toto carnalis delectationis expers, eo tamen tenuiorem eam habeat quo diffusiolem. *Auditus* autem multò magis remotiora capit, nec inter homines ab amante quisque remotior est, quam non amans. Denique cum in cæteris sensibus nonnulla carnis ipsius oblectatio sit, & magis ad carnem pertinere videantur, auditus penè totus exit à carne, & ei dilectioni non immeritò convenire videtur, cuius tota causa obedientia est: quam pertinere ad auditum satis evidens est, cum cæterarum unde diximus dilectionum nonnulla à carne sumatur occasio.

Porro *visus* quidem in eo sibi vendicat amoris divini similitudinem, quod cæteris omnibus excellentior & singularis cuiusdam naturæ, perspicacior quoque cæteris invenitur, & discernit multo remotiora. Denique *odoratus* quidem & *auditus* videntur utique remota sentire, sed ad se magis quem sentiant aerem creduntur attrahere. *Visus* autem non ita, sed magis ipse exire videtur, & ad remota procedere. Sic & in dilectionibus est. Quodammodo enim attrahimus proximos, quos tanquam nos ipsos diligimus. Attrahimus & inimicos, quos ad hoc diligimus, ut sint & ipsi sicut nos, id est, ut sint amici. Deum vero si, ut dignum est, tota virtute, tota anima, toto corde diligimus, ipsi magis in eum pergitimus, & tota festinatione in eum qui ineffabiliter super nos, properamus.

Jam vero & id manifestum est, quoniam in corporis sensibus *visus* quidem cæteris omnibus, *auditus* reliquis tribus dignior, *odoratus*que & *gustus*

gustum & tactū etsi non utilitate, dignitate tamen superare videtur, & gustus tactui superexcellere: quod manifestat etiam dispositio ipsa membrorum. Oculis siquidem in summitate locatis, aures inferiores esse quis nesciat? Sic & auribus nares, & fauces naribus, ipsi quoque faucibus manus pariter & reliquas corporis partes ad quas pertinet tactus, subesse manifestum est. Secundum ergo hunc modum & in sensibus animæ considerare licet alterum altero digniorem: quod quia facile jam potestis advertere, brevitatis causa prætereo. Illud quoque vestræ nihilominus diligentiae considerandum relinquo, quòd quemadmodum artus corporis cadere necesse est, quam cito deserit eos anima vegetare, sic & eas quas diximus affectiones, quæ sunt velut quædam animæ membra, sine anima ipsius animæ (quæ Deus est) cadere omnino necesse est, quatenus videlicet aut ex toto non diligatur quod diligendum est; aut non diligatur ad quod debet, aut quomodo debet. Sunt enim qui parentes carnaliter tantum diligunt, & ipsi quoque confitentur Domino cum benefecerit eis. Sed huiusmodi dilectio aut omninò vocanda dilectio non est, aut caduca est, aut decidens in terrena.

is in sensibus corporis.

Sic & in sensibus anima.

Sine amore DEI ceteri amores caduci.

S E R M O XI.

De duplici Baptismo, & de relinquenda propria voluntate.

SCitis, Fratres (firmissimè enim tenetis catholicam veritatem) quod in Baptismate abrenunciantes Diabolo Pater cœlestis adoptet, & in regnum Filii claritatis suæ de potestate transferat tenebrarum. Nimirum ipsa est stola prima, quam verè cito proferre ministros paternus jubet affectus, non oris petitionem, non desiderium cordis expectans, sed & ipsum intellectum præveniens in benedictionibus dulcedinis. Quotquot enim baptizati sumus in CHRISTO JESU, Christum induimus^a. De quo & alius clamat testis & ipse fidelis^b, quia *quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri*. Nec vero inanis est aut infirma potestas, quia nimirum certi sumus continuo & nos, quoniam neque mors, neque vita, neque virtutes, neque angeli, neque altitudo, neque profundum poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in CHRISTO JESU^c. Sed attende quanta enumeravit Apostolus (eius enim verba sunt) minimè tamen adjiciens, *ne nos ipsi*. Nimirum hæc est libertas, qua Christus nos liberavit, ut nulla penitus creatura avellere nos, aut vim facere possit. Soli id deferere possumus propria voluntate abstracti, & illecti à propria concupiscentia. Præter hanc enim nihil est quod timeamus. Denique donec voluntatis usum, & facultatem deliberandi renatus quisque recipiat, à charitate DEI separarari omninò non potest. Securus interim degit sub protectione & advocacy Domini DEI sui, non est quod vereatur

*a Galat. 3. d
b Ioan. 1. b*

c Rom. 8. g

Nulla creatura nos per vim à Charitate potest avellere, sola propria voluntas id potest.

Efff 2

ex omni-

ex omnibus. At ubi sanè discretionis annos ingrediens redditur sibi, cæterorum utique violentiam nec tunc quidem formidare necesse est, sed ab ea quæ dormit in sinu, caveat, propria scilicet voluntate. Erit fortè peccatum in fortibus, sed appetitus eius sub eo est, tantum ipse aperire renuat, consentire recuset.

Primi parentes, non coacti, sed decepti; id est, non necessitate, sed voluntate peccarunt.

Propria voluntas hominem subiecit diabolo.

Diabolo abrenunciare non sufficit.

Propria voluntas viperæ pessima.

Denique primos parentes non ursus aut leo, sed potius serpens, calidior utique, non fortior cæteris animantibus supplantavit. Nec mulierem vir, sed mulier virum. Serpens ô Eva, decepit te, decepit profecto, non impulit aut coegit. Mulier tibi, ô Adam, de ligno dedit, sed offerendo utique non violentiam inferendo. Neque enim potestate illius, sed tua factum est voluntate, ut eius voci plus obedieris quam divinæ. Cæterum si ille sibi non præcavit ignarus, nos saltem nobis tot exemplis præmoniti caveamus. Imò verò quoniam periclitati sumus & nos miserabiliter in hac parte, de cætero jam remedium aliquod tantis providere malis sollicitè studeamus. Quando enim fortis ille armatus, quem fortior superveniens alligavit, atrium illud olim suum valuit violentia aliqua obtinere? Sed vacuum sibi inespicienter expositum domicilium reperit, & cum aliis septem nequioribus, non fortioribus ingrediens, non irruens, libere habitavit. Quis vero illum admisit, nisi propria voluntas? Ipsa est quæ in potestatem tenebrarum denuo rediit, quæ nos iterum subdidit mortis imperio.

Veni Domine Jesu etiam nunc. Jesu bone ejice iterum fortiter, quem nos insipienter admisimus. Tunc enim vere liberi erimus etiam nunc, si nos liberaveris. Irritum fecimus fœdus primum, tibi peccavimus Domine, Satanæ & operibus eius obligantes denuò nosmetipsos, Jugo iniquitatis colla ultronea submittentes, & subjicientes nos miseræ servituti. Itaque Fratres mei, rebaptizari nos convenit; secundum fœdus inire necesse est; opus est professione secunda; nec jam sufficit abrenunciare Diabolo & operibus eius, mundo pariter abrenunciandum est & propriæ voluntati. Ille enim seduxit, ille tradidit nos. In priori nimirum baptisate, quando nihil nobis adhuc voluntas nostra nocuerat, satis fuerat abrenunciare Diabolo, cuius profecto invidia peccatum pariter & mors per unum ingrediens, in omnes homines pertransiit. Cæterum postquam mundi fallentis illecebras, & infidelitatem propriæ voluntatis manifestè sumus experti, de cætero jam in secundo (ut ita dixerim) conversionis nostræ baptisate meritò prorsus & non ad insipientiam nobis, non refarcire tantummodo fœdus primum, sed etiam roborare solliciti, ipsis quoque affectibus pariter abrenunciamus. Studeamus proinde, dilectissimi, immaculatos nos ab hoc sæculo custodire, scientes quoniam religio munda & immaculata coram Deo hæc est. Caveamus autem à propria voluntate tanquam à vipera pessima & nequissima, & quæ sola deinceps damnare possit animas nostras.

S E R M O XII.

* In illud Eccli. *Memorare novissima tua &c.*

Flli memorare novissima tua, & in eternum non peccabis a. Re Cole primordia, attende media, memorare novissima tua. Hæc pudorem adducunt, ista dolorem ingerunt, illa metum incutiunt. Cogita unde veneris, & erubescere ubi sis, & ingemisce quo vadas, & contremisce. Vide ne adjicias adhuc ignorare, ne forte super te veniat terribilis illa comminatio, qua sponsus intonat dicens b: *Si ignoras te, ô pulchra inter mulieres, egredere & abi post greges sodalium tuorum.* Primo siquidem cum in honore esses, ô homo, non intellexisti, unde comparatus es jumentis insipientibus, & similis factus es illis. Jam si nec vexatio intellectum dederit auditui, etiam post greges abibis, illis nihil mali sentientibus, malis expositus universis. Agnosce ergò primordia tua, & erubescere comparatum te esse jumentis: memorare novissima tua, & time ne abeas etiam post jumenta. Erubescere, inquam, quòd pro consortio Angelorum, consortium sortitus es pecorum, non modò in necessitatibus corporis, sed etiam in affectibus cordis. Cum jumentis partiris cibum terræ, quia panem angelicum, panem fastidisti cœlestem. Non solum autem, sed etiam quòd peius est, in recto corpore curua est anima: & in corpore manet humanæ animæ similitudo, in anima vero bestiali similitudine mutata est similitudo Dei.

An non confunderis sursum caput habere, qui sursum cor non habes? corpore rectus stare, qui corde repis in terra? An non reperere est in terra carnem sapere, carnalia desiderare, carnalia quærere? Veruntamen quia ad imaginem & similitudinem Dei creatus es, si perdidisti similitudinem, similis factus jumentis, sed in imagine pertransisti. Ergo si in sublimi positus non intellexisti quoniam limus esses, noli infixus in limo profundè ignorare quia imago Dei es, & erubescere quòd peregrinam ei superduxeris similitudinem. Memor nobilitatis tuæ, pudeat te tantæ deiectionis. Ne ignores pulchritudinem tuam, ut de fœditate amplius confundaris. Hæc est juxta Salomonem c *confusio adducens gloriam*, quando à tanta gloria cecidisse confunderis. Eras enim aliquando gloria & honore coronatus, constitutus super opera manuum Domini, incola paradisi, Angelorum civis, & domesticus Domini Sabaoth. Hinc dejecisti te ipsum in has interiores tenebras, unde ad exteriores quoque & palpabiles tenebras ejiciendus eris aliquando, si non caves. Ab ista, inquam, gloria filiorum Dei deposuisti temetipsum, à felici illa & dulcissima patria, ab horto voluptatis exulem te fecisti.

Ecce unde venisti: vis nosse quo devenisti? In locum utique afflictionis. Siquidem vita tua inferno appropinquavit. Quid enim hic nisi

F f f 3

labor,

* Al. de primordiis, mediis & novissimis.

a Eccli. 7. d

b Cant. 1. d
Primò vide unde sis.

* c Pl. 48. c

Homo similis & socius factus jumentis.

Turpe hominè sursum caput habere, cor deorsum.

c Eccli. 4. c

Secundò vide ubi sis.

labor, & dolor, & afflictio spiritus? Sed nunc ita contigit tibi, ac si puer in carcere natus sit, & in carcere sit nutritus, & quia nunquam viderit lucem, miretur super tristitia & anxietate matris suæ. Illa enim scit unde doleat, & quia novit bona, graviora sunt ei mala, & recordatione pacis amaritudo eius amarissima est. Tibi magna bona videntur minora mala, & præ maioribus compedibus quibus assuetus es, minores annulis requiem putas. Comedere appetis, quia fames te cruciat. Utrumque labor est. Sed quia fames gravior magis, comedere nescis esse laborem. Denique postquam fames depulsa fuerit, vide si non gravius ducis comedere, quam esurie. Sic se habent universa sub sole, ut nihil sit in eis vere jucundum, sed ab uno semper transire velit homo ad aliud, solaque vicissitudine relevetur utcumque, ac si profiliat ab aqua in ignem, & inde rursus in aquam resiliat, utpote qui neutrum ferre possit. Omnis siquidem laboris remedium, alterius laboris initium est. Nemo in hoc seculo nequam quod vult habere potest, quandoquidem nec justus justitia satiatur, nec voluptuosus voluptate, nec curiositate curiosus, nec ambitiosus inani gloria. Ecce unde doleas, si nondum insensibilis factus es. Ecce unde doleas, quod in exilio positus es, in deserto moraris, & in tenebris ambulas, & in lubrico, & in sudore vultus tui vesceris pane tuo. An non in amaritudine moratur oculus tuus, quotiens ista considerat & deplorat pariter cum propheta;

d Psal. 119. a *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est* ^d?

Habes jam primordia, habes etiam media: sed novissima quæ sunt?

e Eccli. 7. d
Tertio vide
quò vadas.

Memor no-
visimorum
non peccabis.

Nam de eis dicitur ^e, quod eorum memor non peccabis. Ipsa sunt mors iudicium, gehenna. Quid horribilius morte? quid iudicio terribilius? Nam gehenna nihil potest intolerabilius cogitari. Quid metuet si quis ad ista non trepidat, non expavescit, non timore concutitur? O homo, si pudorẽ perdideras ad nobilem creaturam pertinentem; si dolorem non sentiebas afflictionis, quod est etiam carnalium; vel timorem non omittas, quoniam ille est etiam jumentorum. Oneramus asinum & fatigamus in laboribus plurimis, & non curat, quia asinus est. At si in ignem impellere, si in foveam precipitare velis, cavet quantum potest, quia vitam diligit, & mortem timet. An non tibi ergò justum videtur, ut qui modò jumentis insensibilior fuerit, post jumenta ipsa compellatur abire, & in tormentis positus locum teneat posteriorem? Time ergo, o homo, quod in morte separandus es à bonis omnibus huius corporis, & tam dulce carnis & animæ vinculum amarissimo secandum divortio erit. Time quod in terribili iudicio ei presentandus es, in cuius manus horrendum est incidere ^f; & eo examinante quem nihil latet: si quidẽ inventa fuerit in te iniquitas, alienandus ab universitate quietis & gloriæ, & segregandus à numero beatorum. Time quod in gehenna cruciatibus æternis & immensis exponendus es, in sorte diaboli & angelorum

f Heb. 10. f
Mors, iudi-
cium & ge-
henna timen-
da.

rum

rum eius, in igne æterno, qui præparatus est eis. Hic ergo *timor initium sapientia* dicitur & non pudor, non dolor: quia neuter eorum sic initiat ad sapientiam, neuter tantam habet efficaciam. Unde est quod non dicitur *memorare* primordia, aut media, sed *novissima*, & non peccabis. Validior enim est & vehementior spiritus timoris ad resistendum peccato, quam pudor & dolor: quia pudor de multitudine, & dolor de qualicumque huius mundi consolatione capit solatium, timor verò non invenit unde consoletur. Nam in morte non magnum, non parvum aliquid de bonis huius mundi tecum delaturus es: in iudicio nec fallere nec resistere possibile erit: in gehenna penitus nulla consolatio, sed perpetuum væ, ululatus, & fletus & stridor dentium.

S E R M O XIII.*

In illud Psal. *Miserere mei Deus sec. magnam misericordiam tuam.* Pl. 50.

Sicut sunt peccata minima, sunt mediocria, sunt & magna: sic est misericordia parva, mediocris & magna. Magnus ergò peccator magna misericordia opus habet; ut ubi abundavit delictum, superabundet & gratia. Parvam misericordiam dico expectationem, qua non statim punit peccantem, sed expectat ad pœnitentiam. Parvam autem non in se, sed ad comparisonem aliarum. Alioquin magna planè, magna omninò misericordia, expectatio Domini. Nam peccantem Angelum omninò non expectavit, sed præcipitavit: hominem quoq; peccantem non distulit, sed protinus expulit de paradiso. Nunc jam expectat, dissimulat, sustinet decem annis, viginti, usq; ad senectutem & senium. Et si consideremus quanta & quam plurima peccata quotidie fiunt, nonne leviamus illa, quæ tam continuo damnationis excepere sententiam? Nihil proinde mirum, si ipse quoq; Prophetæ ^b pene moti sunt pedes, pene gressus effusi, quoniã zelabat super iniquos pacem peccatorum videns: si peccatores ipsi dicunt, quomodo scit Deus, & si est scientia in excelsis? Sed hæc est gratia crucis Christi & virtus. *Vivo ego, dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, sed ut magis convertatur & vivat c.* Quantùm vero mihi videtur, vox Christi resurgentis est ista: Ac si dicat, velit nolit Judæus, vivo ego. Nolo mortem peccatoris, qui mori volui pro peccatoribus. Volo ut fructuosa sit mors mea, & copiosa per eam redemptio.

Hanc ergo misericordiam Domini qua tardat ferire, paratus ignoscere; parva non quidem in seipsa, sed aliarum comparatione nominavi, quia hæc siquidem sola fuerit, nullatenus sufficit ad salutem, imò verò iudicium damnationis accumulatur, ut dicat ^d: *hæc fecisti, & tacui.* Apostolum proinde audiamus more suo terribiliter intonantem. *An divitias bonitatis eius, inquit, (haud dubium quin Dei) & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam patientia DEI ad pœnitentiam te adducit? Tu autem secundum*

g Psal. 110. b
& Eccli. 1. c

Timor efficacius peccato resistit, quam pudor aut dolor.

* *Alia; de triplici misericordia, & 4. miserationibus.*

Misericordia Dei parva, mediocris, & magna. Parva, quæ expectat peccantem, tardus ad pœnã.

b Psal. 72. a

c Ezech. 18. g

Longanimitas Dei culpam peccatoris non respicientis cumulat.
d Psal. 49. d
* e Rom. 2. a

duritiam

duritiam tuam & cor impœnitens thesaurizas tibi iram in die ira. Thesaurizas, inquit, tibi thesauros iræ pro prærogatis thesauris misericordiæ quos contemnis, & evacuas in te misericordiam DEI. Sed secundum quid; *Secundum duritiam tuam*, ait, *& cor impœnitens*. Quis autem scindet duritiam istam, nisi qui passione sua petras scidit? Quis dabit cor pœnitens, nisi à quo est omne datum optimum?

Altera misericordia misericordis, qua DEVS dat pœnitentiam.

Hæc est secunda misericordia omnino maior priore, quæ facit ne prima sit infructuosa, & convertatur in damnationem mortis, dando scilicet pœnitentiam, sine qua expectatio non modo non prodest, sed obest plurimum. Et hæc quidem in levibus peccatis potest sufficere, quoniã in his à quibus abstinere non possumus dum gestamus corpus peccati, ad salutem sufficere potest pœnitentia quotidiana. At in gravioribus quidem, & quæ peccata ad mortem sunt, opus est non modo pœnitentia, verum etiam continentia. Difficilis prorsus res, & soli divinæ virtuti possibilis, susceptum semel peccati jugum à cervicibus excutere: quoniam qui facit peccatum, servus est peccati, nec est jam liberari nisi in manu forti.

Tertia misericordia magna, qua dat continentiam. f. Psal. 50. a. 4. Filia seu effecta magnæ misericordiæ.

Hæc est magna misericordia magnis necessaria peccatoribus, de qua dicitur: *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam & secundum multitudinem miserationum tuarum, &c.* De quatuor filiabus magnæ misericordiæ dictum est, quæ sunt immissio amaritudinis, subtractio opportunitatis, virtus resistendi, & sanitas affectionis. Quandoque enim ei qui peccato quovis obligatus tenetur, pie immitit Dominus amaritudines quasdam, quæ mentem occupant hominis, & expellunt perniciosam delectationem peccati. Quandoque subtrahit opportunitatem, nec tentari patitur infirmitatem. Quandoque virtutem donat resistendi, quod maius est, ut scilicet tentationem sentiens viriliter agat, & non consentiat. Quandoque affectionem sanat, quod perfectissimum est, & in quo prorsus tentatio tollitur; ut non solum non consentiatur ei, sed nec sentiat quidem.

S E R M O XIV.

In illud Sap. *Sapientia vincit malitiam. Atingit ergo à fine, &c.*
Seu, *De septem Donis Spir. S. contra septem vitia.*

a Sap. 7. d & Sap. 8. a Septiformis spiritus adversus septem peccati gradus. 1. Sp. Timoris contra negligentiam.*

Sapientia vincit malitiam a, dum Satanam conterit Dei virtus, & Dei sapientia Christus. *Atingit ergo à fine usque ad finem fortiter*, in cælo quidem dejiciendo superbum, in mundo superando malignum, in inferno spoliando avarum. *Et disponit omnia suaviter*, in cælo stantes angelos confirmando, in mundo venundatos redimendo, in inferno captivos liberando. Aut si melius placet, accipiamus hoc modo. Ordinata procedit acie adversus septem peccati gradus Spiritus septiformis. Et primus contra

contra negligentiam *timor* exurgit, nimirum ipse est quo concutitur anima, discutitur conscientia, excutitur sopor lethalis, incutitur sollicitudo. Denique *qui timet Deum, nihil negligit* ^b, sed veretur omnia opera sua.

Cæterum ut gravior sit conflictus, squama squamæ jungitur, & comitantia sunt in humano corde negligentia sui & curiositas cæterorū. Triplex enim (ut ait Sapiens) incommodum ejicit de domo inhabitantem: *fumus, stillicidium, mala uxor*. Quando vero hæc deerunt negligentia? Propria quidem qui negligit, fumum non abigit, uxorem non corrigit, tectum non reficit. Fumant peccata nullo misericordiæ studio, nullis lachrymarum undis extincta, & fumus ille teterrimus & intolerabilis. Malignatur voluntas ipso neglectu quotidie deterior semetipsa. Stillat superni judicis indignatio ex defectu utique charitatis, quæ sola operit multitudinem peccatorum. Egrediatur utique foras necesse est, & curiosius exteriora consideret, qui sic interna despicit, præterita non respicit, præsentia non inspicit, futura non prospicit. Evidenter proinde curiositati *pietas* adversatur, & quem illa à corde evocat, ista revocat. Nimirum pietas illa est cultus Dei, & in corde colitur, qui in corde cognoscitur habitare. Parit autem curiositas experientiam mali, ut facile, qui per multa vagatur, offendat; facile cadat in laqueum, facile inveniat quod perniciosè delectet. Confligit sanè adversus hanc *scientia* Spiritus, docens eligere bonum, & reprobare malum; docens quid perniciosum sit, quidvè expediat experiri.

Veruntamen in multis jam in concupiscentiam experientia transire videtur. Habes ergo hos gradus in Dina filia Jacob, quam nimirum ad videndum alienigenas mulieres egressam, Emor filius Sichem rapuisse, corrupisse, ac deinde tristem blanditijs delensisse legitur, ita ut illius animæ anima ejus adhæserit. Dico autem in concupiscentiam, & ut Propheta meminit ^c, in affectum cordis transfisse hominem qui legem sprevit, honestatem abjecit, valescit pudori: timorem Domini penitus transfiliit, foloque vehitur appetitu, sequitur concupiscentiam solam, sola trahitur voluptate, & est apud eum pro ratione voluntas. Contra hanc igitur concupiscentiam mali dimicat *fortitudo*: neque enim ulla jam nisi in manu fortitudo liberatio est. Indicat sibi homo jejunia, corpus castiget & subjiciat servituti, ne forte jam de radice colubri egrediatur regulus, de concupiscentia consuetudo. Quemadmodum enim misera nimium & miserabilis humana fragilitas sine pruritu concupiscentiæ, aut impetu desiderij sola consuetudine ipsa ad illicita trahatur, utinam omnibus liceat ignorare. Nimirum peccatum faciens, servus est peccati, servus plane diaboli, ad prava quæque prout ducitur sequens, à quo nimirum captivus tenetur ad ipsius voluntatem ^f.

Est autem consuetudo hæc gravis quædam & perniciofa catena, sol-

Sermones S. Bernardi.

Gggg

venda

1. Spr. Timoris
contra negli-
gentiam.
b Eccle. 7. c.

c Prov. 27. c.

2. Spiritus pie-
tatis contra
curiositatem.

3. Spir. scientia
contra experi-
entiam mali.

d Gen. 34. a

e Psal. 72. a

4. Spiritus for-
titudinis con-
tra concupis-
centiam.

Fu & noxa
male consue-
tudinis.

f Ioan. 8. d.

venda utiq; facilius, quam rumpenda: ut hic maximè vulgare illud proverbium videatur usurpari, industriam violentiam potiore: ut quemadmodum vis vi repellitur, & fervore spiritus fervor extinguitur desideriorum, ut maligni artem arte deludas, & consuetudini *consilium* opponas. Alioquin si fortè violentiam quæras & castigationem corporis speres consuetudini prævalere, timendum omnino est ne sit perniciosus labor, & prius ipsa substantia deficiat quam inolita concupiscentia, præsertim quòd altera quædam natura sit ipsa consuetudo. Necessarium itaque est consilium vel ab ipso magni consilii Angelo ministratum, vel ab homine aliquo spirituali qui cogitationes Satanæ spiritualiaque remedia non ignoret. Subtrahenda nobis occasio est, & opportunitas fugienda peccati. Legimus, Fratres in eremo fornicationis spiritu quempiam impugnatum, laudabili prorsus industriâ à Patre curatum. Advocans enim senior fratrem alterum secretò, iussit ut eundem lacefferet injuriis, & prior ipse quasi accepta ab eo injuria quereretur. Anxiabatur ille, & confusus vehementer, sic in brevi oblitus est pristinæ tentationis, ut quærenti de ea non sine admiratione plurima responderet: Papæ! vivere non liceret; & fornicari libeat?

Sed fortè nedum venit cui victoria reposita est, quem triumphus manet, cui corona debetur, & contemptus ex consuetudine prodit, ut tantò liberius, quantò desperatius peccans, totas jam concupiscentiæ laxet habenas, toto impetu feratur in præceps, sicut scriptum est: *Peccator cum venerit in profundum malorum contemnit.* Hunc ergo contemptum necesse est ut spiritus *intellectus* impugnet, illuminans tenebras cordis, & lucem divinæ misericordiæ, & copiosæ miserationis infundens. Intelligentia nempe divinæ & altissimis rebus attribuenda est, quas quidem ratio humana nulloatenus, difficile autem vel fides ipsa comprehendere possit, ut est illud ^b; *Vbi abundavit delictum, superabundavit & gratia.*

Iam si contemptus perstiterit, accedere necesse est & malitiam, ut quam potest consolationem desperatus miser admittat, & cui non est pars in bonis, lætetur vel in malis, lætetur cum malefecerit, & exultet in rebus pessimis. Ex his ergo solum hoc remedium est, ut ipsa adversus malitiam *sapientia* congregiatur, propriaque dextera prælietur, quæ succumbere omninò non novit. Quando enim liberetur qui in habitationem descendit, nisi præveniatur in benedictionibus supernæ dulcedinis, ut clavum elavo expellat, & pestiferam dulcedinem vitiorum jucunditas spiritualis unionis excludat?

Attingit ergò à fine usque ad finem fortiter *sapientia* vitæ eradicando singula vitia, singulasque inferendo virtutes. Excutitur siquidem *negligentia*, ut timoris spiritus repleat mentem abiicitur *curiositas*, ut succedat pietas; *experientia mali* fugatur, apponiturque *scientia*. Sic & *concupis-*

5. Spiritus
Consilii ad-
versus pra-
vam consue-
tudinem.
Occasionis fu-
ga.

Exemp. Ere-
mita fornicationis spiritu
liberati.

g Prov. 18. a
& Spiritus in-
tellectus con-
tra contem-
ptum.

h Rom. 5. d

7. Sapientia
Sp. contra ma-
litiã.

Anacapha-
leosis.

cupiscentia praevalet fortitudo, & consilium *consuetudinem* amputat, & intellectus *vigens contemptum* amovet, & disparente omnino *malitia*, sapientia regnat. Qua quidem triumphante de cætero miseram illam animam quam perniciosè negligentia soporaverat, peius excitaverat curiositas, attraxerat experientia, tenuerat concupiscentia, ligaverat consuetudo, contemptus in carcerem truserat, malitia jugulaverat: timor suscitatur; pietas blandè demulcet; scientia quid actum sit indicans, dolorem apponit; quod suum est, fortitudo erigit, consilium solvit, intellectus educit de carcere, sapientia mensam ponit, refocillat esurientem, & salutaribus reparat alimentis.

S E R M O X V.

De eo quod scriptum est: *Beatus homo qui invenit sapientiam, & qui affluit prudentia.* Prov. 3. b.

Quid in hoc mundo agimus, Fratres, aut quid facimus de hoc mundo? Si salvari contendimus à præsentis sæculo nequam, quid adhuc de hoc mundo decernimus? Si exire volumus, quid compedes nostros nobiscum trahere laboramus? Ponamus aureos esse, sed multò melius est sine his liberari, quàm eorum occasione teneri. Non æstimemus precium, sed impedimentum consideremus, ne præter ipsam, quæ dura satis reputanda est, conditionis necessitatem, etiã cupiditatis visco inhærere hic incipiamus, & inanis sollicitudinis nexibus irretiri. Quid enim in compedibus faciat quis, percunctari fortè minus congruum judicetur, quod videlicet ad patiendum magis, quàm ad aliquid faciendum soleant homines compedi: & actionis impedimenta compedes sunt adminicula passionis. Agendum tamen nobis aliquid in hoc mundo, agenda utique pœnitentia, sed ad passionem hæc potius, quàm ad actionem videbitur pertinere. Nihilominus tamen agendum hic nobis aliquid: non quidem de hoc mundo, sed in hoc mundo. Cum enim legatur ^a Adam in loco voluptatis ab initio positus, ut operaretur, quis sanum sapiens, filios ejus in loco afflictionis ad feriandum positos arbitretur? Operemur ergo, sed cibum qui non perit: operemur opus salutis nostræ. Operemur in vinea Domini ut denarium diurnum accipere mereamur. Operemur in sapientia quæ dicit ^b: *Qui operantur in me, non peccabunt.* Ager enim est mundus: ait Veritas ^c. Fodiamus, in eo thesaurus absconditus latet; effodiamus eum. Ipsa est enim sapientia quæ trahitur de occultis. Omnes eam quærimus: omnes concupiscimus eam.

Sed frustra quærit, qui in lectulo suo quærit: neq; enim in terra suaviter viventium invenitur. Lectulus est, & ibi gigantem quæris? Tuus est, & ibi speras invenire eum, qui diversa semper ignorat? *Si quæritis*, inquit ^d,

Gggg 2

converti-

Mundi compedes quantumvis aureos relinquendi.

^a Gen. 2. c

^b Eccli. 24. c.
^c Matt. 13. f

Sapientia ubi invenienda.
^d Isa. 21. c

*convertimini & venite. Quæris unde? A lectulo tuo. Quæris unde convertaris? A voluntatibus, inquit, tuis avertere. Et si in voluntatibus meis non invenio: ubi, inquis, invenio sapientiam? Vehementer enim eam considerat anima mea: nec invenisse sufficet si contigerit invenire: nisi mensuram bonam & confertam & coagitatam, & supereffluentem ponam in sinum meum. Merito quidem. *Beatus enim homo qui invenit sapientiam: & qui affluit prudentia.* Quære ergo dum inveniri potest: & dum prope est, invoca illam. Vis audire, quam prope sit *f*? *Prope est verbum in corde tuo & in ore tuo,* tantum illud recto si quæsieris corde. Erige cor, surge de lectulo tuo, ut non frustra audias admonentem *fursum habere cor.* Sic enim invenies corde sapientiam: ore afflues prudentia; sed affluere, non effluere vel evomere cura.*

Nimirum mel invenisti si invenisti sapientiam, tantum ne multum comedas: ne satiatus evomas illud. Sic comede ut semper esurias. Nam ipsa dicit *s*: *Qui me edunt, adhuc esurient*; Noli multum reputare quod habes, noli satiari ne evomas: & hoc ipsum quod videris habere, auferatur à te: quippe qui ante tempus quærere destitisti. Neque enim dum potest inveniri, dum prope est: ab inquisitione vel invocatione cessandum est. Aliter quoque *sicut qui mel comedit multum* (ut ait idem Salomon ^b) *non est ei bonum: ita qui scrutator est majestatis, opprimetur à gloria.* Quid tu Pilate seorsum interrogas Dominum, ut tibi susurret in aure, quid sit Veritas? Multum est ad te: non dabitur sanctum cani: nec margarita porco. Quære potius fidei gustum; satietatem intelligentiæ interim ne requiras. Merito, Fratres, reverberata acie protinus resilivit: & responsum non sustinens, egressus est ad Judæos, qui ambulare cœperat in magnis & mirabilibus super se, quid esset Veritas percontatus ⁱ.

Quocirca quæramus sapientiam in corde: & sapientiam quæ est ex fide: quemadmodum Apostolus ait ^k: *Non plus sapere quam oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem.* Sobria siquidem sapientia est in pœnitundine peccatorum præteritorum: in contemptu præsentium commodorum: in desiderio futurorum præmiorum. Invenisti plane sapientiam, si prioris vitæ peccata desleas: si huius sæculi desiderabilia parvi pendas: si æternam beatitudinem toto desiderio concupiscas. Invenisti sapientiam, si tibi horum singula sapiunt prout sunt, ut hæc quidem amara & omnino fugienda, ista quoque, velut caduca & transitoria continenda; illa vero ut perfecta bona totis appetenda desideriis, intimo quodam animi sapore dijudices & discernas. Atque hæc quidem sobria est sapientia, & vomitum nescit, ubi & timoris frigus ex recordatione peccatorum, & charitatis fervor ex appetitu divinarum promissionum, tepiditate amovet earum quæ nunc sunt pessimarum occupationum: ut nec evomas sapientiam; nec evomaris ab ea. Sicut enim beatus homo qui invenit

^g Eccli. 24. c
*Satietas mel-
lis, id est, sa-
pientia ca-
renda.*

^h Prov. 25. d
*Arcana Dei
non curiosè
scrutanda.*

ⁱ Ioan. 18. g

^k Ro. 12. a*

*Sapientia so-
bria consistit
in pœnitundine
peccat. in con-
temptu ter-
ren. & in de-
siderio futu-
rorum.*

invenit ſapientiam; ſic etiam *beatus vir*, vel *beatior etiam*, *qui morabitur in ſapientia* ^m: forte enim hoc ad affluentiam ſpectat.

Sane in his tribus ore affluit ſapientia vel prudentia, ſi ſit in ore, confeſſio propriæ iniquitatis: ſi gratiarum actio & vox laudis, ſi etiam ſermo ædificationis. Nimirum *corde creditur ad iuſtitiam: ore autem confeſſio fit ad ſalutem* ⁿ: atq; in principio quidem ſermonis juſtus accuſator eſt ſui o. Nam in medio magnificare Dominum: in tertio quoque (ſi eatenus affluit ſapientia) ædificare proximum debet. An verò & in opere affluentum eſt ſapientia? Eſt maximè. Quæramus ergò & in opere triplicem affluentiam: nam & olim dictum eſt à ſapiente quodam, quod ſapientia tripliciter deſcriberetur. Itaque ſi vos melius non habetis, puto ego, quod ad opus pertinet, copioſè ſatis affluere ſapientia, quicumque inter vos continenter, patienter & obedienter converſatur, tantum ut fideliter *obediencia* propriam mortificet voluntatem, humilis *continentia* carnalem pariter & ſæcularem amputet voluptatem, hilaris *patientia* utramque ſimul, & corporalem ſcilicet & mundialem viriliter ſuſtineat adverſitatem.

S E R M O XVI.

De triplici genere bonorum, & vigilantia ſuper cogitationibus.

ET propenſius ſtudium, & cura vigilantior noſtris eſſet cogitationibus adhibenda, Fratres mei, noſtris inquam, quibus tam ſanctarum meditationum aſſiduè materia miniſtratur: nocte enim & nobis prophetica & evangelica, ſed & apoſtolica voces canuntur & leguntur, quæ & poenam minantur inferni, & gloriam regni pollicentur. Unde ergò nobis tam vanæ, tam noxiæ, tam obſcænæ cogitationes, quæ nunc immunditia & elevatione, nunc ſuperbia & ambitione, cæteriſque paſſionibus extorquent nos, ut vix aliquando in ſerenitatem ſanctarum cogitationum reſpiremus? Væ nobis à torpore & tepore cordis noſtri, qui permittimus nos his vanitatibus occupari, & non magis ex inſtanti tranſilimus in bona Domini, ſive in naturalia, ſive in ſpiritualia, ſeu etiam in æterna. Et quidem naturalia bona magna, ſpiritualia maiora, ſed maxima ſunt æterna. Inprimis reparamur, in ſecundis exercitamur, extendimur & beatificamur in tertiis. Si non potes oculum meditationis in illam ſublinitatem æternalium bonorum inſigere, quia diſtantia ſunt, & omnem ſenſum exuperant: in bonis gratiæ, quæ ſunt in exercitio virtutum, viſum reflecte, ut videas quam puræ conſcientiæ, quam liberæ frontis ſit verſari & converſari in caſtitate & charitate, in patientia & humilitate cæteriſque virtutibus, quæ amabilem Deo, placabilem & imitabilem hominibus reddunt. Quòd ſi & hæc nimis ſublimia ſunt, & tranſgredientia infirmitatem tuam, demitte oculos tuos in bona naturæ, quæ tibi tam familiaria eſſe debent, quantum tu familiaris eſ tibi. Nec ſic

Gggg 3

dicimus

m Eccl. 14. c.
Sapientia in ore.

n Rom. 10. b
In corde.
o Prov. 18. c

I.
Religioſos à malis cogitationibus quàm alienos eſſe oportet.

Triplicia bona: Naturalia, Spiritualia, Æterna.

In his meditando mens occupanda.

dicimus bona naturæ, quasi gratiæ non sint, sed ideo quòd ipsi naturæ quodammodo ingenita & complantata fuerunt antequam fieret peccatum, illud quod non solum personam infecit, sed etiam naturam. Ex tunc non ita nobis ad manum provenisse monstratur propter vulnus inflictum, cum tamen nos illa in nobis & circa nos esse tam rationibus, quàm affectionibus plerumque sentiamus. Et quia nos ex anima & corpore consistimus, juxta vocem Apostoli ^a: ab animali parte, id est à bonis corporis incipiamus, ut non sit prius quod spirituale est, sed quod animale.

^a I. Cor. 12.

I. Bona corporis.

Voluptas insidiatur sanitati, idque perquam subtiliter.

lege S. August. l. 10. confess. c. 13.

Puritas cordis magis curanda, quam sanitas corporis.

^b Psal. 31. b

Proximo debemus pacem.

Sanctis imitationem.

Defunctis compassionem & orationem.

Sunt autem omnia bona corporis, & quæ ei solummodo debemus, sanitas. Nihil autem ei ultra dandum est vel quærendum, sed hoc termino ligandum, & frenandum est, cum fructus ejus nullus sit & mors finis illius. Sed hic fovea est, quæ nolo vos lateat. Insidiatur enim voluptas sanitati, & tam subtili malignitate prosequitur, ut vix eam quis vel possit cavere, vel noverit. Quòd si voluptati seruitur, non sanitati, hoc jam de natura non est, sed sub natura, quæ morti manus dat cum magistram constituit voluptatem. Inde etiam est quod multi ad tam bestiales & rebelles impetus descenderunt, (vel ut dicam verius) ceciderunt, ut voluptatem præferant sanitati, & illis ipsis sæpissimè volutentur, quæ sciunt difficiles & acutissimas subsequi passiones. Sicut autem corporis natura est sanitas, ita cordis natura est puritas: quia turbato oculo non videbitur Deus: & cor humanum ad hoc factum est, ut suum videat Creatorem. Si vero sanitati corporis sollicita est providenda custodia, puritati cordis tantò sollicitior est impendenda, quantò pars ista dignior illà esse convincitur. Hic tamen simpliciter accipimus puritatem, ut videlicet omnia quæ agimus, purè & humiliter confiteamur Domino in oratione, homini in confessione, & dicamus ^b: *Dixi, confitebor adversum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.*

Et quia sociale animal sumus, ex his quæ in nobis sunt, ad ea, quæ circa nos sunt, transeamus: ut si fieri potest, quod ex nobis est pacem habeamus cum omnibus hominibus. Hæc enim est lex naturalis societatis, ut omnia quæcunque nobis fieri volumus, aliis non faciamus: & quæ nobis fieri volumus, aliis impendere studeamus. Sicut ergo debemus sanitatem corpori, puritatem cordi: sic & fratri pacem. Jam hinc transeundum est ad sanctorem animas, quæ de huius mortalitatis carcere ad cælorum gaudia volaverunt. His profecto debemus imitationem; quia similes fuere nobis passibiles, & notas nobis fecerunt vias vitæ, quas tam infatigabiliter, quam interminabiliter tenuerunt. Sed illis qui non in tanta sanctitate seu perfecta pœnitentia exierunt, compassionem debemus & orationem propter similis naturæ consortium, ut pius pater auferat scoriam eorum, & in beneficia flagella commutet, & sic tandem reassignet ad beatæ gaudia civitatis. Si

enina

enim tauri cum taurum mortuū invenerint, plorant, mugiunt, & quasi quibusdam debitis humanitatis obsequiis fraterna funera prosequuntur: quid debet homo homini, quem & ratio docet, & trahit affectio? Sicut ergo sanctis animabus imitationem, sic minus sanctis compassionem debemus, illinc exemplum, hinc gemitum haurientes.

A sanctis verò Angelis auxilium quærendum est, & occultis suspiriis, & frequentia lachrymarum: ut illi supereminenti maiestati preces nostras offerant, & referant gratiã, quia administratorii spiritus sunt, missi propter nos, ut hæreditatem capiamus salutis. Ab illo autem rerum omnium Domino pietas quærenda est, ut ille cujus natura bonitas, cui propriū est misereri semper & parcere, non respiciat multitudinem iniquitatum nostrarū, sed secundum multitudinem miserationum suarum misereatur nostri. Ipsi enim nos & amorem debemus, & subjectionem cum omni reverentia & humilitate. Amorē, quia fecit nos, & benefecit nobis: subjectionem, quia super nos est, & hoc præcipit nobis, terribilis in consiliis super filios hominum. Ita ergo & sanitatem corpori, puritatē cordi, pacem fratri, imitationem sanctis, compassionem mortuis debemus: auxilium ab Angelo, pietatem à Deo postulemus. Ex arca naturalium bonorum habere debemus & quærere, ut sciamus quia cum hæc quæ omnia mandata sunt, & data naturæ fecerimus, servi inutiles sumus: quæ debuimus facere, fecimus. Aut vix enim aut nunquam invenitur aliquod præceptū datum hominibus, quod transeat terminos possibilitatemque naturæ. In his autem bonis, sicut prædiximus, reparamur, & quasi quodammodo restituimur in antiquū, dum ad ingenitam naturæ suavitatem revertimur, dū etiam nobis & his qui circa nos sunt, & eis qui supra nos sunt, debitum rerū ordinem exhibemus. Et hæc quidem pro bonis naturalibus.

Spiritualia autem bona in quibus exercemur, ut ad æterna tendamus, ipsa eadem sunt: sed alia, quia alio intuitu considerata, cum plurimis tamen aliis quæ longum est enumerare. Illa enim juxta naturam, hæc supra naturam esse noscuntur. Nam & in spirituali exercitio non sanitatem debemus corpori, sed servitutem, sed afflictionem, sed laborem, juxta vocem illius spiritualis & summè spiritualis hominis qui dicebat ^d: *Cassigo corpus meum, & in servitutem redigo.* Nec istam tantum cordi puritatem debemus, ut pure & humiliter confiteamur peccata nostra, sed ut in intentione, cogitatione & opere hanc circumspeditionem exhibeamus, ut & vita nostra sit fructuosa, & fama gloriosa, non quæ fructificet sibi, sed Deo: non quæ glorificet se, sed Patrem suum qui in cœlis est. Pacem quoque non solum fratribus exhibendam dicimus in via ista, sed cum his qui oderunt pacem, esse pacificum, portare omnes, & à nemine velle portari. Confitemur etiam non modo compassionem mortuis & orationem, sed in spe etiam congratulationem adhibendam: quia etsi contristandum est, quòd in locis purgatoriis patiuntur,

*A SS. Angelis
quærendum au-
xilium.*

*c Heb. 1. d
A Deo pietas
& misericordia.*

*Deo debemus a-
morem & sub-
jectionem.*

Bona spiritualia.

*d 1. Cor. 9. P
Quid corpori
debeamus in
sa spirituali vi*

Quid proximis.

Quid defunctis.

Quid Beatis, &
Angelis.

Quid Deo.

S. Andrea A-
postoli elogium
& vox crucem
suspirantis.

3. Bona aterna.

e Psal. 121. b

f Apoc. 12.
Abundantia
honorum in cœ-
lo.

g Apoc. 21. f

h Psal. 147.
Beatitudo status
amniū bono-
tuarum,

tiuntur, multò amplius collatandum, quod prope est, ut abstergat DEUS omnem lachrymam ab oculis eorum, & jam non sit neque luctus neque clamor, sed nec ullus dolor, quæ prima abierunt. *Sanctis* verò animabus non jam imitationem, nec à sanctis Angelis tantummodo quærere debemus auxilium, sed ardentè desiderare conspectum eorum, & esse cum illis, & videre quæ sint illæ columnæ cœli quæ sustinent orbem terrarum, in quibus rutilat & relucet tantum, & tam excellens divinitatis insigne. *In Domino* autem non solum pietas quærenda est, sed in eum tota affectio dirigenda, ut diligamus nos propter ipsum, & suspiciamus quæ sit illa majestas, quæ cuncta faciat, cuncta contineat, & in quam desiderant rationabiles creaturæ prospicere.

Hæ sunt semitæ spiritualis exercitii, in quibus religiosa mens & dilatatur & delectatur, eorum quæ sunt retro oblita, & ad anteriora, id est, æterna bona se extendens, sequitur ad palmam supernæ vocationis. Nunquid non supra naturam beatus iste Andreas Apostolus, cujus solennitas præ manibus est, transilierat, qui dicebat: *O bona crux, diu desiderata, & jam concupiscenti animo preparata, securus & gaudens venio ad te!* Alterati hominis est ista vox, & qui de bonis naturæ ad gratiæ bona surrexerat: ut non solum gloriaretur in spe, sed & in tribulationibus, & gaudens iret à conspectu concilii, quod dignus esset pro nomine Jesu contumeliam pati. Non modo enim patienter, sed & libenter, verum & ardentè ad tormenta sicut ad ornamenta, ad pœnas sicut ad delicias properabat.

Porro quidem æterna bona illa bona sunt, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, & quæ nunquam exeunt ab illa patria; quæ nescit nisi gaudium & jubilationem. Ibi nihil deest, ecce abundantia qua impleatur humana cupiditas. Quæ est ista copia, ubi nihil quod nolis sit, totum sit quod velis? *Fiat pax* (ait Propheta ^e ad Jerusalem) *in virtute tua, & abundantia in turribus tuis.* In illis, inquam, turribus, quæ juxta Prophetam alium *gemmis ædificabuntur*, ubi adipe frumenti, non cortice sacramenti satiabit nos Deus. Quòd si nihil deerit nobis, aliquid autem non latuerit, nunquid erit gloria consummata? Ideò nihil latebit nos, & ecce sapientia qua curiositas hominis satiatur. O sapientia, qua tunc omnia quæ in cœlo & quæ in terra sunt, perfectissimè cognoscimus, in ipso fonte sapientiæ rerum omnium cognitionem bibentes. Non metuum suspiciones, non timebo consilia, quæ civitas illa (juxta Joannem ^g) purissimo vitro similis erit, sicut per vitrum lucidissimè cernimus, sic aliorum conscientias clarissimè videamus. Quid si & nihil defuerit, & nihil latuerit, maneat autem timor & anxietas amittendi? Ideò nihil terret, & ecce potentia qua humana infirmitas roboratur. *Qui posuit*, inquit ^h, *finis tuos pacem, & confortavit seras portarum tuarum,* ita ut nullus inimicus intret, nullus exire possit amicus. Ubi ergo
summa

summa abundantia, summa sapientia, summa potentia est, puto quod nihil desit plenitudini beatitudinis, quantum spectat ad summam felicitatis humanæ. Hæc sunt bona naturæ, gratiæ, gloriæ, bona humanitatis, bona virtutis, bona æternitatis. Hæc cogitemus, hæc ruminemus, fratres, & juxta præceptum legis revocemus ruminacionem, quia sic vivitur, & in talibus vita spiritus nostri. Sic enim cogitatio sancta servabit nos, ut dicamus cum Sancto ^k: *Meditatio cordis mei in conspectu tuo semper, Domine adjutor meus, & redemptor meus.*

rudo ad gregatione perfectus.

^d Levit. 11. a

& Ibid. 18. d

SERMO XVII.

De triplici custodia: Manus, Lingua, & Cordis.

OMnes nobis causamur deesse gratiam, sed justius forsitan ipsa sibi queritur gratia deesse nonnullos. Nempe res cordis est gratia devotionis ista quam quærimus, & hoc munere ipse se fraudat, qui internum ei dissimulat receptaculum exhibere. Cæterum unde illi cura cordis, cui ne ipsa quidem adhuc *oris* circumspectio, seu *manus* custodia subest? Non sibi deesse miretur consummationem, qui nec initium apprehendit; sed ne is quoque qui initium jam tenere videtur, si ad medium non pervenit. Magnum est homini sæculari mundas habere manus; monacho non est magnum, sed planè magnum ei malum esse probatur, ne ipsarum quidem contagia declinare. Imò vero & in ipsis quoque manibus longè amplior munditia & justitia abundantior à nobis exigitur, quàm ab illis. Nimirum illis dicitur ^a: *Fugite fornicationem,* & ^b *qui jurabatur, jam non surretur*: cæteraque similia: quæ qui fecerint, regnum non consequentur. Nunquid & nobis ab hujusmodi contagiis operum, & tam gravi manuum contaminatione timendum est? Sed quo nitidiores manus, eò gravius quoque minor in eis nævus offendit; & sicut preciosam vestem exigua quævis macula turpius decolorat: nobis ad immunditiam minima quælibet inobedientia sufficit, nec jam nævus est, sed gravis macula, si in actionibus nostris vel minorum residet negligentia mandatorum. Hæc igitur operum diligentia servandorum, initia nostræ conversationis exercet: dum adhuc quidem modicum, sed tamen jam lumen in nobis est, nisi fortè magnum se putant habere lumen, quibus veritas ait: *Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite quia servi inutiles sumus: quæ debuimus facere, fecimus.* Sed hoc, inquires, propter humilitatem monuit esse dicendum. Planè propter humilitatem: sed nunquid contra veritatem? Cæterum si circa factorum quoque custodiam invenimur adhuc negligentiores: nemo sapiens eum liquare culicem moneat, qui utinam non glútiat vel camelum.

Gratia non tam nobis deest, quàm nos gratia.

Prima cura sit manuum, id est operum.

A Religiosis maior exigitur justitia & integritas, quàm à secularibus.

^a 1. Cor. 6. b

^b Ephe. 4. c. *In Religiosis minimus etiam nævus graviter offendit.*

^c Luc. 17. c

At si jam manus mundatæ fuerint (nec sic quidem continuò ad
 Sermones S. Bernardi. H h h h cor

*Secunda cura
linguae seu ver-
borum.*

*Linguae ne-
glectae varia
vicia & dam-
na.
d Matt. 12.
c.**

*e Prov. 10. c
Verbum otio-
sum quod-
nam sit.
Iactura tem-
poris in verbis
otiosis quanti-
estimanda.
O verba, no-
tanda.*

*Tempus salu-
ti curande
opportunitum
non negligend-
um.*

cor transitur) labiis sane mundandis secundum studium & media sollicitudo debetur. Quod si dixeris, rarus est qui sermones suos in iudicio disponere videatur: vel ex hoc discas, quam sit rara perfectio, cum nec perfectum inveneris omnibus esse commune. Quis sane numeret quantas modicum linguae membrum contrahat fordes; quam multiplex in labiis incircumcisis immunditia coaguletur; quam sit gravis pernicies oris incircumspecti? Est enim lingua dissoluta in sermonibus ociosis, est lingua impudica, est & magniloqua; quarum prima lasciviae, sequens arrogantiae famulatur. Est etiam lingua dolosa, & item lingua maledica, quarum altera in falsiloquam & adulatoriam subdividitur: altera vero nunc in facie contumelias irrogat, nunc detrahit in occulto. Quod si de omni vel ocioso verbo quodcumque locuti fuerint homines, Deo sunt reddituri rationem in die iudicii^d: quanto districtius de verbo mendaci, mordaci & injurioso, de elato vel lascivo, de adulatorio aut detractorio iudicabuntur?

Quam vera sententia, fratres, in multiloquio non effugiendum peccatum^e! Ut enim praeteream caetera, si propterea est ociosum verbum, quod nullam rationabilem causam habeat, quam rationem de eo reddere poterimus, quod est praeter rationem? Nemo vestrum fratres, parvi aestimet tempus, quod in verbis consumitur ociosis. Siquidem tempus acceptabile est, & dies salutis. Volat verbum irrevocabile, volat tempus irremeabile, nec advertit insipiens quid amittat. Libet confabulari, aiunt, donec hora praetereat. O donec praetereat, o donec pertranseat tempus. Donec hora praetereat, quam tibi ad agendam poenitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad gloriam promerendam miseratio conditoris indulget. Donec transeat tempus, quo divinam tibi repropitiare debueras pietatem; properare ad angelicam societatem, suspirare ad amissam hereditatem, aspirare ad promissam felicitatem; excitare remissam voluntatem, flere commissam iniquitatem. Sic nimirum, sic agricolae, cum diu desiderata affuerit opportunitas seminandi, sic vinitores, cum expectatum tempus putationis advenerit, invenisse occupationes, & quasi irreprehensibiliter sine opere diem transegisse latantur. Sic instantibus nundinis institores neccere moras, occasionem quaerere solent, ne quem forte sibi ex eis quaestum provenire contingat. Sic denique pauperes mendicantes, cum multis clamoribus evocatus tandem affuerit eleemosynarum distributor, diverti-cula captant, & concurrentibus sociis vacuos ambiunt occupare recessus, & fovere latebras in angulis platearum.

Utinam tamen vel solum tempus vitae amitteretur in verbis, sed multi in his etiam vitam amittere comprobantur: nec modo ipsi amittere, sed adimere quoque & hoc fratribus suis. An non amittunt vitam detractores Deo odibiles, odibiles vitae? Fugit vita quos odit; & quos vita fugit, mori

mori necesse est. An non & ipse moritur, qui venenum bibit, quod ei malefuada detractoris lingua propinat? Siquidem furtim ei dilectionis vita subtrahitur: & dum nescit, paulatim in eo fraterna charitas refrigescit. Auditurus est forsitan ipse quoque cui detrahitur: undique enim verba volant, & multorum prius ora sermo pertransiens, difficile fieri potest quin singulorum creverit linguis, & quasi jam proventus referatur ad eum ad cuius spectat offensam. Itaque scandalizabitur audiens, & tabescet, eoque facilius extinguetur in eo charitas, quo amplius ante vivere videbat. *Si inimicus, ait ^f, meus maledixisset mihi, sustinuissem utique:* & quidem cavet sibi prudens auditor, cavet ipse si non desipit, qui sibi noverit esse detractum: ille ne veneno inficiatur, iste ne scandalo perturbetur. Sed quod in se est tamen, lingua maledica, & illius percutiens conscientiam, & istius vulnerans charitatem, secum pariter utrumque perimit. Nunquid non vipera est lingua ista? Ferocissima planè, nimirum quæ tam lethaliter tres inficiat flatu uno. Nunquid non lancea est ista lingua? Profecto, & acutissima, quæ tres penetrat ictu uno. *Lingua (inquit &) eorum gladius acutus.* Gladius equidem anceps, imò triceps est lingua detractoris.

Nec vero ejusmodi linguam ipso etiam mucrone quo Dominicum latus confossum est, crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quoque Christi corpus, & membrum de membro, nec jam exanime fodit, sed facit exanime fodiendo. Ipsi quoque nocentior est spinis, quas illi tam sublimi capiti furor militaris imposuit: seu etiam clavis ferreis, quos sanctissimis manibus illis & pedibus consummatio Iudaicæ iniquitatis infixit. Nisi enim hujus quod nunc pungitur & transfoditur, corporis sui vitam illius vitæ corporis prætulisset, nunquam illud pro isto mortis injuriæ, crucis ignominie tradidisset. Et dicimus: Levis res sermo, tenera, mollis, & exigua caro lingua hominis: quis sapiens magnipendat? Levis quidem res sermo, quia leviter volat, sed graviter vulnerat: leviter transit, sed graviter urit: leviter penetrat animum, sed non leviter exit: profertur leviter, sed non leviter revocatur: facile volat, atque ideo facile violat charitatem. Vilis res est musca moriens, sed exterminat oleum suavitatis ^b. Tenerum membrum lingua, attamen vix teneri potest: substantia quidem infirmum atque exiguum, sed usu magnum & validum invenitur. Modicum membrum est, sed nisi caveas, magnum malum. Tenuis est & lata, aptissimum vacuandis cordibus instrumentum, sicut multorum mihi inter vos conscientias arbitrator attestari, nisi forte omnes tam perfecti simus, ut nunquam nobis post longas confabulationes inventa sit mens quodammodo vacua, meditatio minus devota, sicca magis affectio, & holocaustum orationis non adeò pingue propter verba, sive quæ diximus, sive etiam quæ audivimus, verba tamen.

Hhhh 2

Facile

*Detractionis
vitium quam
detestabile.*

*f Psal. 54 b
Detractor uni-
co ictu tres peri-
mit.*

** & Psal. 56. a
Lingua detra-
ctoris gladius
triceps.
Lingua male-
dica lancea, spi-
nis, & clavis
Christi crudeli-
or.*

*b Eccle. 10. a
A medico
membro maxi-
ma mala.*

*Devotionis &
orationis pestis
ab incuria lin-
gue.*

Facile enim lingua labitur, nec minus facile illabatur cordi, ita ut multis inter loquendum minus profuerit, quod propriam cohibuerint, dum non caverint alienam. Utilis est frater qui tibi loquitur, sapiens est, religiosus ac timens Deum, plus dico, angelus est, & angelus lucis: etiam sic cave tibi ne audias unde laedaris. Nec personam tibi velim suspectam esse, sed linguam, praesertim in fermocinatione communi. Bona quidem columbae simplicitas, sed in hac parte quoque serpentis astutiam non omittas. Maria ne angelicum quidem verbum sine discussione praeteriens, cogitabat qualis esset ista saluti. Tu quoque qui crebris experimentis saltem solenter advertisti quantum noceant verba, non desipies, si sollicitus fueris, (quandoquidem interesse necesse est colloctioni) non modo ori circumspersionem, sed & auri nihilominus adhibere cautelam. Non miremini, quod huic gradui proficientium diutius immoremur: plures siquidem inter vos proficientes esse credimus, quam perfectos.

Fortè tamen nimii videamur in suggillatione verborum. Sed mementote quoniam lingua est, quae contra vitia linguae loquitur, ut in eo vel maxime haberi debeat excusata, quod nec sibi parcat, & adversus propria quoque sui ipsius pericula muniat audientes. Ventus est sermo, sed non semper est ventus urens. Surge (inquit ^k) aquilo, veni austro, perfla hortum meum, & fluant aromata illius. Est quoque magna nihilominus sermonis utilitas, & frequenter in lingua fractus preciosissimus reperitur. Nempè iusti vita ex fide est, & fides ex auditu, auditus per verbum Dei. Quomodo enim vivet quis, nisi crediderit? Quomodo credet, nisi audierit? Quomodo audiet, nisi annuncietur ei? Sanè propterea maiorem ei diligentiam, & diligentiorum custodiam convenit exhiberi, quod sit iuxta scripturam. ^l mors & vita in manibus linguae. Alioquin si sola inesset vita, nec circumcisio quidem ei, sed sola mors, etiam abscisio deberetur. Nunc vero ponenda nobis oris nostri custodia, & ostium circumstantiae labiis, ut nec vitalem aedificationem clausura damnet aeterna, nec lethalis pernicies liberum sortiatur egressum. Vigilemus itaque super opera nostra, fratres, ne vel omittamus quod praecipuum, vel quod prohibitum est committamus. Hortatur nos ad bipertitam hanc custodiam Propheta cum dicit ^m: Declina à malo, & fac bonum. Vigilemus nihilominus super verba nostra, ne in eis vel offendere Deum, vel proximo nocere contingat. Felix siquidem quem in omni confabulatione duplex timor ille sollicitat, & duorum consideratio stimulat auditorum: primum quidem divinae maiestatis, in cuius manus incidere prorsus horrendum: dehinc fraternae infirmitatis, cui nihilominus persaepe est offendiculum.

Puto tamen ne cum quidem qui in verbo cavet offensionem, perfectum adhuc dici oportere, nisi forsitan comparatione prioris quantum

NOTA.
Quam sollicita
& vigili custodia
adversus
noxas linguae
opus.
Luc. 1. e. *

& Cant. 4. d
Linguae bonae
magna utilitas.

Prov. 18. b

m Psal. 36. a
In omni collo-
quio duo audi-
tores cogitandi.

Tertia cura ea-
que praecipua
cordis.

tantum super opera vigilabat. Nam & veritas in Evangelio de vigilantibus servis & adventum Domini præstolantibus loquens: *Si (inquit) in tertia vigilia venerit, & ita invenerit: beati sunt servi illi.* Quod nequaquam de prima, sed nec de secunda dictum quidem reperies. Est autem vigilia hæc super eor, cui sane *omnem jam custodiam* exhibere Sapiens monet: nimirum *quia ex ipso vita procedit.* Et tamen etiam hanc constare arbitror specialiter in duobus: ut videlicet super affectionum pariter & cogitationum suarum greges mens sollicita vigilanter intendat. Et bene huic datur omnis custodia, à quo cæteras quoque duas procedere constat: nisi forte (quod absit) simulationis gerantur studio, & pietatis habeant speciem, non virtutem. Sicut enim fontis vena scaturiens, nisi fossas ante repleverit adjacentes, nec refluere, nec se dare, nec in altum sese tollere prævalebit, quòd videlicet alias occupetur: sic humanus animus donec eas quas prædiximus manus & linguæ custodias solerter impleat: nec ad perfectam sui ipsius poterit reflecti curam, nec jucunda devotionis tranquillitate frui, nec in sublimem divinæ contemplationis proficere gradum. Eia, fratres, si supernæ visitationis gratiam quærimus, sic quæramus: si spirituales consolationes desideramus percipere, sic petamus: si cælum nobis aperiri cupimus, sic pulsemus. Hoc denique triplici modo vigilemus, si ad nuptias volumus intrare cum nostro sponso **JESU CHRISTO DOMINO**, qui est benedictus in secula. Amen.

Luc. 12. 2

Prov. 4. d *
Custodia cordis
in affectionum
cura consistit.

Elegans simile.

Custodia cordis
sine cura manus
& linguæ con-
stare nequit.

S E R M O XVIII.

De verbis Apostoli: *Non est regnum Dei esca & potus, sed iustitia & pax & gaudium in Spiritu sancto.*

Rom. 14. 6

Quid prætergredi mur viam, qui ad gaudium properamus? Est quidem gaudium de regno Dei, sed non præmium est. Est gaudium de regno Dei, sed non gaudium carnale, non gaudium sæculare, non gaudium, cuius extrema luctus occupat, sed in quod magis tristitia vertitur; non denique gaudium eorum qui lætantur cum malefecerint, & exultatio quæ in rebus pessimis est, sed gaudium in Spiritu sancto. Unde autem hoc gaudium interim, nisi de iustitia & pace procedit? Ipsa ergo procedant tanquam cellule mellis, ut faciliè adhuc labilem liquorem suavitatis solidior possit materia continere. Erit quando iam ipso simplici melle fruemur, & gaudium nostrum plenum & purum erit, ut non modò in spiritu, sed de ipso quoque spiritu gaudeamus. Erit quando omnimodis erit gaudium spirituale, ut nullis iam corporeis occasionibus excitetur, non operibus misericordiæ, non lachrymis pœnitentiæ, non exercitatione iustitiæ, non probatione patientiæ, sed ipsa magis præsentia Spiritus, in quem desiderant etiam Angeli prospicere. Interim sanè velut salis loco sapientiæ mihi cæ-

Gaudii sancti
descriptio.

H h h h 3

tera

Sapiens quis.

tera condit, tanquam non sit & ipsa cibus. Interim prius quam comedam, suspiro, & nec tunc quidem permittor, ut glutiam salivam meam. Est enim sapiens, cui quæque res sapiunt prout sunt. Cui vero ipsa jam in se prout est sapientia sapit, is non modo sapiens, sed etiam beatus est. Nempe hoc est videre Deum sicuti est, atque hic quidem fluminis impetus lætificans civitatem DEI, hic torrens voluptatis, hæc denique ubertas inebrians.

b Deut. 32. c
Vinum carnalis
illecebræ.

* c Ioan. 2. b

Vinum bonum
sanctæ voluptatis.

* d Psal. 76. a

Act. 5. g

Ioan. 16. d

Psal. 79. a

Ioan. 2. b

Rom. 5. a

Gaudium du-
plex in hac vi-

ta.

Philip. 4. a

Nunc verò Domine vinum non habent: deficit enim in his interim nuptiis vinum, vinum utique carnalis illecebræ, & concupiscentiæ sæcularis. *Fel draconum*, inquit, *vinum eorum, & venenum aspidum insanabile*. Semper nobis hoc vinum deficiat, fratres mei, quia non est hoc vinum bonum. Bonum vinum non ex vinea impuritatis, sed ex hydria purificationis hauritur. Bonum vinum non ex uva Gomorrhæ conficitur, sed ex aqua Judææ. *Servasti*, inquit ^c, *bonum vinum usque adhuc*. Nam optimum quidem vinum servat etiam adhuc, quod videlicet non ex aqua conficiendum, sed exprimendum magis ex botro illo magno terræ promissionis, qui interim in veste portatur, dum secundum carnem novimus Christum, & hunc crucifixum. Nunquid non illi vinum defecerat qui dicebat ^d: *Renuit consolari anima mea?* Sed & vinum aqua factum gustasse visus est, cum subjunxit: *Memor sui Dei, & delectatus sum*: Quid enim faciet in præsentia, qui in sola memoria delectatur? Sic & Apostoli planè vinum aqua factum gustaverunt, quando *ibant gaudentes à conspectu consilii; quoniam digni habiti sunt pro nomine IESU contumeliam pati* ^e. Quomodo non vinum ex aqua, gaudium de contumelia? Nimirum implebatur jam promissio Veritatis, quæ ad eos facta erat hoc modo ^f: *Tristitia vestra convertetur in gaudium*: hoc est, aqua vestra vertetur in vinum. Miraris quòd in vinum aqua mutatur? etiam transit in panem, nisi fortè oblitus es comedere panem tuum, eum de quo legisti ^g: *Cibabis nos pane lachrymarum & potum dabis nobis in lachrymis in mensura*. Denique audi mensuram. *Erant*, ait ^h, *lapidea hydria sex posita secundum purificationem Iudeorum*. Si verus Judæus es, non carne, sed spiritu; sex annis servies, in septimo liber egredieris: in sex hydriis purificaberis, sex diebus operaberis, in sex tribulationibus liberaberis, in septima non tanget te malum. Non solum autem liberaberis in eis, sed & vinum bibes ex eis, ubi cœperis juxta Apostolum gloriari non solum in spe, sed etiam in tribulationibus.

Hoc enim est duplex interim gaudium, quod habes in Spiritu sancto, de memoria futurorum bonorum, & malorum præsentium tolerantia. Nil quippe in his carnale sapit, nil sæculare, nil vanum, sed spiritus veritatis & celestis sapientia est, cujus in utraque suavitas prælibatur. *Gaudete in Domino semper*, ait Apostolus ^k, *iterum dico gaudete*. Et duplicis hujus gaudii materiam

materiam secutus adjunxit: *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus, Dominus prope est.* Quid modestia, nisi mansuetudo & patientia est? Gaudeamus ergo de his quæ expectamus, quoniam Dominus prope est. Iterum gaudeamus de his quæ sustinemus, ut modestia nostra omnibus nota sit. Nimirum tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio verò spem, spes autem non confundit.

Sanè ut idoneus fiat animus geminæ huic spirituali lætitiæ capessendæ: duo æquè ad justitiam exercendam, duo nihilominus ad conservandam pacem necesse est præmittantur, quæ quidem utraque copiosius nobis Scriptura sacra commendat. Siquidem justitiæ exercitatio in his duobus mandatis tota pendere videtur, ut quod sibi quis fieri non vult, alii non faciat, sicut ad gentes missa epistola continet Apostolorum; & quemadmodum ad eosdem Apostolus dicit: *Quæcunque volumus ut nobis faciant homines, & nos faciamus illis.* Cæterum quoniam in multis offendimus omnes, impossibile est in hoc loco & tempore scandalorum, (neque enim adhuc venerunt Angeli, qui de regno Dei tollant omnia scandala, sed nec sumus in illa beata civitate, cujus fines pacem posuit Deus) propterea impossibile hic & modo pacem inter nos conservari, nisi & is qui in aliquo fortè offendit proximum, animosam elationem; & qui offensus est, nihilominus caveat inexorabilem obstinationem.

Studeamus itaq; fratres mei, & humiles ad satisfaciendum his qui aliquid habent adversum nos, & ad remittendum his qui offenderunt nos, faciles inveniri: quia non solù mutua inter nos pacis conservatio constat in his duobus, sed ne ipsa quoq; divina sine his propitiatio poterit obtineri, quòd nec munus ab eo recipiat, qui non prius ierit ut fratri reconcilietur, & dimissum etiam ab eo delictum strictius exigit, qui conservo suo debitum nõ remittit. Jam si manent in nobis justitia, pax & gaudium in Spiritu sancto, tria hæc; non quasi securi sumus pro eo quod regnũ Dei intra nos est, sed eo magis in timore & tremore nostram ipsorum salutem operemur, scientes nimirum quòd hunc tantum thesaurum adhuc in vasis fictilibus habeamus.

S E R M O XIX.

De iisdem verbis Apost. *Non est regnum Dei esca & potus.*

Solet Apostolus Paulus in verbis esse brevis, in sententiis copiosus. Non ignoravit hoc ille tam eloquentiæ, quàm sapientiæ dotibus approbatus, qui singula Pauli verba tonitrua judicabat. Tam signanter enim universa depromit, & sic intonat spiritu, & virtute, ut in serie ordinem, in sensu plenitudinem, in utroque connexionem mirabiliter ostendat. *Non est (inquit) regnum Dei esca & potus, sed justitia & pax & gaudium in Spiritu sancto.* Quid ad hæc dicitis vos gulosi & luxuriosi, quorum

o Rom. 5. a

Ad justitiam exercendam duo necessaria.

l Tob. 4. c. & Matth. 7. b. & Luc. 6. e

Ad pacem istidem duo.

m Matt. 5. d

S. Hieron.

a Rom. 14. c

rum

b Iacob. 5. a

c 2. Cor. 6. c

d Amos. 6. d

Contra luxuriam & delicias hominum carnalium.

e Psal. 48. d
f Ibid. c. *

g Luc. 16. d
Carnales ordine preposito gaudium querunt.

h Esa. 48. d
Primum est iustitiam facere quam apprehendere gaudium.

i Psal. 147. a

k Psal. 121. a
Gaudium

rum Deus venter est, quorum omnis usus aut in ventre, aut sub ventre est, qui (ut ait Iacobus Apostolus) *in luxuriis enutristis corda & corpora vestra? Audite, audite, quia esca ventri, & venter escis, Deus autem hunc & has destruet* ^c. Væ vobis qui dormitis in lectis eburneis, & lascivitis in stratis vestris: qui comeditis vitulum de armento, & bibitis vinum defecatum, & primis unguimini unguentis ^d. Filii hominum usquequo gravi corde, quia corpore pingui, ut quid diligitis vanitatem, & veritatem negligitis? Pinguedo carnis, delicia corporis, saturitas ventris, aut ante mortem vos deserent, aut vos in morte illas relinquetis: *quoniam (inquit Sanctus ^e) cum interierit, non sumet omnia, neque descendet cum eo gloria eius. Sicut oves in inferno positi sunt: mors depascet eos* ^f. Quàm bene sicut oves? quia detracto vellere mundalium divitiarum, durè presèque detonsi, sempiternis nudi deputabuntur incendiis. *Mors depascet eos: quia semper morientur ad vitam, & semper vivent ad mortem. Ergo hic caro vermibus, illic anima ignibus deputatur: donec rursus infelici collegio colligati, tormentis poenalibus locientur, qui socij fuerunt in vitiis.*

O delicate, qui deliciis & divitiis circumfusis atque confusus, confusionem expectas & mortem, *non est regnum Dei esca & potus, non purpura & byssus, quia dives ille utroque circumfluus, in puncto ad inferna descendit* ^g. Quid ergo? *Sed iustitia & pax & gaudium in spiritu sancto. Attendis & intendis quia gaudium in fine est? Sic fatui filii Adam & præcipiti saltu iustitiam transilientes & pacem, rem finalem in principium convertere & pervertere vultis? Nemo enim est qui gaudere non velit. Non stabit & non erit istud, quia sicut non est pax impiis, sic nec gaudere impiis, dicit Dominus ^h. Non sic impij, non sic. Prius est iustitiam facere, inquirere pacem, & persequi eam, & sic demum apprehendere gaudium: imò à gaudio comprehendj. Sic angelicus ille conventus prius iustitiam fecit, cum stetit in veritate, & veritatis deseruit desertorem. Post hæc, illa pace firmati sunt, quæ exuperat omnem sensum: quia cum diversis honoris primatibus ambiantur, nullus qui murmuret, qui invideat nullus. Lauda tu Hierusalem Dominum, lauda Deum Sion, quoniam confortavit seras portarum tuarum, benedixit filiis tuis in te, qui posuit fines tuos pacem ⁱ. Lauda & laudes replica, quia munitissimis vectibus & inconcussibilibus seris clausæ sunt portæ tuæ, nullus inimicus intrat, nullus exit amicus, benedicti filii tui in te, omni benedictione spirituali in cœlestibus cum Christo. Iam non est timor in finibus tuis, quia posuit fines tuos pacem: nullæ tibi tentationes, nulla sese cogitationum turma confundit, quia versipellis ille & tortor longè est à muris tuis & à filiis tuis. Et ille qui idem est, omnia in identitate consolidat atque coniungit. *Cuius participatio*, inquit ^k, *in idipsum. Hoc jam tertio hauriunt aquas in gaudio de fontibus**

fontibus Salvatoris, & nudis (ut ita dicam) oculis divinitatis intuentur
essentiam, nulla corporeorum phantasmatum imaginatione decepti. Ecce
gaudium in fine, sed sine fine.

Miseri nos, qui ab illa felici regione repulsi in hanc descendimus,
imò cecidimus vanitatem. *Filii Sion* (ait Propheta ¹ *inclyti & amici au-*
ro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea? Filii Sion, illius videlicet specu-
lativæ civitatis, quam ædificavit Dominus, ut videatur in gloria sua: filii su-
pernæ Hierusalem, quæ libera est mater nostra: inclyti per dignitatem con-
ditionis, amici auro primo per divinitatis imaginem. Quomodo ergo ex
his nos quidem reputati sumus in vasa testea, in hæc lutea & fragilia cor-
pora degeneravimus? Exhibent enim Angeli, Fratres charissimi, justitiam
Deo, pacem inter se, gaudium sibi. Sic & tu homo noli prius rapere quod
tuum est, & justitiam quam Deo, & pacem quam proximo debes, contem-
nere. Iustitia virtus est qua redditur unicuique quod suum est. Tu non so-
lum justitiam, sed multas & multiplices justitias debes creatori, *Iustus enim*
Dominus, & justitias dilexit. ^m. *Iustitia tua sicut montes Dei* ⁿ. Bene
sicut montes, quia plures cumulos miserationum suarum ingessit tibi.

Et prius quidem te cum cæteris, & inter cætera creavit, non sine ma-
gna prærogativa dignitatis. Dixit enim de omnibus, & facta sunt. Post
hæc vehementissimo tui amore inflammata majestas illa redemit te. Nun-
quid verbi facilitate? Non. Sed triginta annis operatus est salutem tuam in
medio terræ, affixus cruci, additus morti, ludibriis deputatus, Deus tuus fa-
ctus est frater tuus, non Angelorum frater, quia nusquam Angelos apprehendit,
sed semen Abrahamæ apprehendit. Commune quidem habes quod fa-
ctus es; quod frater es, speciale. Adjecit adhuc erga nos specialius quoddam,
quod de lata nos & spaciola via quæ ducit ad mortem, digito suo traxit, &
posuit in consilio justorum & congregatione. Quid ultra debuit facere,
& non fecit? Cuius vel faxeum pectus tanta & talis à tanto & tali collata
beneficiorum multitudo non emolliat? Quicquid igitur es, quicquid po-
tes, debes creanti, redimenti, vocanti,

Sed cum justitiam feceris, fac & pacem. Quandiu enim sumus in hoc
vase testeo, & fragilitate complexionis humanæ, non possumus inveniri scâ-
dalorum prorsus immunes. Si igitur recordatus fueris, quod frater tuus ha-
bet aliquid adversum te, sis humilis ad veniam petendam: si tu habes ad-
versus illum, sis facilis ad dandam; & omnia membra erunt in pace. Si enim
ad duo ista charitatem & humilitatem paratissimi, non poterimus dis-
fensionem sentire. *Discite* (inquit ^o) *à me, quia mitis sum & humilis*
corde: mitis, quod pertinet ad charitatem, quia charitas patiens est, be-
nigna est: humilis, quod ad ipsam verbi spectat proprietatem. Sic

Sermones S. Bernardi.

liii

pro

solidum & per-
petuum in fine.

1 Thren. 4. a

Iustitiam debe-
mus Deo, pa-
cem proximo.

m Psal. 10. a
n Psal. 35. d

Dei erga nos
beneficia; in
Creatione, Re-
demptione, Vo-
catione.

Pax quam de-
bemus proximo
nutrienda cha-
ritate & hu-
mitate.

Matt. 11. d

procedentibus erit gaudium in Spiritu sancto. Loquar quod expertus novit, inexpertus ignorat: animalis enim homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Nunquid non plerunque orantibus nobis omnia viscerum succutiuntur occulta ad memoriam gaudii illius quod est in Hierusalem, quæ sursum est, quæ est mater nostra, & lachrymarum unda vultus meditantium superfundit? O si duraret! *Si oblitus fuero tui Hierusalem, oblivioni detur dextera mea: adhareat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui, si non proposuero Hierusalem in principio lætitiæ meæ* P. Verè principio lætitiæ, quia finis illic repositus est.

pPsal. 136.a

Aspiratio ad
caelestem Pa-
triam.

qMatt. 26.c

Quando conscindes saccum meum, Domine Iesu, & circumdabis me lætitiâ, ut cantet tibi gloria mea, & non compungar? Principium gaudii illius quod hic quandoque sentimus, stilla est, guttula est, de flumine illo est descendens, cuius impetus lætificat civitatem Dei. Quandoque veniet tempus, ut perennibus gaudiis nos in ipso divinitatis fonte profundius immergamur, ubi unda undam sine interapedine & interpolatione continuet. Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Quando transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei? Quando sicut audivimus, sic videbimus in civitate Domini virtutum? Eia igitur, fratres, huic feliciter ternario fideliter insistamus, & semper simus memores verbi illius: *Amice ad quid venisti?* Quia non ad hoc venimus, ut simulatoria specie regem interficiamus, sed ei serviamus, qui est benedictus in sæcula.

S E R M O XX.

De verbis Domini: *Omnis qui se exultat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur* a.

aLuc. 18.c

Hominum
4. gradus.

Humilitatis
& exaltatio-
nis mira con-
nexio.

SI consideramus diligenter, Fratres, gradus hominum quatuor invenimus: Dico autem summam felicitatem *in celo* ad quam suspiramus: mediam infelicitatem *in paradiso* unde cecidimus, itemque mediam infelicitatem *in hoc mundo* pro qua gemimus: & *in inferno* extremam infelicitatem, quam merito formidamus. Brevius tamen dicere possum, vitam & umbram vitæ: umbram mortis, & mortem. Itaque nec in summo, nec in imo positi timemus descendere, ascendere cupimus, eò magis anxii, quo videmur viciniore infimis quàm supremis: & ecce dicitur nobis, quia *omnis qui se exultat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur*. Quidnam sibi vult cancellata hæc connexio exaltationis & humiliationis? Itane parum est Domine, quòd in veritate tua humiliasti nos, quia adhuc exigis, ut apponat homo humiliare seipsum? Et quidem restat adhuc quo possimus humiliari, sed qui illò ceciderit, jam non adjiciet, ut resurgat; qui humiliatus fuerit illuc, frustra speret exaltationem: si-
quidem

quidem humiliasti nos in loco afflictionis, & operuit nos umbra mortis. Usque adeo vita nostra inferno appropinquavit, quo nos humiliabimus ultra? Quæ utilitas in sanguine nostro, si descenderimus in corruptionem? Sane nihil aliud infra nos est, quàm irreparabilis illa corruptio; post umbram mortis non restat nisi mors, post locum afflictionis solus superest locus mortis: *Qui se (inquit) humiliat, exaltabitur.* Si dixisset, qui humiliatus fuerit, exaltabitur: exultassem utique, tanquam certissimè humiliatus, & vehementer. Nunc vero cum dicat, *qui se humiliat, exaltabitur*: angustia mihi sunt undique, nec ignoro quid eligam, sed quid agam. Exaltari cupio, quia summopere id necessarium. Siquidem neque hic manentem habeo civitatem, nec bonum esset hic manere, etiam si liceret. Porro inferius adhuc ire, perire est. Iam enim locum teneo inferiorem, & qui solum habeat intra se infimum, hoc est infernum: si me illic humiliavero, non est spes exaltationis: si me non humiliavero, identidem desperatio est exaltationis: quia *qui se humiliaverit, exaltabitur, & is tantum.* Si hoc egero, mors mihi est: si autem non egero, & ab exaltatione repulsus, nec sic effugiam manus mortis. Sed hoc difficile patet, saltem quod præmissum est consideremus.

Omnis qui se exultat, ait, humiliabitur. Quem enim veritas humiliat, ipse quomodo se exultat? Neque hic dicimus quò, sed quomodo: quia non locus videtur deesse, sed virtus. Non, inquam, deest homini quo exaltare se possit, sed deest omnino quò possit. Est quidem voluntas multa, sed nulla facultas. Nempe velint nolint homines, communis totius Adæ, totius humani generis vox est *b: In veritate tua humiliasti me.* Quisquis autem in veritate humiliatur, veraciter humiliatur, nec nisi fallaciter exaltatur. Quid est autem falso exaltari, nisi vere non exaltari? Gratias ei, quia non dixit, omni qui se exaltaverit, exaltabitur. Quomodo enim conaremur in vanum exaltari, si id arbitraremur, quando ne ipsa quidem nunc desperatio proficiendi, appetitum cohibet exaltandi? Et forte hoc est quod ait: *Qui se exultat, humiliabitur, nec pertinet ad effectum qui nullus est, sed affectum qui stultus est.*

Quantos enim videmus humiliatos, sed non humiles: percussos, sed non dolentes: curatos quidem à Domino, sed ne ipsa curatione sanatos? Hi sunt qui sub sentibus esse delicias computant, dissimulantes peccata quæ accitant, lubricum in quo titubant, tenebras quibus caligant, laqueos inter quos ambulant, locum afflictionis quem inhabitant, corpus mortis quod gestant, jugum grave quod tolerant, graviolem conscientiam quam occultant, gravissimam sententiam quam expectant. Talis ille erat, cui Ioannes in Apocalypsi scribere jubebatur *c: Dicis, quia dives sum, & nullius egeo; & nescis quia tu es pauper, & miser, & miserabilis,*

*Humiliatio
quædam ad
infernum.*

*Humiliatio
veritatis, quæ.*

b Psal. 114. k

Multi humiliati, sed non humiles.

Apoc. 3. d

& cæcus & nudus. Nec mirum si sit vana & mendax exaltatio filiorum hominum: siquidem vani sunt & mendaces. Humiliat eos veritas, exaltat vanitas. Et dilexerunt magis tenebras quam lucem, amplectentes exaltantem se vanitatem, & quærentes mendacium. Porro contra veritatem quæ se humiliat, votis & studiis quibus possunt, dissimulationibus & conatibus frivolis recalcitrantes. Fecimusne aliquid?

Quomodo homo humiliet seipsum.

d Hier. 5. a

e Hier. 51. a

Puto quia invenimus etiam quomodo humiliat homo seipsum. Dico autem ut adhæreat humilianti se veritati, nec dissimulet, sed coope- retur ei devoto pietatis affectu. Proinde cavebo deinceps quam sollicitè potero duritiam cordis, sentiam & plangam dolorem meum, ne si forte insensibile fuerit, sit etiam insanabile vulnus meum. Ero vir videns paupertatem meam in virga indignationis ejus, ne veniat anima mea in confortio eorum, de quibus veritas ait *d*: *Percussit eos, non doluerunt.* Et item *e*: *Curavimus Babylonem, & non est sanata.* Gravis curatio humiliatio hæc, sed gravior morbus superbia est, quæ utinam sic curetur, ut sane- tur hac cura. Consentiam itaque adversario meo, acquiescam judicij meo, cedam denique urgenti aculeo, ne bis pugnat. Tale enim reor esse quod Dominus ait: *Omnis qui se exultat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.* Ac si dicat: *Quisquis contra stimulum recalcitrat, duplo pungetur: parceretur autem ei, qui senferit & dederit locum iræ.*

S E R M O XXI.

De verbis Libri Sapientiæ: *Iustum deduxit Dominus per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, & dedit illi scientiam sanctorum: honestavit illum in laboribus, & complevit labores illius.*

a Sap. 10. a

b Prov. 18. c

c Rom. 1. b

d Prov. 28. a

e Matt. 11.

Est *justus* *b*, qui in principio sermonis accusator est sui, & est *justus* *c*, qui ex fide vivit, & est *justus* *d* qui absque terrore est. Et primus quidem bonus, qui accedit ad viam: secundus melior, quia currit per viam: tertius optimus, quia jam appropinquat ad finem viæ. Hic tamen accipiamus primū, quem velocius invenimus. Hunc deduxit Dominus, & non alius, quia ipse est de via iniquitatis ad viam veritatis reducere, & deducere per eam, *per vias* (inquit) *rectas.* Viæ Domini, viæ rectæ, viæ pulchræ, viæ plenæ, viæ planæ. Rectæ sine errore, quia ducunt ad vitam. Pulchræ sine forde, quia docent munditiam. Plenæ multitudine, quia totus jam mundus est intra Christi sa- genam. Planæ sine difficultate, quia donant suavitatem. Iugum enim e- jus suave est, & onus eius leve *e*. *Et ostendit illi regnum Dei.* Regnum Dei conceditur, promittitur, ostenditur, percipitur. Conceditur in prædesti- natione, promittitur in vocatione, ostenditur in justificatione, in glori-

glorificatione percipitur. Unde est illud *f* : *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum Dei.* Sic enim ait Apostolus *g* : *Quos prædestinavit, hos & vocavit : & quos vocavit, illos & justificavit : quos autem justificavit, illos & magnificavit.* In prædestinatione est gratia, in vocatione potentia, in justificatione lætitia, in magnificatione est gloria.

Et dedit illi scientiam sanctorum. Scientia sanctorum est hic temporaliter cruciari & delectari in æternum. Et in contrarium scientia malorum relabitur. Alia est scientia mundi quæ docet vanitatem, & alia scientia carnis quæ docet voluptatem. Illa tanquam pater, ista tanquam mater nobis est. Sicut enim mater filio suo semper optat quietem, & omnem prorsus laborem claudit à filio suo : sic caro incrassata, impinguata, dilatata recalcitrat, nec minimis saltem digitis patitur se contingi. Et sicut pater vult filium suum huc illucque discurrere, ut addiscat unde aliquando magnificetur : sic & mundus vult hominem multis laboribus intricari, ut habeat unde superbiat, unde infletur & desipiat de vanitate in idipsum. Sanguisugæ duæ sunt filiæ, id est propriæ voluntatis, quæ quasi radix est, duæ filiæ sunt, *vanitas & voluptas*, clamantes : *affer, affer.* Hæ nunquam satiantur, nunquã dicunt, *sufficit.* Si quis has plene in se contriverit, non immerito sibi illam vocem poterit coaptare : *Quoniam (inquit ^h) pater meus & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me.*

Honestavit illum in laboribus. Nonne nos & in ipsis laboribus nostris honestamur, cum omnia quæ facimus, ad unitatis vinculum adunamus, ut non in nobis sit pondus & pondus, mensura & mensura, quia utrumque abominabile est ante Deum ? Nonne & hæc utilitas, hæc deformitas, hæc femicinctia honorantur & adorantur à principibus terræ ? Væ nobis, si exultaverimus, nisi in Christo & pro Christo : væ nobis, si vendibilem obtulerimus paupertatem. *Et complevit labores illius,* vel illic in perseverantia, ut usque in finem justitiam non relinquat : vel illic in gloria, ut gaudeat in æternum. Felix utraque completio, cum & hic moritur justus plenus dierum, & illic oritur in plenitudine dierum, utrobique plenus, & hic gratia, & illic gloria, quia gratiam & gloriam dabit Dominus.

f Matt. 25. d

g Rom. 8. f

Scientia sanctorum quæ. Alia scientia mundi, alia carnis. Illa instar patris, hæc matris.

Propria voluntatis duæ filiæ. Vanitas & voluptas. h Psal. 26. d

i Psal. 87.

SERMO XXII.

De quadruplici debito.

IN via estis, Fratres, quæ ducit ad vitam : in via recta & impolluta, quæ ducit ad civitatem sanctam Hierusalem illam, quæ libera est, quæ tursum est, quæ est mater nostra. Arduus quidem ascensus ejus, utpotè per ipsam montis summitatem incisus : sed via compendiosior laboris magnitudinem vel temperat, vel excludit. Vos autem tam felici facilitate, quàm facili felicitate viam istam, non solum

Arduus ad supernam civitatem ascensus.

Exonerati ad
ascensum expe-
liti.

itis, sed curritis: quia exonerati estis & accincti, nihil ponderis super dorso portantes. Non sic aliqui, non sic, qui quadrigas & quadrigalia onera pertrahentes montis circuitum ambire decernunt, & plerunque per devexa montis præcipitantur, ut vix finem inveniant viæ suæ. Felices igitur vos, qui vos & vestra sine omni exceptiuncula reliquistis, per ipsum montis verticem iter facitis ei qui ascendit super occasum, Dominus nomen illi. Illi vero qui quamvis Ægyptum fugerint, tamen ad quæque Ægyptia tenerri-
mè refuspirant, vitam civitatis habitaculi non invenerunt: sed voluntatum suarum gravissimis sarcinis prægravati, vel sub onere, vel cum onere cadunt, ut vix ad cursum perveniant destinatum.

Religiosi vita
Apostolica se-
tatores.

Quid enim est (gratias illi, cuius gratia hoc totum factum est) quòd vita vestra vitam Apostolicam repræsentet? Illi reliquerunt omnia, & in schola Salvatoris sub eius præsentia congregati hauserunt aquas in gaudio de fonte Salvatoris, ipsum vitæ fontem in ipso fonte bibentes. Beati oculi qui viderunt. Nunquid non & vos non in præsentia, sed in absentia ipsius; non ad verba oris eius, sed ad vocem nunciorum ejus, simile aliquid fecistis? Defendite vobis hanc prærogativam, quòd illi ad visum & ad verbum, vos ad auditum & nuncium credidistis. Sic stete in Domino, charissimi, ut quemadmodum illi in fame & siti, in frigore & nuditate, in laboribus & jejuniis & vigiliis & cæteris observantiis justitiæ viam regiam tenuerunt: sic & vos etsi non eorum meritis, tamen exercitiis aliquatenus coæquati dicatis Domino Deo vestro, cum veneritis ante thronum gloriæ ipsius: *Lata-
ti sumus pro diebus quibus nos humiliasti, annis quibus vidimus mala.* In veritate dico vobis, quia in veritate estis, in via recta, in via sancta quæ perducat ad Sanctum Sanctorum. Mentior (quod ad consolationem vestram dico) si non ex manibus hujus peccatoris, monachorum, novitiorum & conversorum animæ ad cœlestia gaudia volaverunt, tam liberæ quàm liberatæ de carcere nostræ mortalitatis. Si queritis unde id sciam, scitote quia certissima mihi signa inde facta sunt & ostensa.

Pfal. 39. d

Tota, è manibus
viri sancti
animas Mona-
chorum ad cœ-
lestia evolasse.

Fortitudo Satanae
non timenda
est, sed versuta.

Primos parentes
calliditate
cit.

Non est igitur quod vobis vel pro vobis timeam à viribus Satanae & ministrorum ejus, cum noverim illius fortitudinem per redemptoris vulnera traductam & deductam ad nihilum. In spiritu enim fortitudinis fortem fortior ille contrivit, portas æreas & vectes ferreos confringens. A versutijs & astutijs illius formido mihi est pro vobis, in quibus partim sublimitate naturæ, partim experientia temporum sub tot annorum millibus eruditus, fragilitatem humanæ naturæ quaquaversum se verterit non ignorat. Sic ille infatigabilis homicida primis parentibus nostris non urso, non leone, non fortia terræ animalia delegavit: sed tortuosum & callidum serpentem, qui per sinuosa volumina nunc caput cauda, nunc caudam capite tegere consuevit. Denique & *serpens non fortior erat, sed callidior cunctis ani-
mantibus*

mantibus terræ, ait Scriptura ^e. Unde & ab interrogatōne incepit, mentem ^b Gen. 3. b
mulieris explorans, sciens ingenio non viribus laborandum: *Cur præcepit
vobis Dominus Deus (inquiens) ne comederetis de ligno scientiæ boni & mali?*
Quæ respondit: Ne forte moriamur. Quod Deus pro certo posuerat, dicens:
Quacunque die comederitis, morte moriemini: ista sub dubio supponit, *ne forte*
(inquiens) *si comederimus moriamur.* Et audi ingenium malitiamque fer-
pentis. *Nequaquam (inquit ^e) moriemini.* Deus affirmat, mulier dubitat, ^e Ibidem.
Satan negat.

Sic & ego timeo, ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, sic & sen-
sus vestri corrumpantur à castitate quæ est in Christo Jesu. Putasne aliquis
in vobis est cui dicat in cogitationibus suis: *Cur præcepit vobis Deus ut i-*
stam regulam teneretis? Secundum enim impetum spirituum vestrorum ^{Observa & ca-}
huic tepido remissioem, illi ferventi vitam arctiorem proponit, hoc solum ^{ve teclinas Sa-}
expetens & expectans, ut quoquo modo tollat eum à consilio justorum &
congregatione. Profecto spiritus ille qui tibi hoc suggerit, spiritus men-
dax est, spiritus potestatem habens, qui tibi invidet locum tuum. Unde &
Sapiens hujus rei non ignarus: *Si spiritus potestatem habentis super te ascende-*
rit, ait ^d: locum tuum non dimiseris. Absit enim, ut spiritus veritatis, qui te ^{d Eccles. 10.}
huc adduxit, te reducere velit: quia non est in ore ejus, est, & non: sed est in il-
lo, est: sicut irrefragabilis auctoritas testatur. Nemo (ait Apostolus) *loquens*
in spiritu Dei dicit anathema IESU ^f. **JESUS** salvator, sive salus; anathe- ^{f 1. Cor. 12. 9}
ma, *separatio* interpretatur. Qui vero tibi separationem à salute submur-
murat: nec Dei spiritus est, nec à Deo: quia Spiritus sanctus non disperse-
re, sed colligere venit: qui semper revocat dispersos Israel in terram
suam.

Quid? Vitam fortiorem aliquis quærat? Dico vobis quia ista for- ^{Vita religiosa}
tissima est, & quæ ex orani parte, si dissimulare nolueris, primæ illi scholæ ^{Apostolica re-}
Salvatoris pro sua possibilitate respondeat. An audes ad molliorem vel co- ^{spondet.}
gitando descendere? O si cognovisses & tu, quàm multa & quàm multis
debeas! Videres quàm nihil sit quod facis, quàm nec inter minima nume- ^{Quam multa}
randum ad comparisonem debitorum tuorum. Vis scire quæ & quibus ^{& quam multa}
debeas? *Primo* Christo **JESU** debes omnem vitam tuam, quia ipse vitam ^{homo debeat.}
suam posuit pro vita tua: & cruciatus amarus sustinuit, ne tu perpetuos su- ^{1. Debet omne}
stineres. Quid tibi dirum vel durum esse poterit, cum recordatus fueris, ^{vitam suam}
quia ille in forma Dei, in die æternitatis suæ, in splendoribus sanctorum an- ^{Christo ut re-}
te Luciferum genitus, splendor & figura substantiæ Dei: venit ad carcerem ^{demptori.}
tuum, ad limum tuum, infixus (ut dicitur) usque ad cubitos in limo pro- ^{Christi nos redi-}
fundi? Quid non suave tibi, cum tibi collegeris omnes amaritudines Do- ^{menis beneficia}
mini tui, & rememoraberis primum quidem illarum infantilium necessita- ^{immensa.}
tum, deinde laborum quos pertulit in prædicando: fatigationum in discursu
rendo:

rendo: tentationum in jejunando: vigiliarum in orando: lachrymarum in compatiendo: insidiarum in colloquendo: postremo periculorum in falsis fratribus, convitiarum, sputorum, colaphorum, flagellorum, irrisionum, subsannationum, exprobrationum, clavorum, horumque similibus: quæ in salutem nostri generis triginta & tribus annis operatus & passus est in medio terræ? O quam indebita miseratio: quam gratuita & sic probata dilectio: quam inopinata dignatio: quam stupenda dulcedo: quam invicta mansuetudo: regem gloriæ pro despiciatissimo vernaculo, imò vermiculo crucifigi? Quis audivit unquam tale, aut quis vidit huic simile? Vix enim pro justo quis moritur: ipse pro injustis & inimicis mortuus est, eligens exulare à cœlis, ut nos reportaret ad cœlos: amicus dulcis, consiliarius prudens, adjutor fortis.

*Sed quam in
impar homo!*

*Nam finiti ad
infinitum nulla
proportio.*

*Voluntas ad
minimum Deo
danda.*

*Peccatis reco-
gitandis & ex-
piandis homo
vitam suam de-
bet.*

Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Nonne si conferrentur in me omnes vitæ filiorum Adam, & omnes dies sæculi, & labores omnium hominum qui fuerunt, qui sunt, & qui erunt, nihil esset ad comparationem corporis illius, quod spectabile & stupendum est virtutibus etiam supernis in conceptu de Spiritu sancto, in ortu de Virgine, in vitæ innocentia, in doctrinæ affluentia, in coruscationibus miraculorum, in revelationibus sacramentorum? Vides igitur, quia sicut exaltantur cœli à terra, sic exaltata est vita illa à vita nostra: quæ tamen posita est pro vita nostra. Sicut nihil ad aliquid nullam habet comparationem, ita & vita nostra nullam habet ad vitam illius proportionem, cum illa dignior, ista inferior esse non possit. Nec me putes rem exaggerare sermonibus: quia hic deficit omnis lingua, nec sufficit oculus vel ad intuendum tantæ dignationis arcantum. Cum ergo ei donavero quicquid sum, quicquid possum: nonne istud sic est sicut stella ad solem, gutta ad fluvium, lapis ad montem, granum ad æcerum? Non habeo nisi minuta duo, imo minutissima, corpus & animam, vel potius unum minutum, voluntatem meam: & non dabo illam ad voluntatem illius, qui tantus tantillum tantis beneficiis prævenit, qui toto se totum me comparavit? Alioquin si illam retinero, qua fronte, quibus oculis, qua mente, qua conscientia vado ad viscera misericordiæ Dei nostri, & audeo perfodere illud fortissimum propugnaculum quod custodit Israel, & illius sanguinis non guttas, sed undas à quinque partibus corporis in meum pretium detorquere. O generatio perversa, & infideles filii, quid facietis in die calamitatis de longe venientis? ad cujus fugietis auxilium?

Sed nunquid huic soli debitor sum, cui vix parum aliquid retribuere possum? Exigunt à me præterita peccata mea futuram vitam meam, ut faciam fructus dignos pœnitentiæ, & recogitem omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Et ad hæc quis idoneus? Peccavi super numerum arenæ maris: & multiplicata sunt peccata mea, & non sum dignus videre altitudi-

altitudinem cœli præ multitudine iniquitatis meæ: quoniam irritavi iram tuam, & malum coram te feci: *Circumdederunt me mala quorum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui ut viderem* g. Quod ergo sine numero est, quomodo numerabo? Quomodo satisfactionem cum cogar reddere debitum usque ad novissimum quadrantem? Sed & delicta quis intelligit? Ait illa cœlestis fistula Ambrosius*: Facilius inveniri eos, qui innocentiam servaverunt, quàm qui congruam egerunt poenitentiam. Sed & quantumlibet poeniteat, quantumlibet se afflicet & maceret *propter nomen tuum*, non propter meum meritum *propitiaberis peccato meo Domine* (ait justus) *multum est enim* h. Cum ergo quicquid vivis, quicquid sapis, quicquid habes, quicquid potes, huic uni rei dedicaveris, nunquid aliquid est, vel inter aliqua computandum? Paulo ante vitam tuam pro vita sua Christo reddideras: & nunc iterum eam totam præcedentium exigit recordatio peccatorum. Nunquid (ut vulgo dicitur) de una filia duos generos statuisti facere?

Quid si tertium tibi debitorem ostendam, qui non minus acriter quàm veraciter vendicat eam sibi? Puto quòd & tu possidere desideras civitatem, de qua dicitur i: *Gloriosa dicta sunt de te civitas Dei*. Gloriam illam quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, regnum omnium sæculorum, vivere in æternum, in perpetuas hæreditates. Credo quòd velis esse æqualis Angelis Dei in cœlo, esse etiam hæres Dei, cohæres Christi, & in plateis supernæ Sion melos angelicum auscultare, videre quicquid illud sit, cum Christus tradiderit regnum Deo Patri, & erit Deus omnia in omnibus: postremo esse similis Deo, & videre enim sicuti est. Nec dubito quin & concupiscas suspicere, & umbras declinantes, & diem aspirantem, cum illuxerit illa solennis dies, & nubila rerum excusserit: quando jam non inclinabitur dies, sed erit æterna meridies: quando erit plenitudo fervoris & lucis, solis statio, tenebrarum exterminatio, desiccatio paludum, fœtorum depulsio. Nonne ad hoc emendum, totum te, & quæcunque, & undecunque contrahere poteris, dare oportebit? Et cum universa compleveris, non tamen putes esse condignas passiones huius temporis, vel corporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis. An sic impudens es, vel imprudens, ut minutum tuum, quod sibi tam Christi vita, quam peccati poenitentia certatim rapiunt, etiam ad hoc conquirendum vel audeas numerare?

Quid dices, si & quartum debitorem in medium adduxero, qui sibi etiam jure primatus sui superiores tres cedere velit? Ecce in januis est qui fecit cœlum & terram, & creator tuus est, tu creatura: tu servus, ille Dominus; ille figulus, tu figmentum. Totum ergo quod es, illi debes, à quo totum habes, illi præcipue Domino qui & te fecit, & benefecit

Sermones S. Bernardi,

K k k k

tibi

g Psal. 39. c
Facilius servare innocentiam,

quam congruam agere poenitentiam.

*Lib. 2. de Poenit. cap. 10. tom. 4.

h Psal. 24. c

3. Homo totam vitam suam cœlo comparando debet.
i Psal. 86. a

4. Homo se totum Deo debet, ut auctore omnium.

tibi, qui tibi ministrat siderum cursus, aeris temperiem, fecunditatem terræ, fructuum ubertatem. Huic revera totis medullis, totis viribus serviendum: ne fortè indignationis oculo te respiciat, & despiciat & contemnat in æternum & in seculum seculi. Non arbitror autem quòd te tanta rapet infania, ut & hic minutum tuum nominare, nedum numerare præsumas. Expone ergo mihi cui horum quatuor proponas reddere quod debes: cum unusquisque tam internus quàm externus exactor sit, ut te possit singulariter suffocare.

Eia Domine vim patior: responde pro me: In manus tuas commendo minutum meum: tu persolve omnibus, tu ab omnibus libera, quia tu es Deus, & non homo: & quod hominibus impossibile est, possibile est tibi. Quod habui, & feci. Domine habe me excusatum, quia imperfectum meum viderunt oculi tui. Quis ergo amplius grunniet dicens: Nimium laboramus, nimium jejunamus: nimium vigilamus: cum nec millefimæ, imò nec minimæ parti debitorum suorum valeat respondere. Hæc est fortasse, fratres, illa vera vestra quadragesima, non exterior, sed interior, quæ non corticem sacramenti, sed adipem frumenti contineat. Si enim unicuique istorum quatuor & pro se, & per se omnem decalogi perfectionem debetis: profecto decem quater ducta quadragesimam vestram faciunt: quem custodire vos oporteat omnibus diebus vitæ vestræ. Et ipse qui vos congregavit in loco isto, vitam vestram conservet in opere sancto: ut cum ipse apparuerit vita vestra, & vos appareatis cum ipso in gloria.

S E R M O XXIII.

In illud Apost. Si spiritu vivimus, &c.

De discretionem spirituum*.

Magister Gentium Paulus ex occasione ipsius spiritualis naturæ qua vivimus, ad spirituales conversationem excitans discipulos, ait: *Si spiritu vivimus, spiritu & ambulemus.* Ac si dicat: Si caro non prodest quicquam, sed spiritus est qui vivificat ipsam; separare oportet preciosum à vili, & digniorem præponere partem, ut secundum spiritum ambulemus, non secundum carnem. Ad spiritum enim debet fieri conversio carnis, ut serviat ipsa, & non serviatur ei, ut dicat spiritus servo suo, veni, & veniat: fac hoc, & faciat illud. Sic enim erit uxor nostra sicut vitis abundans, & salvabitur per generationem filiorum, qui sunt opera bona, si fuerit ipsa quidem in lateribus domus nostræ, id est in abscondito & humili loco: anima vero resideat in medio tanquam domina, tanquam paterfamilias, tanquam iudex; ut fiat quod scriptum est: *Anima mea in manibus meis semper*^b. Maledictus enim spiritus ille, qui partem suam deteriore facit. Maledictus homo, qui pascit sterilem, & viduæ non benefacit. Denique, ut testa-

*Inmersio de
presens vita
laboribus que-
ritur.*

* *Al. De se-
prem spiri-
tibus.*
a Galat. 5. 2

*Caro serviat
spiritui, non
contra.*

b *Psal. 118. c*

ut testatur idem Apostolus ^c : *Si secundum carnem vixerimus, moriemur* : Rom. 8. c
 quoniam qui in carne ambulant, Deo placere non possunt : & qui tenuerunt in carne, de carne metent corruptionem. *Si autem spiritu facta carnis mortificaverimus, vivemus* : quoniam qui spiritu Dei aguntur, hi filii Dei sunt, & qui seminant in spiritu, de spiritu metent vitam æternam.

Prudenter proinde, fratres, & non ad insipientiam nobis spiritualem elegimus vitam, castigare scilicet corpus, & servituti subicere, & DEUM qui spiritus est, adorare in spiritu & veritate. Sed quia spirituum diversa sunt genera, necessaria est nobis eorum discretio, præsertim cum ab Apostolo ^d didicerimus, non omni spiritui esse credendum : videri enim potest minus eruditus, & qui parum exercitatus habent sensus, omnem cogitationem non alterius quam ipsius humani spiritus esse sermonem : quod non ita esse & certa fidei veritas probat, & divinarum testimonia scripturarum. Audiam (inquit Propheta ^e) non quid ego loquar, sed quid loquatur in me Dominus Deus. Et alius Propheta : *Angelus*, inquit, *qui loquebatur in me*, &c. Et in psalmo didicimus fieri *immissiones etiam per angelos malos* &. Unde & timet Apostolus ^f, ne sicut serpens decepit Evam astutia sua; sic & discipulorum, quibus loquitur, corda decipiantur, ab eo utique cujus ipse Paulus astutias non ignorat ^g. Unde & dicit ^h : *Non est nobis colluctatio adversus carnem & sanguinem, sed adversus principes & potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum*. Esse tamen spiritum carnis non bonum, manifestè idem Apostolus indicat ⁱ ubi *inflatos spiritu carnis sue* quosdam esse testatur. Et esse etiam *spiritus hujus mundi* declarat ubi gloriatur in Domino pro se pariter, & pro discipulis suis, non quòd eum acceperint : sed *spiritum qui à DEO est, ut sciamus* (inquit) *quæ à Deo donata sunt nobis* ^m.

Sunt ergo hi duo satellites maligni illius principis tenebrarum : ut dominetur spiritus nequitie spiritui carnis, & spiritui hujus mundi. Quisquis ergo ex his tribus spiritibus spiritui nostro loquatur : ne credamus ei, quoniam sanguinem sitiunt, non quidem corporum, sed quod gravius est, animarum. Sed quoniam spiritualis omnium natura est, à sermonibus eorum cognoscemus eos : & quis spiritus sit qui loquatur, ipsa suggestio declarabit. Semper enim spiritus carnis mollia, spiritus mundi vana, spiritus malitie semper amara loquitur. Quotiens ergo importunè (ut assollet) carnalis cogitatio mentem pulsatur : verbi gratia, cum de potu, de cibo, de somno, cæterisque similibus ad carnis curam pertinentibus cogitantes, humano quodam inardescimus desiderio ; certum sit nobis *spiritum carnis* esse qui loquitur : & tanquam adversarium repellamus eum, dicentes ⁿ : *Vade retro Satana, quoniam non scis ea quæ DEI sunt* : sed magis

Spirituum diversa genera.
 d 1. Joan. 4. 2

e Psal 84. b
 Spiritus DEI.
 f Zach. 1. c
 g Psal. 77. c
 h 2. Cor. 11. a
 Spiritus Satanae.
 i 2. Cor. 2. c
 k Eph. 6. b
 Spiritus carnis.

l Coloff. 2. c
 Spiritus hujus mundi.

m 1. Cor. 2. c

Spiritus unde discernendi.

Spiritus carnis quibus indicis se prodat.

n Matt. 8. d

*Item spiritus
mundi,
& ipse spiritus
malignus.*

gis sapientia tua inimica est Deo. Cum autem non de illecebris carnis, sed de ambitione sæculi, de jactantia & arrogantia, cæterisque similibus cogitatio vana versatur in cordibus nostris, *spiritus mundi est* qui loquitur, longè perniciosior hostis, & majori sollicitudine repellendus. Interdum vero satellitibus istis terga vertentibus, *princeps ipse* habens iram magnam tanquam leo rugiens insurgit adversus nos; cum videlicet non ad voluptatem carnis, aut sæculi vanitatem, sed ad iram, ad impatientiam, ad invidiam, ad amaritudinem animi provocamur: importunè ingerendo, si quid minus amicabiliter minùve discretè factum videtur aut dictum: si qua denique aut in signo aut in opere quolibet data videtur indignationis occasio, materia suspicionis. Huic ergo cogitationi, non aliter quàm ipsi diabolo resistendum est: nec aliter ab ea, quàm ab ipsa perditione cavendum. Scriptum est enim °; *In patientia vestra possidebitis animas vestras.*

• Luc. 21. d

*Spiritus noster
quandoque
malis spiritibus
conspirat.*

Fit tamen aliquando, ut spiritus noster à quolibet horum trium crebrò superatus, & servus addictus illi in suam ipsius perniciem (heu) vices illius agat, ut jam sine omni alterius spiritus suggestione ipsa ex se anima, aut voluptuosas, aut vanas, aut amaras pariat cogitationes. Iam verò non facile arbitror posse discerni, quando noster ipse loquitur spiritus, quandove loquentem alterum audiat quemlibet è tribus illis. Sed quid refert quicumque loquatur, dum unum & idem sit quod loquuntur? Quid refert loquentis nosse personam, dum constat perniciosum esse quod loquitur? Si inimicus est, resiste viriliter inimico: si tuus ipse spiritus est, argue eum, & miserabiliter plange, quòd in tantam miseriam, & tam miserabilem devenit servitutem.

*Spiritus DEI
unde cognoscatur.*

Quotiens vero super castigando corpore, humiliando corde, servanda unitate, & charitate fratribus exhibenda, seu cæteris virtutibus acquirendis, conservandis, amplificandis, salubris cogitatio in mente versatur, divinus sine dubio spiritus est qui loquitur, aut per seipsum sanè, aut per Angelum suum. Et quemadmodum de humano aut maligno spiritu dictum, sic & de angelico, & de divino. Nec facile est quis loquatur discernere, nec ignorare periculosum: præsertim cum certum sit Angelum bonum nunquam loqui ex semetipso, sed Deum esse qui loquitur in ipso.

*Suggestiones
male quam
sollicite repellenda.*

Studiosus igitur deinceps consideremus, quonam modo malignorum illorum spirituum suggestiones audire: imò quanta indignatione abjicere debeamus, avertentes aures nostras, ne audiamus sanguinem, & sapientiam quam revelat caro & sanguis: parvulos quoque Babylonis, cogitatus scilicet mundanos ab ipso initio tenentes, & allidentes ad petram: ipsum etiam malignum cum tentationibus suis à conspectu cordis nostri abiicientes, & deducentes ad nihilum. Eas verò cogitationes, quæ justitiæ

tiæ & veritatis nos admonent, tota devotione suscipientes, divinæ dignationi gratiam habeamus: nec aliquando tantæ benignitatis inveniamur ingrati, scientes quoniam ipse est qui loquitur justitiam: ipse enim cuius sermo veritas est. *Divine inspirationes quam diligenter & reverenter observanda.* Quanta enim temeritatis, imò quanta insanix est, si forte dum alloquitur nos Dominus majestatis, nos insensati avertamus aurem, & ad nescio quas ineptias convertamur? Quanta est hæc injuria, & quam graviter vindicanda, cum vilissimus vermis clamantem ad se audire dedignatur creatorem universitatis? Quanta verò & quam ineffabilis divinæ dignatio bonitatis, quæ quotidie conspiciat nos infelices avertentes aures, obdurantes corda, & nihilominus clamat ad nos, & jugiter clamat in plateis? Verè in plateis, quia in latitudine charitatis. Ecce enim bonorum meorum non es Domine: & tamen dicis, convertimini filii hominum. Et iterum clamas *P*; *Revertere revertere Sionamitis, revertere revertere, ut p Cant. 6. b intueamur te.*

Propterea obsecro vos, dilectissimi, qui reminiscimini Domini, ne taceatis, & ne detis silentium ei: audientes jugiter quid loquatur in vobis Dominus Deus, quoniam loquitur pacem. Felix & beata anima, quæ venas fulurri divini percipit in silentio, frequenter iterans illud Samuelis *7*: *71. Reg. 3. b* *Loquere Domine, quia audit servus tuus.* Hic ego hodiernus sermo finem accipiat, ut etiam tacentibus nobis Deum intus audiamus loquentem & suadentem de regno suo, tantò utilius, quanto subtilius per internam inspirationem. Si qua tamen adhuc de audienda hac Domini voce ipse suggesterit, alio sermone tractabimus, ne præsertim in tam utili ac spirituali materia mentes vestras longitudine sermonis oneremus.

S E R M O XXIV.

De multiplici utilitate Verbi Dei.

Beati qui audiunt verbum DEI, & custodiunt illud. Luc. 11. d

Tenetis, credo, quemadmodum hesternò sermone de ea, quæ nobis admodum necessaria est, discretionem spirituum admonuerimus sollicitudinem vestram: ut contra venenatos serpentis antiqui sibilos, contra mortiferos Sirenæ cantus, aures cordis jugiter obturare studeatis, ut nec *spiritum* carnis loquentem mollia, nec *spiritum* mundi vana suggerentem, nec *spiritum* nequitix audiatis immittentem amaritudines, & scandala seminantem. Sed huius spiritus astutias nosse necesse est, huius cogitationes non expedit ignorare. Interdum enim transfiguratur se malignus ille & nequam spiritus in angelum lucis *a*, ut virtutis simulatione plus noceat. Sed & tunc *a 2. Cor. 11. a* quoque si diligenter advertimus, nonnunquam nisi amaritudinis, & discordiæ seminaria spargit. Suadet enim nonnullis singularia jejunia quædam, unde cæteri scandalizentur; non quia jejunium diligit, sed quia scandalo

K k k k 3

delecte-

b Iacob. 3. d

Sapientia quæ
à Deo est, un-
de noscenda.

delectetur, Multa quoque in hunc modum solet afferre, quæ tamen à divina sapientia facile discernantur, si apostolicam illam beati Iacobi diffinitionem præ oculis habeamus, qui divinam describens sapientiam ait ^b, *Sapientia quæ à Deo est, primum quidem pudica est, deinde pacifica.* Omnem ergo cogitationem, in qua hæc duo non concurrunt, à Dei sapientia alienam esse non dubites. Eam ergo quæ pudica videtur, nec ad vitia trahit aperte, sed virtutis prætendit imaginem, tunc demum à Deo noveris esse, si pacifica sit, si prælati tui atque spiritualium fratrum approbatur iudicio: quoniam non faciet Dominus Deus verbum, quod non revelaverit servis suis.

c Luc. 11. d.
Verbi Dei
mira vis &
multiplex u-
sitas.

Quanta vero devotione, quanta humilitate, quanta sollicitudine cogitatio salubris non aliter quàm divinæ dignationis sermo suscipi debeat & hesterno sermone partim jam diximus, & hodierno nihilominus aliquanto latius persuadere conabimur. *Beati enim qui audiunt verbum DEI, & custodiunt illud.* Vultis nosse ^c quàm beati? Primum quidem sonans in auribus animæ vox divina conturbat, terret, diiudicatque: sed continuo si benè adverteris, vivificat, liquefacit, calefacit, illuminat, mundat. Denique & cibus noster est, & gladius, & medicina, & confirmatio, & requies, resurrectio quoque & consummatio nostra. Nec mireris, quod verbum Dei jam nunc inveniatur omnia in omnibus esse, quantum spectat ad justificationem, siquidem & futurum est omnia in omnibus ad glorificationem. Audiatur & illud peccator, & conturbabitur venter ejus: à voce illa carnalis anima contremiscet. Omnia namque cordis secreta rimatur atque diiudicat sermo vivus & efficax, cordium atque cogitationum perscrutator. Unde & licet mortuus in peccato, si audieris vocem Filii Dei, vires. Sermo enim quem loquitur, spiritus & vita est. Si cor tuum induratum est, memento scripturæ dicentis ^d: *Emitte verbum suum, & liquefaciet ea.* Et item ^e: *Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est.* Si tepidus es, & evomi jam formidas, non discedas ab eloquio Domini, & inflammabit te: quia eloquium ejus ignitum valde. Quod si tenebras ignorantia plangis, diligenter audi, quid loquatur in te Dominus Deus, & erit lucerna pedibus tuis verbum Domini, & lumen semitis tuis.

d Psal. 147. c
e Cant. 5. a

f Ioan. 15. a

At fortassis tantò amplius doles, quantò clarius peccata etiam minima illuminatus agnoscis: sed sanctificabit te Pater in veritate, quæ est utique sermo eius, ut inter Apostolos audire merearis: *Iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis* ^f. Iam verò cum laveris manus tuas, ecce paravit in conspectu tuo mensam, ut non de solo pane vivas, sed ex omni verbo quod procedit de ore Dei, & in fortitudine cibi illius curras viam mandatorum eius. Ubi si consistunt adversum te castra, & prælium tentationis insurgit, arripe gladium spiritus, quod est verbum Dei, & in

eo facile triumphabis. Quòd si forte (ut est certaminis consuetudo) contigerit aliquando vulnerari, immittet verbum suum, & sanabit te, & eripiet te de interitionibus tuis, ut in te quoque impleatur quod ait Centurio, cuius fides tam magnifice commendatur *g*: Domine (inquit) dic *g* Matt. 8. a tantum verbo, & sanabitur puer meus. Sed etsi titubas adhuc, confitere & clama *h*. Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei: & in *h* Psal. 72. a verbis suis confirmabit te: ut experimento discas, quoniam verbo Domini cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum.

In his atque huiusmodi persevera, in talibus jugiter exercere, donec jam dicat spiritus, ut requiescas à laboribus tuis. In hoc verbo quiesces dulciter, ac suaviter soporaberis, donec veniet hora, cum omnes qui in monumentis sunt, audient vocem eius, & procedent. Sed quò? Alii quidem in iudicium, alii vero in vitam æternam. Et quis scit si est dignus amore vel odio? Tunc maxime memor esto verbi tui servo tuo Domine, in quo mihi spem dedisti, ut ab auditione mala non timeam: sed beata magis auditio perducet ad visionem, cum dices *i*: Venite benedicti patris *i* Matt. 25. d mei, &c. Quicumque enim confitebitur me coram hominibus, ait ipse *k*, hunc *k* Luc. 12. a & ego confitebor in conspectu patris mei & Angelorum sanctorum: quod nobis conferre dignetur ipse qui constitutus est iudex vivorum & mortuorum. Amen.

SERMO XXV.

De verbis Apost. Volo primum fieri obsecrationes, orationes, &c.

1. Tim. 2. a.

Alias, De quatuor modis orandi; Obsecratione, Oratione, Postulatione & Gratiarum actione.

Vbi de Reverentia tempore orationis necessaria eleganter disserit.

Quatuor mihi videntur orandi modos exprimere Apostoli verba dicentis *a*: Volo primum fieri obsecrationes: deinde orationes, postulationes, gratiarum actiones. Sunt enim quos adhuc peccati conscientia terret & cruciat, nondum accepta resistendi virtute, tunc scilicet cum primum ipsos in peccatorum cœno jacentes spiritus veritatis irradiat, & excitans erubescere facit, & timere Deum dum vident immanitatem criminum, meritorum exiguitatem, & velut ardentem coram se gehennam expavescentes, quoniam in seipsis boni nil inveniunt, aliunde apprehendunt unde tegantur. Sicut enim quòd non sit tutum in conspectu Domini Dei sui vacuos apparere contra legis præceptum *b*, & multo *b* Exod. 23. b & 34. c minus id præsumere plenis stercore manibus audent. Quia ergo timent, & merito timent per seipsos accedere, student quasi per alios supplicare. Tale est illud orationis genus, quo solemus uti dicentes: Sancte Petre ora pro nobis. & similia. Maximè verò illud obsecratio est manifesta; Per passionem *c* Sancti nostri nem

nem tuam libera nos Domine: & cætera in hunc modum. Tale enim videtur, ac si latro deprehensus, & jam vicinus suspendio, quando penitus desperat, nec invenit in se unde veniam deprecetur, extendens brachia dicat: quia sic passus est Christus; ut eorum à quibus tenetur, animos moveat ad pietatem.

c Matt. 11. b
d Luc. 18. b c

e Matt. 9. c

e Ibid.

f 1. Cor. 25. f
g Ioan. 8. d
Peccator non expedit per seipsum accedere ad Christum.

2. Orationem attribuit Poenitentibus.

h Luc. 7. f

3. Postulationem assignat jam receptam in gratiam.

Credo ego de talibus dici posse, quia *regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud* ^c. Vim faciebat regno cælorum *Publicanus ille* ^d, qui dum non auderet oculos ad cælos levare, ipsum cælum ad se potuit inclinare. Simile aliquid *mulier illa* egisse videtur ^e, quæ profluvium sanguinis habens, dum timeret ad Christum accedere, fecit ab eo virtutem exire. Furtim enim tetigit fimbriam, & curata est ab infirmitate: unde & dedignantis quodam modo verbum videtur quod de ea Dominus ait ^e: *Quis me tetigit?* Et addidit: *Sensit à me exire virtutem.* Non credo quòd sit inter nos quispiam, sed forte nonnulli in sæculari habitu, vel conversione potuerunt aliquando experiri quid loquor, ut inviti fluxum sanguinis paterentur, ejus inquam sanguinis qui regnum Dei non possidebit ^f. Etenim qui facit peccatum, servus est peccati ^g: nec sua se poterit continere virtute, etiam cum volet. Huic ergo minime expedit per seipsum ad Christum accedere, sed tangere, si quam invenerit ejus fimbriam, hoc est eum considerare hominem quem humiliorem viderit, & extremum in Ecclesia, quæ est vestis Christi: eum, inquam, qui elegit abjectus esse in domo Dei, oportet considerare quoniam is verè est fimbria posita in ora vestimenti, ad quam utique spiritalis unguenti descendens à capite copia tota decurrit. Hunc si beneficiis aliquibus seu prece humili, aut confessione pura tetigerit, ut affectum ejus erga se moveat ad compatiendum sibi, habeat fidem, & sine dubitatione sanabitur. Illud tamen noverit fimbria, non à se, sed à Christo exiisse virtutem, qui & tangi se protestatur in fimbria. Expressi nunc vobis quantum potui quale sit, & cui animæ necessarium genus obsecrationis.

At vero jam continendi virtute accepta securus accedit, qui sibi conscius fuerit pro delictis præteritis veniam quarens & oratione utens, quæ nostri oris est ratio, quando jam ore suo loquitur cum Deo suo. Hinc illud est, quòd Maria Magdalena ^h, quanquam non minus humilis hæmorrhœissa illa: non sic tamen veretur accedere, sed rigat, lachrymis pedes, capillis tergit, ungit unguento, osculatur ore devoto. Unde satis liquet, quòd omnino jam proposuerat in corde suo à peccato deinceps abstinere: & quasi profluvium stabat. Quod si jam consecutus es & tu, primum est ut ipsi Domino in oratione loquens, recogites annos tuos in amaritudine animæ tuæ.

Dehinc postquam in lamentis poenitentiae aliquandiu perseverans, hilaritatem quandam & fiduciam conceperis indulgentiæ, accede jam ad postulationes: ut secure tanquam receptus in gratiam Domini, tibi & confer-

vis

vis tuis audeas peteres quod oportet. At fortassis requiras, unde aut quomodo nosse poteris, utrum hanc consecutus sis indulgentiam. Sic nimirum conservandæ humilitatis gratiâ, divina solet pietas ordinare: ut quanto quis plus proficit, eò minus se reputet profecisse. Nam & usque ad supremum exercitii spiritualis gradum si quis eousque pervenerit, aliquid ei de primi gradus imperfectione relinquatur, & ut vix sibi primum videatur adeptus. Attamen scio quod hodie lectum sit in Evangelio, dixerat Iesus paralytico ^b: *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua*: & reputatum est ei ad blasphemiam. At ille, cui nimirum cogitatio hominis confitetur: *Quid (inquit) cogitatis mala in cordibus vestris?* Blasphemare me blasphematis, & quasi ad excusandum vim visibilis curationis virtutem mihi invisibilem usurpare. Sed ego vos potius blasphemos esse convinco, signo probans visibili invisibilem potestatem. *Vt sciatis (inquit) quia potestatem habet filius hominis in terra dimittendi peccata, tunc ait paralytico: Surge, tolle lectum tuum, & ambula.* Et tu ergo si jam surgis desiderio supernorum, si grabatum tollis, corpus scilicet à terrenis elevans voluptatibus, ut jam non feratur anima concupiscentiis ejus: sed magis ipsa, ut dignum est, regat illud, & ferat quo non vult: si demum ambulas, quæ retrò sunt oblitiscens, & ad ea quæ ante sunt te extendens desiderio & proposito proficendi, curatum te esse non dubites. Neque enim surgere poterat, si non aliquatenus onus esset alleviatum, & nec grabatum tollere, nisi exoneratus magis, quia nec ambulare in fervore conversationis cum peccatorum gravi mole possibile est.

Propter quod fiducialiter jam postulare potest qui ejusmodi est, tantum caveat ne fortè aut postulet non postulanda, aut minus postulet quæ à Deo sunt postulanda; aut ea tepidè quærat, quæ toto affectu, & omni tempore sunt quærenda. *Petiti & non accipitis (ait Jacobus ^k) eo quod malè petatis, utpote in concupiscentiis vestris.* Sic agit omnis qui terrena quærit ultra necessitatem, qui mundialem gloriam sectatur aut voluptatem. Tale est etiam quod solent seculares homines mortem inimicorum in orationibus postulare, cæteraque similia quæ non oportet. At vero temporalia si defuerint, petenda quidem sunt, quantum necessitas humana requirit: sed juxta beati Gregorii sententiam, non sunt hæc nimium requirenda. In quo genere etiam illa spiritualia sunt, sine quibus nihilominus salus constare potest, ut sermo scientiæ, gratia curationum, omniaque de quibus certum non habemus quid expediat nobis: utpote si te fatiget tentatio, supplicandum quidem pro ea ut auferatur à te, sed non nimis obnixè, quoniam in talibus meminisse semper oportet apostolicæ illius sententiæ ^l: *Nos enim quid oremus sicut oportet nescimus; & Deo magis committere, quàm temerè aliquid apud nos definire.*

Sermones S. Bernardi.

LIII

Hæc

Humilitas Proficientium aliter sensu experientia imperfectionum.

i Matt. 9. a

Signa & indicia curationis, seu remissionis peccatorum.

Modus recte postulandi.

k Iacob. 4. a

Temporalia & gratis gratis data sub conditione petenda.

l Rom. 8. c

At gratia gratum faciens, & gloria aeterna simpliciter & absolute.

m Luc. 18. a

n Psal. 26. c

o Psal. 26. b

4. Genus orationis, Gratiarum actio.

p Isa. 65. d

q Ioan. 11. c

r Iacob. 1. a

s Iosue. 1. a

† Regul. S. Bened. c. 19.

Quanta cum reverentia in oratione reverendum.

t Psal. 41. a *

u Dan. 7. c

Hæc autem sunt toto affectu, & omni tempore postulanda, hæc sunt pro quibus incessanter & quàm obnixè poterunt, ad Deum clament desideria tua, ut habeas gratiam ejus bonam, & placere possis in oculis pietatis ipsius, & in eo vivas, moriaris in ipso, ut gloriam ejus videre, & ipso frui in perpetuum merearis. De his enim dictum est ^m: *Sine intermissione orate.* Unde & Propheta ⁿ: *Exquisivit, inquit, te facies mea, faciem tuam Domine requiram.* Et alibi ^o: *Vnam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.*

Porro ad quartum genus orationis, quod est *gratiarum actio*, perpauco attingere credo: & quorarius, eo preciosius est. Multam enim profrus gratiam inveniet apud Deum, quem juxta promissionem ^p suam exaudit antequam invocetur: & testimonium reddet spiritui eius spiritus quem habet ex Deo, quoniam exauditum est desiderium ejus, ita ut certus, jam nõ orare, sed gratias agere possit. Sic enim habes in Lazari resuscitatione, ubi Dominus, licet prius nihil orasset: *Pater, inquit q, gratias ago tibi quia audisti me.* Prima igitur, id est, *obsecratio* verecundo fiat affectu. Secunda, quam propriè diximus *orationem*, affectu puro: videlicet non dissimulemus peccata, non nos palpemus: scientes quòd sic quisque invenit gratiam apud Deum, si inventus fuerit durus iudex in semetipsum. Tertia, id est, *postulatio* amplum quærit affectum, & fiduciæ latitudinem, sicut scriptum est ^r: *Postulet autem in fide nihil hæsitans.* Credo enim propterea dictum ^s: *Quemcunque locum calcaverit pes vester, vester erit,* quod tantum impetrabimus, quantum porrexerimus pedem fidei. Quarta quæ est *gratiarum actio*, ipsa debet esse devotione plenissima, & deliciis affluens.

Jam verò de reverentia Orationis, in eo quod lectum est in capitulo ipsius Regulæ, vos modò sollicitavit auctoritas †, ex cujus occasione aliqua de oratione dicenda putavi. Illud tamen breviter dico, nonnullos (ut arbitror) experiri interdum in oratione ariditatem & hebetudinem quandam mentis, ut solis orantes labiis non satis attendant neque quid dicant, neque cui loquantur, pro eo quòd velut ex consuetudine quadam cum minus digna reverentia & sollicitudine accesserunt. Quid enim aliud cogitare debet frater intrans ad orationem, quam propheticum illud ^t: *Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei?* Omnino siquidem oportet nos orationis tempore curiam intrare cœlestem, illam utique curiam, in qua rex regum stellato sedet folio, circumdante innumerabili & ineffabili beatorum spirituum exercitu. Unde & ipse qui viderat, quia majorem numerum non invenit: *millia, ait, millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei* ^u. Quanta ergo cum reverentia, quanto timore, quanta illuc humilitate accedere debet à palude sua procedens & repens ranuncula vilis? Quam tremebundus, quam supplex, quam denique humilis

milis & sollicitus, & toto intentus animo majestati gloriæ, in præsentia Angelorum, in concilio justorum & congregatione assistere poterit miser homuncio ?

In cunctis igitur actionibus nostris multa opus est animi vigilantia, sed præcipuè in oratione. Etenim sicut in Regula nostra legimus †, licet hora omni & omni loco oculi Domini super nos speculentur, maximè tamen in oratione. Licet enim semper videamur, sed nunc etiam præsentamus & ostendimus nos quasi facie ad faciem cum Deo loquentis. Porrò quamvis ubique sit Deus, in cælo tamen orandus est, ibique orationis tempore cogitandus ? ut mens nostra non oratorii tecto, non aeris spatio, non ipsa retardetur nubium densitate, juxta eam formam quæ nobis à Christo tradita est, ubi ait ^x: *Sic orabitur: Pater noster qui es in cælis*. Cælum enim quadam prærogativâ etiam sedes sive thronus Dei vocatur: quia ad eam comparationem, qua Deum in cælis Angeli sancti & Electorum animæ vident, nos miseri & peregrini super terram vix solum nomen habere videmur. Sic igitur oret qui orat, tanquam assumptus & præsentatus ei, qui sedet super excelsum thronum in Angelis qui minimè ceciderunt, & elevatum in hominibus quos suscitavit de pulvere inopes, & crexit de stercore pauperes: sic, inquam, semetipsum consideret, & sic attendat, tanquam præsentatum Domino majestatis, ut dicat cum Abraham: *Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis & cinis* ^y. Et quia tuo præcepto commonitus, tua institutione formatus, id præsumo Domine fons pietatis.

† Reg. S. Ben. cap. 19.

Ad orationem præcipuè opus vigilantia animi.

^x Matt. 6. b & Luc. 11.

Mens orationis tempore in cælis dirigenda.

^y Gen. 18. d

S E R M O XXVI.

De voluntate nostra divina voluntati subjicienda.

A Udistis nunc ex Regula nostra, Fratres, de humilitate sententiam †, † cap. 7. Regulæ S. Ben. cui ego quotiens legitur, toto animo intentos vos esse volo. Inspiciens est enim & infans, quicumque in aliis vitæ meritis, quicumque in alia religione seu sapientia, nisi in sola humilitate confidit. Apud Dominum, Fratres, jus habere non possumus, quoniam in multis offendimus omnes: sed nec fallere eum; ipse enim novit abscondita cordis, quantò magis opera manifesta? utique nec resistere viribus, quoniam omnipotens est. Quid ergo restat, nisi ad humilitatis remedia tota mente confugere, & quicquid in aliis minus habemus, de ea supplere? Sed ô mira vanitas, ô mira fatuitas cordis nostri, cujus elationem perfectè reprimere, cujus cervicolos motus omninò domare, humilitatis materia tanta non sufficit, quin superbiat adhuc terra & cinis.

Porrò totius humilitatis summa in eo videtur consistere, si voluntas

LIII 2

nostra

*a Psal. 61. a
Summa hu-
militatis in
subiectione
voluntatis.
Subiectio ista
triplex.*

*Vtilis doctri-
na de volun-
tate DEI
amplectenda.*

*Quid agen-
dum ubi in-
certa est Dei
voluntas.*

*Indifferentia
voluntatis
commendat-
ur.*

b Psal. 118. x

*Damna pro-
pria volunta-
tis.*

nostra divinæ (ut dignum est) subiecta sit voluntati, sicut ait Propheta ^a : *Nonne DEO subiecta erit anima mea?* Scio quidem creaturâ omnem, velit nolit, subiectam esse creatori. Sed à creatura rationali voluntaria subiectio quaeritur, ut voluntariè sacrificet Domino, & confiteatur nomini eius : non quia terribile & sanctum, non quia omnipotens, sed quia bonum est. At verò subiectionem istam triplicem esse necesse est, ut quod certum est Deum velle, id nos velimus omnino : & quod certum est eum nolle, similiter execremur & nos. Quod autem incertum est utrum velit aut nolit, neque velimus ex toto, neque penitus non velimus. Hic certè, fratres, in hoc medio totum periculum est religiosorum, dum infeliciter blandimur nobis, & palpantes seducimus nosmetipsos. Huic accedit, ut dissimulemus Domini quaerere voluntatem, dum & nostram facere, & aliquam de ignorantia habere volumus excusationem. Quis enim est ille tam infelix monachus, qui id nolle audeat, quod certus est Deum velle : aut quod certus est eum nolle, id velle præsumat ? Sed in medio periculum est his qui iam egressi de seculo, in loco conversionis habitant tanquam in paradiso voluptatis : sicut in medio paradisi lignum transgressionis positum erat, in quo prævaricati sunt parentes primi, lignum scientiæ boni & mali, non tantum boni, vel mali solus, sed boni & mali.

Propterea rogo vos, Fratres, diligenter attendite, quia nihil mihi occurrit quod utilius possitis audire. Ubi certa est Dei voluntas, omnino nostra sequatur, in his videlicet de quibus certum aliquid in scripturis invenimus, aut ipse spiritus manifestè clamat in cordibus nostris quid sentiendum sit, ut est charitas, humilitas, castitas, obedientia : hæc approbemus indubitanter & appetamus, quæ placere Deo scimus indubitanter. Sed & ea omnimodis odisse debemus, de quibus certum est quod oderit ea Deus, ut est apostasia, fornicatio, iniquitas, impatientia. In his vero rebus de quibus nihil certi possumus invenire, nihil certum voluntas nostra definiat, pendeat inter utrumque, aut saltem neutri parti nimis inhæreat, cogitans semper ne fortè altera pars Deo magis placeat, & parati simus voluntatem eius sequi, in quameunque partem eam cognoverimus inclinari. Nemo super his quæ certa sunt hæsitet, nemo dubia pro certis admittat, nemo sibi in dubiis iudicium vendicet, præcipitève sententiam, & experiemur quod scriptum est : *Pax multa diligentibus legem tuam Domine, & non est illis scandalum b.* Unde enim sunt scandala, undè turbatio, nisi quòd propriam sequimur voluntatem, & temerè quod volumus in corde nostro definientes, si quomodo id prohiberi contingat aut impediri ; continuo etiam in impatientiam, in murmurationem, in scandalum proni sumus, non attendentes quoniam omnia cooperantur in bonum his qui secundum propositum vocati sunt sancti : & qui nobis casus videtur, sermo quidem

dem Dei est, suam nobis indicans voluntatem? At quicumque nihil certum de huiusmodi in corde posuerit: in quamcunque partem postea convertatur, scandalizari non poterit. Aut si quis facere cogitat unde mandatum certum non habet, si voluntatem suam suspensam tenuerit donec prælatum interroget, & ab eo quærat Domini voluntatem, cui vice ipsius obedit, non turbabitur quicquid ei præcipiatur: quoniam pax multa diligentibus legem tuam Domine, & non est illis scandalum.

Porro quod dixi, voluntatem suspensam teneat, aut voluntatem suam divinæ subiiciat voluntati, non de concupiscentiis desideriorum, non de affectionibus dico. Illud enim impossibile est, dum adhuc in hoc peccati corpore, in hoc corpore mortis anima detinetur. Quid enim esset aliud quam vita æterna, tota affectione divinam in omnibus sequi voluntatem? Sed consensum nostrum necesse est divinæ subiicere voluntati, si pacem æternam, & pacem desideramus habere præsentem, sicut scriptum est. *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis. Domine (ait Propheta d) in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die.* Alius enim ambulat in lumine vultus sui, sollicitus facere suam voluntatem, & beneplacitum cordis sui considerans. Alius ambulat in lumine vultus humani, in eo semper intentus quid hominibus placeat, quid mundus iudicet: de quo Propheta loquitur e: *Diem hominis non concupi vi, Domine tu scis. Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt, non est timor Dei ante oculos eorum f*: Nam qui timorem Dei semper habet præ oculis, viæ eius viæ pulchræ, & omnes semitæ eius pacificæ g. *Venite ad me, inquit h, omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos; quos vestræ seu alienæ voluntatis dura premit servitus; & invenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suave est, & onus meum leve.* Quanto enim benignior & dulcior est divina clementia quolibet homine, tanto suavius esse manifestum est iugum eius cæteris omnibus. Propterea homines sibi ipsis aut aliis hominibus placere studentes, confusi sunt: sed qui in lumine vultus tui ambulant Domine, id solum cogitantes, quomodo tuam faciant voluntatem, & toto corde contententes placere tibi; nunc quidem in nomine tuo exultabunt, & nõ erit illis scandalum. Demum in iustitia tua exultabunt, quando exuentes infirmitates suas, & intrantes potentias Domini memorabuntur iustitiæ tuæ solius, ut eam tunc teneant sine labore. quam modo sequi laborant.

Voluntatis seu potius concupiscentie plenæ subiectio impossibilis in hoc mortali corpore

e Ioan. 14. c
d Psal. 88. c

e Hier. 17. b

f Psal. 13. b

g Prov. 3. c

h Matt. 11. d
Servitus DEI suavior omni servitute, quãto Deus suavior omni homine.

S E R M O XXVII.

Contra Vitium Ingratitudinis.

Magna est super nos, dilectissimi, magna valde misericordia Dei nostri, quos tam ineffabili spiritus sui virtute, tam inestimabili dono

*Beneficium vo-
cationis religioſe
quantiſ faciendū.*

*Religioſus conſi-
deret unde &
quò vocatus ſit.*

*Discrimen inter
corporales ſecu-
arium & Reli-
gioſorum labo-
res.*

Ioan. 6. 9

Matt. 19. b

Matt. 19. c

dono gratiæ ſuæ eripuit à vana noſtra converſatione huius ſæculi, in quo eramus aliquando tanquam ſine Deo, aut certè (quod execrabilis eſt) etiam contra Deum, non ignorantiam habentes, ſed contemptum : cuius vitæ aut potius mortis (anima enim quæ peccaverat, ipſa moriebatur) utinam frequenter in oculis cordis noſtri tetra verſetur imago; quanta videlicet cæcitas, quanta perversitas illa fuerit, ut ſedula meditatione penſantes miſeriæ pondus : etſi non tam perfectè ſicut eſt, aliquatenus tamen æſtimare poſſimus liberatrici miſericordiæ quantitatem. Iam verò ſi quis ex vobis diligenter conſiderare non negligat, non modò unde erutus, ſed ubi ſit conſtitutus, non ſolum quid evaſerit, ſed & quid acceperit : non tantum unde revocatus ſit, ſed etiam quo vocatus : inveniet ſine dubio cumulum huius miſericordiæ omnino meſuræ prioris excedere quantitatem. Neque enim fecit taliter omni nationi, ut non ſolum iudicia, ſed & conſilia ſua manifeſtaret eis: ſed omnino magnificavit facere nobiſcum, non ſolum in ſervos aſſumens, ſed eligens in amicos. Neque enim nos eligimus eum, ſed ipſe elegit nos, ut eam & fructum aſſeramus : fructum inquam, non ſolum non peremptorium, quod ad iudicium pertinens, notum ſit etiam ſervis : ſed nec periturū quidem, quod de conſilio eſt, & reveletur amicis.

In hoc ſiquidem poſiti ſumus, ut non peccato ſerviamus : Ipſe enim eſt peremptorius labor : nec ſæculo quoque, quemadmodum hi quos videmus ſubditos curis terrenis, etſi non culpis; corporalibus officiis, etſi non flagitiis implicatos, & in ea quæ præterit huius mundi figura pro ſua tuorūmque præſenti ſuſtentatione laborantes, quorum utique labor etſi non ad damnationem, minimè tamen pertinet ad ſalutem, ita ut etſi conſervaverint fundamentum, detrimentum tamen patiantur, percuntibus quæ ſuperædificaverant, ipſi verò ſalvi ſint, ſic tamen quaſi per ignem. Nobis autem quid dicitur? Quod conſilium datur amicis? *Operamini non cibum qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam*^a. Nec ceſſamus ab operando hoc cibo etiam cum terrenis fortè occupamur operibus, aut obedientia dictante, aut fraternæ charitatis intuitu, quoniam diſſimilis nobis intentio eſt ab his, quorum laborem periturum eſſe prædiximus. Diſſimili proinde radice inhærens labor ſimilis non ſimiliter habet perire, quoniam radicatus eſt in ea quæ nunquam perit æternitate.

Denique ſi fortè non quidem illicita, nec tamen expedientia ſectantes, priori forſitan fornicatione relicta, ſtetiſſemus in conjugii caſtitate, non capientes quod de cœlibi vita datum novimus eſſe conſilium^b, ſed à rapinis & fraudibus abſtinentes, licitè propriis rebus uteremur, necdum tamen ad perfectionem evangelicam attingentes : ſicut ſcriptum eſt^c : *Si vis eſſe perfectus, vade & vende omnia quæ habes, & veni, ſequere me, &c.* Hoc ipſum quantæ pietatis eſſet, ſi à tantis criminibus in quibus multi ex vobis involuti

voluti solum in se responsum mortis, & iudicium certæ damnationis haberent, datum esset vel in inferiori aliquo respirare gradu? Prodigus certè filius ad filiorum numerum aspirare timebat ^d, beatum se reputans, si forte vel in mercenariorum numero recipi mereretur: minimè tamen sufficere potuit paternæ pietati, nisi tamen copiosam ei misericordiam exhiberet, cui posset & ipse qui nunquam à patre discesserat senior filius invidere. Sic & nos, dilectissimi, abundanter effusa super nos misericordia Dei nostri; de filiis iræ & diffidentia non solum ad electorum recepit numerum, sed vocavit ad collegium perfectorum. Nam & si fortè aliquorum negligentia ad perfectionem non assurgit, ipsi viderint quid excusationis possint afferre, quoniam apostolicam omnes nos vitam professi sumus, apostolicæ professioni nomina dedimus universi. Quod sanè non de ea gloria sanctitatis dixerim, quam non sibi tantum, sed universo orbi suscipere meruerunt, sicut scriptum est ^e: *Suscipiant montes pacem populo, & colles iustitiam*, sed de eorum potius professione qua pro omnibus Petrus loquitur, dicens: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te* ^f.

Sed iam omnino movet, fratres mei, quid sibi velit quod minus erga nos liberalis nunc divina elementia videatur, ut quibus tanta contulit non rogantibus, non desiderantibus, immò & fortasse recusantibus: nunc orantibus, obsecrantibus, postulantis sæpissimè, immò continuè, videatur multa minora negare. Quid enim putamus charissimi? Abbreviata est manus Domini, an fortè thesauri gratiæ defecerunt? Quid, inquam, putamus, utrum voluntas mutata sit, an immutata facultas? Neutrum sanè de eo æstimare licet, neutrum fas est credere de omnipotenti & immutabili majestate. Quid sibi vult ergo, quod incessanter orantes, obsecrantes, postulantes non exaudit, quibus tantam & tam gratuitam misericordiam prærogavit? Nam si respondeat quis quod Apostolo Paulo responsum est ^g, sufficere nobis gratiam Dei: planè omnino fallitur, cum pro ea quam maximè universæ orationes, obsecrationes, & postulationes nostræ fiant, ne ambulemus in magnis, aut in mirabilibus super nos, orantes nobis dari *humilitatem*, quanta decet non dico sanctos, sed monachos peccatores: obsecrantes *patientiam* nobis tribui, quanta non dico in martyribus inventa est, sed professioni nostræ necessaria est: postulantes *charitatem*, quantam non dico angelis, sed patribus, qui fuere homines similes nobis passibiles, etiam & peccatores, divino munere collatam agnovimus ex testimonio Scripturarum.

Væ generationi huic miseræ ab imperfectione sua, cui sufficere videtur insufficientia, immò inopia tanta. Quis enim ad perfectionem illam quam Scripturæ tradunt, vel aspirare videtur? Non sine causa sanè, cum sint nobis eadem cum patribus conversionis initia, dispar valde conversa-

d Luc. 15. d

e Psal. 71. a

f Matt. 19. c

NOTA.
Cur Deus ple-
raque licet
ardenter po-
stulantibus
non largiatur

g 2. Cor. 12. b

Religiosos in
studio perfe-
ctionis langui-
dos perstringit.

Notæ seu in-
dicia tepido-
rum Religio-
sorum.

h Psal. 38. c

Luc. 17. d

1. Tim. 2. a

Pauci pro be-
neficiis grati.
NOTA.
Clementis est,
ingratis negare
beneficium.

Isa. 26. b

tionis profectus invenitur, adeo ut cum eos profecisse de die in diem & cursum consummasse legamus, apud nos magnus æstimaretur, si quis vel ipsa conversionis suæ primordia conservaret, ut non minus humilis aut timoratus, non minus sollicitus & circumspectus, non minus fervens spiritu, non minus patiens ac mansuetus in medio quam in initio videretur. Quantos enim videmus quasi oblitos sui, & peccatorum suorum, Dei quoque & beneficiorum ejus immemores, sic non redimere, sed amittere tempus, ut de moribus & affectionibus suis vix ultima apud ipsos mentio fiat? Quid istos aliud agere dixerim, qui scurrilitates, detractiones, jactantiæ & impatientiæ verba non reputant, facile contristant proximos, immò spiritum Dei qui in eis est, pusillorum scandala parvipendunt, ad increpationem aliorum aut negligentia quadam dormire videntur, aut iracundiæ facibus inflammantur, & cum his quasi gens quæ fecerit justitiam, accedunt liberè ad Ecclesiam, psallunt cum aliis, sed non spiritu neque mente, orationis tempore nescio quas ineptias meditantur, & ne ipso quidem tremendo Angelis participare verentur Dominici Corporis sacramento: quid, inquam, istos aliud agere dixerim, quam securos jam de gratia Domini sui, fiducialiter de ea quam longo tempore promeruerint familiaritate præsumere? Hoc nempe est quod vulgari proverbio dicitur: Familiaris dominus fatuum nutrit servum. Sed ubi est, dilectissimi, quod totiens canitis ^b: *Quoniam advena ego sum apud te & peregrinus, sicut omnes patres mei?* Heu heu, non invenitur qui redeat & agat gratias Deo, nisi alienigena. Nonne decem mundati sunt, & novem ubi sunt? Meministis credo verba Salvatoris hæc esse, novem illorum ingratitudinem arguentis ⁱ. Bene siquidem orasse, obsecrassè, postulasse leguntur, qui levaverunt vocem, dicentes: *Iesu fili David miserere nobis.* Sed defuit eis quarta quam adjecit Apostolus ^k gratiarum actio, quando nec redierunt nec egerunt gratias Deo,

Multos quoque videmus usque hodie satis importunè petentes quod sibi deesse cognoverint: sed paucos admodum novimus, qui dignas super acceptis beneficiis gratias agere videantur. Nec reprehensibile quod instantèr petimus, sed planè petitioni negat effectum, quòd invenimur ingrati. Et fortè hoc etiam clementiæ esse videtur, ingratis negare quod postulamus, ne contingat nobis, ut tantò gravius de ingratitudine judicemur, quantò magis accumulatis beneficiis ingrati probabimur extitisse. Ergo misericordiæ res est in hac parte subtrahere misericordiam, quemadmodum iræ & indignationis, misericordiam exhibere, eam sanè de qua per Prophetam ipse Pater misericordiarum loquitur, dicens: *Misereamur impio, & non discet facere justitiam.* Quam multos enim videmus & plangimus Fratres, qui, dummodò maneat habitus & tonsura, salva sibi omnia arbitran-

arbitrantur ? non considerantes miserum quemadmodum ingrati-
tudinis verum interiora corrodens, ob hoc tantum corticem quem vident transfo-
rare dissimulet, ne forte recogitent & erubescant, ipsaque verecundia e-
mendentur. Qui sic interdum in nonnullis consumpta esse interiora uni-
versa præsumat, ut non vereatur ad ea quoque quæ foris apparent, vene-
natum ducere caput: nisi forte, quos videmus manifestè apostatare à Deo,
repente fieri pessimos arbitramur: & non magis paulatim defecisse, cum
comederint alieni robur eorum, & nescierunt. Vides ergò non omnibus
prodesse, quòd à lepra sæcularis conversationis, cujus peccata manifesta
sunt, emundantur: sed nonnullis peius in occulto ingrati-
tudinis ulcus ori-
ri, quod tantò periculosius sit, quantò interius. Et bene Salvator hinc in
Evangelio ^m novem illos ubi sunt querit, quoniam longè est à peccatori-
bus salus. Sic enim & primum hominem post peccatum ubi sit interro-
gat: & in iudicio nescire sese profitebitur operarios iniquitatis ^o, cum
legamus in psalmo ^p: Quoniam novit Dominus viam iustorum, & iter impio-
rum peribit. Nec sine causa in novenario inventi sunt qui non redeunt ad
Salvatores, in quo nimirum numero quaternario quaternarius jungitur, &
est non bona mixtio corporeæ sensualitatis, & evangelicæ traditionis. Quod
tunc fieri solet, cum sic volumus quatuor Evangelii obedire, ut quinque cor-
poris sensus pariter oblectare velimus.

Felix autem Samaritanus ille, qui cognovit se nihil habere, quod non
accepisset, idcirco servavit depositum, & cum gratiarum actione ad Domi-
num est reversus ⁷. Felix qui ad singula dona gratiæ redit ad eum in quo
est plenitudo omnium gratiarum, cui dum nos pro acceptis non ingratos
exhibemus, locum in nobis facimus gratiæ, ut majora adhuc accipere me-
reamur. Omnino enim sola nos à profectu conversationis impedit ingra-
titudo nostra, dum quodammodo amissum reputans dator, quod ingratus
accepit, cavet sibi de cætero ne tantò plura amitteret, quantò plura con-
ferret ingrato. Felix proinde, qui se alienigenam reputans, etiam pro qui-
busque minimis beneficiis non minimas refert grates, gratuitum esse non
dubitans, neque dissimulans quod alieno impenditur & ignoto. Nos au-
tem miseri & miserabiles, cum in initio adhuc alienos nos æstimamus, ti-
morati satis, satis devoti & humiles invenimur, tam facile postmodum ob-
liviscimur, quam gratuitum sit quicquid accepimus, & præsumentes non
bene quasi de familiaritate Dei, nequaquam advertimus quod mereamur
audire: quoniam inimici Domini domestici ejus. Tantò enim facilius
nunc offendimus eum, quantò ea gravius quæ à nobis committuntur, judi-
canda noverimus esse: cum in psalmo legamus ^r: quoniam si inimicus me-
us maledixisset mihi, sustinuissem utique. Obsecro itaque, Fratres mei, hu-
miliemur magis ac magis sub potenti manu Dei, & ab hoc tam maximo,

Religiosus quam
noxia ingrati-
tudo & sepe-
ditas.

q Luc. 17. d *

o Gen. 3. b

o Luc. 13. f

p Psal. 1. b

q Luc. 17. d *

Nova beneficia
veterum grati-
tudo mereatur.

Ingratitudo
claudit manus
benefactoris.

r Psal. 54. b

tam nequissimo vitio ingratitude longe fieri studeamus: ut tota devotione in gratiarum actione versantes, conciliemus nobis gratiam Dei nostri, quæ sola potest salvare animas nostras. Nec verbo tantum vel lingua, sed opere & veritate exhibeamus nos gratos: quia gratiarum actionem magis, quam dilectionem à nobis exigit dator gratiarum Dominus Deus, noster qui est benedictus in secula, Amen.

S E R M O XXVIII.

De eo quod legitur in Job, *In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tange te malum.* Job, 5. c

Dignum valde est & omnino exigit ratio æquitatis, ut quibus à constitutione mundi regnum paratur, ipsi etiam sese regno parare non negligant, ne parato regno inveniatur forsitan, qui regnaturi fuerant imparati. Sic enim legimus de cœna quadam ^a, dicente Domino: *Quoniam quidem cœna parata est, sed qui vocati erant non fuerunt digni.* Quærimus ergo quemadmodum regno parato parari debeant reges futuri. Et si piè quærimus, cum Propheta utique dicere non audemus ^b: *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur, inquit, sine macula.* Sed hæc, inquires, præparatio soli Christo convenire videtur. Nemo enim cæterorum omnium mundus à forde, nec infans cuius est vita *unius diei super terram* ^c. Itaque solus intrabit, qui solus agnus est sine macula, solus argui non potuit de peccato, quod non ab eo factum est, nec in eo inventum. Solus planè summus pontifex meus nec in patre nec in matre contaminatus est, ut lex dicit ^d: *patrem quippe sed Deum, matrem quoque sed Virginem habens: unde & solus ingreditur sancta sanctorum, & nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo filius hominis qui est in cœlo* ^e.

Quid ergo nos? Itane continuo desperabimus? Immò verò sperabimus, & hinc maximè. Licet enim solus sed profecto totus intrabit, & os non comminuetur ex eo, non sine membris caput invenitur in regno, si tamen membra fuerint conformia sibi, & cohærentia capiti suo. Conformia sanè moribus, cohærentia fide. Habet enim conformationem quantum potest, habet & cohærentiam ipsa etiam minor ætas, dum & similitudini mortis ejus meritione illa triplici complantatur, & fidem in involucre quodam recipit, quod necdum capax sit evolutæ. Benignus est nimirum Spiritus sapientiæ, & quem traducta culpa ligaverat, indulta justitia solvit. Sed non ita deinceps liberabit maledictum à labiis suis. *Voluntariè enim peccanti post agnitam gratiam non relinquitur hostia pro peccato* ^f. Sed neque sic liberabit à suis, quomodo ab alienis labiis maledictum. Maledictio, Fratres, gravis est macula, & scimus quoniam non quod intrat in os

coinqu;

^a Matt. 22. a

^b Psal. 14. a
Cœlum solis patet immaculatis.

^c Job. 15. b
At nemo hominum sine macula, nisi solus Christus.

^d Levit. 21. a

^e Ioan. 3. b
Attamen Christus, ut caput nostrum, non intrabit sine membris, sed conformibus.

Infantes, quomodo conformentur Christo.

^f Heb. 10. c

coinquinat hominem, sed quod de ore egreditur &. Inde ergo macula, *g* *Matt* 15. b
 inde maledictio a labiis suis, sed non semper à propriis. Neque enim de
 corpore vel corde proprio originalis in parvulum culpa procedit, cui non
 modò consensus, sed ne ullus quidem interim potest sensus esse peccati.
 Quomodo tamen maledictum à labiis suis non liberat spiritus, aut volun-
 tatiè peccantibus non relinquitur hostia, nisi quia non illi denuo crucifigi-
 tur Christus, nec complantatur iterum similitudini mortis ejus per bap-
 tismum? Propria jam eo lachrymarum unda exigitur, propriam bajulare
 crucem, propria mortificare membra, & propriam immolare hostiam ne-
 cesse est. Sine causa aliter diceret, credo propriis labiis expietur oportet
 priorum maledictio labiorum: per multas enim tribulationes in regnū
 Dei intrare necesse est *b*; & nemo nisi per tribulationes ingreditur, aut pro-
 prias, aut alienas. *b* *Act*. 14. d

*Adulti non ni-
 si propria pœni-
 tentia expian-
 tur.*

Sola nimirum secundi Adæ tribulatio purgat, quos contaminavit of-
 fensio sola prioris, non quòd propria cuiquam sufficere possit satisfactio.
 Quid enim est universa pœnitentia nostra, nisi quòd si non compatimur,
 omninò non possumus conregnare? Quod enim in nobis minus est, ipse
 supplet: modicum tamen illud quodcunque nostrum est, non patitur re-
 servari. Quòd si fidei cohærentia sine morum conformitate nequaquam sal-
 vat adultos, longè minùs salvare poterunt opera sine fide. Facilius enim
 membrū inhærens capiti si deforme est reformatur, quàm divulsum quam-
 libet simile copuletur. Et ipsum tamen quod deforme est, aut conforme fie-
 ri imagini filii sui & capitis sui, aut certè tandem avelli ab eo, necesse est ana-
 thema esse à Christo, ne in illa plenitudine corporis ejus inveniatur quip-
 piam indecorum.

*Fides sine operi-
 bus non salvat.*

Ubi ergò macula propria, propria quoque purgatio jure requiritur:
 & si contaminatio multiplex, opus est etiam tribulatione multiplici. Unde
 enim tribulatio, nisi dum resistitur contaminationi, concupiscentiæ repu-
 gnatur? Quid verò in homine purum ab hac macula, immune ab hoc con-
 tagio poterit inveniri? Ab intus manat, de corde exit pestiferum virus, ac
 deinceps corpus occupat universum, mentem desideriis afficit, membra il-
 lecebris inficit. Inde pruritus aurium, oculorum petulantia, inde olfacien-
 di voluptas, inde in faucibus tam inordinata delectatio, inde in universo
 corpore molliciei sensus, & libido perniciofa tangendi, inde intus in ani-
 ma ebrietas illa desideriorum, & fornax quædam ambitionis, avaritiæ, invi-
 diæ, contumaciæ, nequitia, & omnium denique vitiorum affectibus vehe-
 menter accensa. Quot enim corpus illecebras, quot oblectamenta mun-
 dus habere viderur, tot patitur tribulationes, tot sustinet tentationes vir ju-
 stus. Et quemadmodū ambulans quis in carne, sensuum voluptate delectatur
 delicias computat esse sub sentibus: sic & omnis qui in spiritu seminare de-

*Concupiscentia
 omnium vitio-
 rum & malorū
 scaturigo.*

*Differentia
carnalium &
spiritualium.*

siderat, spinas & tribulos quos propria terra ex maledicto utique germinat, potius eradicare quam propagare contendit, quippe qui convertitur in ærumna sua, quotiens configitur spina.

*Nemo peccat nisi
si volens.
i Gen. 4. 2*

i Job. 5. 2

*Mors piis non
dammum adfert,
sed lucrum.*

*Ad excusationem
sepeorem, & ex-
gitandum fer-
vorem novissi-
morum, seu
Horror mortis.*

Huic ergo tam multifariæ pesti, per singula quæque resistere, quam multiplex tribulatio? A planta pedis usque ad verticem non est sanitas in me, totum infecit concupiscentia, lex peccati in membris omnibus invenitur, undique per fenestras mors intrare contendit, & intus fomes totius nequitiae periculosius sævit, crudelius malignatur. Minimè tamen in hac tam multiplici lucta deficiendum, aut desperatione cedendum est. Licet enim abundant tribulationes pro Christo, sed abundant & consolationes per ipsū. Denique audi consolationem: Peccatum in foribus est, nisi ipse aperias, non intrabit. Appetitus in corde prurit, sed sub te est, nisi sponte cesseris, nil nocebit. Audi consolationem. Consensum cohibe, ne prævaleant hæc, & immaculatus eris, ut sine macula ingrediaris & ipse ad habitandū in tabernaculo, & requiescendum in monte sancto Domini Dei tui. Si tui non fuerint dominati, tunc immaculatus eris, & emundaberis à delicto maximo. Maximum planè delictum, quod interiorem & exteriorem hominem occupat univèrsū. Audi adhuc consolationem: *In sex, inquit, tribulationibus liberaberis, & in septima non tanget te malum.* Si puer Hebræus es sex annis serviens, liber egredieris in septimo. Sex tibi tribulationes sunt contra desideria cordis, & quinque peritiam sensualitatis corporeæ voluptatem: sed in his sex liberaberis à septima, non quidem ne veniat, sed ne lædat, ne noceat, ne tangat te malum. Veniet quidem mors: ipsa enim est septima tribulatio: sed somnus erit dilectis Domini, & ecce hereditas ejus. Erit janua vitæ, erit initium refrigerii, erit sancti illius montis scala, & ingressus in locum tabernaculi admirabilis, quod fixit Deus & non homo. In septima itaque non tanget te malum. Malum utique triplex, quod eos manet in septima, qui in sex tribulationibus dissimulant perfectè interim liberari, nec in sex hydriis purificantur ad liquidum, ut exhibeantur in nuptiis sponsi non habentes maculam neque rugam. Manet enim eos horror in exitu, dolor in transitu, pudor in conspectu gloriæ magni Dei.

Unde nobis ista dissimulatio est, Fratres mei? Unde hæc tam perniciofa tepiditas, unde hæc securitas maledicta? Quid seducimus miserè nosmetipsos? Forsitan jam divites facti sumus, forsitan jam regnamus. Nonne ostium domus nostræ horribiles spiritus illi obsident. Nonne exitum nostrū larvales illæ facies præstolantur? Quis ille pavor erit, o anima mea, cum dimissis omnibus quorum tibi est tam jucunda præsentia, tam gratus aspectus, cohabitatio ipsa tam familiaris, sola ingrediens incognitam penitus regionem, occurrentia tibi eartervatim ruere teterrima illa monstra videbis? Quis tibi in die tanta necessitatis occurret? Quis tuebitur à rugientibus præpa-

præparatis ad escam? quis consolabitur? quis deducet? Filioli mei, memoremur hæc novissima nostra, ne peccemus. Nam & per ignem nobis transendum est, & uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit. Ibi enim aurum nostrum vertetur in scoriam, ibi revelabitur universa impuritas, ibi veritas ipsa accepto tempore quod nobis interim datum contemnimus, justitias judicabit. Quid verò illic omnes justitiæ nostræ, nisi pannus menstruatae reputabuntur? Quicquid nunc parvipendendo transimus, palpando tetigimus, dissimulando negligimus, quanto illic cruciatu vindex flamma consumet? Utinam magis nunc daret quis capiti meo aquas, & oculis meis fontem lachrymarum! forte enim non reperiret ignis exurens, quod interim fluens lachryma diluisset.

Iam verò post ignem illum residuum aliquid invenietur in nobis? Aut tantum erit ut audeamus illud vultui majestatis offerre; aut eius sic altare conspectum? Quis ille pudor erit, quæve confusio, post tanta beneficia, tam tepidos, tam imperfectos, tam vacuos apparere ante faciem Dei nostri? Fugiebat Adam, ut absconderetur ab eo, post unius utique pomi vetiti gustum, quid nos post tanta flagitia, post tanta facinora præsumemus? Quando ab hac confusione purgabitur oculus cordis; cui nunc operam dare negligimus, ut irreverberata acie veri illius solis radios valeat intueri? Sicut fluit cera à facie ignis, sic peribunt peccatores à facie Dei: Ingredietur utique putredo in ossibus meis, & subter me scateat, ut requiescam in die tribulationis hujus septimæ, & in ea non tangat me malum. Malum hoc triplex, horroris, doloris, & pudoris. Felix siquidem anima, quæ fiducialiter inimicis suis loquetur in porta: Quid hic astas cruenta bestia? Nihil in me funeste reperies*. Felicior, cujus opus non arserit, quem superædificasse aurum, argentum, lapides preciosos, examen illud inveniet. Felicissimus, qui sine ulla nube confusionis revelata penitus facie, gloriam Domini specularando, in eandem imaginem transformabitur, & similis erit illi, videns eum sicuti est, utique super omnia Deus benedictus & laudabilis, & gloriosus in secula seculorum, Amen.

Cruciatu ignis purgatorii.

Pudor iudicii.

1 Gen. 3. b

m Psal. 67. &

* Ita S. Martinus jam mortuus vicinus teste Sulpitio.

S E R M O XXIX.

De triplici Dilectione Dei.*

Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Omnia enim quæ in mundo sunt, concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum & ambitio spiritus, quæ non sunt ex Patre^a. Quid ergo? Sunt aliqua ex Patre, quibus nobis ista recompensentur. Sunt utique omnino dulciora his & amabiliora, sed hæc non credantur servis, multo minus inimicis. Quicquid vero amicus voluerit esse hujus mundi, inimicus Dei constituetur. Amicis creditur consilium, quibus dicitur^b: Quia omnia quæcumque audivi

* alias, De diligendo Deo

a 1. Ioan. 2.

b Ioan. 15. b

M m m m 3

*Amor tri-
plex,
c Ioan. 21. c
d Deut. 6. a**

*Dulcis, Pru-
dens Fortis.*

*Incarnationis
& Passionis
Christi medi-
tatio, incen-
sivum maxi-
mum amoris,*

e Psal. 52. b

f Isa. 5. a

*Dei charitas
in Incarnati-
one & Passi-
one precipue
eluxit.*

g ad Tit. 3. b

h Abac. 3. a

d Pure meo, nota feci vobis. Exponeat beatus Gregorius, quia amor ipse, no-
titia est. Est ergo triplex amor, qui tria illa excludat quæ non sunt ex Patre.
Et propterea credo ter interrogatur Petrus. *e*, *amas me, amas me, amas me?*
Sed & fortè hæc sunt de quibus in lege præcipitur *d*. *Diliges Dominum Deum*
tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua, id
est, diliges dulciter sive affectuose, diliges prudenter, diliges fortiter.
Siquidem amor cordis simile quiddam habet carnalis amoris. Nam affe-
ctiones, propriæ cordis esse dicuntur. Amima verò aliquanto jam supe-
rius sonat, unde & meritò dicitur sedes sapientiæ, ut meritò videatur illi
attribuendum prudenter diligere Deum.

Sane ad affectuosum illum quem dicimus cordis amorem plurimum
valet Incarnationis Christi cogitatio, sed & totius dispensationis quam ges-
sit in carne, & maximè Passionis. Videns enim Deus homines omninò
carnales effectos, tantam eis dulcedinem exhibuit in carne, ut durissimi
cordis sit quisquis eum toto affectu non diligit. Volens siquidem nobilem
creaturam hominem recuperare, si, inquit, invitum coëgero, asinum habeo,
non hominem, quoniam quidem non libens veniet nec spontaneus, ut
possit dicere *e*: *Voluntarie sacrificabo tibi.* Nunquid asinis dabo regnum
meum? Nunquid de bobus cura est Deo? Ut ergo habeam voluntarium,
terrebo eum, si fortè convertatur & vivat. Et comminatus est acerbiora quæ
excogitari possunt, tenebras æternas, vermes immortales, ignem inextin-
guibilem. Cum autem nec sic homo revocaretur, ait: Non solum timidus,
sed etiam cupidus est, promittam ei quod potissimum desiderabile videat-
ur. Desiderant homines aurum & argentum & similia, & super hæc omnia
vitam desiderant. Manifestum est hoc & valde manifestum. Si inquit, tan-
topere desiderant miseram hanc laboriosam vitam & momentaneam,
quantum diligent vitam quietam, æternam, beatam? Promisit itaque vi-
tam æternam, promisit quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor
hominis ascendit.

Videns autem quod nihil proficeret, unum, inquit, restat adhuc. In-
est homini non solum timor & cupiditas, sed & amor, nec quicquam in
eo vehementius ad trahendum. Venit igitur in carne, & tam amabilem se
exhibuit, ut illam nobis impenderet charitatem, qua maiorem nemo
habet, ut animam suam daret pro nobis. Quisquis sane nec ob hoc qui-
dem converti voluerit, non merito audiet *f*: *Quid debui facere tibi, & non*
feci? Et verè in nullo sic commendat Deus charitatem suam, quomodo in
mysterio Incarnationis eius & Passionis: in nullo sic revelatur eius pietas,
in nullo sic apparet benignitas, quomodo in humanitate, Apostolo teste,
qui ait *g*: *Apparuit benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei.* Nam
potentia quidem occultata est, quoniam in infirmitate venit, Unde
Abacuch

Abacuch ^b: *Abscondita est, inquit, fortitudo eius, haud dubium quin in cruce cuius cornua in manibus eius. Sapientia quoque abscondita est & incarnata. Placuit enim ei per stultitiam verbi salvos facere credentes. Nonne quodammodo stultum se fecerat, qui tradidit in mortem animam suam, & tulit peccata multorum, & quæ non rapuit, tunc exsolvebat? Nonne ebrius erat vino charitatis, & immemor sui contra Petri consilium dicentis i: Propitius esto tibi? Itaque abscondita est fortitudo, maximeque*

i Marc. 8. d

velata & incarnata sapientia: sed benignitas non potuit amplius declarari, nec abundantius exprimi, non evidentius commendari. Porro id quidem ad affectuosum cordis amorem diximus pertinere, Nam videre est homines sic affectos erga huiusmodi, ut vix sine lachrymis audiant vel recordentur. Hic ergo amor contra concupiscentiam carnis est. Quid enim dulce sit ei in carne, cui tanta dulcedo est in Christi passione? Verum hæc dulcedo falli potest, si desit prudentia, & jam difficile caveri poterit in melle venenum. Necesse est igitur adesse prudentiam, qua diligenter interiora myseria investigare possimus, ut parati simus omni poscenti reddere rationem. Hic amor prudens excludit curiositatem. Siquidem animus his intentus, temporalium non poterit esse curiosus, dicens cum Propheta ^k: *Quomodo dilexi legem tuam Domine, tota die meditatio mea est.*

Amor dulcis seu affectuosus excludit concupiscentiam carnis.

Amor prudens curiositatem.

k Psal. 18. n

Tertium est, ut fortiter quisque diligat, quatenus sicut falli non potest, ita nec cogi possit, paratus omnia pati propter iustitiam. Quis autem nesciat eum qui rex cæli sit, terrena regna & honores non ambire, sed magis abicere? Porro beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum ^l. Itaque de his tribus nunc Petrus interrogatur, quia prius inventus fuerat minus habens. Audiens enim primo de passione Domini ferre non potuit, tanquam dulciter diligens, sed absit, inquit, à te, utpote insipienter amans. Unde & audire meruit. *Vade retro satana, quoniam non sapis ea quæ Dei sunt* ^m. Simile aliquid in Apostolis erat, quibus dicebatur ⁿ. *Si diligeritis me, gauderetis utique quia vado ad Patrem.* Immò verò quia diligunt, dolent. Et diligunt & non diligunt: diligunt dulciter, sed non sapienter. Nocte verò ipsa qua tradendus erat Dominus, & dulciter & prudenter diligebat Petrus, cum diceret ^o: *Tecum paratus sum & in carcerem & in mortem ire:* sed non diligebat fortiter: quoniam qui cecidit, stabili non erat ille gradu. Nondum venerat virtus ex alto, qua accepta non negavit, sed libera voce usus, *Vos, inquit, iudicate utrum Deo magis obedire oporteat, an hominibus* ^p. An non congrue de dilectione requiritur, qui pascendo præponitur gregi? Ille enim præesse debet aliis, qui vino charitatis ebriatus æstuat immemor sui ut non quærat quæ sua sunt, sed magis quæ Iesu Christi. Et nota quia requisitus Petrus ^q an diligat plus his, tantum respondit se diligere, non audens

Amor fortis ambitionem.

l Matt. 5. a

m Marc. 8. d

*n Ioan. 14. d

o Luc. 22. d

p Actor. 5. c

q Ioan. 21. d

Quis dignus præesse.

dens

deus affirmare quod prius se dixisse temerè confundebatur : & fortasse pro-
pterea contristatus est. *Dixerat enim prius : Etsi omnes scandalizati fuerint
in te, sed non ego.*

r Matt. 14. c

S E R M O XXX.

De verbis Apost. *Si quis edificaverit super fundam, hoc lignum, fœnum,
stipulam, &c. ipse salvus erit, sic tamen quasi per ignem.*

1. Cor. 3. c. *

* al. De li-
gno, fœno
& stipula.
Nusquam se-
curitas.

Tria hominũ
genera: fragi-
les, molles
leves.
a 1. Cor. 3. c

Comparantur
ligno, fœno,
stipula.

Quid illis ad
salutem fa-
cto opus.

Nusquam est securitas, Fratres, neque in cœlo, neque in paradiso, mul-
tò minus in mundo. *In cœlo enim cecidit Angelus sub præsentia di-
vinitatis: Adam in paradiso de loco voluptatis: Iudas in mundo de schola
Salvatoris. Hæc idcirco dixerim ne quis sibi de loco isto blandiatur, quia
dicitur, locus iste sanctus est: quia non locus homines, sed homines locum
sanctificant. Sunt enim etiam inter nos tria genera hominum, ipsaque satis
incongrua & ordini, & homini qui hanc viam ingressus est. Sunt enim qui
bene inceperunt, sed statim defecerunt. Et sunt qui nunquam inceperunt,
sed in sua mollitie permanerunt & permanent. Et sunt qui rapiuntur spi-
ritu levitatis, tardi ad audiendum, veloces ad loquendum, paratissimi
cursum enumerare quod faciunt, si quid faciunt tamen. Nunquid vel istos
repellet Deus? Non, si in fundamento permanerint, sed salvi erunt, sic ta-
men quasi per ignem. Per quem ignem? Dicit Apostolus: *Fundamen-
tum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. Si
quis edificaverit super fundamentum hoc lignum, fœnum, stipulam, detrimen-
tum patietur: ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem.* Fundamentum
Christus est, lignum fragile est, fœnum molle, stipula levis. *Lignum* sunt,
qui fortiter inceperunt, sed fracti non renodantur. *Fœnum* sunt, qui fu-
gienda mollitie tepesfacti, nec summitate digiti (ut dicitur) labores ar-
duos attingere volunt. *Stipula* sunt, qui levitatis motibus exsufflari, nun-
quam in eodem statu permanent.*

Et timendum quidem est de istis, sed non desperandum: quia si in
fundamento Christum habuerint, hoc est in hac via vitam finierint, salvi
erunt, sic tamen quasi per ignem. Ignis tria habet, fumum, lucem, ardorem.
Sumus excitat lachrymas, lux illuminat, ardor adurit. Ita & qui ejusmodi
est, *fumum*, hoc est amaritudinem in mente habere debet, quia tepidus
est, quia remissus est, quia levis, quia ordinem quantum in se est subruit &
perturbat. Sed & *lucem* in ore, ut qualis est in mente, talem se in confessione
& dicat & plangat, ut & linguam acuat conscientia, & conscientiam arguat
lingua. Necessè est quoque ut *ardorem* sentiat in corpore, id est, poeniten-
tiæ tribulationem, etsi non multimodam, aliquam tamen. Putas quia
sic compunctos corde, ore confessos, corpore fatigatos abiiciet, qui
omnes

omnes homines vult salvos fieri, & neminem vult perire? Sunt & alii qui ædificant super fundamentum hoc, aurum, argentum, & lapides preciosos, qui vehementer incipiunt, vehementius proficiunt, vehementissimè perficiunt, non attendentes quid caro possit, sed quid spiritus velit.

S E R M O XXXI.

De sollicita cura cogitationum.

Admonet nos beatus Benedictus (Fratres) sollicitos esse circa cogitationes nostras †, Sapientis utique consilium sequens, qui *omni custodia cor custodire* suadet ^a, quoniam ex ipso vita procedit. Tria igitur occurrunt genera cogitationum, à quibus multa sollicitudine cavere necesse sit eos qui convertuntur ad cor, & dignum Deo in semetipsis templum exhibere festinant. Sunt enim nonnullæ interdum cogitationes penitus ociosæ, & ad rem non pertinentes; quas tam faciliè abjicere quam recipere faciliè possit anima, dummodo sic secum habitans in corde suo, & adstans dominatori universæ terræ.

Sunt & aliæ cogitationes violentæ magis & fortius adhærentes, quæ videlicet ad necessitates naturæ pertinent, & quasi ex eodem adsumptæ limo, de quo & nos facti sumus, si paululum infederint, avelli nequeunt sine læsione & difficultate. Sæpe enim sic afficit nos cogitatio carnalis de cibo, de potu sive vestimento, ut vix eradicari queat de cordibus nostris: quod non aliud est, nisi quòd & ipsa limosa & viscosa quodammodo, limosam nihilominus & glutinosam invenerit terram. Non sine causa enim dictum est, hominem plasmatum non de terra qualibet, sed de limo ^b. Vide enim quam limosum sit corpus, quod ipsi quoque spiritui tam fortiter & penè indissolubiliter inhæret, ut vix cum multa afflictione possit aliquando separari. Quid ergo agendum cum limosa illa cogitatio mentem subierit? Planè exclamandum nobis est cum sancto Jacob ^c atque dicendum: *Ruben primogenitus meus non crescas; ascendisti enim cubile patris tui*. Ruben enim & carnalis atque sanguinea hujusmodi concupiscentia est: quæ tunc cubile nostrum ascendit, cum non solum memoriam tangit cogitatione, sed & ipsum voluntatis stratum ingreditur & polluit prava delectatione. Bene autem primogenitus noster dicitur appetitus ille carnalis, qui ab ipso nimirum initio vitæ nostræ in nobis pullulat, cum ætera vitæ processu temporis ex malitia mundi hujus variisque occasionibus contrahantur. Oportet ergo reprimere, quem extinguere non possumus appetitum: ut quam cito cubile nostrum ingreditur, crescere eum nullatenus patiamur, sed sub nobis sit, quemadmodum dicit Scriptura ^d: *Subter te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius*.

† Reg. cap. 7.
a Prov. 4. d

Tria cogitationum genera cavenda.

1. Ociose.

2. Limose i. e. corporis necessaria cõcernentes.

b Gen. 2. a

c Gen. 49. a*
Quomodo cogitationibus de cura corporis obviandum.

d Gen. 4. a

3. Cogitationes scilicet & immunda.

Quomodo haec propulsanda.

Quam sollicitè & vigilantè eis occurrendum.

Jam verò tertium cogitationum genus immundum nimis ac foetidum est, quod nec admittere quidem ulla ratione debemus, sed à longè præsentire foetorem, & tota virtute repellere, toto animo propulsare, & conversi statim ad gemitus, lachrymis atque suspiriis invocantes Spiritum, qui adjuvet infirmitatem nostram. Sic nimirum confusus abscedens non tam facile deinceps simile aliquid viriliter resistentibus nobis malignus hostis offerre vel afferre præsumet. Dico autem cogitationes illas immundas penitus ac foetidas, quæ ad luxuriam, ad invidiam & vanam gloriam pertinent, cæteraque vitia detestanda. Oportet enim si mundas conservare volumus animas nostras, adhuc longè agentibus cogitationibus huiuscemodi multa cum indignatione occurrere, & exufflare à nobis, ut nullus eis detur accessus. Et primum quidem genus cogitationum ociosarum, scilicet ad rem non pertinentium, lutum est, sed lutum simplex, id est, non inhærens nec fœtens, nisi forte diutius immoretur in nobis, & per incuriam ac negligentiam nostram in alterum genus cogitationum vertatur: quod quotidie experimur. Dum enim ociosa tanquam minima spernimus, ad turpia atque inhonesta dilabimur. Secundum verò cogitationum genus non lutum simplex, sed ut jam diximus, viscosum ac limosum est. Nam tertium quidem sic cavendum est, non tanquam lutum aut limus, sed tanquam immundissimum ac foetidissimum coenum.

S E R M O XXXII.

De verbis Apost. *Mihi pro minimo est, ut à nobis judicer, &c.* *

* *Alias, De triplici iudicio, proprio humano, & divino.*

a 1. Cor. 4. a

* b Ibid.

Tria iudicia; humanum, proprium & divinum.

c 1. Cor. 2. c

S Ie nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum **DEI** a. Minister Christi sic debet conversari, ut ex moribus exterioris hominis qui videtur, existimetur compositio interior animi qui videtur, ne vel ab alio vel à seipso possit judicari, sed dicat cum eodem Apostolo b: *Mihi pro minimo est, ut à vobis judicer, aut ab humano die: sed neque me ipsum judico: qui autem iudicat me, Dominus est.* In quibus verbis notanda sunt tria iudicia; humanum, suum cuiusque proprium, & divinum. Et humanum quidem potest iudicare de rebus exterioribus, quæ sensibus corporis percipiuntur; de interioribus vero non potest. Hinc enim scriptum est c, *Quis enim scit hominum quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui est in eo?* Quapropter de his quæ sunt in homine, potest iudicare spiritus hominis qui in ipso est, longè verò præstantius de his ipsis iudicat Deus, cuius necdum fatetur Apostolus evasisse iudicium, qui tamen jam humanum transcendisset, & proprium. Porro humanum contemnebat qui dicebat: *Mihi autem pro minimo est, ut à vobis judicer, aut ab humano die.* Sed neque proprium timebat qui dicebat: *Sed neque me ipsum judico, nihil enim mihi conscius sum.* Solum ergo restabat divinum: de quo ait: *Qui autem iudicat me,*

Domi-

Dominus est. Debet tamen quisque quantum potest se irreprehensibilem exhibere, primum quidem coram DEO, sed deinde etiam coram hominibus.

Hoc nempe est quod alibi loquitur idem Apostolus, dicens d: *Providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus.* Tribus siquidem modis providemus bona coram hominibus, id est habitu, actione sermone. Habitu, ne sit notabilis: actione, ne sit reprehensibilis: sermone, ne sit contemptibilis. Tribus etiam modis coram Deo, cogitatione, affectione, & intentione. Nam & cogitatio debet esse sancta. Unde scriptum est: *Cogitatio sancta servabit te, & affectio pura, & intentio recta.* Sunt autem tria ista, id est, cogitatio, affectio, intentio, in anima. Sed in ea quoque propriis singula locis distincta videntur. Nam *cogitatio* in memoria est, *affectio* in voluntate, *intentio* in ratione consistit.

Atque ut eorum usum ac differentiam clarius videamus, sumamus nobis exemplum de rebus exterioribus. In corporibus si quilibet deformis color cutem tantum inficiat, corpus quidem turpius redditur, sed nil ei de sua sanitate ex hoc adimitur. Si ergo carni putredo aliqua vel lividus tumor infederit, jam non solum decus corporis, sed salus quoque perturbatur. Quod si languor forsitan invalescens, cum ipsa carne ossa quoque mellitus occuparit, tunc demum de vita non immerito potest desperari. Eodem modo in anima si peccatum suggeritur memoriae per cogitationem, nullum tamen præbuerit aut voluntas affectum, aut deliberatio ipsa consensum: fateor quidem deformitas est, nec audire interim anima illa meretur: *Tota pulchra es amica mea* e: et si nævus est, sed non morbus. Quod voluntas quoque præoccupata sensu delectationis afficitur, resistit tamen adhuc deliberatio rationis, infirmatur quidem, sed necdum moritur anima, clamat tamen necesse est: *Sana me Domine, & sanabor* f. Tunc vero mori dicitur, quando & ipsa ratio ad peccatum per intentionem curvatur, tunc enim consentit. Et de tali dicitur g: *Anima que peccaverit, ipsa morietur.* Hunc triplicem gradum deploravit David ex persona Adam, dicens Domino expellenti de paradiso in latam hujus læculi evagationem h: *Confirmasti super me manum tuam.* Et quoniam carnalia desideria sunt pœna peccati: *non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ.* Jam verò nec robur est rationis. *Non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum.* Qui rursus eosdem gradus ex persona jutti decantat dicens: *Memor sui Dei, & delectatus sum & exercitatus sum* i. Delectatus enim per voluntatem, exercitatus per rationem.

Ne ergo à Memoria repellat Deum irruens turba plurimarum cogitationum, quæ solent effluere tanquam vilis plebs in atrium, ponatur ad ejus portam janitor, cujus nomen est *recordatio propria professionis*: ut cum

Nnnn 2

d Rom. 12. d
Providenda etiam bona coram hominibus, idq; tripliciter.
Pariter & coram Deo tribus modis:
Cogitatione, affectione, intentione.

Gradus peccati pulchra similiter declarat.

e Cant. 4. b

f Hier. 17. c
g Ezech. 18. a

h Psal. 37. a

i Psal. 76. a

Memoria contra cogitationes munda recordatione propria professionis.

munenda re-
cordatione
propria pro-
fessionis.

Voluntas con-
tra affectiones
record. caelestis
patriæ.

k Apoc. 3. d
Ratio contra
malam in-
tent. recorda-
tione gehenna

corpibus sese cogitationibus senserit animus prægravari, increpet se & di-
cat sibi: Tu ne hæc debes cogitare, qui sacerdos es, qui clericus es, qui
monachus es? Cultor justitiæ debet in se quicquam iniquum admittere?
Decet servum Christi, amatorem Dei tale aliquid ad modicum meditari?
Hæc dicendo, excludet fluxum illicitæ cogitationis per recordationem pro-
priae professionis. Similiter ad portam *Voluntatis*, in qua solent manere
carnalia desideria, tanquam in domo domestica familia, statuatur ostiari-
us, qui vocatur *recordatio caelestis patriæ*. Hic enim potest pravum deside-
rium quasi cuneus cuneum expellere: & ipsum qui ait ^k: *Ecce sto ad ostium*
& pulso, sine cunctatione recipere. Iam verò ad thalamum *Rationis* talis &
tam ferox adhibendus est custos qui nemini pareat, sed quicumque hostis
sive clam sive palam ingredi præsumpserit, procul eum arceat, & hic sit *re-*
cordatio gehenna. In cæteris siquidem, id est, memoria & voluntate, non
ita est tolerabile, si vel memoria recipiat quandoque vagam cogitatio-
nem, vel voluntas impuram affectionem. Hoc verò gravissimum & omnino
damnosum, si unquam ratio perdidit rectitudinem intentionis.

S E R M O XXXIII.

De verbis Psalmi: *Quis ascendet in montem Domini? &c. Innocens ma-*
nibus & mundo corde, &c. Psal. 23. a

Mons Calum.

b Psal. 83. b

e Ibidem a

d Baruc. 3. a

e Psal. 86. a

f Isa. 2. a

Calum mons
montium, ubi

V Erbum exhortationis est, Fratres mei: ut quandoquidem omnes as-
cendere nitimur, omnes tendimus in sublime, sursum aspiramus omnes,
omnes conamur in altum; illuc studeamus ascendere, ubi bonum sit nos
esse, ubi securum sit nos esse, unde cadere non oporteat, ubi stare possi-
mus. Næc modo ut desiderium provocet, ascensorem montis huius Pro-
pheta requirit; verum etiam ut ascendere cupientem modum doceat as-
cendendi. Felix qui huius montis ascensiones in corde suo disposuit, con-
cupiscens & deficiens in atria Domini. Siquidem mons iste mons uberi,
bonorum omnium cumulus, mons voluptatis æternæ, domus Dei est. Et
beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt
te ^e. Audi testem fidelem quia mons est domus ista ^d, O Israel quam
magna domus Domini, & ingens locus possessionis eius, magnus & non habens
consummationem, excelsus & immensus. Imò verò non solum mons est,
sed & mons montium, & multæ in eo mansiones, multi montes. Deni-
que etiam fundamenta eius in montibus sanctis. Et ne hoc quidem sanctus
tacuit Isaias. *Erit, inquit f, mons domus Domini preparatus in vertice mon-*
tium, & elevabitur super colles. Quidni montium mons, fundatus exultati-
one universæ terræ, ubi tam multiplex omnium delectabilium copia, ubi
copiarum omnium plenitudo? Erit enim mons pacis, mons gaudij, mons
vitæ, mons gloriæ. Et hi omnes montes unus mons consummatæ felicita-
tis.

tis. An non mons pacis, pax super pacem, pax quæ exuperat omnem sensum? omnium bonorum copia.

Planè mons magnus pax in corde, pax in carne, pax ab iniquis hominibus, pax cum omnibus proximis, pax ab ipsis Dæmonibus, pax cum Deo, & pacis non erit finis. Erit gaudium, sed quale Dominus ait *g*, *gaudium g* Ioan. 15. e *plenum, securum gaudium, quod nemo tollet à nobis, sed & vitam habituri sumus, & abundantius habituri, quòd non possit inefficax esse tanti pastoris adventus, qui ad hoc ipsum venit ad oves (sicut ipse testatur ^h) ut vitam h* Ioan. 10. c *habeant, & abundantius habeant.* Nonquid non etiam mons tibi videtur æternum gloriæ pondus supra modum in sublimitate? Porro ex his omnibus, & si qua possunt similiter desiderabilia cogitari, una est beatitudinis *mensura bona, conferta, coagitata, supereffluens ^l*, ac si plurimos montes, *alium quidem aureum, alium argenteum, alium ex hyacinthis & smaragdis atque omnium gemmarum gloria, alium quoque ex vermiculo, purpura & bysso cæterisque eiusmodi opibus pariter coacervans in unum redigas montem.* Omnia enim nobis multiplicata reddentur. Et qui aurum & argentum, lapides preciosos superædificaverit fundamento, ædificium humile in immenios montes excrevisse mirabitur, & ex modico semine magnos metet non tam manipulos, quam acervos manipulorum.

Quis ergo ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius? ³⁸
Innocens manibus, & mundo corde. Beatus ille, si quis tamen ille est. Sed quis gloriabitur innocentes manus, aut castum se habere cor? *Nemo mundus à* ³⁹
forde, nec infans cuius est unius diei vita super terram ^k. Unus tamen est inter noxios innocens, mundus inter impuros, inter mortuos liber, unus est, & non æstimabitur alius absque eo. Ipse est de quo legisti ^l. *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, filius hominis qui est in cælo.* Erat enim innocens manibus, qui peccatum non fecit, sed multa bona operatus *Iudæis libere agebat ^m: Quis ex vobis arguet me de peccato?* An verò mundissimum cor fuisse quis dubitat unitum personaliter sapientiæ, in quam nihil inquinatum incurrit, attingit autem ubique propter suam munditiam? Sed non in vano accepit animam suam, qui solus potestatem habuit ponendi animam suam ⁿ, & iterum resumendi. Non in vano accepit nas- ⁿ Ioan. 18. c *cens, non in vano posuit moriens, non in vano recepit resurgens.*

At quomodo non in dolo juravit proximo suo, quomodo non in vano accepit animam suam, quomodo non in vano omnia illa perfecit, si hic solus accipiat benedictionem? Itane oportebat Christum pati, resurgere, & sic introire in gloriam suam ^e? Sua erat. Quæ utilitas in sanguine eius, dum ^e Luc. ult. g *omnes descendimus in corruptionem? Quæ veritas in promissione, si (ut supra meminimus ^f) nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit?* ^f Ioan. 5. b *Esto. hic accipiat benedictionem, misericordiam quare? At non solus hic accipiet,*

accipiet, aut certè magis non soli sibi accipiet, si ad veritas. Perge enim per sacra verba prophetica, & vide quonam modo (velut occultè) multitudinem subinducit. Loquebatur de uno & dicebat, *hic accipiet*. Sed continuo transfudit in hanc generationem, & ait, *Hæc est generatio quærentium*: ut in uno non personæ singularitatem intelligas, sed spiritus unitatem. Nimirum hic sponsus & hæc sponsa est, & scimus quis dixerit g. *Iam non sunt duo, sed una caro*. Ita ergo hic ascendet, hic accipiet benedictionem, sed ascendet etiam cum eo vel magis in eo qui ab eo accipiet benedictionem. Audi hoc à Propheta h: *Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem*. Atque hoc est propter quod oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis; ut prædicetur in nomine eius pœnitentia & remissio peccatorum, & pœnitentia ad innocentiam, remissio ad munditiam deputetur. *Beatus enim, non in quo non invenerit, sed cui non imputabit Dominus peccatum^k*, *Inveni, ait^l, hominem secundum cor meum*. Nunquid ut gloriari possit castum se habere cor? Non: quia *stellæ non sunt munde in conspectu eius^m*, sed cor contritum & humiliatum Deus non despicietⁿ. Cor contritum proximum cordi mundo, & hoc est esse juxta cor Dei. Siquidem prope est his qui tribulato sunt corde. Samaritanus est proximus ei qui incidit in latrones. *Non jurabit in dolo huic proximo suo^o*, sed p. *faciet quod promissit: Amen dico vobis, sedebitis & vos judicantes^p*.

Manuum innocentia & cordis munditia sectanda.

Quid proximis debeamus.

Simus ergo & nos, dilectissimi, pro nostro quidem modulo, & manuum innocentia, & cordis munditia sectatores. Ante omnia quidem solliciti, etsi penitus cavere pro humana fragilitate non prævalemus, quantum tamen declinare à malo possumus non modo actionis, sed & cogitationis. De cætero quoque ne in vano acceperimus animas nostras rationales, exerceamus nos in operibus bonis, & consilio rationis utamur. Quomodo enim non frustra humanam accipit homo animam, qui tanquam unum ex irrationabilibus animantibus incubans corporeis voluptatibus solum sequitur carnis appetitum? Addidit quoque Propheta. *Nec juravit in dolo proximo suo*. Sicut enim munditiam intra nos, erga proximum innocentiam convenit observari, sic & in nobis, & erga proximum exercenda virtutis opera, opera pietatis. Non ergo simus nobis inutiles, ne in vano receperimus animas nostras: non simus inutiles proximo nostro, ne in vano ei jurasse probemur. Novit figmentum nostrum spiritus qui loquebatur per Prophetam, nec de utilitate proximi simpliciter voluit commonere. De juramento nos convenit, ut agnoscamus debitum, ut promissam fidem irritam facere vereamur. Omnes enim proximis jurati sumus, cum quibus in Ecclesiæ venimus unitatem,

Et hæc professio fidei Christianæ, ut qui vivit, jam non sibi vivat sed ei qui pro omnibus mortuus est. Nec mihi dicat quis: Et vivam sed

sed tibi non : quandoquidem ille non solum pro omnibus vixit, sed & pro omnibus mortuus est ⁹. Quomodo enim ei vivit, qui negligit sic ab eo dilectos? Quomodo ei vivit, qui legem ejus non implet, qui mandatum ejus non servat? Quæris legem, quæris mandatum? *Hoc est, inquit, mandatum meum, ut diligatis invicem sicut dilexi vos.* Et Apostolus ^r: *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.* Noli ergo putare gratitum bonum quod exhibes proximo, ut liceat etiam dissimulare si velis. Debitor es sacramenti cautione, & propria professione teneris. *Hic ergo accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo.* Hic, quia unus accipit bravium. Sed ne unum hominem putes, *hæc est generatio quærentium Dominum.* Hic accipiet benedictionem : quia caput & corpus unus est Christus ^t. Sed hæc est generatio. quia in mensura ætatis plenitudinis Christi omnes pariter occuremus ^u.

Et forte idem ipse Dominus mons Domini est, de quo dicitur : *Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto ejus?* Nimirum ipse est abscissus sine manibus lapis, qui in montem crevit immensum ^x : ipse qui exaltatus à terra omnia trahit ad se ^y : *mons coagulatus, mons pinguis* ^z. Ut quid vos Judæi, *ut quid suspicamini montes coagulatos, montem in quo beneplacitum est Deo habitare in eo?* In Beelzebub, inquiunt ^a, *principe demoniorum ejicit demonia.* Execranda suspicio, & blasphemia reprehensibilis. Princeps est Christus, & magnus princeps, cujus ne ipsi quidem Dæmones possunt efugere principatum. At illorum regnum in seipsis divisum desolabitur ^b. Hujus regnum integrum atque perfectum & regni ejus non erit finis ^c. Distat ergo inter principem & principes, nec ulla comparatio inter montem coagulatum & pinguem, & montes tantum coagulatos. Vester iste Beelzebub mons coagulatus, sed non pinguis, magis autem sterilitate perpetua maledictus. Mons, quia elatus est : coagulatus, quia squamam squamæ conjungitur, & coagulatum est sicut lac cor eorum.

Christus Dominus mons est, mons coagulatus, & mons pinguis. Mons est sublimitate, coagulatus multorum congerie, pinguis charitate. Et nunc vide quomodo trahat ad se omnia, quomodo ei omnia uniantur unitate substantiali, personali, spiritali, sacramentali. Habet in se Patrem, cum quo est una substantia ; habet assumptum hominem, cum quo est una persona ; habet adhærentem sibi fidelem animam, cum qua est spiritus unus ; habet sponsam Ecclesiam unam omnium electorum, cum qua est caro una. Et fortè carnalis hæc unio dicenda fuisse videbitur ; sed sacramentalem dicere malui, dignius hoc vocabulum arbitratus, præsertim occasionem dante Apostolo ubi ait ^d : *Sacramentum hoc magnū est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia.* Pinguis planè & uberrimus mons, in quo beneplacitum est DEO.

Non tantum Deo, sed & proximo vivere tenemur.

2. Cor. 5. c. r Ioan. 13. d

Gal. 6. a

1. Cor. 9. d Eph. 4. d

Christus Dominus mons allegoricè.

Dan. 2. g

Ioan. 12. c

Psal. 67. d *

Matt. 12. &

Luc. 11. b

Ibidem.

Luc. 1. c

Christus mons coagulatus & pinguis.

Ephes. 5. g

est DEO

Pfal. 67. d
e Psal. 44. b

est Deo habitare in eo: siquidem propterea unxit eum oleo lætitiæ præ participibus suis ^e. Mons cœlestium aromatum, mons charismatum (spiritualium), non ad mensuram accipiens spiritum, sed omnimodam obtinens plenitudinem gratiarum. Magnus mons, in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi sunt, in quo tota humanitatis veritas, tota divinitatis inhabitat plenitudo: excelsus & immensus: in quo omnia instaurantur quæ in cœlis & quæ super terram, ut sit Deus omnia in omnibus.

Quomodo ad
hunc montem
ascendendum.
Cant. 1. a

Venite, ascendamus in hunc montem, fratres, & si via nobis videtur ardua, exoneremus nos: si arcta, etiam exinanire nos non parcamus: si longa, tantò magis festinemus: si laboriosa, clamemus ei: *Trabe nos post te, in odore unguentorum tuorum curremus* ^f. Felix qui sic cucurrerit, ut comprehendat, immo ut ipse comprehendatur, & in illam amplitudinem montis & plenitudinem corporis Christi mereatur admitti. Felix qui in illum beatificum montem tam desideranter & perseveranter ascendit, ut in loco sancto locum accipiens stationis, Deo Patri in sancto ejus appareat, simul & videat virtutem ejus & gloriam ^g. Haud aliam sanè, quam eundem ipsum montem montium, montem coagulatum & pinguem, Jesum Christum Dominum nostrum. In quo nimirum per prædestinationem ab æterno apparuit ei qui dilexit nos, & gratificavit in dilecto Filio suo, in quo elegit nos ante mundi constitutionem ^h. Sed jam tunc cognoscemus sicut & cogniti sumus, cum plenius & perfectius exaltatus altissimus & uberimus ille mons omnia trahet ad se, qui est super omnia benedictus in secula, Amen.

Pfal. 62. a

Eph. 1. a

S E R M O XXXIV.

De verbis Origenis*.

In hoc Sermo-
e quibusdam
verbis Origenis,
inuis sanu sen-
entia præferenti-
us antidotum
dhibet.

Verba Origenis,

Levit. 10. b

Origenis scripta,
t in multis er-
mea cautè le-
enda.

NOcere possunt, ut vereor, fortè nonnullis verba quæ heri lecta sunt vobis, ex homilia scilicet Origenis super capitulum illud legis, ubi Aaron & filii ejus vinum bibere prohibentur, cum accessuri sunt ad altare: si recipiant ea simpliciter sicut sonare videntur. (Salvator meus, inquit, luget etiam nunc peccata mea, & tandiu est in mœrore, quandiu nos persistimus in errore.) Plurima quoque aliâ in hunc modum abundantius forsitan quam circumspectius dicta, nec tam sobriè quam disertè. Quidnam sibi vult insolitus iste grunnitus, aut quis inter vos nescio quid submurmurat? Scio quidem doctos in lege divina hujusmodi verba ridere, sed nihilominus & minus sapientibus me confiteor debitorem. Nec modo de intellectu Origenis quæstio est, potuerit forsitan hyperbolicè loqui: ipse viderit, nihil interest nostra. Quamvis ne hoc quidem silendum arbitror, quòd evidentissimè illum contra fidem nonnulla scripsisse, sanctorum Patrum

Patrum tradat autoritas, atque ideò non sine circumspectione monet esse legendum. Verùm non in præfenti non quid ipse senserit quærimus, sed id agere cupimus, ut vos omnes quod ad sanam doctrinam pertinet sentientes, nihil moveamini verbis illis.

Abfit enim ut in cœlo credatur locus esse tristitiæ, sicut nec culpæ. Nemo ibi delinquere, nemo lugere potest, sicut nec in terra quidem pœna ulla fuisset, nisi iniquitas præcessisset. In cœlo utique sola iustitia, sola nihilominus lætitia est: in inferno solum peccatum, & pœna peccati: porrò in medio utraque inveniuntur, atque ideò neutra consummata. In multis offendimur, quia in multis offendimus omnes ^b, quoniam enim nullus in cœlo passionis locus esse poterat vel doloris, proptere a sanè Unigenitus Dei Patris Passione sua hominem redempturus, sicut carnem in qua pateretur (qui pati non poterat in divinitate) suscepit, sic etiam in terris visus est, & cum hominibus conversatus est ^c, ut humiliaret etiam semetipsum in loco afflictionis. Hic ergò turbare se, pavere quoque dignatus est & tædere, tentatus per omnia pro similitudine abiq; peccato. In terra, inquam, verè lachrymatus est Jesus, vere contristatus, vere passus, vere mortuus, vere sepultus: sed ubi surrexit, vetera transierunt. Noli ultra dilectum tuum in tuo quærere lectulo, surrexit, non est hic. Vox sponsæ est ^d, *In lectulo meo quæsi quem diligit anima mea, quæsi & non inveni.* Maria fuit quæ Dominum quæsiuit in lectulo, quæsiuit in tumulo, nec invenit ^e. Magis autem invenerunt eam vigiles, & dixerunt. *Quid quæris viventem cum mortuis?* Fuit quidem cum mortuis, sed jam non est: fuit inter mortuos, sed & tunc liber fuit. Siquidem ipse sese turbavit, ipse animam suam posuit, quia ipse voluit oblatu: & omnis ei infirmitas de voluntate fuit, non de necessitate. Unde & quod infirmum erat Dei, fortius erat hominibus ^g: quòd esset tunc quoque etiam inter parvulos magnus, inter infirmos validus, inter mortuos liber. Videtur quidem & in nostris aliquando tribulationibus esse nonnulla libertas, cum videlicet pro peccatis proximorum libera & liberali charitate laborem pœnitentiæ sustinemus, lugentes pro eis, jeiunantes pro eis, vapulantes pro eis, & quæ non rapuimus exfolventes. Unde & Paulus: *Cum liber essem, inquit ^h, ex omnibus, omnium me servum fecit.*

Cæterum nihil hoc ad libertatem illius, qui nihil proprii delicti habuit, qui nihil morti debuit, nihil meruit tribulationis. Nam & nobis quidem etiam voluntarias illas tribulationes etsi proximus exigere forsitan ex jure non potest, exigit tamen Deus. Et si proximo fortè videtur quis reddere plusquam debeat, Deo tamen nemo unquam totum reddit quod debeat. *Mihi autem, inquit Apostolus ⁱ, pro minimo est, ut à vobis iudicer, aut ab humano die, sed neque me ipsum iudico.* Nota sanè quod alibi ait ^k:

Sermones S. Bernardi.

O o o o

Si nosmeti-

In cœlo nullus tristitia aut culpa locus.

^b Iacob. 3. a

^c Baruc. 3. & *Christus carnem suscepit in qua pati posset.*

^d Cant. 3. a

^e Matt. 28. a

^g 1. Cor. 1. d

Christus voluntariè passus.

^h 1. Cor. 9. c

Deo nemo unquam reddit quod debet.

ⁱ 1. Cor. 4. *

^k 1. Cor. 11. g

1. Cor. 2. d

m Rom. 14. d

2. Cor. 11. g

1. Cor. 9. c
Paulus non
hominū, nec
proprium sed
Dei iudicium
astimat.

p 1. Cor. 4

9 Esa. 64. b

7 Ps. 142. a

11 Sal. 50. a
Christus post
resurrectionē
impasibilis.2 Zach. 3. a
11 Psal. 29. c

2 Psal. 22. a

11 Matt. 26. d
2 Ioan. 19. f

42. Cor. 12 g

Si nosmetipsos iudicaremus, non utique iudicaremur. Et idem ¹: *Spiritualis homo omnia diiudicat.* Non enim iudicare hic posuit, sed *diiudicare*: quod utique discernere & probare est: sicut item ait ^m: *Beatus qui se non iudicat in eo quod probat.* Itaque pro minimo illi erat ut ab eis iudicaretur, quibus nihil sese debiti officii subtraxisse sciebat, nihil peccasse in aliquem, sed magis omnibus præsistisse, adeo ut segura conscientia ingenue loqueretur ⁿ: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uxor?* Nam & Judæis Judæus factus est, ut Judæos lucrifaceret, & his qui sine leg e erant, tanquam sine lege: postremo omnibus omnia factus est, ut omnes salvos faceret ^o. Merito proinde pro minimo illi erat ut ab eis iudicaretur, quibus usque adeo sese sine offensione præbuerat: inter quos sic honorificaverat ministerium suum. Sed neque ipse se diiudicabat in eo quod probabat, perfecte etiam sibi quod debebat impendens, corpori castigationem, animæ miserationem, atque omnem custodiæ sollicitudinem cordi suo, ut nec in se quoque peccati conscius haberetur. *Sed non in hoc,* inquit ^p, *justificatus sum: qui autem iudicat me, Dominus est.* Illius enim per orsus nequeo declinare iudicium: & si justus fuero, non levabo caput, quoniam omnes justitiæ meæ tanquam pannus menstruatæ coram illo ¹. Non est qui in conspectu eius justificetur ⁿ, non est usque ad unum.

Cæterorum siquidem nemo est, quem non oporteat dicere Deo, *Tibi peccavi, sed magnus qui in veritate potest dicere ^s, tibi soli.* Solus ille etiam inter mortuos penitus liber fuit, qui peccatum non fecit, cuius iustitia sicut montes Dei. Cæterum jam nec inter mortuos est, sed assumptus ab eis, mutatus corpore, mutatus corde, ingressus in potentias Domini, & omni infirmitate privatus, exutus nimirum tordidas illas vestes, quibus sanè apud Zachariam Prophetam ^p primo vestitus apparuit, & induus splendidis, sicut loquitur in psalmo ⁿ: *Conscidisti saccum meum, & circumdedisti me latitia.* Quia enim veram humanæ carnis & animæ substantiam suscepit, veram utriusque naturam: nec corporis illi defuerunt, nec animæ passiones, sed ex hoc jam glorificatus est in utroque. Puto autem quòd utriusque glorificationem brevi uno versiculo Prophetam comprehendit dicens ^x: *Dominus regnavit, decorem induit, induit Dominus fortitudinem.* Decorem sanè in corpore claritatis, fortitudinem verò in perturbabili statu mentis. Denique *tristis est,* inquit ², *anima mea usque ad mortem.* Unde & inclinans caput dixit: *Consummatum est ^x:* ne quid deinceps infirmitatis in eo liceat suspicari.

Sed ait iste: Si Apostolus ipsius luget quosdam qui ante peccaverunt, nec pœnitentiam egerunt in his quæ gesserunt, quid dicam de ipso, qui Filius dicitur charitatis? Et deinde. Cum ergo quæ nostra sunt quaesierit,

fuerit, nunc jam nos non quaerit, nec quae nostra sunt cogitat, nec de erroribus nostris meret, nec perditiones nostras deflet & contritiones, qui fleuit super Hierusalem ^b. Item. Nunc, inquit, quia misericors & miserator est Dominus, maiori affectu quam Apostolus Iesus flet cum flentibus, & luget eos qui ante peccaverunt. Nec enim putandum est, quod Paulus lugeat pro peccatoribus & fleat, Dominus autem meus abstineat à fletu. Haec quidem sic accipere, quidni adhuc dilectum in lectulo quaerere dicam? Nescit mortuus extra tumulum, nescit infirmus extra lectum, nescit parvulus extra lectulum quaerere quem diligit anima sua. Verum ille (ut supra meminimus) non minus corde, quam corpore glorificatus (immò tanto amplius, quanto amplior anima & gloriae capacior est quam caro) sicut non potest negligere suos, sic nec lugere pro eis. Sed quando humana fragilitas eiusmodi capere possit affectum, qui sine miseria misereatur, & sic diligit eum qui dolet aut qui periclitatur, ut tamen ipse omninò nec doleat nec turbetur? Veruntamen etsi id longè supra nostram experientiam est, Deo tamen nihil impossibile est. Potest igitur non modo sibi, sed & suis omnibus quos infirmitate carnis exutos, virtute induit, & in potentias introduxit, eam conferre dilectionem, quae gaudeat cum gaudentibus, non autem fleat cum flentibus: & sic eos amat, quos efficacissimè & affectuosissimè uniat, ut ipsa tamen imperturbabilis perseveret. Nec dubium sanè, quin longè praestantior sit ea dilectio, quemadmodum medicina (si quae tamen eiusmodi est) preciosior utique iudicatur, quae sic curat vulnera, ut inter curandum nec virtus eius in aliquo, nec substantia minuatur: quam ea quae sic curat, ut curando deficiat aut corrumpatur.

*Alia dicta
Origenis mi-
sericordiam
congrua
b Luc. 19. f*

*Christus &
beati non am-
plius passio-
nis vel affe-
ctibus obnoxii.*

Licet ergo fleverit Dominus super Hierusalem ^c, ex hoc jam omninò non flebit: sicut mortuus est, sed resurgens ex mortuis jam non moritur ^d? sicut fuit in lectulo, sed exurgens jam in lectulo non invenitur. Habebet tamen etiam nunc ineffabiliter ampliorem affectum & efficacior, quam habeant qui lugent pro delinquentibus, aut pro fratribus ponunt animas: quamvis ipse quidem, consummato nimirum opere suo, neutrum deinceps sit facturus. Nostrae infirmitatis istud est, quorum adhuc in mari sagena trahitur & ex omni genere piscium congregat, nihil omninò discernens. Ille enim, nec modò ille, sed & Apostoli, & ceteri qui cum eo sunt sancti, ad littus utique pervenerunt, nec mixtos pisces in vasis posuere, sed electos, & bonos tantum, nam malos utique foras miserunt ^e. Quantos ego interim cogor trahere malos pisces, quantos anxios & molestos intra sagenam meam congregavi, quando vobis adhaesit anima mea? Congratulor proficientibus: jucunda affectio bonus est piscis. Condoleo deficientibus, fleo cum flentibus, angor pro periclitantibus, infirmor cum infirmantibus, uxor cum scandalizans. Gravia sunt haec & acerba, utique mali

^c Luc. 19. f

^d Rom. 6. b
*Misericordia
tamen non
experies.*

^e Matt. 13. f

0000 2

pisces.

pisces. Malos autem dixerim non propter culpam, sed propter pœnam. Faciat, DEUS, ne à multitudine malorum piscium obruamur pusillanimitate spiritus & tempestate, donec perveniamus ad optati littoris stationem, ubi malos separemus & secludamus à bonis, ut videlicet de cætero nec luctus nec clamor, sed nec ullus dolor aut etiam timor sit in finibus nostris, sed gratiarum actio, & vox exultationis.

S E R M O XXXV.

De vita & officio Religiosorum & ipsorum Prælatorum.*

* *Alias De tribus ordinibus Ecclesiæ, ad Patres in Capitulo habitus.*

* *Ezech 14 d Tres ordines seu status Ecclesiæ Prælatorum, Continentium, Conjugatorum.*

Status hominum in seculo periculosus.

Nec tamen continentium status omnino securus.

Hoc mare magnum & spatiosum (in quo utique certum est, nihil aliud quàm præsens sæculum amarum fluctuans designari) tribus hominum generibus suo cuique modo pervium est, ut transeant liberati. Tres enim sunt Noe, Daniel, & Job*: quorum primus navi, secundus ponte, tertius vado transit. Porro tres homines, tres ordines Ecclesiæ signant. Noe quidem arcam rexit ne periret diluvio, ubi protinus rectorum Ecclesiæ formam agnosco. Daniel vir desideriorum, abstinentiæ & castimoniæ deditus, ipse est soli Deo vacans, pœnitentium & continentium ordo. Job quoque substantiam huius mundi benè dispensans in conjugio, fidelem designat populum terrena licitè possidentem. De primo igitur & secundo nobis habendus est sermo; quoniam assunt venerabiles Fratres & Coabbates nostri de numero prælatorum, assunt & Monachi de pœnitentium ordine: à quo tamen nec nos Abbates alienos reputare debemus, nisi fortè (quod absit) officii nostri gratiâ nostræ fuerimus professionis immemores. Tertium igitur, conjugatorum videlicet ordinem magis succinctè transcurro, tanquam minus ad nos pertinentem. Ipse est, qui maximè mare magnum vado pertransit, laboriosum prorsus & periculosum etiam & longum habens iter: quippe quod nulla viæ compendia capter. Nam quòd periculosum sit iter, in eo patet, quod tam multos in eo perire dolemus, tam paucos videmus, sicut necesse est, pertransire. Valde enim difficile est, præsertim diebus istis quibus malitia nimis invaluit, inter undas huius mundi, voraginem vitiorum, & criminalium peccatorum foveas declinare.

At continentium quidem ordo & ponte pertransit; quod iter brevius & facilius & securius esse nemo est qui nesciat. Sed omitto laudes, pericula magis ostendo: hoc enim multo melius atque utilius est. Recta quidem semita vestra, charissimi, & securior conjugatorum viâ, non tamen omninò securâ. Timendum enim periculum triplex, id est ne forte aut æquare se alteri, aut respicere retro, aut certe in medio ponte stare, aut residere quis velit. Neque enim ullum ex his tribus pontis patitur angustia, & arcta viâ quæ ducit ad vitam. Contra ergo primum periculum

oremus

oremus finguli cum Propheta ^a: *Ne veniat pes superbiae: quoniam ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem.* Nam de eo qui mittens manum suam ad aratrum, postea retro convertitur, certum est quoniam labitur statim, & pelagus operit caput eius. Sed & qui stare voluerit, non quidem relinquens ordinem, sed proficere in eo dissimulans, cadat necesse est, ab his qui sequuntur impulsus & eversus. Arcta enim est via, & impedimento est proficere & proficisci volentibus. Hinc est quod jugiter arguunt & reprehendunt, quod ferre nequeunt tepiditatis eius segnitiam, quod velut quibusdam stimulis urgent & impingunt manibus: ut unum necesse sit e duobus, aut proficere scilicet, aut prorsus deficere. Minimè igitur oportet sistere gressum: retrospicere quoque, æquare non aliis, multò expedit minus: sed tota humilitate currendum nobis & properandum, nequando forte is qui egressus est ut gigas ad currendam viam, longè à nobis fiat: quem si benè sapimus, providentes in conspectu nostro semper, & in eius odore tracti facilius citiusque curremus.

Nec verò angusta nimis invenietur pontis semita currere in ea volentibus, tribus enim compactus est lignis: ut qui perfectè eis inniti voluerint, non labatur in itinere pes eorum. Hæc autem sunt pœna corporis, paupertas substantiæ mundialis, & humilitas obedientiæ. Nam & per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum ^b: & qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem & laqueum diaboli ^c: & quem à Deo suo exturbavit inobediencia, sine dubio per obedientiam recto tramite ad eum redit. Hæc itaque sibi invicem compacta esse necesse est. Nam nec pœna corporis inter divitias stabilis, nec obedientia sine pœna facile potest esse discreta, & paupertas in voluptate & voluntate propria nullius potest esse momenti, & obedientia in divitiis & voluptate nec stabilis nec gloriosa.

At verò his ritè compositis vide, si non tria maris huius pericula evasisti, concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ. Ritè, inquam, compositis, ut in pœna quidem nondum impatientiæ, in paupertate verò cupiditatis scrupulum, in obedientia nævum caveas propriæ voluntatis. Nam & qui murmuraverunt, à serpentibus perierunt ^d: & qui volunt divites fieri, non ait qui sunt, sed qui volunt fieri, incidunt in laqueum diaboli ^e. Sed & illud quid refert, si fortè (quod absit) non quidem divitias, sed ea ipsa quæ paupertatis sunt, toto affectu desideres, aut etiam ardentius quam divitias cupiunt homines sæculares? Quid distat quæcumque substantia desideretur, dum æqualiter sit corruptus affectus, nisi quod tolerabilius illud videri potest, quæ plurius esse videntur, plurimum desiderare? Porro quisquis vel apertè vel occultè satagit, ut quod habet in voluntate, hoc ei spiritualis pater injungat, ipse se seducit, si fortè sibi quasi

^a Psal. 35. d
Triplex in eo
periculum.

Tria presidia
status cõmomen-
tium.

^b Act. 14. d
^c 1. Tim. 6. b
Afflictio cor-
poris, pauper-
tas, obedien-
tia.

Per que tria
maris, id est,
faculi huius
pericula eva-
dere licet.
^d 1. Cor. 10. b
^e 1. Tim. 5. b

Paupertatis
& obedientiæ
profectio quo-
modo vitia-
tur.

quali de obedientia blandiatur. Neque enim in ea re ipse praelato, sed magis ei praelatus obedit.

f Marc. 4.

*Cumulatio
seu superero-
gatio Patientie;
Paupertatis; & O-
bedientie.*

Veruntamen quia juxta sententiam Salvatoris^f, in qua mensura mensi fuerimus, remetietur nobis: bonum est homini hoc ad cumulum dare, ut eorum sit numero, quibus mensuram bonam & confertam & cogitatam & supereffluentem dabunt in sinus suos. Sufficit enim ad salutem, corporis molestias patienter ferre: sed cumulus est, etiam libenter in fervore spiritus eas amplecti. Sufficere potest superflua non requirere, sed nec propter ipsa si forte desint necessaria murmurare: sed cumulus est etiam exultare & libenter quærere quomodo alius magis habeat necessaria, & ipse penuriam patiat. Sufficit quoque ad salutem, si nec impatientia, nec simulatione ad id quod desideras invitum velis praelati animum inclinare: sed cumulus est etiam fugere ea, quibus voluntatem propriam senseris oblectari, quantum sane bona cum conscientia potes.

*Praelatorum
conditio &
officium.*

Porro praelati quidem ipsi sunt qui descendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis multis. Neque enim certa pontis aliqua seu vadi semita coramitantur, ut liberè possint usquequaque discurrere, & occurrere singulis ut oportet, ac dirigere pontis semitam seu vadi, ordinare gradientes, pericula investigare ac declinare, excitare tepidos, pusillanimes sustentare. Denique ascendunt usque ad coelos, & descendunt usque ad inferos, nunc quidem spiritualia tractantes atque sublimia, nunc infernalibus & horribilibus facta dijudicantes. Sed quæ poterit navis inveniri, quæ tam immanes sustineat fluctus, & in tanto secura possit esse discrimine? Utique fortis ut mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio: quia juxta quod alibi habes^g, *Aqua multa non poterunt extinguere charitatem.* Necessaria est & omninò necessaria navis ista praelatis, tubus compacta lateribus, quæ est utique forma navium; ut sit nimium juxta^h doctrinam, *charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.* Puritatem quidem cordis in eo praelatus habeat, ut prodesse desideret, non præesse: ut scilicet proprium commodum, vel honorem sæculi, seu aliud quippiam suum in praelatione non quærat, præter solum beneplacitum Dei, & animarum salutem. Sed cum intentione pura, irreprehensibilis quoque necessaria est conversatio, ut forma factus gregis incipiat facere & docere: & secundum Magistri nostri regulam^{*}, quæcunque docuerit discipulis esse contraria, hæc in suis actibus indicet non agenda; ne forte submurmurare possit frater quem arguit, & dicere^k: *Medice cura te ipsum.* Tals enim occasio plurima damnatio praelati, plurima libitorum perditio est. Non quòd ego bene id caveam, ideo sic loquor: sed & mihi & omnibus pariter veritas clamat^k, quoniam oportet irreprehensibilem esse eum qui præest, ita ut secura conscientia cum Domino respondeat exprobrantibus sibi verbum:

Charitas præcipue Praelatis necessaria.
g Cant. 8. e
h I. Tim. 1. b
Item Puritas intentionis.

Et Sanctitas conversationis.
* S. Bened.
in Reg. c. 2.

† Luc. 4. d
Praelatus alios corripiens ipse culpa vacet.
k I. Tim. 3. a

bum:

bum ¹ Quis ex vobis arguet me de peccato? Non quòd sine peccato penitus esse possit in hac misera vita, sed quòd ea quæ arguit in discipulis, oportet summo opere vitare magistrum. Ob hoc, qualis est in conversatione, talis sit necesse est etiam in occulta cogitatione: ne videlicet foris humilis, intus elatus sit, in corde suo præ umens de sapientiâ seu virtute aut sanctitate sua: quæ est sine dubio fides ficta, quando non sicut ostendit humilitas conversationis, in sola Dei pietate confidit. Et vide quam propriè his tribus, cordis scilicet puritati, conscientiæ bonæ, & fidei non fictæ, convenire videantur alia quoque ipsius Apostoli verba dicentis ^m: *Mihi autem pro minimo est ut à vobis judicer, aut ab humano die, &c. Non me iudico, inquit, quia nihil mihi conscius sum, quod meum aliquid quæram, sed quæ JESU CHRISTI.* Sed & pro minimo mihi est ut à vobis judicer, propter conscientiam bonam, & irreprehensibilem conversationem. *Qui autem iudicat me, inquit, Dominus est, ut in eo solo spem suam positam esse doceret, humiliatus sub potenti manu Dei.* Sed & illad tu iudica, utrum possit his convenienter aptari trina Petri interrogatio ⁿ, ut hoc sit dicere: *Amas me, amas me, amas me? Habes charitatem de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.* Merito siquidem interrogatur an charitatem habeat piscator hominum constituendus.

1 Ioan. 2. 7

1. Cor. 4. 5

1 Ioan. 2. 6

S E R M O XXXVI

*De Perfectione humilitatis, quam docet in eo consistere, ut aliorum altiora seu meliora; nostra verò inferiora, seu infirmiora consideremus. **

DE eo quod nuperrimè dictum est, sursum alios, alios deorsum aspice-
re, habeo adhuc aliquid, quod vestræ non sileam charitati. Nam carum quidem cogitationum quas expressimus tunc, si bene meministis, licet perfectior altera, utraque tamen utilis est. Sunt autem qui alio modo aut sursum cor habeant, sicut fecit Deus hominem rectum, & securè respondeant ad exhortantis vocem Presbyteri: *Habemus ad Dominum.* Sunt & alii, qui similes brutis animalibus inclinati deorsum, derisui tete ficiant esse immundis spiritibus, qui profecto clamitant illudentes: *Incurvare ut transeamus.* Scitis enim quod in congregatione plurimorum impossibile est unius omnes fortitudinis esse seculo porum, seu morum: nam utramque infirmitatem patienter ferre regulæ nostræ [†] monet auctoritas, & utriusque a-
talis incipit invidere cui condolere debuerat. Hinc accidit ut sapè beatifiet eum in corde suo, eade re unde miserum se ille reputat, molestè ferens necessitatem suam. Omnino agitur incurvatum se esse, & basso corde carnem sapere probat, apud quem ne ipsa quidem miseria caret invidia. Sed eis quas certa charitatis consideratione alienæ necessitati
dispens-

* Alias de
Altitudine
& bassitudine
cordis.

Alti sursum
alii deorsum
cor habent.

† Reg. c. 36.
In cætu plu-
rum non idè
robur omnium
seu corporis,
seu animæ.

*Compatien-
dum alienæ
infirmatæ.*

dispensationes prælati impendit, talibus apponit cor suum, similia quærens; murmurat adversus eum, qui denegat irrationabiliter postulanti. Hinc suspiciones, detractiones & scandala suscitantur.

*a Philip. 3. e
Religiosorum
sub B. Bern.
laus, & com-
mendatio.*

Non idcirco id loquor, charissimi, quasi magnoperè de vobis habeam conqueri super hac re, sed præmonere vos & præmunire necessarium duxi propter multos, qui inter vos sunt, teneri & delicati: quibus aut ætas, aut infirmitas rigorem communis regulæ exigit aliquatenus temperari. Gratias ei de cuius munere venit, quia multos hic video, quorum mens intenta Deo tam longè facta est ab illo infirmo coagitu, ut juxta se positos debiliores prorsus ignorent, se minus omnibus facere conquerantur. Nimirum quia superiores semper attendunt, cum Apostolo ^a oblitum quæ retro sunt, & extenti in anteriora. Quantum putas illos ego admiror, quantum veneror in corde meo, quantum amplector charitatis affectu, qui velut nescientes eos quos secum quotidie vident: unum fortè aut duos, seu etiam plures, quos in maiore fervore spiritus viderint, sibi ex omnibus eligunt: & cum ipsi fortè meliores sint, semper tamen illorum sibi præponunt & proponunt in Domino sancta studia & exercitia corporalia, seu etiam spiritualia?

** Aliàs fra-
ter quidem
laicus.*

Menvini me altera quoque jam vice dixisse, sed iterum repetere non gravabor, quàm sublimi aliquando meditationi monachus* quidam laicus toto intendit spatio vigiliarum. Etenim summo mane apprehensum me in auditorium trahit, & prostratus pedibus: væ mihi, inquit, quia monachum in vigiliis unum consideravi, in quo triginta virtutes numeravi; quarum ne unam quidem in me invenio. Et fortasse nullam ille tantam habebat, quanta hæc ipsa erat religiosæ æmulationis humilitas. Hic itaque fructus sit nostri huius sermonis, ut aliorum altiora semper attendas, quia in eo plenitudo constat humilitatis. Nam si forte in re aliqua maior tibi fratre aliquo gratia collata videtur, sed in multis (si bonus æmulator fueris) judicare te poteris inferiorem. Quid enim si fortè laborare aut jeiunare plus illo potes, & ille te patientia superat, præcedit humilitate, supereminet charitate? Quid enim tota die super id quod videris habere, insipienti cogitatione versaris? Esto magis sollicitus, ut scias quid desit tibi. Hoc enim melius. Utinam, fratres, nos sic essemus cupidi gratiæ spiritualis, quemadmodum sæculares homines pecuniæ temporalis. Debuius certe, & multum debuius vincere in bono malum, & tantò amplius desiderare, quantò preciosius est quod desideramus: sed utinam vel æquales esse possimus. Magna enim confusio, magna valdè, quòd ardentius illi perniciose desiderant, quàm nos utilia: citius illi ad mortem properant, quàm nos ad vitam. Quanto enim desiderio pecuniæ crucietur avarus, quanto gloriæ appetitu ambitiosus exæstuet, quam violenter denique sua trahat quem-

*Quomodo ex
consideratione
aliorum hu-
militas nu-
trienda.*

*Studia secu-
larium nobis
stimulus &
calcar ferro-
ris.*

hat quemque voluptas, quis explicet: Videas certe eos quicquid adepti sunt parvipendere, non attendere quanto labore & desiderio ea vix tandem consequi potuere: quoniam vilescunt eis omnia præ desiderio minoris fortè rei, quam alteri cœperint invidere.

Et tu ergo non magnopere cogites quæ tibi videris habere, nisi forte interdum, ut gratias agere possis, & te noveris debitorem ei qui dedit: seu gratiâ consolationis, cum id necesse fuerit, ne qualibet ex causa tristior sis. De cætero ea semper magis attende quæ alius habet, tu non habes: quòd hæc cogitatio in humilitate te custodiat, & à descensu tepiditatis elonget, magis autem & accendat desiderio proficiendi. Vide autem quantum è regione malum cogitatio illa parturiat, qua sedulè versas in animo quod tibi habere videris, alterum quempiam æstimas non habere. Hinc enim elevaris in superbiam, dum te præponis alteri. Hinc proficere negligis, dum te magnum quempiam arbitraris. Hinc demum incipis & deficere, dum tibi alterius comparatione etiam nimis egisse videris, sicque in tepiditatem incidis, & incipis remissius agere. Scimus autem quia DEUS superbis resistit, humilibus autem dat gratiam ^b, & quia maledictus, qui opus Dei negligenter fecerit ^c. Beati verò qui esuriunt & sitiunt justitiam: quia si spiritu facta carnis mortificaverimus, vivemus: si verò secundum carnem vixerimus, moriemur.

Fervor mundanorum languidos religiosos confundit.

Alterius bona, non mala; propria verò mala, non bona consideranda ad custodiam humilitati.

*b Iacob. 4. b
c Hier. 48. d*

S E R M O XXXVII.

De verbis Psalmi. *Hæc est generatio quærentium Dominum, quærentium faciem DEI Iacob ^a.*

F Diversis & diversa quærentibus hominum turbis animo fatigatus, quam desideranter ad hunc cuneum hodie spiritum refocillaturus accessi! Gratias Deo, non sum fraudatus à desiderio meo, non frustratus à spe mea. Concupivi videre, vidi, & liquefacta est anima mea. Repletus sum consolatione, superabundo gaudio, omnia interiora mea nomini Domini benedicunt, omnia ossa mea dicunt, Domine quis similis tibi? Nempe prospiciens eminus cum accederem: fateor, videre mihi corporaliter visus sum, quos in spiritu quondam Propheta prævidit, & continuo subiit animum, quod ore ille depromiserat, ut cum eo psallerem dicens: *Hæc est generatio quærentium Dominum.* Multæ sunt generationes hominum, & (ni fallor) *tertia* ista generatio, quæ nunc viget & apparet in vobis. *Prima* siquidem generatio nec quærens adhuc Dominum, nec quæ sita fuit à Domino: cum in oblivione mentis & reatu iniquitatis unumquemque genuit mater sua. *Secunda* proinde statim (sicut necesse erat) ex aqua & spiritu remedium nobis exhibuit festinatum: & fuit illa generatio nondum quidem generatio quærentium, sed tamen jam quæsiturum, quòd nec scientes adhuc

a Psal. 32. b

Nota desiderium & affectum viri sancti è turbis hominum & negotiorum ad suos revertentis; à quibus non raro licet intuitus abstrahatur causa Ecclesie & utilitatis publicæ.

Generatio hominum triplex.

Sermones S. Bernardi.

Pppp

adhuc

adhuc quærere Dominum, nec valentes ipse quæferit. Quæsit igitur nos, & acquisivit in generatione secunda, ut essemus iam populus acquisitionis. Si adhuc forte senior frater murmurat, & invidia contabescit, dicitur ei *b. Quoniam epulari & gaudere oportebat, quia hic frater tuus perierat, & inventus est.*

Religionis professio est regeneratio.

Psal. 53. b

d Ioan. 1. a

Psal. 23. b

Deus simul habetur, quæritur.

Eccli. 24. c.

Cæterum ad hoc statim quæsit nos Dominus, ut quæreretur tempore opportuno, cum iam posset quæri, posset & inueniri, Væ nobis quoniam tam diu dissimulavimus & negleximus quærere vitam, quærere eum, qui solus bonus est quærentibus se, animæ speranti in se. Væ tibi generatio prava & exasperans, mala & adultera generatio, mendacium usque hodie quæritans, & diligens vanitatem, nec servans fidem cui desponsata fueras veritati. Nunquid non opus habet eiusmodi generatio nasci denuò, iterum generari? Et maximè. Nempe genimina viperarum facti, tanto magis nunc necesse habent in ventrem matris gratiæ iterato introire & nasci, quanto facta noscuntur posteriora eorum deteriora prioribus. Gratiæ ipsi gratiæ, & si dici potest, plusquam gratiæ miserationi, quæ beneficijs obruit non modo immeritos, sed nimium malè meritos & ingratos. Gratiæ ei qui regeneravit vos etiam hac vice in spem vitæ, ut adoptionem filiorum reciperetis. Voluntariè enim nunc propriè genuit vos, verbo utique veritatis. Nam quod prius vos genuit sacramento equidem pietatis, etsi voluntarium generanti, genitis tamen voluntarium esse non potuit, in quibus adhuc nullus voluntatis usus, nullum rationis exercitium fuit, ac proinde nulla generationis ipsius agnitio, nulla tanti notitia genitoris. Nunc demum voluntaria generatio voluntarium exhibet sacrificium, juxta illud *c. Voluntariè sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est.*

Hæc est generatio quærentium Dominum. Quærentium, an habentium dicam? Habentium utique & quærentium. Alioquin non possent quærere non habentes. Sed quid habentes, aut quid quærentes? Vel potius quomodò habentes, quomodò requirentes? Verbo geniti, verbum habent. Nunquid non verbum Dominus? Ioannem audi. *Et Deus erat Verbum d.* Quid ergo iam amplius quærit generatio quærentium Dominum? Considera quid sequatur in psalmo *e. Hæc est generatio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Iacob.* Eundem proinde habent pariter & requirunt, quia unus idemque & Verbum Patris, & splendor paternæ gloriæ est. Et is quidem non quæsitus haberi forsitan potest, non habitus autem quæri omninò non potest. Denique ipsa est quæ de se loquitur sapientia *f. Qui edit me, adhuc esuriet.* Potens ipse est præstare etiam se non quærenti, qui (ut supra ostendimus) de cumulo gratiæ & benedictione dulcedinis quærit & prævenit adhuc quærere non valentes. Nemo autem
ante

ante idoneus quærere quam habere, quia *nemo*, inquit *g* *veni ad me, nisi Pater meus traxerit eum.* Adest ergo qui trahit, & quodammodo necdum adest, qui non aliò trahit quam ad seipsum. Nunquam enim nec usquam sine Filio Pater adest per fidem ut ad speciem trahat. Quomodo ergo nunc non exultet spiritus meus, quomodo non sine modo jucundetur in generatione ista quærentium Dominum? Nempe testimonium credibile nimis gustatæ sapientiæ, est esuries ipsa tam vehemens. Certissima mihi probatio & indubitabile argumentum quia habetis quem sic quæritis, & in vobis habitat, qui tam validè trahit vos ad seipsum. Non enim humanæ possibilitatis est cursus iste, eius dextera facit virtutem, cui semper necesse est ut clametis *h*: *Trabe nos post te, in odore unguentorum tuorum curremus.* Non, inquam, ab homine forma ista conversationis, nec aliud experimentum quærimus eius qui in vobis habitat Christus quàm quòd ita quæritis Christum.

Videtis enim, fratres, qualem spiritum accepistis, spiritum qui ex Deo est, ut sciatis quæ à Deo donata sunt vobis. Audivimus Apostolicum, audivimus & Prophetiçum, etiam & Angelicum, quibus nihil nobis arbitror posse sublimius affectari. Sanè è singulis mihi videor in vobis aliquid & magnum aliquid invenire. Quis enim cœlibè vitam, vitæ cœlestem & angelicâ dicere vereatur? Aut quod in resurrectione futuri sunt omnes electi, quomodo non iam nunc estis, sicut Angeli Dei in cœlo, à nuptiis penitus abstinentes? Amplectimini, fratres, preciosissimam margaritam, amplectimini sanctimoniam vitæ, quæ vos efficit sanctorum similes, & domesticos Dei: dicente Scriptura *i* *Incorruptio facit proximum esse Deo.* Ita ergo non vestro quidem merito, sed gratia Dei estis quod estis, quod ad castitatem & sanctimoniam spectat, angeli quidem terreni, aut potius cœli cives: sed interim in terra peregrini. Quamdiu enim sumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino.

De prophetia quid dicimus? *Lex & propheta usque ad Ioannem*: veritas ait *k*. Veruntamen non erat ille adversarius, sed discipulus utique veritatis, qui dicebat etiam post Ioannem *l*. *Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus.* Cessavit ergo prophetia, quia iam cognoscimus, necdum tamen tota cessavit, quia adhuc ex parte. *Cum venerit m*, quod perfectum est, *evacuabitur quod ex parte est.* Siquidem ante Ioannem qui fuerunt prophetæ, utrumque adventum Domini prophetabant, & quasi neutra adhuc pars salutis in notitia, sed utraque in prophetia erat. Magnum sanè prophetandi genus, cui vos deditos esse conspicio: magnum prophetiæ studium, cui vos video mancipatos. Quod illud? Nempe juxta Apostolum non *considerare quæ videntur, sed quæ non videntur*, sine dubio prophetare est. *Ambulare in spiritu, ex fide vivere, quæ sursum*

Pppp 2

g Ioan. 6. c.
Deus quæri non potest, nisi prius habeatur.

h Cant. 1. a.
Signum habitantis in nobis Christi, est quærere Christum.

Religiosorum cœlebs vita cœlestis & angelica.

i Sap. 6. e.

k Luc. 16. d

l 1. Cor. 13. c.
Et quodammodo Prophetica.
m Ibidem.

n 2. Cor. 4. d
Mystrum prophetandi.

sunt

genus, ambulare in spiritu seu ex fide vivere.

funt quærere, non quæ super terram: oblivisci quæ retro sunt, & extendi in anteriora, ex magna parte prophetare est. Alioquin quonam modo nisi per spiritum prophetiæ conversatio nostra in cœlis? Sic nimirum prophetæ olim quasi non inter homines erant sui temporis, sed virtute & impetu quodam spiritus dies illos transilientes exultabant ut viderent diem Domini, & videbant & lætabantur in ea.

o Matt. 19. d
Religiosorum
vita apostolica.

Sed & professionem apostolicam audiamus. *Ecce nos reliquimus omnia* °: & *secuti sumus te*. Si gloriari licet, habemus gloriam: sed si sapimus, habere curabimus apud Deum. Hæc enim vera est gloriatio, ut qui gloriatur, in Domino gloriatur. Nam neque manus nostra excelsa, sed Dominus fecit hæc omnia. Fecit nobis magna qui potens est; ut merito magnificet anima nostra Dominum. Ipsius enim magno munere factum est, ut magnam illud propositum, unde magni gloriabantur Apostoli, magnificè sequeremur. Forte etiam si in hoc quoque gloriari voluero, non ero infipiens. Veritatem enim dicam, esse hic aliquos, qui plusquam navem & retia reliquere. Quid verò illud quod ipsi quidem Apostoli reliquerant omnia, sed ut præsentem in carne Dominum sequerentur? Non est nostrum dicere, securius ipsum Dominum audiamus. *Quia vidisti me*, inquit P, *Thoma credidisti: beati qui non viderunt, & crediderunt*. Forte etiam prophetandi genus excellentius esse videbitur, non intendens quibuscunque temporalibus rebus & transiuris aliquando: sed spiritualibus & æternis; nihilominus in vase fictili thesaurus castitatis illustrior, in carne fragili ex aliqua parte probabilior virtus.

p Ioan. 20 g

Ubi ergo *Angelica* in hoc corpore conversatio, in corde *prophetica* expectatio, in utroque *apostolica* perfectio invenitur: quatenus iste cumulus gratiarum? Quid retribuitis Domino pro omnibus quæ retribuit vobis? Sublimis gradus, sed eo amplius periculosa ruina. Nunquid non tres cœli sunt quos ascendimus? Itaque qui stat, videat ne cadat. *Videbam*, inquit I, *Satanam tanquam fulgur de cœlo cadentem*. Ex alto corruit, fractus, & comminutus est, desperata est plaga eius. Factus est spiritus eius vādens, & non rediens. Nunquid & vos vultis abire? *Satanas ruit, nunquid & ruitis vos secum?* Quam salubrius vobis stare in vijs Domini, stare in gratia in qua statis. Non enim beatus vir qui non abiit in via peccatorum, beatus magis cuius est auxilium abs te Domine. Ibunt enim huiusmodi de virtute in virtutem, ad videndum Deum deorum in Sion, ad videndum in bonitate electorum tuorum, ut lauderis cum hæreditate tua. Ipsi nempe hæreditas, ipsi sunt dij, & filij excelsi omnes.

q Luc. 10. c
Religiosorum
status sublimis, sed periculosa ruina.

r Psal. 104. a

Itaque, Fratres mei, quandoquidem verissimè certissimeque hæc est generatio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Iacob: quid vobis dixerim aliud, quam quod idem Propheta ait *; *Letetur cor quærentium Dominum;*

*Dominum: querit Dominum & confirmamini: querite faciem eius semper? Et quod alius quidem dicit *J*: Si queritis, querite, Quid est si queritis, querite? In simplicitate cordis querite illum ^t. Non aliud tanquam illum, non aliud præter illum, non aliud post illum. In simplicitate cordis querite illum. Simplex natura, simplicitatem cordis exquirat. Denique & cum simplicibus sermocinatio eius. Vir duplex animo, inconstans est in omnibus vijs suis ^u. Non potest quem queritis inveniri ab his qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Æternitas est: quæ nisi perseveranter quærita, minimè invenitur. Væ etiam peccatori terram ingredienti duabus vijs. ^x. Nemo enim duobus dominis servire potest ^y. Ne hanc quidem duplicitatē amat integritas illa, perfectio illa, illa plenitudo. Indignum enim est ei, ut invenendam se præbeat, nisi perfecto eam quæsieris corde. Cæterum si odibilis est canis reuersus ad suum vomitum ^z, & sus lota in volutabro luti, sed & ipsum quoque quem invenerit tepidum ^a, ex ore suo evomere incipit Deus: simulator & proditor ubi parebunt? Si maledictus qui facit opus Dei negligenter ^b, qui fraudulenter fecerit, quid meretur? Fugiamus hanc duplicitatem, charissimi, & à fermento Pharisæorum omnimodis caveamus. Veritas est Deus, & tales quæsitores requirit, qui quærunt eum in spiritu & veritate. Si nolumus frustra quærere Dominum, quæramus veraciter, quæramus frequenter, quæramus perseveranter: ut nec pro illo quæramus aliud, nec cum illo aliud, sed nec ab illo ad aliud convertamur. Facilius est enim cælum & terram transire, quàm ut sic quærens non inveniat, sic petens non accipiat sic pulsanti non aperiatur.*

J Isa. 12. c.
Sap. 1. a *

J Iacob 1. b.

x Eccli. 2. c.
y Luc. 18. c.

z 1. Pet. 2. d
a Apoc. 3. b

Quomodo quærendus Deus ut inveniat.

S E R M O . XXXVIII.

In illud Apost. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Rom. 8.

PAUPERES quidem videmur & sumus: sed si spiritum qui ex Deo est accipiamus, ut sciamus quæ à Deo donata sunt nobis; magna ab eo gloria, magna nobis est collata potestas. *Quotquot, inquit, ^a, receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.* An non potestas filiorum Dei est ista, quando etiam nobis serviunt universa? Sciebat enim Apostolus ipse, quoniam *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum ^b.* Sed fortè dicat aliquis verstrum, quid hoc ad me? & in pusillatimitate cordis sui talia meditetur; Glorientur certè de potestate filiorum Dei, in quibus filialis erga eum fervet amor, viget affectus; ut præsumant omnia sibi cooperari in bonum, qui Deum diligunt in veritate. Ego verò mendicus sum & pauper, carens affectu filiali, expers dignæ devotionis. Sed attende quod sequitur. Nullum enim desperationi locū reliquit in scriptura sua, qui alio loco sic loquitur ^c

a Ioan. 1. b.

b Rom. 8. c.

Rom. 15. a

Vi per Patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus. Affectus enim ille quem quæris, pax est, non patientia: in patria est, non in via: nec eos qui eiusmodi sunt, à scriptura opus est consolati.

d Rom. 8. c. *

Quomodo dicatur sancti.

e Psal. 85. a *

f Philip. 3. e

Quis dici meretur sanctus in hac vita.

Ergo per patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus, etiam si nondum possumus apprehendere pacem. Propterea cum dixisset *diligentibus Deum omnia cooperari in bonum*, solerter addidit, *his qui secundum propositum vocati sunt sancti d.* In quo verbo non te terreat sanctitatis nomen, quando non secundum meritum, sed secundum propositum; non secundum affectionem, sed secundum intentionem sanctos vocat juxta illud Prophetæ c: *Custodi animam meam, quoniam sanctus sum.* Illam enim quam putas sanctitatem ne ipse quidem Paulus corruptibili adhuc gravatus corpore arbitrabatur se comprehendisse. *Vnum autem, inquit s; quæ retro sunt oblitus, & in ea quæ ante sunt me extendens, sequor ad palmam supernæ vocationis.* Vides quia licet nondum apprehendisset bravium, habebat tamen propositum sanctitatis. Et tu ergo si proposueris in corde tuo declinare à malo, & facere quod bonum est, tenere quod accepisti, & proficere semper in melius, sed & si quid aliquando minus recte egeris (ut est humana fragilitas) non in eo persistere, sed pœnitere & corrigere quantum prævales; eris sine dubio sanctus & tu, sed cui interim clamare necesse fit: *Custodi animam meam, quoniam sanctus sum.*

Vis ergo nosse quemadmodum huiusmodi sanctis omnia cooperantur in bonum? Non modo curro per singula, quia in longum protrahi sermonem hora non patitur. Eundem nobis est, iam enim campanam audivimus, iam vespertinæ tempus orationis advenit. Audite ergo verbum abbreviatum, quemadmodum nobis universa serviant, omnia cooperentur in bonum. Inimici nostri sint iudices. Etenim si quidem illi pro nobis, quis contra nos? Si pro nobis faciunt hostes nostri, quomodo non omnia simul cum illis.

Duo hostium genera nobis adversa.

Quomodo & culpa & pœna nobis cooperetur in bonum.

Porro duo nobis (ut manifestum est) adversantur hostium genera, malum videlicet duplex, quod facimus & quod patimur. Hæc autem, ut apertius dixerim, sunt *culpa & pœna*. Itaque cum sit nobis utraque contraria, erit si voluerimus utraque pro nobis, ut hæc quidem ab illa liberet, & item adversus istam juvet illa, nec parum. Ecce enim compungimur in cordibus nostris & in cubili conscientia super delictis præteritis, sed delinit conscientiam, & corrodentium peccatorum dentes conterens reducit ad spem veniæ pœnitentia ista & voluntaria pœna quam patimur. Non solum autem præterita, sed & futura repellit. Nam & tentantia propulsat vitia, & nonnulla sic perimit, ut raro aut nunquam erigere caput audeant uenentum. Sic pœna facit pro nobis adversus culpam, ut vel omnino non sit vel sit minor. Culpa verò nihilominus agit, ut aut non sit, aut minor sit pœna.

Non

Non quidem ut omnino non sit, sive à quantitate sua minoretur, quod nul-
latenus expediret: sed ut non sit pœna, aut minor sit pœna, videlicet ut aut
non sit, aut minus sit onerosa. Quisquis enim perfectè senserit onus peccati,
& animæ læsionem, exteriorem utique aut parum sentiet, aut ex toto non
sentiet corporis pœnam, nec reputabit laborem, quo peccata noverit dele-
rî præterita, futura caveri. Sic enim sanctus David convitiantis servi non
reputavit injurias, memor filij persequentis,

*Sensus culpa
tollit aut mi-
nuat sensum
pœnae.*
g 2. Reg. 16. b.

SERMO XXXIX.

*De laboribus vitæ religioſæ aquanimiter ferendis **

Labor iste, Fratres, exilij & paupertatis nostræ, nos admonet profecto
& iniquitatis. Ut quid enim morte afficimur tota die, in ieiunijs mul-
tis, in vigilijs abundantius, in laboribus & ærumnis? Nunquid ad hæc
creati sumus? Absit. Nam licet homo natus sit ad laborem, sed minime ad
laborem creatus est, nativitas est in culpa, idè & in pœna. Omnes enim
oportet nos gemere cum Propheta ^a: *In iniquitatibus conceptus sum, & in
peccatis concepit me mater mea.* Aliena ab utrisque prima creatio, quia sicut
nec culpam, ita nec pœnâ Deus fecit. Quod de ea quæ major est omnium,
morte videlicet apertè Scriptura testatur ^b. *Invidia diaboli mors introivit in
orbem terrarum.* Et in alio loco. *Deus mortem non fecit.* Itaque sicut laboran-
tibus manibus nec oculus propterea clauditur, nec auris abstinet ab auditu:
sic, imò & multò melius laborante corpore mens quoque ipsa suo intenta
fit operi ut non vacet. Causam laboris cogitet in labore, ut ipsa ei pœna
quam patitur, culpam pro qua patitur, repræsentet. Et dum videt vulne-
rum ligaturam ipsa sub pañis vulnera meditetur. Huiusmodi siquidem co-
gitatione humiliamur sub potenti manu Dei, & dulci quadam pietate mens
plena, miserabilem se exhibet in oculis eius. Hinc quippe Scriptura nos ad-
monet: *Miserere,* inquit, ^c, *anima tua placens Deo.* Nec dubium quin ea
quæ Deo placet miseria, facile possit eius misericordiam obtinere. Et ne
dixerimus, unde miserendum sit animabus nostris? Nisi enim insipienter
dissimulaverimus, multa in eis miseratione digna poterunt inveniri.

Unum tamen dico, ut occasionem vobis dedisse videar, & cætera
quoque similiter advertatis. Nonne velut inter duas mensas positi epulan-
tes hinc inde spectamus ieiuni? Sic sumus omnino, sic sumus. Unde ergo
sic positus risus, unde jocus, unde levitas, unde superbia, unde extollentia
oculorum. An fortè non agnoscimus mensas, non consideramus epulas, de-
licias nò videmus? Hinc mihi sunt quos video deliciosè viventes in omni-
bus bonis sensibilis huius mundi: inde contemplor alios quibus disposuit
Christus regnum: ut edant & bibant super mensam eius in regno Patris
sui ^d. Vtrobique video similes mei homines, fratres meos, & heu
me

* *Alias, de
duabus men-
sis.*

*Homo natus,
sed non creatus
ad laborem.*

^a Psal. 50. a

^b Sap. 2. d
Ibidem.

^c Eccli. 30. d *

*Religiosi velut
inter duas men-
sas, mundano-
rum & cæli-
tum positi.*

^d Luc. 22. d

*illa respicienda;
ad hanc suspi-
randum.*

me, ad neutram licet extendere manum. Ab utraque mensa prohibeor, ab hac quidem professionis, ab illa corporis vinculo, ut nec ad inferiorem audeam, nec ad superiorem accedere possim. Quid inter hæc restat, nisi comedere panem doloris, ut sint mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, si quis fortè cœlestium convivarum misericordiamotus, in os latrantis sub mensa catelli exigua aliqua deliciarum illarum fragmenta dimittat? Nam inferior quidem consideratio, qua nobis ipsis compatimur eorum respectu quos novimus deliciosè viventes in hoc seculo, infirmæ adhuc animæ est, nec omnino talis mihi placet affectio in anima spirituali. Longius enim positus est à iudicio veritatis, qui beatificat quos velut miserimos lugere debuerat, qui peccant & non agunt poenitentiam: & se miserum reputat non sanè consensu iudicij, sed affectionis sensu, quòd non sit sicut illi, qui id magis optare debuerant, ut omnes essent sicut ipse.

Hoc tamen solum tali in cogitatione laudabile est, si miseriam ipsam quam reputat, pro amore sive timore Dei patienter ferre deliberat, & cum pietate quadam dicit Deo ^e: *Propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras.* Et hæc quidem cogitatio inchoantium est, tanquam lac parvulorum. At verò cum jam proficere cœperit anima, & affectione sequi iudicium rationis, omnia proculdubio detrimentum faciet, & quasi stercora arbitrans lugebit cum Propheta ^f super eos qui amplexati sunt stercora. Ipse verò sancta quadam humilique superbia hæc universa despiciet, & magna in altitudine animi collocatus non beatum dicet populum cui hæc sunt, sed miserum planè; beatum verò cuius Dominus Deus eius. Verum dum hic ita sui comparatione miseretur illis, inveniet utique quorum comparatione, sui quoque misereatur, si suspenderit ad cœlestes divitias, & delectationes in dextera Domini usque in finem. Vnde fit ut qui prius de inferiori irriguo lachrymas fundens plangebatur, dicens ^g, *Quoniam propter te mortificamur tota die* ^h: iam de superiori abundantiores emittat fletus, dicens: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est* ^b.

^g Rom. 8. d

^b Psal. 119. a

^f Thren. 4. a

S E R M O XL.

De septem Gradibus Confessionis.

Corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem. Psal. 15. c.

NOtas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me læticia cum vultu tuo, delectationes in dextera tua usque in finem. Ad te quidem libenter accedimus Domine IESU, discipuli ad magistrum, infirmi ad medicum, servi ad dominum. Tu es enim magister & dominus, cuius schola est in terris, cathedra in cœlis. Tu es ille eximus medicus qui

qui solo verbo restauras universa. Vias tuas demonstra nobis, & semitas tuas edoce nos ^a: *Via enim tua via pulchra, & omnes semite tua pacifica.* Beati qui ambulant in via tua Domine virtutum: beatiore qui currunt viam mandatorum tuorum; qui currunt in odorem unguentorum tuorum. Exultas enim ut gigas ad currendam viam ^c: & non solum currens, sed & saliens in montibus, & transiliens colles. Exultaverunt gigantes Philolphi non ad currendam viam tuam, sed ad quaerendam vanam gloriam, evanescentes in cogitationibus suis, non in humilitate aut in virtutibus tuis, sed suis. Viam enim sapientiae nescierunt, neque meminerunt semitarum eius. Non est audita in Chanaan, neque vila est in Theman ^d, Maledicti qui dixerunt Domino Iesu: Recede a nobis; scientiam viarum tuarum nolumus ^e. Nos autem quaerimus te de die in diem, & scire vias tuas volumus.

Principales viae tuae, duae sunt: Confessio & Obedientia. In confessione omnia lavantur; in obedientia virtutes solidantur. Bonum animae ornamentum confessio, quae & peccatorem purgat, & justum reddit purgationem. Si peccata sunt, in confessione lavantur: si bona, confessione commendantur. Cum mala tua confiteris, sacrificium Deo spiritus contribulatus: cum Dei beneficia immolas Deo sacrificium laudis. Absque confessione justus judicatur ingratus, & peccator mortuus reputatur. Confessio igitur est peccatoris vita, justij gloria. Video David dicentem; *Peccavi, & audientem: Transulit Dominus peccatum tuum a te, & non morieris* ^f. Considero Mariam, si non verbis, tamen operibus publice sua crimina confitentem, & Dominum pro ea respondentem ^g: *Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Respicio Principem Apostolorum negantem timide, amarissime flentem, Christum illum respicientem ^h. Felicem Latronem intueor se accusantem, Christum excusantem, & Dominum promittentem ⁱ: *Hodie mecum eris in paradiso.* O quam sublimis ista confessio, per quam de patibulo ad regnum, de terra ad caelum, de cruce Latio damnatus ac crucifixus ad paradisum ascendit! Gloriosa confessio, quae Petrum Apostolum trinae negationis crimine liberavit, & ab apostolatus culmine cadere non permisit. Fidelis institutio, quae Mariae multum diligenti, multum dimisit: & amoris multi titulo insignitam discipulorum corpori sociavit. Praeclara miseratio, quae Regem & Prophetam multiplici criminum inundatione mundavit, & in antiquae gloriæ dignitatis perducendo reduxit. Haec est via, quae viatorem suum nunquam sefellit, quae nunquam deseruit nisi deserentem se.

Huius viae multiplices sunt semitae ad inveniendum; difficiles ad tenendum; ad enumerandum inexplicabiles. Prima semita & primus gradus in via ista est *Cognitio sui*. De caelo cecidit ista sententia: Nosce te ipsum

Sermones S. Bernardi.

Q999

teipsum

^a Psal. 24. b
^b Prov. 3. c

^c Psal. 18. a

^d Baruc. 3. c

^e Job. 21. b

Confessio & obedientia duae principales viae Domini. Confessio duplex criminis & laudis.

^f 2. Reg. 12. d

^g Luc. 7. g

^h Luc. 22. g

ⁱ Luc. 23. f

Confessionis viae & efficacia.

Varii gradus confessionis.

1. Cognitio
sui: hac in tri-
bus consistit,
nempe;
k Cant. 1. c
Homo peccans
quid faciat,
quid mereatur,
quid amittat.

* Seneca in E-
pist.

2. Gradus con-
fess. Pœniten-
tia, eaque tri-
plex.

1. Ob amissam
innocentiam.

2. Ob non re-
quisitam perdi-
tam.

Luc. 11. d

teipsum homo. Vide si non & sponsus in amoris Cantico sponsæ idem lo-
quatur: *Si ignoras te (inquit) ð pulchra inter mulieres, egredere, & abi &c.*
Cognitio sui stat in tribus; ut cognoscat homo quid fecit, quid meruit, quid
amisit. Quid vilius ð nobilis creatura, imago Dei, creatoris similitudo,
quàm carnem tuam illecebris carnalibus deturpare, & pro brevi voluptate
torrentem perdere voluptatis? Quid furiosius, quàm rapi mentem ira, su-
perbia extolli, vexari invidia, & anxietate torqueri? Quæ in croceis es nu-
trita, quare stercora amplexaris? Recordare etiam quid merueris. Subeat
memoriam tuam gehennalis olla, fornax ferrea magnæ Babylonis; domus
mortis; anxietatis domicilium; flammarum globus, acerbitas frigoris, te-
nebræ sempiternæ. Considera ordinem tormentorum, tortorum facies,
mutationem pœnarum, miseriarum infirmitatem, & intellectualibus ocu-
lis ista discurrere, & poteris dicere: Melius erat mihi, si natus non fuisset.
Reflecte oculos, & quid amiseris animadvertite. Reminiscere qualis sit civi-
tas gloriosa, cœlestis habitatio, locus vitæ, suavitatis palatium, splendor
gloriæ, gratiæ magnitudo, claritas infinita. Attende ordinem gaudiorum
gaudentium vultus, præmiorum vicissitudinem, multitudinem deliciarum,
& potes exclamare: Qui te perdidit, totum perdidit Domine Deus. Si hoc
triplici funiculo ligaveris animam tuam, intelleges & animadvertes, quia
initium salutis notitia peccati est *.

Secundus gradus est *pœnitentia*. Hæc duo ita sibi invicem conjuncta
sunt, ut cognoscere se non possit nisi pœniteat: pœnitere non possit, nisi se
cognoscat. Pœniteat igitur anima compunctionis jaculo vulnerata, pœni-
tentia triplici: quia innocentiam amisit, amissam non requisivit, & negle-
xit patientiam Dei. Scio Domine Jesu, quia primam stolam innocentia nobis
in baptismo reddidisti: & amictu niveo candidati, in justitiæ solio relo-
cati, cito recessimus à via quâ ostendisti nobis, & portionem substantiæ quæ
nobis contingebat, cum prodigo filio in dissimilitudinis regione expendi-
mus. Venerunt ad nos vilissimi spiritus, & æternorum ignium reges;
ad mundatos immundi, ad salvandos damnati, curvi ad rectos, & dixerunt
animæ nostræ: Incurvare ut transeamus. Audivimus illos, & incurvati
sumus: transierunt per nos, & innocentiam amisimus. Si culpa est perdi-
disse, quid putas erit non requisisse perditam? Perdit aliquis aliquid in hac
mortalitate? Quærit judices, amicos convocat, trahit in causam, nihil in-
tentatum relinquit, donec vel amissa inveniat, vel ablata restituantur, & cu-
stodiat restituta. Nos hæreditatem nostram incorruptibilem, immarcesci-
bilem, incontaminatam in cœlis, versutiis illius insatiabilis homicidæ per-
didimus, & non requirimus? & incurvavit nos, & non resurgimus? Sur-
gamus & eamus ad Patrem nostrum, dicentes ei: *Pater, peccavimus in cœ-
lum & coram te* ^{1.}. Et omnem evangelicæ lectionis textum percurrentes,
offera-

offeramus Patri pœnitentiam mentis, cordis contritionem, si fortè cum adhuc longè sumus videat nos Pater, & misericordia moveatur, & currens cadat super collum nostrum, & osculetur nos osculo oris sui. Forsitan iubebit proferri stolam primam innocentia, & indui nos vestimentis virtutum, & dari annulum secretorum in manu nostra, & calceari pedes nostros in præparationem evangelii pacis. Præcipiet fortassis adduci vitulum, & occidi in satisfactionem revertentis, & epulari & exultare, & in symphonia & choro reduci ad superna gaudia civitatis, ubi gaudium est Angelis super uno peccatore pœnitentiam agente ^m. Scimus Domine Jesu, quia non pri-

Quia enim peccatum non fecit nisi unus, beatus vir tamen, cui non imputavit Dominus peccatum ^o. Omne quod ipse mihi non imputare decreverit, fit quasi non fuerit. Cogita etiam quanta superbia patientia Dei usus, imò abusus sis. Videbat te peccantem, & dissimulabat quasi non videns: vocabat, & non audiebas: minabatur, & non timebas: promittebat, & contemnebas, nec promissis illectus, nec terrore percussus. Ignoras quia patientia Dei ad pœnitentiam te adducit ^p? Tunc timore magno ne thesaurizaveris tibi iram in die iræ & revelationis iusti iudicii Dei, & memento, quia horrendum est incidere in manus Dei viventis ^q. Liga igitur hoc triplici cataplasmate patientia vulnus animæ tuæ, & dic: *Misere-*

re mei Domine, quoniam infirmus sum, sana me ^r, &c.

Tertius gradus est dolor; sed & ipse trina ligatione connexus. Verè post cognitionem & pœnitentiam dolor meus renovatus est, & in meditatione mea ignis incanduit, quia creatorem offendi, Dominum non timui, sprevi benefactorem. *Nunquid non sicut lutum in manu figuli, etiam vos in manu mea, dicit Dominus* ^s? Insuper fecit te vas in honorem, cur te in contumeliam facere præsumpsisti? *Nunquid dicit figmentum figulo, cur me fecisti sic* ^t? Creatura creatorem, figmentum factorem, opus opificem ausus es provocare? Memento vilissima testa, quia si cecideris super lapidem istum, confringaris: si verò super te ceciderit, conteret te contritione timenda, ita ut ne vestigium minimum pareat. Tu autem sanguinem sanguini miscuisti, & Creatorem offendens, & Dominum non timens. Servus eras illius Domini, cuius iræ resistere nemo potest; & in præceptis ejus acceperas voluntatem. Noluit intelligere, ut benè ageres, sed recalcitrans Domini imperio, propria lege intra rempublicam vivere decrevisti. Nā audisti quam sententiam excipiat servus nequam ^u: *qui sciens voluntatem Domini & non faciens, multitudi-*

ni verberū reservatur. Assistūt Angeli ad audiendam vocem sermonū ejus x. Stellæ vocantur, & dicunt; adsumus ^y. Venti & mare obediunt ei ^z, & omnia legem præfixam inconcussa retinent firmitate. Tu solus peregrinus es, & imperatoris decreta majestatis non curas? Audi quia potest te

Qqqq 2

mittere

^m Ibidem.

ⁿ Psal. 83. c

^o Psal. 31. a

^{3.} Ob abusum patientia Dei.

^p Rom. 2. a

^q Heb. 10. f

^r Psal. 6. a

^{3.} Gradus confessionis, Dolor de peccato, & is triplex.

^s Hier. 18. a

^t Rom. 9. c

^{1.} Quia Creatorem offendit.

^{2.} Quia Deum non timuit.

^u Luc. 12. f

^x Psal. 102. d

^y Baruch. 3. d

^z Matt. 9. d

3. Quia sprevit
benefactorem.

g Rom. 8. f

b Hier. 4. c

Gradus 4.
Confessio o-
ris; eaque tri-
plex.

1. Vera.

d Sap. 1. b

2. Nuda.

e Heb. 4. d

f sapien. 1. a

g sal. 11. a

h ecl. 2. c

3. Propria.

i Prov. 18. c

mittere in tenebras exteriores, ubi fletus & stridor dentium perpetua infelicitate crebescunt. Quod si te non movet Creatoris offensio, reverentia potestatis: moveat saltem ingratitude, quod tantum benefactorem in tantis beneficiis contempsisti. Ubinam similem benefactorem invenies, qui tibi ministrat siderum cursus, temperiem aeris, fecunditatem terræ, fructuum ubertatem? Ad extremum, ut omnium tibi beneficiorum cumulum aggregaret, proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis tradidit illum: tradens Unigenitum pro adoptivis, Dominum pro servis, Iustum pro impiis. Quid tibi ultra debuit facere, & non fecit? Si ergo isto dolore dolueris, poteris dicere cum Propheta *b*: *Ventrem meum doleo, ventrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt.*

Quartus gradus est *confessio oris*. Post cognitionem sui, post poenitentiam mentis, post dolorem cordis, sequitur confessio oris. In his omnibus corde creditur ad justitiam, ore autem fit confessio ad salutem *c*. Sed & ipsa triplex est, si virtutem salutis adsequitur. Debet enim esse vera, nuda & propria. Veritatem quærit Altissimus, & ubi valet falli, qui fallere non intendit? Novimus plerosque & experti sumus, qui ad confessionis gratiam venientes, magis onerati quam liberati à peccatis ad suam conscientiam redierunt. Dicunt enim, si clerici, ea quæ literario: si milites, ea quæ gladiatorio gessere conflictu: ut sub humilitatis pallio superbiam inducant, in tanto se signaculo condemnantes, sub quo totius humanæ salutis summa consistit. Ad hoc enim confitentur, ut saltem specie videantur confessi. An tu veram illam putas esse confessionem, quam aut timor extorsit, aut simulatio fecit, cum Spiritus sanctus disciplinæ effugiat fictum *d*, & gratitiam satisfactionem Omnipotens quærat? Illa verò confessio vera est, quæ de mentis contritione descendens, nec timore cogitur, nec fictione palliatur; sed in spiritu contribulato profert ea quæ sentit. Nudam autem eam esse oportet, & totius absconsionis exutam velamine. Quid enim prodest partem peccatorum dicere, & partem celare? ex parte mundari, & ex parte immunditiæ deservire? Nunquid de uno eodemque vase dulce & amarum, sapidum & insipidum stillare potest? Omnia nuda & aperta sunt oculis Dei, & tu illi aliquid abscondis, qui Dei locum in tanto obtinet Sacramento? Ostende & denuda quæcunque cor tuum dilaceraverant: detege vulnus, ut sentias operam medicantis. In simplicitate cordis oportet te quærere Dominum *f*, non in duplicitate: quia vix illis qui loquuntur in corde & corde *g*, & terram duabus viis ingrediuntur *h*. Debet autem esse propria. Sunt plerique, qui aliorum peccata cum magna gravitate numerant, & sociorum excessus multiformi declamatione loquuntur: nesciunt sua, aliena verò perpetuæ memoriæ commendaverunt. Infelices & miseri, quibus datum est aliena plangere, relinquere sua. An non legisti *i*; quia *justus in principio*
serm. 10.

sermonis accusator est sui? Sui, dicit Scriptura, non alterius. Nunquid oblitus es Apostolum Jacobum dicentem^k: Confitemini alterutrum peccata vestra? Vestra dixit, non aliena. Iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper^l. Meam dixit Propheta, non tuam.

Quintus gradus est *maceratio carnis*; sed & ipsa ternario numero consecrata. Convenit enim ut fiat occultè, licentiosè, discretè. Teneros artus tuos & exquisitis educatos deliciis, diuturno confringe martyrio, ut tanto noveris à licitis abstinere, quanto memineris illicita perpetrasse. Hoc autem *occultè* faciendum est, ut nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua^m. Non enim est in ore hominum tanti boni reponenda custodia, sed in absconso cordis tui, ut sit gloria tua testimonium conscientiae tuaeⁿ. Non hoc dicimus, ut non luceat lux tua coram hominibus, ut glorificent Patrem vestrum qui in caelis est^o: sed ne intentionem tuam in vilis gloriae brevitate recondas. Nihil enim infelicius, quam hic carnem macerare jejuniis, vigiliis affligere: & hic accipere gloriam, illic gehennam. *Licentiosè* verò facienda est: quia quicquid sit pastoris licentia, gratiosius est in conspectu Dei; & illam hostiam singulariter accipit Altissimus; quae non est de propria sententia voluntatis, sed de praecipientis offertur imperio. Multum enim valet ad refellendam superbiam, propriae voluntatis exclusio; quam extirpare non potest, qui mundi hujus diligit vanitatem. Discretio autem in hac distinctione tenenda est, ne dum nimis flagellare cupimus, salutem perdamus: & dum hostem subigere quærimus, civem occidamus. Considera corpus tuum, & corporis tui possibilitatem, intuere carnis complexionem, impone modum tuae distinctioni. Custodi corpus tuum incolume ad obsequium Creatoris. Multos vidimus ita in principiis carnem suam verberasse, & discretionis infregisse repagula, ut inhabiles laudum solenniis redderentur, & lautioribus deinceps diuturnis foverentur temporibus.

Sextus gradus est *correctio operis* in apparatu, sed & ipse numero trinitatis consecratus, ut tibi malum non facias, alteri non noceas, nec consentias nocenti. Expertus es quam fragilis sit voluptatum immersio, & tu iterum vadis illuc? Animadvertisti quia transit voluptas, & peccatū remansit? Reprime pedem ab infandis itineribus immundissimae libidinis. Colla substerne mandatis Altissimi, ne sit iniquitas in manibus tuis. Desævienti gulae solennes epulas, & vana rescinde colloquia. *Averte oculos ne videant vanitatem^p, obtura aures tuas ne audiant sanguinem^q: & tunc dicere poteris: Castigans castigavit me Dominus^r. Quid autem prodest intra rectitudinis lineam tui cursus opera cohibere, si aliis nocere desideras? Qui non fecit proximo suo malum, & opprobrium non accepit adversus proximos suos, requiescet in monte sancto Dei^s, accipiens benedictionem à Domino, &*

k Iacob. 5. d

l Psal. 50. a

5. Gradus Confessionis est Maceratio carnis, quae tripliciter fieri debet.

m Matt. 6. a

1. Occulte;

n 2. Cor. 1. e

o Matt. 5. b

2. Licentiosè.

3. Discretè.

6. Gradus Confess. Correctio operis, & hae triplex:

1. Ne tibi malum non facias.

p Psal. 118.

q Esa. 33. c

r Psal. 117. c

2. Alteri non noceas.

s Psal. 14. a

mic-

† Psal. 23. 2

3. *Nec consentias nocenti. Qui non ve- rat peccare, cum possit, jubet.*

Publ. Min.

7. *Gradus Confess. Perseverantia; cui tria sub- serviunt.*

1. *Imitatio SS.*

2. *Brevitas temporum.*

3. *Fragilitas corporum.*

S. Ambros. ib. 2. de Peccat. cap. 10

1. Cor. 3. b

miseritiam à Deo salvari suo. Non autem te innocentem præsumas, nisi impios & contra virtutem gradientes quanta poteris auctoritate redarguas & opponas te murum pro domo Israel, castigans te, non nocens alteri, nec nocenti consentiens. Vera est enim illa sententia: Qui cum emendare possit, negligit: participem se proculdubio constituit. Cum enim causa Dei ventilatur in medium, & falsitas præponitur veritati, qui cum persona quam gerit non resistit, de suo damnabitur silentio.

Septimus gradus est *perseverantia*; sed & ipsa ternarii numeri sanctificatione dicata. Perseverantiam namque faciunt imitatio Sanctorum; brevis temporum; fragilitas corporum. Quid namque pati non possis, cum videas juvenes, pueros, virgines, anus, senes, decrepitos, diversa pro Christo, non solum excepisse, sed & exquisisse tormenta? Considera puerorum ætatem, juvenum ignem, virginum teneritudinem, anuum fragilitatem, senum infirmitatem, impossibilitatem decrepitorum; & ubicunque reflexeris oculos, invenies his atatibus multitudinem exemplorum ad palmam martyrii viriliter cucurrisse. Nunquid de eodem luto formatus es tu, & eodem spiritu inspiratus? Et forsitan non ingruit persecutio, ut martyrium patiaris; nec damnaris, si Christo servis: imò laudaris, & ab omnibus prædicaris. Quod si & persecutio imminet, contenenda est propter brevitatem. Benè enim natura providit, quæ nullum dolorem vel longum vel magnum esse demonstrat. Si enim magnus est, longus esse non potest. Conjunctio enim corporis & animæ exquisita diu tormenta non sustinet, sed stuporis magnitudine tremefacta, summa velocitate dissolvitur. Magni ergo animi est magna tormenta contemnere, quæ in brevi tantam pariunt mutationem, ut de labore ad requiem, de miseria ad gloriam patientem faciant evolare. Consideranda est etiam fragilitas corporis, quam sæpe aut aliquis levissimus casus, aut incandens febricula cumulatæ congeries, brevi possunt suffocare momento. Tribue ergo virtuti; si necessitas fuerit, quod quandoque debes necessitati, pro brevi periculo sempiternum præmium adepturus. Vides ergo quam difficilis sit via confessionis ad currendum, quam multiplices semitæ ad tenendum. Verum est quod ille tantus Ecclesiæ magister ait: *Facilius inveni eos qui innocentiam servarunt, quam qui congruam egerunt penitentiam.* Hæc de via confessionis pro modulo nostro locuti sumus, sublimioribus sublimiores sententiæ reservantes. Cæterum obedientiæ viam sub alio sermonis principio aperire tentabimus, ne unquam in fastidium veniant verba Domini Salvatoris, qui est benedictus in secula.

SERMO XLI.

De virtute Obedientiæ, & eius Gradibus.

Non possumus nos cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est. Quid enim in hoc vase testeo, & fragilitate complexio

plexionis humanæ, cogitare sufficit spiritus careere inclusus, peccato corruptus, depressus terrenis? *Corpus enim quod corrumpitur, aggravat animam: & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem* b. Benignus tamen est Spiritus sapientiæ c, qui & spiritum inclusum illuminat, & corruptum sanat, & allevat depressum. Est enim Spiritus pietatis, compeditos solvens, cæcos illuminans, & erigens elisos. Est & Spiritus veritatis d, qui docet nos omnem veritatem: non solum autem docet, sed etiam suggerit. Suggestit videlicet, ut quæramus, docet ut intelligamus. Ipse est, quem Dominus Iesus post Patris obedientiam usque ad mortem crucis, Apostolis suis misit, obedientibus suis. An non tibi videntur singularis obedientiæ conscendisse fastigium, qui acceptâ licentiâ sedendi in civitate, intra unius domunculæ septa conclusi unanimiter in oratione perseverabant e? Intellexisti quia ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati f. O quantis obedientiæ viribus innituntur, qui gaudent pro Christo ad concilium trahi? Dignitatem ducunt pro eo cædis gloriam, quærunt pro eo mori. Beatæ animæ, & abundantanti majestati Spiritus influentes: quibus vilitas sublimitas, contumelia gloria, patientia victoria, mirabili mirabilitate videntur. Multum repleta est anima eorum, opprobrium abundantibus, & despectio superbis g. Cernis quàm libera fronte Pontificum faciem, Pharisæorum supercilium, tumultum plebis irrumpant, dicentes h: *Magis oportet Deo obedire quàm hominibus*. Intuere illa duo magna luminaria Petrum & Paulum, & univrsum ordinem apostolici senatus obambula; & ibi videbis obedientiæ firmitatem inter tormentorum multitudinem viriliter perstitisse. Nonne ipse filius regis, rex regionis illius, quæ continuis gaudiis inclarescit, factus est Patri obediens usque ad mortem, mortem autem crucis i, & didicit obedientiam ex iis quæ passus est? Audisti miseriam, audi & coronam: vidisti periculum, vide præmium: attendisti infirmitatem, attende potestatem. Propter quod (inquit) *& Deus exaltavit illum, & dedit ei nomen quod est super omne nomen* k. Sed taceamus interim de illius obedientia, quæ singulari prærogativa clauditur & significatur.

Procedat in medium magnus ille patriarcha, fidei lumen, obedientiæ forma, justitiæ principatus. Audit ab omnipotente l: *Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monstravero tibi: & ad unius iussionis vocem, patriam fugit, relinquit parentes, deserit hæreditatem, & aliorum fines hospes ingreditur novus. Magna res, & primitivæ dignitatis privilegio in patre multarum gentium consecrata. Primus primum suis facultatibus renunciat, & obedientiæ viam indefessa velocitate percurrit. Deniq; cum accepisset filium in senectute sua, in quo totius mundi benedictio fuerat cumulanda, dicit ei Deus m: Tolle*

b Sapien. 9. d
c Sapien. 1. b

d Ioan. 14. d

e Act. 2. a

f Act. 5. g
Obedientia commendatur in Apostolis.

g Psal. 122. a

h Act. 5. e
In Christo Domino.

i Philip. 2. b

k Ibidem.

l In Abraham Patriarcha.
l Gen. 12. a

m Gen. 22.

filium

filium tuum unigenitum, quem diligis Isaac: & offer illum mihi in holocaustum.
 O quanta in verbis istis amaritudo, quanta à corde patris separatio pietatis? Iubetur namque filium occidere, os ex ossibus suis, & carnem de carne sua: filium magnæ promissionis, extremæ senectutis, propriæ mulieris: filium mirabiliter promissum, feliciter natum, educatum innocenter. Et ne quid deesset, ut tenerrimum intra paterna viscera doloris incendium exundaret, additur, *unigenitum*. Sunt namque multi filii, sed non unigeniti. Iste sic est filius, ut & unigenitus. Iste unicus patri, unigenitus matri, hæreditati reservatus. Ne respicias ad Ismaël, quia in servitute & ex ancilla genitus fuerat, ad libertatem & hæreditatem minimè pertinebat. Quia verò multi sunt filii & unigeniti, sed non dilecti: ad exaggerandam in corde patris tribulationem, & comprobendam in mente iusti obedientiam Dominus subiungit, *quem diligis*. Ut verè teneritudo patris ex memoria dilecti nominis recrudesceret, & interior pietas ad dilectæ vocis tonum tota ferretur, *puer* nominatur ex nomine, quod vocatum erat à Domino priusquam in utero conciperetur. Vides quantis tribulationum malleis Abrahamæ pietas feriatur, cui præcipitur ut filium tollat, occidat unigenitum, quem diligit immolet, Isaac percutiat? Multum tentatus, multum probatus, adustus est multum: dulcis relatio filii ad patrem, patris ad filium. Hanc dulcedinem & omnis affectus vicissitudinem obliuiscitur Abraham; sternit asinum suum, ligna componit, ignem accendit, eximit gladium. Non à Domino quærit, quare: non murmurat, non conqueritur, non saltem vultum doloris ostendit: sed omnium quæ præcipiuntur gnarus, in mortem filii pia crudelitate festinat. Ideo summæ & admirabilis obedientiæ virtus in Abraham, & singularis excellentiæ laudibus prædicanda.

Obediencia Abrahami varie probata.

Obediencia triplex: specialis ad Deum; propria ad hominem; Communis inter Deum & hominem.

Malis 3. b. Prælati quousque obediendū.

Act. s. c

Fortissima res est obedientia vera, & quæ in animum descendere non potest, nisi à mundi huius aspergine purè presseque detersum. Ut autem via eius evidentius elucescat, ostendamus quantum possumus quæ sit obedientia specialis ad Deum, propria ad hominem, communis inter Deum & hominem. Sunt quædam summæ mala, quædam summæ bona. Summè bona sunt diligere Deum, amare proximum, veritatem loqui, non furtum facere, non falsum testimonium dicere, non adulterari: & alia multa quæ sermonis breuitas numerare prohibet. Summè mala sunt eorum contraria, & similia illis. Bona præcipit Deus ut faciamus; à malis iubet ut abstinemus. Præceptis huius sancta & incommutabilis auctoritas non valet quoquo modo refelli: quia illius est caractere consignata, qui dicit: *Ego Dominus, & non mutor*. Si ergo homo ille, quem imposuit Dominus super capita nostra aliter sentire voluerit, ponens tenebras lucem, & lucem tenebras, vel præcipiat prædicta bona relinquere, vel malis præfatis adhærere; audacter refutandum est præcipientis imperium, & libera voce dicendum: *Obedire oportet*.

oportet magis Deo quam hominibus. Hæc est specialis obedientia ad Deum, quæ nunquam est hominis arbitrio temperanda, sed in commutabili conservanda proposito. Certam igitur regulam tene, ut nec imperio prælatorum prædicta bona relinquant, vel facias mala. Inter summè verò mala & summè bona, quædam media sunt, ad alterutrum se habentia, & boni maliq; nomen assumunt. Media sunt ambulare, sedere, loqui, tacere, comedere, jeiunare, vigilare, dormire, & si qua sunt similia: quæ si pastoris licentia fiant, summam expectant retributionem. In his igitur mediis subditi esse & obedientes debemus ad nutum præpositorum, nihil interrogantes, propter conscientiam *p*: quia in his nullum præfixit opus Deus, sed prælatorum dereliquit imperio disponenda. Non autem te moveat magister imperitus, indiscreta potestas: sed memento quia non est potestas nisi à Deo: & qui resistit potestati, resistit Dei ordinationi *q*. Hæc est propria hominis obedientia quam homini debemus, qui homini subditi sumus. Communis est etiam inter Deum & hominem: quia quicquid obedientiæ prælati exhibetur, ei exhibetur qui dicit *r*: *Qui vos audit, me audit.* Cum magna igitur cautela hoc tramite dicimus incedendum: quia & multi gradus ibidem delitescunt, quorum qui unum reliquerit, cæteros sine retributione tenebit.

Primus gradus obedientiæ est *obedire libenter*. Omnis ætas ab adolescentia sua prona est ad malum *s*, & unusquisque voluntatem pravi cordis sui sectatur. Ab illa enim primæ prævaricationis angustia innatus est homini amor propriæ voluntatis, quæ voluntatem sui Creatoris relinquens, ibi subdita est servituti, ubi voluit dominari. Difficile est ergo suam relinquere voluntatem, & alterius voluntati deservire. Quamlibet autem grave sit, non potest tamen primum obedientiæ ascendere gradum, qui voluntatē præcipientis suam non fecerit. In voluntate sua iustus gloriatur sese Domino confiteri, Unde *voluntarie* (inquit *t*) *sacrificabo tibi*. Sola ergo voluntas est, quæ totius operis ornat effectum, sine qua etiam nec benè aliquid agitur, etiam si bonum esse videatur. Ex voluntate igitur suscipienda sunt imperia prælatorum, & ipsum cor à suis voluntariis reflexionibus abducendum, donec propria voluntas mactata mandatum diligit imperantis. Hoc est ergo libenter obedire, prælatorum voluntatem voluntariè adimplere.

Secundus obedientiæ gradus est *obtemperare simpliciter*. Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter *u*. In simplicitate cordis quærere Dominum Scriptura præmonstrat *x*. Multos videmus post præcipientis imperium multas facere quæstiones: cur, quare, quamobrem, sæpius interrogare: crebras ingeminare querelas: quærere, quare hoc præcipit, unde hoc venit, quis hoc adinvenit consilium? Inde murmuratio, inde verba murmurationem & indignationem sonantia, & redolentia amaritudinem. Inde frequens

p 1. Cor. 10. f

q Rom. 13. a

r Luc. 10. c

s Gen. 8. d

1. Obedientiæ
Grad. Obedire libenter.

t Psal. 53. b

* S. August.
Nemo invitatus benefacit, etsi bonum est quod facit. 1. Confes.

c. 12.

u Prov. 10. b

2. Obedientiæ
Grad. Obedire simpliciter.

x Sap. 1. a

g Psal. 17. g

z Galat. 6. b

a Prov. 10. d

3. Obedientia
Grad. Obe-
dire hilari-
ter.

b 2. Cor. 9. b

c Ibidem.

d 2. Reg. 6. d

4. Obedientia
Grad. Obe-
dire veloci-
ter.

e Psal. 147. a

f Psal. 118. d

*g Lucæ 19. a

b Ibidem.

i Exod. 12. b

excusatio, simulatio impossibilitatis, advocatio amicorum. Nonne Abraham. Audivi quid Dominus de simplici populo protestetur: *In auditu* (inquit ^g) *auris obedivit mihi*, ut videlicet ostenderet uno eodemque momento processisse & imperantis imperium, & obsequium obsequentis. Nolite errare. Deus non irridetur ^z. Murmurat contra prælatum in tabernaculo corporis tui? elevat manum suam ad prosternendum te dextera Dei. Incede igitur simpliciter in mandatis obedientiæ, addens voluntati simplicitatem, intentioni illuminationem. Fortitudo enim simplicis via Domini ^a, quæ obedientia est. Fortitudinem igitur induunt qui obedientes sunt, & simpliciter incedunt.

Tertius gradus est *hilariter obedire*. Hilarem enim datorem diligit Deus ^b. *Non ex tristitia* (inquit Apostolus) *aut ex necessitate*. Serenitas in vultu, dulcedo in sermonibus, multum colorant obedientiam obsequentis. Unde & gentilis ille Poeta ait sic: *Super omnia vultus accessere boni*. Quis enim locus obedientiæ, ubi tristitiæ cernitur ægritudo? Ostendunt plerumque voluntatem animi signa exteriora, & difficile est ut vultum non mutet, qui mutant voluntatem. Nubilosa corporis compositio, & facies tenebris obfuscata tristitiæ, devotionem ab animo recessisse signant. Respice David ante arcam Domini hilariter saltantem, & quàm sapienter superbientis sceminæ reprimit indignationem. *Ludam* (inquit ^d) *& vilior ero in conspectu Domini*. Cernis igitur quàm necessaria & conveniens sit hilaritas in obedientiæ executione. Quis imperat libenter tristitiam efflanti? Si vis ergo perfectus esse, hilariter & cum magna vultus alacritate suscipe jubentis imperium, ut voluntati cordis, simplicitati operis, vultus hilaritatem adjungas.

Quartus gradus est *obsecundare velociter*. Velociter currit sermo Dei ^e, & velocem habere desiderat sequentem. Vides cum quanta velocitate currit ille qui dicit ^f. *Viam mandatorum tuorum cucurri*. Fidelis obediens nescit moras, fugit craftinum, ignorat tarditatem, præripit præcipientem, parat oculos visui, aures auditui, linguam voci, manus operi, itineri pedes; totum se colligit, ut imperantis colligat voluntatem. Vide Dominum festinanter præcipientem, & hominem festinanter obedientem. *Zachæ* (inquit ^g) *festinans descende: quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinanter descendit, exceperit eum gaudens*. Animadvertisti quia & festinanter descenderit, & gaudenter exceperit. Audisti obedientiam, audi & obedientiæ remunerationem: *Quia salus huic domui facta est*. Intuere etiam ex occasione huius obedientiæ conclusionis grande mysterium, & ob signatam signaculo misericordiæ sententiam. *Venit enim* (inquit ^h) *filius hominis querere & salvum facere quod perierat*. Nonne legisti ⁱ quod filiis Israel præcipitur, ut Agnam comedant festinanter? Festinanter quippe veri Agni comestio

mentio signatur implenda : quia verba illa, quæ per legem dedit, quæ per semetipsum præsens exhibuit, quæ per Ecclesiæ præposito tradenda reliquit, veloci sunt obedientia consummanda. Et tu ergò cum voluntatem cordi, simplicitatem operi, hilaritatem vultui coniunxeris, adde velocitatem; ut sis juxta Apostolum ^k Iacobum, *velox ad audiendum, & ad implendum velocior.*

Quintus gradus est *adimplere viriliter.* Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino. Non est fortitudinis ire ad inobedientiam, sed ab obedientia non abduci. Si tribulatio intonat, si persecutio resultat, si peccatores tibi laqueum ponunt, si maligni tuum iter impediunt: tu obedientiæ viam non deseras, sed dic ^l: *Paratus sum, & non sum turbatus, ut custodiam mandata tua.* Quid enim superius enumerata pariunt utilitatis, si fortitudo desit, quæ in arce constantiæ virtutes collocat, & eo vallo munit quo furentis impetus aspirare non possit? Manum tuam misisti ad fortia? agendum est instanter, & constanter obediendum: nec inter verborum seu verberum asperitatem tam regalis est semita relinquenda, sed tenaciori est retinenda fervore. Et ut breviter dotes Fortitudinis concludamus, virtus est virtutes servans ac muniens. Iunge igitur velocitati fortitudinem, constantiam instantiæ, & tunc decantabis securus: *Manus peccatoris non movebit me* ^m.

Sextus gradus est *humiliter obedire.* In humilitate nostra memor fuit nostri ⁿ, qui fecit nos. Magna virtus humilitas, sine cuius obtentu virtus fortitudinis, non solum virtus non sit, sed etiam in superbiæ vitium erumpat. Quàm fortiter currebat Saul cum esset parvulus in oculis suis; quanta Philistæorum agmina prosternebat: quantis viribus exercebat gladium? Postquam autem tenuit eum superbia, & transivit in affectum cordis, debilis & impotens factus, incircumcisorum armis facile prostratus occubuit. Aspice regem in quo humilitas sublimis, & humilis sublimitas felici compositione nitescunt. *Domine (inquit k) non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei: & ad totum itinerarium eius sedula intentione recurre, & quaquaversum oculos reflexeris, invenies humilitatis floribus esse respersum.* Audi namque alibi quid dicat ^l: *Fortitudinem meam ad te custodiam.* Quàm verè loquitur justus justitiæ executor. Sunt namque plurimi qui fortitudinem suam non ad Deum, sed ad inanem gloriam custodiunt; qui confidunt in virtute sua: qui de acceptis virtutibus quasi non acceperint, gloriantur; Conditori facientes iniuriam, à quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum ^m. Ne ergò fortitudo in superbiam transeat, condienda est sale humilitatis, quia nihil proderit fortiter obedire, si contigerit infeliciter superbire. Illi ergò fortitudinem suam ad Deum custodiunt, qui eum fecerint quod facere debent, dicere possunt: *Servi inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus* ⁿ.

Rrrr 2

Septi-

^k Iacob. 1. e

Psal. 30. g
5. Obedientia
Grad. adimplere viriliter.

^l Psal. 118. k

^m Psal. 35. c

ⁿ Psal. 135. c

6. Obedientia
Gradus Humiliter obedire.

^k Psal. 130.

^l Psal. 58. b *

^m Iacob. 1. c

7. Gradus Obedientia. In-
desinenter obtempe-
rare.

o Matt. 10. c
& 24. b

p 1. Cor. 9. d

q 2. Tim. 4.

b
r Sapient.

4. c

s Ezech. 18.

f.

Perseverantia
necessitas.

s 1. Tim. 1. b

u Psal. 139.

b

Obedientia

falsa.

u Ioan. 6. b

y Eia. 53. c

z Matt. 5. a

a Psal. 24. b

b Psal. 15. c.

e 2. Cor. 5. b

d 2. Cor. 3. e

Septimus gradus est *indefinenter obtemperare*. Non qui inceperit, sed qui perseveraverit, *salvus erit* ^o. Incipere multorum est; perseverare paucorum. Perseverantia singularis est filia summi regis, virtutum fructus, earumque consummatio, totius boni repositorium, virtus sine qua nemo videbit Deum, nec à Deo videbitur: finis est ad iustitiam omni credenti, in qua virtutum conventus reverendum sibi thalamum consecravit. Quid enim currere prodest, & ante metam cursus deficere? *Sic currite ut comprehendatis*, dicit Apostolus p: O quam perseveranti pede cursum perfecerat qui dicebat: *Cursum consummavi*. O quam longum cursum felix ille Latro complevit, qui consummatus in brevi q explevit tempora multa ^r. Denique & Dominus Prophetarum loquitur s: *Si conversus fuerit iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem: omnium iustitiarum eius non recordabor*. Vides ergo quam profunda oblivione virtutes illæ sepeliantur, quas perseverantia non insignivit. Sola est, quæ amatorem obedientiæ ad regis cubiculum introducit, ut eum videat in decore suo, in quem desiderant Angeli prospicere t. In via igitur ista qua ambulamus, absconderunt superbi laqueum mihi u. Difficilis est via ista, & gravis spinosis anfractibus, multiplicium vinculorum nexibus innodata. An tu ibi putas obedientiæ fructum cum subditus audis obedientiam quam multis expetierat votis, cum ei præcipitur quod redoleat dignitatem, gaudio & lætitia fluet, potentiæ fulciatur imagine? E contrario autem an tu illi obedientiæ meritum assignas, quæ cum adversitate procedens, animum teret audientis, gravis ad audiendum, gravior ad implendum, ad tenendum gravissima? Non est ita. Faciendum est ut à prosperitate animo separemur: & adversitatem animo complectamur; si volumus illum sequi, qui regnum fugit x, & ad passionem voluntarius venit, Animadvertis igitur, quia viæ istæ, viæ vitæ sunt, ducentes ad vitam. *Beati mites z*, quoniam mites docebit Dominus vias tuas ^a: continget enim eis quod sequitur ^b: *Adimplebis me lætitia cum vultu tuo*. Quia quamdiu sumus in corpore, peregrinamur à Domino ^c, longè sumus à facie Dei, à vultu gloriæ, à contemplatione majestatis, nisi quia plerumq; misericors & miserator Dominus illuminat vultum suum super nos. Hoc autem fit, cum remota nube illa, quæ opposita erat ne transfret oratio, accedimus ad illum & illuminamur, revelata facie gloriam Dei speculantes. Non autem ita proprie revelata facie accipiamus, cum videamus adhuc per speculum & in ænigmate, & carcerali corpore teneamur. *Revelata* dicit quantum ad caliginem corporum. Unde spiritus iste creatus aliquandò ad Creatoré Spirituum emergit, & adhærens ei unus cum eo spiritus efficitur. Nullius autem momenti est ista contemplatio quia spiritus claustris corporeis circumdatus frequenti carnis contagione reliditur, & supra creaturam constitus, infra quæque vilissima prorsus reperitur. Sed & creator spiritus cuius magna sunt

sunt opera, exquisita in omnes voluntates ejus ^e, modò accedit nescientibus nobis, modò ignorantibus nobis recedit, quia nescimus unde veniat, aut quo vadat ^f. Et plerunque quantò frequentius quæritur, tantò velocius elongatur; juxta quod & ipse loquitur sponsæ ^g: *Averte oculos tuos à me, quia ipsi me avolare fecerunt.* Contingit etiam ut cum non quæritur veniat, cum quæritur fugiat, sicut sponsa se in Canticis multipliciter ostendit quæsisse, & non invenisse ^h. Non est autem vultus iste, vultum gloriæ Domini invenisse, quæ est super Cherubim, quia universitati Angelorum purissimus & clarissimus exhibetur; nobis verò speculatoriis & umbratilibus adumbratur imaginibus.

Quia igitur hic vultum Dei sicuti est videre non possumus, adimpletionem lætitiæ non habemus, donec trahat nos ad seipsum, & accedat caput corpori, & sit Deus omnia in omnibus. Illic erit adimpletio, hic est gustus. Gustamus enim hic & videmus quoniam suavis est Dominus; sed gustus iste non transit in potum, quia licet videamus non tamen penetramus: In gustu est suavis, in adimpletione mirabilis. Sanctorum autem animæ terrenis exutæ corporibus, quæ jam ad sedes æthereas evolaverunt, licet bibant, non tamen adimplentur, non tamen inebriantur [†]. Quamvis enim multa beatitudine perfruantur; expectant tamen resurrectionem mortuorum corporum, ut cum in terra sua duplicia possederint ⁱ, sempiterna perfundantur lætitia. Modo enim illis singulis singulæ stolæ albæ datæ sunt! & injunctum ut sustineant tempus adhuc modicum ^k, donec impii conterantur duplici contritione, & ipsi gemina beatitudine coronentur. Cum ergo nondum habeant quod habere desiderant, inebriari non possunt, sed est eis illa visio potus: ut sicut absque labore bibitur, ita sine labore quiescatur, donec satientur cum apparuerit gloria sua. Cum autem resurgemus in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi ^l, & gloriosa illa civitas margaritis ornabitur, & sicut lætantium omnium habitatio erit in ea ^m: tunc adimplebit nos lætitia cum vultu suo, quia videbimus eum sicuti est ⁿ. Tunc inebriabimur ab ubertate domus suæ & torrente voluptatis suæ potabit nos ^o, dicetque nobis ^p: *Bibite & inebriamini charissimè*: quia & anima illuminationem, & corpus glorificationem jure perpetuo possidebunt.

Sequitur: *Delectationes in dextera tua usque in finem.* Sinistra Dei, vita præsens est. Et quia pro sinistro ducimus, quicquid non multum curamus, per sinistram præsens vita accipitur, in qua Dominus electos suos, sic ab impiis permittit flagellari, ut etiam patiaturs occidi. An non tibi videntur oblivioni dati qui dicunt ^r: *Propter te mortificamur tota die: aestimati sumus sicut oves occisionis: quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopia nostra?* Per dexteram vero illa beat. vita signatur quæ nescit nisi gaudia, de qua nihil

^e Psal. 110. a
Spiritus divini
occuli accessus
& recessus.

^f Ioan. 3. b
^g Cant. 3. a

^h Cant. 6. a
Deus in hac vi-
ta sicuti est vi-
deri non potest.

Anima sancti
corporibus exu-
ta non plene
beatæ, nisi post
resurrectionem
corporum.

[†] v. Tom. 4
Tract. de di-
lig. Deo. c. 1
ⁱ Esa. 61. c
^k Apo. 6. c

^l Eph. 4. c
^m Psal. 15. c

ⁿ 1. Ioan. 3
^o Psal. 25. 1
^p Cant. 5. a

^q Psal. 15

^r Psal. 43. c

Psal. 56. a

1. Cor. 2. b

Rom. 10. a

Sap. 8. a

aliud dicere possumus, nisi quia *gloriosa dicta sunt de te civitas Dei.* Ibi sunt delectationes illæ, quas oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparavit Deus diligentibus se. In sinistra tribulationes, in dextera delectationes. Usquequod autem? *Usque in finem.* Quis est iste finis? Finis ad justitiam; Christus omni credenti: finis ille de quo Sapiens dixit: *Attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.* Deum enim cernere, finis est consummatus. Ipse est finis, ad quem cum venerimus, nihil amplius sitiemus: Jesus Christus sponsus Ecclesiæ, qui est benedictus in secula, Amen.

De quinque Negotiationibus, & quinque Regionibus †.

S E R M O LXII.

Negotiamini dum venio. Luca 19. c† Confer cū
sermone de
S. Nicolao,
Tom. 5.

Verbum Patris, Unigenitus Dei, Sol justitiæ, summus ille negociator, de ultimis cælorum finibus nostræ redemptionis præcium apportavit. Fidelis ista negociatio & omni acceptione dignissima, in qua Rex filius Regis efficitur negociatio, aurum pro plumbo tribuitur, pro peccatore donatus est justus. O quàm indebita miseratio, quàm gratuita & sic probata dilectio, quàm inopinata dignatio, quàm stupenda dulcedo, quàm invicta mansuetudo, quàm vilis negociatio, ubi filius Dei pro servo traditur, pro creatura Creator occiditur, pro mancipio Dominus condemnatur! Tua sunt hæc Christe opera, qui de lumine cæli ad tenebras inferni: à dextera majestatis ad miseriam humanitatis; à gloria Patris ad mortem crucis descendisti: infernum illustrando, hominem redimendo, superando mortem, & mortis auctorem. Unus es, & secundum non habes: quem ad nos redimendum propria benignitas invitavit: misericordia traxit: veritas qua te venturum promiseras, compulit; puritas uteri virginalis suscepit; salva virginitatis integritate potentia eduxit; obedientia in omnibus deduxit; patientiâ armavit; charitas verbis & miraculis manifestavit. Absint procul negociatores terræ Themam, recedant filii Agar, qui exquisierunt prudentiam; elongentur à me gigantes è seculo nominati, qui ab initio fuerunt staturâ magnâ, scientes bellum. Non hos elegit Dominus, neque viam disciplinæ meruerunt, propterea perierunt: sed dedit eam Jacob puero suo, & Israel dilecto suo. Abscondisti enim hæc Domine sapientibus & prudentibus, gigantibus & nominatis, qui magnifaci sunt videlicet in oculis suis, & revelasti ea parvulis & humilibus tuis. Libenter amplector negociationem tuam, quia negocium meum est. Hæc mercimonia cum summa suavitate ruminat anima mea. Non solum autem ruminat, sed & revocat ruminatorem tuam: qui & intelligit quam diligit, & commendat memoriâ, quam elegit. In his negociationibus præcipis esse animam meam; ut fiat

Matt. 11. d

fiat navis institoris de longe portans panem suum ^b. *Negociabor donec venias, venienti latus occurram, & utinam audiam: Euge serve bone.* Tui sunt cœli, & tua est terra, in regionibus tuis. *Negociabor igitur securus, te solum habens in itinere ducem, in periculis protectorem, consortem in tribulatione.*

Regiones tuæ quinque sunt, quas perambulant ad negociandum institores tui, ubi te quærunt dilecti tui, & inveniunt electi tui. Prima regio est *regio dissimilitudinis*. Nobilis illa creatura in regione similitudinis fabricata, quia ad imaginem Dei facta, cum in honore esset, non intellexit; & de similitudine ad dissimilitudinem descendit. Magna prorsus dissimilitudo, de paradiso ad infernum, & de angelo ad jumentum, de Deo ad diabolum. Execranda conversio, gloriam in miseriam, vitam in pugnam perpetua captivitate convertere. Maledicta descensio, de divitiis ad paupertatem, de libertate ad servitutem, & de requie ad laborem descendere. Miseros, & miserabiliter nati: quibus datū est nasci in mœrore, vivere in labore, in dolore mori: de peccatore peccatores; de debitore debitores; de corrupto corrupti; de subacto subacti; geniti & generantes: sumus gens peccatrix, populus gravis iniquitate, semen pessimū, filii scelerati, addentes prævaricationem. Ecce quasi non sumus sic sumus coram eo, quasi nihilū & inane reputati, putantes nos aliquid esse cum nihil sumus. Vulnerati sumus ingredienti mundum, conversando in mundo, exeundo de mundo, à planta pedis usque ad verticem non est sanitas in nobis. Noverat hæc ille sublimis Propheta, qui statum humanæ miseræ deplorans, in hæc verba prorupit ^d: *Grave jugum est super filios Adæ à die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulturae in matrem omnium.*

In hac dissimilitudinis regione quid negociamur Domine Deus? Aspicio genus humanum ab ortu solis usque ad occasum hujus mundi nudinas perambulare; alios divitias quærere; alios honoribus inhiare; alios favoralis auræ suavitate raptari. Sed quid de divitiis? Nonne cum labore acquiruntur, cum timore possidentur, cum dolore amittuntur? Thesaurizas & ignoras cui congregabis ea ^e. Vide quantum laborem pro perituris divitiis assumpisti. Transis maria, & alium tibi orbem aperis navigando, secundū sapientem tribus digitis distans à morte, patriam fugis, relinquis parentes, divelleris ab uxore, filios nescis, & omnium necessitudinum oblitus, quæris ut acquiras, acquiris ut perdas, perdis ut doleas. *Filii hominum usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium f?* Quæ est ista dementia filii Adam, circuire maria, perambulare terras, rapi extra mundum, in laboribus plurimis, in vigiliis multis, in jejuniis crebris, in motibus frequenter? Ecce quales divitiæ. Sed quid de honoribus? In sublimi loco politus es, ducem te constituerunt. Vide si non à Deo judicandus es,

Quinque Regiones, & quid in singulis negociandum.
Prima est regio dissimilitudinis, id est, præsens sæculum.

e Esa. 40. d

d Eccli. 40. a

Negotiationes in hac regione quales.

e Psal. 38. b
Pro Divitiis.

f Psal. 4. a

Honoribus.

ab ho-

g Act. 8. d

Vana gloria.

h Psal. 38. d
Contemptum
mundi hinc
nundinare.2. Regio est pa-
radisus claustra-
lis.
Psal. 132. a
Psal. 138.k Genes. 3. 2. a
Forma vivendi
hic comparan-
ta.3. Regio est regio
expiationis seu
purgatorium.

ab hominibus spectandus: ab omnibus lacerandus. Si miles es, excubas ante limina principis, ut principatum acquiras, & ferrato vestitus amictu, propior es vulnere, quam honori, morti quam vitæ, periculo quam præmio. Si de sorte Domini, nonne Episcopus Romanum Pontificem, Archidiaconus vel Diaconus Episcopum pertimescit? Vide etiam utrum excusseris manus tuas ab omni munere, ne cum Simone audias &: *Non est tibi pars neque fors in sermone isto: quia voluisti donum Spiritus sancti cum pecunia possidere.* Nihil ad nos de rectoribus Ecclesiæ judicare; videant ipsi amici sponsi, cum de sponsa cœperit exigere rationem, qui iudicat orbem terræ in æquitate. Nunquid in honore sine dolore, in prælatione sine tribulatione, in sublimitate sine vanitate esse quis potest? Ecce quales honores. Quid autem de gloria? Gloria tibi unde foetide pulvis, limus terræ, vas in contumeliam? Non tibi, non tibi, sed nomini Domini da gloriam. Illi permittite gloriam suam, qui gloriosus est in sanctis suis. Illum lauda, quem laudant Angeli in cœlis. Nunquid & ipsa inanis gloria, quæ nihil aliud est quam aurium inflatio vana, quæ haberi vix potest sine invidia? Reipice quos antecedis, & cogita quia omnibus invidiæ semina præbuisi. Omnes ergo adversum te torvis luminibus inflammantur, tua felicitate torquentur, tua uruntur gloria. Ecce unde gloriosus, inde odiosus: unde sublimis, inde humilis: inde sollicitus, unde securus. Vides ergo quàm vanè conturbatur omnis homo ^b. Hæc sunt mercimonia, quæ inveniuntur in regione dissimilitudinis. Prudens ergo negociator, qui videt in divitiis laborem, in honoribus pœnam, invidiam in gloria, facit sarcinam suam mundi contemptum, & fugit.

Secunda regio est *paradisus claustralis*. Verè claustrum est paradisus, regio vallo disciplinæ munita, in qua preciosarum est mercium foecunda fertilitas. Gloriosa res, homines unius moris habitare in domo: bonum & jucundum habitare fratres in unum ^f. Videas illum peccata sua deflentem; alium in Dei laudibus exultantem; hunc hominibus ministrantem; illum alios erudiantem; hunc orantem; illum legentem; hunc miserentem; illum peccata punientem; hunc charitate flagrantem; illum humilitate pollentem; hunc in prosperis humilem; illum in adversitate sublimem; hunc in activa laborantem; illum in contemplativa quiescentem; & poteris dicere: *Castra Dei sunt hæc. Quam terribilis est locus iste: non est hic ^k aliud, nisi domus Dei, & porta cœli.* Quid tibi ergo fidelis anima in his nundinis est consecrandum? Perambula virtutes cohabitantium in domo Domini virtutum, & fac inde sarcinam tuam, formam vivendi. Quæ prius habitabas in regione umbræ mortis, transi ad regionem vitæ & veritatis.

Tertia regio est *regio expiationis*. Tria sunt loca quæ mortuorum animæ pro diversis meritis sortiuntur, infernus, purgatorium, cœlum. In inferno

ferno impij, in purgatorio purgandi, in caelo perfecti. Qui in inferno sunt, redimi non possunt: quia in inferno nulla est redemptio. Qui in purgatorio sunt, expectant redemptionem, prius cruciandi, aut calore ignis, aut rigore frigoris, aut alicuius gravitate doloris. Qui in caelo sunt, gaudio gaudent ad visionem Dei, Christi fratres in natura, cohaereditas in gloria, similes in aeternitate jucunda. Quia igitur primi redimi non possunt, tertii redemptione non indigent: restat, ut ad medios transeamus per compassionem, quibus juncti fuimus per humanitatem. Vadam in istam regionem, & videbo visionem hanc grandem, quomodo pius Pater glorificandos filios in manu tentatoris relinquat, non ad occisionem, sed ad purgationem: non ad iram, sed ad misericordiam: non ad destructionem, sed ad instructionem: ut jam non sint vasa irae apta in interitum, sed vasa misericordiae preparata ad regnum. Surgam ergo in adiutorium illis, interpellabo gemitibus; implorabo suspiriis; orationibus intercedam; satisfaciam sacrificio singulari; si forte videat Dominus, & judicet, ut laborem convertat in requiem, miseriam in gloriam, verbera in coronam. His enim & huiusmodi officiis potest eorum poenitentiam refecari, finire labor, destrui poena. Percurre ergo quaecunque es fidelis anima regionem expiationis, & vide quid in ea fiat & in nudinis istis fac sarcinam tuam affectum compatiendi.

Quarta regio est *regio gehennalis*. O regio dura & gravis, regio extimescenda, regio fugienda; terra oblivionis, terra afflictionis, terra miseriarum in qua nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Locus lethifer, in quo ignis ardens, ubi frigus rigens, vermis immortalis, foetor intolerabilis, maltei percutientes, tenebrae palpabiles, confusio peccatorum, inundatio vinculorum, horribiles daemonum facies. Totus tremo atque horreo ad memoriam istius regionis, & concussa sunt omnia ossa mea, Quomodo cecidisti Lucifer, qui mane oriebaris? Omnis lapis preciosus operimentum tuum; modo subter te sternitur tineam, & operimentum tuum vermis n. O Deus quanta distantia inter operimentum preciosi lapidis, & operimentum vermis; inter delicias paradisi, & tineam corrodentem inferni? Scio quia paratus est ille ignis diabolo, & angelis eius o, & hominibus similibus eius: ubi sine fine finientur, sine morte morientur, torquebuntur sine cessatione. Vivens igitur in infernum descende; percurre mentalibus oculis tormentorum officinas, fuge scelera & vitia, pro quibus scelerati homines & vitiosi perierunt. Habe odio iniquitatem, & dilige legem Domini, & tam formidolosus nudinis fac sarcinam tuam odium peccati.

Quinta regio est *paradisus supercaelestis*. O beata regio supernarum virtutum, ubi beata Trinitas a Beatis facie ad faciem videtur; ubi illa sublimia agmina sublimi pennarum applausu: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth* P, clariare non cessant. Locus est voluptatis, ubi torrente voluptatis

tionis seu Purgatorium.

Tria animarum post mortem receptacula.

Affectus compassionis hinc sumendum.

4. Regio, est Regio infernalis.

*1 Esa. 14. d
m Ezech. 28. d
Esa. 14. c*

o Matt. 25. d

Odium peccati compara.

*5. Regio Paradisus cael. ita.
p Esa. 6. a*

*Eius felicitas
& amantiss.*

*¶ Psal. 83. a
Amor DEI
hinc compa-
randus.*

¶ Matt. 25. a

potantur iusti. Locus splendoris, ubi iusti fulgent sicut splendor firmamenti. Locus lætitiæ, ubi lætitia sempiterna super capita eorum. Locus abundantia, ubi nihil deest videntibus eum. Locus suavitatis, ubi apparet Dominus suavis universis. Locus pacis, ubi in pace factus est locus eius. Locus admirationis, ubi sunt mirabilia opera eius. Locus satietatis, ubi satiabimur cum apparuerit gloria eius. Locus visionis, ubi videbitur magna visio. O regio sublimis, plena divitiarum, de valle lachrymarum suspiramus ad te, ubi sapientia sine ignorantia, memoria sine oblivione, intellectus sine errore, ratio sine obscuritate splendet. Regio in qua Dominus transiens ministrabit electis suis, id est talem se qualis est ostendet. Illic erit Deus omnia in omnibus, ubi rerum universitas mirabiliter ordinata dabit Creatori gloriam, lætitiâ creaturæ. Curre igitur spiritualis anima oculis desideriorum per regionem istam, & vide Regem gloriæ in decore suo gloriosum, stipatum legionibus Angelorum, Sanctorum ornatum agminibus, deponentem superbos, humiles exaltantem, damnantem demones, homines redimentem, & dic *¶*: *Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.* Cum ergo mente perceperis tam preciosas nundinas, mercimonia tam præclara, construe sarcinam tuam amore DEI. Vidisti regiones, animadvertisti nundinas, sarcinam construxisti, & beatus es. Negociare ergo dum veniat Dominus Deus tuus, ut ei dicere possis *¶*: *Domine quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratus sum, & audire merearis: Intra in gaudium Domini tui sponsi Ecclesiæ qui est benedictus in sæcula, Amen.*

S E R M O XLIII.

De Magnanimitate, Longanimitate, & Unanimitate.

¶ Act. 1. c

¶ Abac. 2. a

¶ 1. Cor. 14.

*d
¶ Psal. 67.*

TRiplicem nobis in Ecclesia primitiva virtutem sanctus Lucas brevi sermone commendat, ubi post dominicam Ascensionem unanimiter eos in oratione perseverasse describit *a*, expectantes cœlestem consolationem cuius acceperant repromissionem. Laudabili siquidem magnanimitate pusillus grex pastoris, solatio destitutus, minimè tamen dubitans quoniam illi cura esset de eis, sed paternam pro eis gereret sollicitudinem, devotis pulsabat supplicationibus cœlum, certus quòd penetrarent illud iustorum orationes, nec pauperum preces spernerentur à Domino, aut sine copiosa benedictione redirent. Sed nec sine longanimitate persistebant indeficientes, juxta illud propheticum *b*: *Si moram fecerit expecta eum, quia veniens veniet & non tardabit.* Porrò unanimitas quidem legitur evidenter expressa, quòd hæc sola divini spiritus charismata mereatur. Neque enim est Deus dissensionis sed pacis *e*, neque habitare facit nisi unius moris in domo *d*.

Jure

Jure igitur præparationem cordis eorum audivit auris divina; nec ab expectatione sua confudit eos, qui & magnanimos & longanimes & unanimes essent. Certissima namque hæc testimonia sunt fidei, spei, charitatis. Et quidem evidenter spes longanimitatem, unanimitatē charitas operatur. Nunquid fides quoque magnanimum facit? Et sola. Quicquid enim sine fide præsumitur, non est ulla animi solida magnitudo, sed ventosa quædam inflatio & tumor inanis. Vis audire magnanimum virum? *Omnia, inquit e, possum in eo qui me confortat.* Imitemur triplicem hanc præparationem Fratres, si desideramus supereffluentem mensuram Spiritus obtinere. Omnibus enim præter Christum ad mensuram datur Spiritus; sed mensuræ cumulus supereffluentis videtur quodammodo excessisse mensuram. Evidens fuit magnanimitas in conversione nostra, sit etiam in consummatione longanimitas; sit unanimitas in conversatione. Huiusmodi siquidem animabus cœlestis illa Hierusalem desiderat instaurari, quibus nec fidei magnitudo desit in suscipiendo onere Christi, nec longitudo spei in persistendo; nec charitatis junctura, quod est vinculum perfectionis.

e Philip. 4. b

SERMO XLIV.

De his in quibus mysteria Christi necdum videntur impleta.

OMnia quæ de Salvatore legimus, medicamina sunt animarum nostrorum. Videamus ergo, ne quando fortè dicatur de nobis *a. Curavimus Babylonem, & non est sanata.* Cogitet unusquisque quantum operentur in eo tam salutaria medicamenta. Sunt enim quibus nondum natus est Christus, sunt quibus nondum est passus, sunt quibus non resurrexit usque adhuc. Aliis quoque nondum ascendit; aliis nondum misit Spiritum sanctum. Quomodo enim operatur ejus humilitas, *qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens;* quomodo, inquam, Dei humilitas in superbo homine operatur? Quæ illius humilitatis vestigia in his qui adhuc toto desiderio terrenis divitiis & honoribus inhiant? An non modo exhilaratur conscientia vestra, Fratres mei, quod dicere potestis: *Parvulus natus est nobis?* Sunt quibus nondum est passus Christus, qui labores fugiunt & mortem metuunt usque adhuc: quasi verò ille & labores sustinendo, & mortem moriendo non vicerit.

a Jerem.

b Philip. 2. a
Christus quibus nondum natus.

c Esa. 9. c
Quibus nondum passus.

Quibus nondum surrexit.

Quibus nondum ascendit.

Sunt quibus nondum surrexit, qui in laborum anxietate & afflictione pœnitentiæ morte afficiuntur tota die, nondum spirituali consolatione recepta. Sed nisi breviati fuissent dies illi, quis posset sustinere? Aliis surrexit Christus, sed nondum ascendit: imo cum eis adhuc pia dulcedine commoratur in terris, his scilicet qui in devotione sunt tota die, fient in orationibus, suspirant in meditationibus suis, & omnia festiva & jucunda sunt eis, & per omnes dies illos continuum Alleluja cantatur. Sed oportet lac eis subtrahi, ut

Quibus nondū
Spr. S. missus.

hi, ut discant vesci solido cibo, & expedit eis, ut Christus vadat, & hæc temporalis devotiō subtrahatur. Sed quando hoc capere poterunt? Desertos sese à Domino, privatos gratia conqueruntur. Sed expectent paululum, sedeant in civitate, donec induantur solidiori quadam virtute ex alto, & majora percipiant charismata Spiritus sancti, sicut Apostoli promoti sunt in gradum altiore & supereminentiorem viam charitatis ingressi, non jam solliciti quomodo flerent paululum, sed quomodo magna quadam victoria deco mmuni adversario triumpharent, & conculcarent Satanam sub pedibus suis.

S E R M O XLV.

De varia Trinitate; DEI scilicet & Hominis.

In anima ratio-
nali est quoddā
vestigium sum-
mæ Trinitatis.

Trinitas felici-
tati anime in
Trinitatem mi-
seria commuta-
ta.

Memoria casus
miseria.

Rationis quoque
triplex casus.

BEATA illa & sempiterna Trinitas, Pater & Filius & Spiritus sanctus, unus Deus scilicet, summa potentia, summa sapientia, summa benignitas creavit quandam trinitatem ad imaginem, & similitudinem suam, animam videlicet rationalem: quæ in eo præfert vestigium quoddam illius summæ Trinitatis, quod ex Memoria, Ratione, & Voluntate consistit. Creavit autem eam hoc modo, ut manens in illo, participatione ejus esset beata: aversa ab illo, quocunque se conferret, remaneret misera. Sed hæc trinitas creata elegit potius per motum propriæ voluntatis cadere, quàm ex gratia conditoris per arbitrium stare. Cecidit ergò per suggestionem, delectationem, consensum, ab illa summa & pulchra Trinitate, scilicet potentiâ, sapientiâ, puritate, in quandam contrariam & foedam Trinitatem, scilicet infirmitatem, cæcitatem, immunditiam. Memoria enim facta est impotens & infirma, Ratio imprudens & tenebrosa, Voluntas impura. Porrò memoria quæ simplicis divinitatis potentiam stans cogitabat, ab illa cadens & velut supra saxa corruens, in tres partes confracta discessit, scilicet in cogitationes affectuosas, onerosas, ociosas. Affectuosas voco illas, in quibus ipsa afficitur, ut in curis rerum necessariarum, edendi, bibendi, cæterorumque similium. Onerosas, in exterioribus administrationibus & occupationibus duris. Ociosas, quibus nec afficitur, nec oneratur, & tamen ab æternorum contemplatione per illa distenditur: ut sicogitet, verbi gratia, equum currentem aut avem volantem.

Rationis quoque triplex casus est. Siquidem ejus erat discernere inter bonum & malum, verum & falsum, commodum & incommodum. In quibus discernendis tanta modo caligine cæcatur, ut sæpè in contrarium ducat judicium, recipiens malum pro bono, falsum pro vero, noxium pro commodo, & è converso. Nunquam verò in his falleretur, si nunquam lumine à quo creata est, privaretur. Sed quia & ipsa inde cecidit, proculdubio nihil aliud quàm tenebras suæ cæcitatibus invenit. Unde factum est ut & in-
flumen-

strumentum perderet, scilicet illud Trivium Sapientia, Ethicam, Logicam, *Trivium Sapi-*
 Physicam : quas nos possumus aliis vocare nominibus, moralem, in *entia.*
 spectivam, & naturalem scientiam. Siquidem per Ethicam eligitur bonum, re-
 probatur malum: per Logicam cognoscitur verum & falsum: per Physicam
 commodum & incommodum, id est, quid in usum assumendum sit, quid
 respuendum.

Sequitur voluntas, cujus ruina similiter tripertita est. Quae enim sum- *Voluntatis iti-*
 ma benignitati & puritati inhærere, & eadem diligere debuit; per propri- *dem ruina tri-*
 am iniquitatem à supernis in hæc infima lapsa, per concupiscentiam car- *plex.*
 nis & concupiscentiam oculorum & ambitionem seculi terrena dilexit.
 Quid hoc infelicius casu potest aestimari, ubi pereunte memoria, ratione,
 voluntate, tota animæ substantia perimitur?

Veruntamen hunc tam gravem, tam tenebrosam, tam sordidum la- *Triplicem na-*
 psam nostræ naturæ reparavit illa beata Trinitas memor misericordiæ suæ, *ture lapsum re-*
 immemor culpæ nostræ. Venit ergo à Patre missus Dei Filius, & dedit fi- *paravit Summa*
 dem: post Filium missus Spiritus Sanctus, & dedit charitatem. Per hæc *Trinitas.*
 duo, id est, fidem & charitatem, facta est spes redeundi ad Patrem. Ethæc
 est Trinitas, scilicet Fides, Spes; Charitas, per quam velut per tridentem
 reduxit de limo profundum ad amissam beatitudinem illa incommutabilis &
 beata Trinitas mutabilem, lapsam, & miseram trinitatem. Et Fides qui- *Idque per fidem,*
 dem illuminavit rationem; Spes crexit memoriam, Charitas verò purga- *spem, charita-*
 vit voluntatem. Cum ergo venit (ut dictum est) Dei Filius, factus est ho- *tem.*
 mo, qui erat Deus; tanquam medicus bonus dedit præcepta, quibus obser-
 vatis reformaretur salus amissa. Ut verò præceptis faceret fidem, exhibuit
 signa. Ut eorundem præceptorum persuaderet utilitatem, promisit beati-
 tudinem.

Est igitur Fides alia præceptorum, alia signorum, alia promissorum : *Fides triplex:*
 id est, qua credimus in Deum, qua credimus DEUM, qua credimus DEO. *præceptorum,*
 Per fidem præceptorum credimus in Deum. Credere autem in Deum, est *signorum, &*
 in eum sperare & eum diligere. Per fidem signorum credimus Deum, qui *promissorum.*
 talia potest, & omnia potest. Per fidem promissorum credimus Deo, qui *Credere in De-*
 quicquid promittit, veraciter complet. Similiter quoque Spes triplex est, & *um, Deum, &*
 procedit de prædicta triplici fide. Nam de fide præceptorum oritur spes ve- *Deo.*
 niæ: de fide signorum, spes gratiæ: de fide promissorum, spes gloriæ. Cha- *Spes triplex:*
 ritas itidem ternario numero colligitur, de corde puro, & de conscientia ho- *venie, gratia,*
 na, & fide non ficta. Puritatem debemus proximo, conscientiam nobis, fi- *gloria.*
 dem Deo. Puritas autem est, ut quicquid agitur, aut ad utilitatem proximi, *Charitas quo-*
 aut ad honorem fiat DEI. Maximè autem exhibenda est proximo, quia *que triplex: de*
 Deo manifestum sumus. Proximo autem non possumus, nisi in quantum il- *corde puro, con-*
 li cor nostrum aperimus. Conscientiam bonam faciunt in nobis duo, *scientia bona &*
 poeni- *fi le non ficta.*
 *a. 1. Tim. 1. 5.
 Conscientiâ bo-
 nâ que faciunt

pœnitentia & continentia, quando scilicet per pœnitentiam peccata commissa punimus, & per continentiam deinceps punienda non committimus: & hanc debemus nobis. Post hæc superest fides non ficta: quæ Deo vigilanter exhibenda est, ut nec propter proximum cui nos impendimus, offendamus DEUM: nec propter conscientiam, quam per pœnitentiam & continentiam in humilitate custodire volumus, minus exequamur mandatorum Dei obedientiam, & hæc est fides non ficta. Non ficta autem ponitur ad differentiam mortuæ fidei & fictæ. Mortua fides est quæ sine operibus est. Fides ficta quæ ad tempus credit, & in tempore tentationis recedit. Unde etiam ficta, id est fragilis dicitur.

*Fides mortua
& ficta quæ.*

*Anacephaleo-
sis dictorum.
Trinitas varia.*

† *for. extitit.*

Hæc omnia brevius possumus colligere, ut facilius commendentur memoriæ. Dicamus ergo. Est Trinitas creatrix, Pater & Filius & Spiritus sanctus, ex qua cecidit creata trinitas, Memoria, Ratio, & Voluntas. Et est trinitas per quam cecidit, videlicet per suggestionem, delectationem, consensum. Et est trinitas in quam cecidit, videlicet impotentia, cæcitas, immunditia. Rursus trinitas quæ cecidit, id est Memoria, Ratio, Voluntas. Singulæ cujusque tripertitus excidit † casus. Memoria cecidit in tres species cogitationum: affectuosas, onerosas, ociosas. Ratio in triplicem ignorantiam; boni & mali, veri & falsi, commodi & incommodi. Voluntas in concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, ambitionem seculi. Est trinitas per quam resurgit, Fides, Spes, Charitas. Quæ trimembres habent subdivisiones. Est enim Fides præceptorum, signorum, promissorum: est & Spes veniæ, gratiæ, gloriæ; & est Charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.

SERMO XLVI.

De Virginitatis & Humilitatis connexionione.

Ave Maria gratia plena. Non in sola virginitate constare poterat gratiæ plenitudo: neque enim omnibus est de ea accipere. Felices qui non inquinaverunt vestimenta sua, & cum Regina nostra virginitatis privilegio gloriantur. Sed num unam tantum benedictionem habes, ô Domina? Et mihi obsecro ut benedicas. Perit virtus illa à me †, non est jam vel aspirare ad illam. Computrui in stercore meo, ut jumentum factus sum. Nunquid non erit mihi etiam aliquid apud te, non erit ubi possim esse tecum, quia jam sequi non valeo quocunque ieris? Quærit Angelus puellam quam præparavit Dominus filio Domini tui. Bibit ipse de hydra tua, cognata sibi virtute delectatus: sed nunquid non & jumentis potum tribues? Bibit Angelus quod virum non cognoscis: bibant iumenta, quod de humilitate singulariter gloriaris. *Respexit* (inquit) *Dominus humilitatem ancillæ suæ*. Nam virginitas sine humilitate habet fortasse gloriam,

† *v. NOTAS.*

Luc. i. c.

gloriam, sed non apud Deum. Humilia semper excelsus respicit, & alta à longe cognoscit ^b. Humilibus dat gratiam, superbis resistit. Sed fortè ne in his quidem duabus metretis plena est hydria tua: capax est etiam tertiæ, ut non modo Angelus & iumenta, sed ipse iam bibat Architriclinus. Hoc enim vinum bonum, quod servavimus usque adhuc; minister Angelus, haurit, sed ut ferat Architriclino. Patrem loquor, qui principium Trinitatis Architriclinus iure vocatur. Ait sanè Angelus, fecunditatem Mariæ commendans, quæ tertia est metreta: *Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei* ^d. Ac si dicat: Cum eo solo tibi est generatio ista communis.

^b Psal. 137. a
^c Iacob. 4. b

^d Luc. 1. d

S E R M O XLVII.

De quadruplici superbia.

Ave Maria gratia plena. Benè plena; quia Deo & Angelis & hominibus grata. Hominibus per fecunditatem, Angelis per virginitatem, Deo per humilitatem. In hoc tertio à Domino se respectam testatur, qui humilia respicit, & alta à longe cognoscit. Sicut enim oculi Satanæ omne sublime vident, ita oculi Domini omnem humilem intuentur. Unde ait in Cantico Canticorum *c*: *Revertere revertere Sunamitis, revertere revertere, ut intueamur te.* Quater dicit, *revertere*, propter quadruplicem superbiam, per quam averta à Domino non videbatur. Est enim superbia cordis, superbia oris, superbia operis, superbia habitus. Superbia cordis est, quando homo in oculis suis magnus est. Contra quam Sapiens orat dicens *d*: *Extollentiam oculorum meorum ne dede mihi.* Et alibi ^e: *Va qui sapientes estis in oculis vestris.* Superbia oris vel linguæ, quæ & jactantia dicitur, est quando homo non solum magna de se sentit, sed etiam loquitur. Unde Psalmista ^f: *Disperdat Dominus universa labia dolosa, & linguam magniloquam.* Superbia operis est, quando homo exteriori quadam superbia, ut magnus appareat, agit. De qua idem Psalmista ait ^g: *Non habitabit in medio domus mea, qui facit superbiam.* Superbia habitus est, quando homo ut gloriosus videatur, preciosis se ornat vestibus. Unde Paulus: *Non in veste preciosa* ^h. Et Dominus ⁱ: *Qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt,* ubi superbia abundat. Sunt autem quinque, quæ ad remedium tam mortiferæ pestis à Domino rationali animæ sunt posita, locus, corpus, tentatio diaboli, prædicatio Christi, & eius conversatio. Locus, quia exilium: corpus, quia onerosum: tentatio, quia inquietat: Christi prædicatio, quia ædificat: & eius conversatio, quia informat. His quasi quinque sensibus Deus humilitatem operatur in anima. Sicut enim anima vita est corporis, ita Deus vita est animæ: & sicut corpus mortuum est, quod per quinque sensus ab anima non vegetatur, ita anima mortua est, quæ per hæc à Domino non humiliatur.

^a Psal. 137. a

^c Cant. 6. d.

Superbia quadruplex cordis, oris, operis & habitus.

^d Eccli. 22. a
^e Esa. 5. c.

^f Psal. 11. a

^g Psal. 109. b

^h 1. Tim. 2. c

ⁱ Matt. 11. a

Antidoton quintuplex adversus superbiam nobis à Deo positum.

S E R M O XLVIII.

*De paupertate voluntaria.**a Luc. 10. 8**Paupertas van-
cat invidia ;
propria & a-
liena.*

Intravit Iesus in quoddam castellum, & mulier quaedam Martha nomine excep-
pit illum in domum suam ^a. Castellum ubi Christus intravit, voluntaria
est paupertas, quæ habitatores suos à gemina impugnatione qua huius
mundi amatores expugnantur, reddit seguros, scilicet propria invidia,
& aliena. Paupertas enim dum putatur misera, aliena caret invidia: &
quia est voluntaria, nemini quicquam invidet. Duæ istæ sorores, duas vitas
amatorum paupertatis significant. Quidam cum Martha solliciti Domino
Iesu duo pulmentaria præparant, scilicet correctionem operis cum salla-
mento contritionis, & opus pietatis cum condimento devotionis. Hi verò
qui cum Maria soli Deo vacant, considerantes quid sit Deus in mundo, quid
in hominibus, quid in Angelis, quid in seipso, quid in reprobis, contem-
plantur quia Deus est mundi rector & gubernator, hominum liberator &
adiutor, Angelorum sapor & decor, in seipso principium & finis, reprob-
orum terror & horror. In creaturis mirabilis, in hominibus amabilis, in An-
gelis desiderabilis, in seipso incomprehensibilis, in reprobis intolerabilis.

S E R M O XLIX.

*De triplici Verbo.**a Psal. 17. 3**b Rom. 2. c**c Ibid.**d Ioan. 1. b*

Dies diei eructat verbum. Dies diei Angelus Virgini. Dies Angelus pro-
pter beatitudinem; Virgo dies propter integritatis virtutem. *Et nox
nocti indicat scientiam.* Serpens nox propter malitiam: mulier nox propter
ignorantiam. *Dies diei eructat verbum.* Deitas virginitati de utero paternæ
maiestatis, in utero maternæ integritatis. Aliter: *Dies diei eructat verbum.*
Deus Pater animæ rationali per fidem illuminatæ. *Et nox nocti indicat scien-
tiam,* creatura rationalis animæ rationali nondum per fidem illuminatæ.
Unde Apostolus ^b: *Invisibilia Dei per quæ facta sunt intellecta conspiciuntur à
creatura mundi.* Unde nos dicimus, verbum indicatum, verbum inspira-
tum, verbum eructatum. Primum fecit cognitionem, secundum con-
versionem, tertium vivificationem. Primum obfuit, secundum non profuit,
tertium vivificavit. Primum obfuit: *quia cum cognovissent Deum, non sicut
Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus
suis, & obscuratum est inspiens cor eorum.* Secundum non profuit: quia non
data est lex quæ posset vivificare. Tertium vivificavit: quia per crucem re-
demit. Primum totum de foris, secundum foris & intus, tertium totum
intus. Et nota, quia quod eructatur, de plenitudine eructantis cum quo-
dam ipsius substantiæ sapore profertur; & idcirco Sapientia incarnata di-
citur habens in se omnem plenitudinem ^d: In miraculis cognitionem,

in

in doctrina conversionem, in passione vivificationem. Unde ait Prophe-
ta^e: *Venite & revertamur ad Dominum: quia ipse cepit & sanabit nos: per-*
cutiet & curabit nos: Vivificabit nos post duos dies, scilicet cognitionis & con-
versionis: in die tertia suscitabit nos, voce Verbi incarnati per primam
suam resurrectionem: & *vivemus in conspectu eius* vivificati per passio-
nem, serenius illuminati per miraculorum cognitionem: *sequemurque ut*
cognoscamus Dominum, instructi per doctrinæ conversionem.

e Ose. 6. 2

S E R M O L.

De affectionibus recte ordinandis.

Egredimini filia Sion, & videte regem Salomonem. Non dicit Ecclesiastem,
aut ididam*. Nam & his nominibus appellatus est Rex ille: & signi-
ficat Jesum Christum nostrum verum Salomonem, qui est Salomon, id est
pacificus in exilio: Ecclesiastes, id est, concionator, in judicio: Idida, id
est, dilectus Domini in regno. Utique rex. In exilio rector morum, in
judicio discretor meritorum, in regno distributor præmiorum. In exilio
mansuetus, in judicio terribilis, in regno admirabilis. In diademate quo
coronavit eum mater sua. Est autem hæc corona misericordiæ, & in hac
imitabilis. Coronavit eum & noverca sua coronâ miseræ, & in hac con-
temptibilis. Synagogam loquor, quæ se ei non matrem exhibuit, sed no-
vercam. Coronabit eum familia sua coronâ justitiæ, & in hac terribilis.
Coronat eum Pater suus corona gloriæ, & in hac desiderabilis. Videant
ergo eum peccatores in corona miseræ, id est spinea, & compungantur.
Videant eum filia Sion animæ affectuosæ in corona misericordiæ, & imiten-
tur. Videbunt eum impii in corona justitiæ, & peribunt. Videbunt eum
sancti in corona gloriæ, & perpetualiter gaudebunt.

Egredimini filia Sion, animæ delicatæ de sensu carnis ad intellectum
mentis; de servitute carnalis concupiscentiæ ad libertatem spiritualis in-
telligentiæ, & *videte regem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater*
sua. Coronantur quidem alii imitatores ipsius, sed hoc ex industria adjuti
per gratiam. Salus iste à matre coronatus est, quia solus cum ordinatis af-
fectionibus tanquam sponsus è thalamo processit ex utero matris: Sunt au-
tem affectiones istæ quatuor notissimæ, amor & lætitia, timor & tristitia.
Absq; his non subsistit humana anima, sed quibusdam sunt in coronam,
quibusdam in confusionem. Purgatæ enim & ordinatæ, gloriosam in vir-
tutum corona reddunt animam. Inordinatæ per confusionem dejectam &
ignominiosam. Purgantur autem sic. Si amantur quæ amanda sunt, si ma-
gis amantur quæ magis amanda sunt: si non amantur quæ amanda non
sunt, amor purgatus erit. Sic & de cæteris. Ordinantur autem sic: In initio
timor, deinde lætitia, post tristitia, in consummatione amor. Compositio

Cant. 3. d
* Idida vo-
catus Salomon.
Hbr. Jedi-
dejah. v.

NOTAS.

*Affectiones
quatuor in
Christo ordi-
nate ab utero.*

*Quomodo pur-
gande.*

*Quomodo or-
dinanda.*

Sermones S. Bernardi.

T t t t

quarum

quarum talis est. De timore & lætitia nascitur prudentia, & est timor causa prudentiæ, lætitia fructus. De lætitia & tristitia nascitur temperantia, cujus est tristitia causa, lætitia fructus. De tristitia & amore nascitur fortitudo, & est tristitia causa fortitudinis, amor fructus. Clauditur circulus coronæ. De amore & timore nascitur justitia, & est timor causa justitiæ, amor fructus.

Ordinate virtutes, inordinate sunt perturbationes.

Considera ergo quomodo istæ affectiones ordinatæ virtutes sunt, inordinatæ perturbationes. Si timorem sequatur tristitia, desperationem generat: si amorem lætitia, dissolutionem. Sequatur ergo timorem lætitia, quia timor futura cavet, lætitia de præsentibus gaudet, prudentis cautela finem lætitiæ possidet. Probet ergo lætitia timorem. Probatus timor nihil aliud quam prudentia est. Comitetur lætitiæ tristitia, quia moderatè læta amplectitur, qui tristitia reminiscitur. Temperet ergo lætitiæ tristitia, Temperata lætitia nihil aliud quam temperantia est. Jungitur amor tristitiæ, quia fortiter sustinet tristitia, qui per amorem quæ sunt amanda desiderat. Confortet ergo amor tristitiæ. Confortata verò tristitia nihil aliud quam fortitudo est. Jungatur amor timori: quia ordinatè amandis inhaeret, qui timenda non negligit. Ordinet ergo amor timorem, ordinatus timor nihil aliud quam justitia est. Duæ affectiones lætitiæ & tristitiæ non se extendunt ad alia: in nobis enim lætamur, & in nobis tristamur. Amor & timor ad alia se extendunt. Timor enim affectio est naturalis, quæ nos conjungit superiori per inferiorem partem, & habet se ad solum Deum. Amor affectio est, quæ nos conjungit superiori, & inferiori, & æquali, & habet se ad Deum & proximum. In his autem duobus perfecta consistit justitia, ut timeamus Deum propter potentiam; amemus propter bonitatem, & proximum propter naturæ societatem.

Ordinatè amandis inhaeret, qui timenda non negligit.

Perfecta justitia quæ.

SERMO LI.

De Mariæ Purificatione & Christi Circumcisione.

Christi circumcisio & Mariæ purificatio quid nos doceant.

Item quid gestatio Christi.

Gal. t. c.

Quid est quod dicimus beatam Mariam purificari? Quid verò quod ipsum Jesum dicimus circumcidi? Enimverò tam non indiguit illa purificatione, quam nec ille circumcissione. Nobis ergò & hic circumciditur, & illa purificatur, præbentes exemplum pœnitentibus, ut à vitis continentibus, primum per ipsam continentiam circumcidamur, deinde à commissis per pœnitentiam purificemur. Quid est autem quod Maria portat Jesum in utero, Joseph in humero, in Ægyptum scilicet iens & inde rediens: Simeon portat in brachiis? Significant isti tres, tres electorum ordines; Maria prædicatores, Joseph pœnitentes, Simeon bonos operatores. Qui enim aliis evangelizat, quasi Jesum in utero portat, ut eum aliis vel potius alios ei pariat. De talibus erat beatus Paulus, qui dicebat a: *Filioli mei quos iterum parturio,*

torio, donec Christus formetur in vobis. Qui verò pro Christo laboribus fatigantur, qui persecutiones patiuntur, qui nulli mala inferunt, sed ab aliis illata patienter ferunt: merito isti portare eum in humeris dicuntur: quibus & ab ipsa veritate dicitur *b: Qui vult venire post me, abneget semetipsum &c.* *b Luc. 9. e*
 Si quis autem est qui porrigat panem esurienti, potum sitienti, cæteraq; misericordiæ opera sollicitè impendat egenti: nōne iste rectè videtur eū portare in brachiis? Hujusmodi enim dicturus est in iudicio Dominus: *Quando fecistis uni ex minimis meis, mihi fecistis.* *c Matt. 25. d*

S E R M O L I I.

De domo divinæ sapientiæ; id est, Virgine Maria.

Sapientia ædificavit sibi domum, &c. Cum multis modis sapientia intelligatur, quærendum est quæ sapientia ædificavit sibi domum. Dicitur enim *sapientia carnis b*, quæ inimica est Deo: & *sapientia hujus mundi c*, quæ stultitia est apud Deum: utraque ista secundum Iacobum Apostolū *d*, *terrena est, animalis, diabolica.* Secundum hanc sapientiam dicuntur sapientes ut faciant mala, benè autem facere nesciunt: & in ipsa sua sapientia arguuntur & perduntur, sicut scriptum est *f: Comprehendam sapientes in astutia eorum, & perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobo.* Et utique talibus sapientibus videtur mihi digne & competenter dictum Salomonis aptari, quo ait: *Est malitia quam vidi sub sole, virum qui videtur apud se sapiens esse.* Nulla talis sapientia, sive carnis, sive mundi ædificat, immò destruit quamcunque domum inhabitat. Est ergo alia sapientia quæ desursum est: primum quidem pudica, deinde pacifica. Hic est Christus Dei virtus, & Dei sapientia, de quo Apostolus *h: Qui factus est, inquit, nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio.* *b 2. Cor. 1. d*

Hæc itaque Sapientia, quæ Dei erat, & Deus erat, de sinu Patris ad nos veniens, ædificavit sibi domum, ipsam scilicet Matrem suam Virginem Mariam: in qua septem columnas excidit. Quid est in ea septem columnas excidere, nisi ipsam dignum sibi habitaculum fide & operibus præparare? Nimirum ternarius numerus ad fidem propter sanctam Trinitatem; quaternarius pertinet ad mores propter quatuor principales virtutes. Quod autem in beata Maria sancta Trinitas fuerit (fuerit dico per præsentiam maiestatis) ubi solus Filius erat per susceptionem humanitatis: testatur nuncius cœlestis, qui ei arcana mysteria referans, ait *i: Ave gratia plena, Dominus tecum.* Et post pauca: *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Ecce habes Dominum, habes virtutem Altissimi, habes Spiritum sanctum: habes Patrem & Filium & Spiritum sanctum. Neque enim potest esse, aut Pater sine Filio, aut sine Patre Filius, aut sine utroque procedens ab utroque Spiritus sanctus, ipso Filio dicente *k: Ego* *i Luc. 1. c* *k Ioan. 14. b*

Ego in Patre, & Pater in me est. Et iterum: Pater autem in me manens, ipse facit opera. Manifestum est fuisse in corde Virginis fidem sanctæ Trinitatis.

*Alie columna
hujus domus:
quatuor virtu-
tes cardinales.*

Prov. 31. a

Gen. 3. c

Psal. 139. c

Utrum autem & quatuor principales virtutes, tanquam quatuor columnas, possederit, inquisitione dignum videtur. Primum ergo videamus, an fortitudinem habuerit. Quæ nimirum virtus quomodo illi abesse potuit, quæ abjectis secularibus pompis, spretisque voluptatibus carnis, soli Deo in virginitate vivere proposuit? Nisi fallor, hæc Virgo est quæ apud Salomonem legitur ^l. *Mulierem fortem quis inveniet? Procul & de ultimis finibus precium ejus.* Quæ adeo fortis fuit, ut illius Serpentis caput contereret, cui à Domino dictum est ^m: *Inimicitias ponam inter te & mulierem, & inter semen tuum & semen illius: ipsa conteret caput tuum.* Porro quòd temperans, prudens & justa fuerit, ex Angeli colloctione, & sua ipsius responsione luce clarius comprobamus. Salutata quippe tam venerabiliter ab Angelo: *Ave gratia plena, Dominus tecum*: non se extulit quasi quæ ex singulari gratiæ privilegio benediceretur, sed siluit: & qualis esset insolita hæc salutatio, secum cogitavit. Qua in re quid nisi temperans fuit? At verò cum de cœlestibus mysteriis ab eodem Angelo doceretur, diligenter quæsivit, quomodo conciperet ac pareret, quæ virum utique non cognosceret: & in hoc sine dubio prudens extitit. Justitiæ autem præfert inigne ubi se *ancillam Domini* confitetur. Nam quòd justorum sit confessio, testatur qui ait ⁿ: *Veruntamen iusti confitebuntur nomini tuo, & habitabunt recti cum vultu tuo.* Et alibi justis dicitur: *Et dicetis in confessione, opera Domini universa bona valde.*

Fuit igitur beata Virgo Maria fortis in proposito, temperans in silentio, prudens in interrogatione, justa in confessione. His itaque quatuor morum columnis, & tribus fidei prædictis extruxit in ea sibi domum Sapientia cœlestis; quæ adeo mentem ejus replevit, ut de plenitudine mentis secundaretur & caro, ac Virgo singulari gratia eandem ipsam Sapientiam carne tectam pareret, quam prius mente pura conceperat. Nos quoque si ejusdem Sapientiæ fieri domus volumus, necesse est ut eisdem septem columnis extruamur, id est ut fide & moribus ei præparemur. Et in moribus quidem solum puto sufficere justitiam, cæteris tamen virtutibus circumfultam. Itaque ne errore fallatur ignorantia, sit ei prævia prudentia. Sint hincinde temperantia atque fortitudo, ne forte labatur, vel in dexteram, vel in sinistram partem declinando.

S E R M O LIII.

De nominibus Salvatoris.

*Esa. 9. b. **

ET vocabitur nomen ejus admirabilis, consiliarius, Deus fortis, Pater futuri seculi, princeps pacis. Admirabilis est in nativitate; consiliarius in prædicatione;

dicatione; *DEVS* in operatione; *fortis* in passione; *Pater futuri seculi* in resurrectione; *princeps pacis* in perpetua beatitudine. Hæc etiam nomina possunt ei congruè assignari in opere nostræ salutis. Nam primò dicitur *admirabilis* in conversione nostræ voluntatis, quæ mutatio est solius dextere Excelsi. Postmodum dicitur *consiliarius* in revelatione suæ voluntatis, quando revelat quid sequendum sit jam conversis. Unde Paulus conversus dicebat *b*: *Domine quid me vis facere?* Conversi autem necesse est compungantur pro præteritis delictis, in quorum remissione dicitur *Deus*, cujus tantum est peccata remittere. Hinc est quod Salvatore nostro in terra remittente peccata, Judæi dicunt eum blasphemare *c*, quasi qui assumeret sibi quod erat solius Dei. Quartò dicitur *fortis*. Juxta sententiam enim Apostoli necesse est, ut *omnes qui piè volunt vivere in Christo Iesu, persecutionem patiantur*.

b Act. 9. b

c Matt. 9. a

d 3. Tim. 2. c

Sed quis sustineret nisi ille juvaret? Unde David: *Nisi quia Dominus adjuvit me, paulominus habitasset in inferno anima mea.* Cum ergò nos in tribulatione protegit, cum ipsas aerias potestates arcet à nobis ac repellit, quid aliud in hoc opere dici potest nisi fortis. Unde dictum est *f*: *Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio.* Et quoniam ipsa conversio, & vita nostra in Christo agenda est non intuitu temporalium rerum, sed spe futurorum bonorum: idèò quinto loco ponitur *pater futuri seculi*. Pater scilicet in regeneratione corporum nostrorum. Quia vero *omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur g*: ut discernat immutationem justorum ab iniquorum resurrectione, ponitur sexto loco *princeps pacis*. Qua obtenta, tota perfectio impletur, nec jam ultra aliud quicquam appetendū relinquitur. Ipsa est enim, in cujus exultatione concinit Psalmista, dicens *h*: *Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion: quoniam consortavit sevas portarum tuarum, benedixit filiis tuis in te, qui posuit fines tuos pacem.* Horum sex nominum consequentiam & virtutem breviter atq; eleganter comprehendit uno nomine Angelus, loquens ad Joseph: *Et vocabis, inquit i, nomen ejus Iesum.* Cujus videlicet nominis exponens rationem: *Ipse enim, ait, salvum faciet populum suum à peccatis eorum.*

e Psal. 93. c

f Psal. 23. b

g 1. Cor. 15. c

h Psal. 147. a

i Matt. 1. d
Ibidem.

S E R M O L I V.

De Apparitione CHRISTI.

Filius Dei apparuit, ut nos adjuvaret & erudiret: quod potest, quia est Virtus Patris & Sapientia. Virtus adjuvat, Sapientia erudit & informat. Infirmi- tati auxilium est necessarium. Cæcitas eruditione indiget & doctrina. Erudivit sanè faciens abnegare impietatem & secularia desideria, ut sobriè & justè & piè vivamus. Impietas erat incredulitas, quia Deum nec credebamus, nec colebamus. Deum enim sicut pium est colere, sic impium est

* ad Tit 2.

abnegare. Secularia desideria sunt concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, superbia vitæ: quæ trahunt & inclinant ad amorem sæculi. Istis abnegatis vivit homo sobriè, refrenans concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, superbiam vitæ. Postquam vero incipit esse sobrius, contra duplicem ebrietatem duplicem ponit sobrietatem. Ebrietas exterior voluptatum effusio, interior curiositatum occupatio. Econtra sobrietas exterior voluptatum refrenatio, interior curiositatum exclusio. Ita vivit homo sobriè quantum ad seipsum, iuste quantum ad proximum, cui exhibet quod iustum est. Iustitia est in duobus, in innocentia & in beneficentia. Innocentia iustitiam inchoat, beneficentia consummat. Piè quantum ad Deum. Pietas est in duobus, ut de nobis non præsumamus, sed in Deo perfectè confidamus: ut per eum omnia mundi impedimenta vincamus. In Deo non est diffidendum, sed securè & fiducialiter est agendum. Ipse tanquam pius & laudabilis medicus prius bibit potionem quam parabat suis, id est passionem & mortem sustinuit, & sic sanitatem immortalitatis accepit, & impassibilitatis, docens suos ut confidenter biberent potionem quæ generat sanitatem & vitam: & qui post passionem vitæ æterna vivit, spem dat nobis ut idem speremus ab eo securi.

S E R M O L V.

De sex hydriis spiritualibus.

Erant ibi posite lapideæ sex hydriæ secundum purificationem Iudeorum *. Intelligamus has sex hydrias positas, esse sex observantias servis Dei propositas, in quibus tanquam Iudæi purificari debeant. Sunt autem istæ, Silentium, Psalmodia, Vigiliæ, Ieiunium, Opus manuum, Carnis munditia. In hydria *Silentii* purificamur à peccatis quæ verbositate contrahimus. Cuius vitii sunt octo species. Est enim verbum stultum, vanum, mendax, ociosum, dolosum, maledicum, impudicum, excusatorium. Quæ nimirum pestis de loquacitate nascitur, & per silentii censuram, aut evertitur funditus, aut certe ne multum noceat, reprimitur. In *psalmodia* fit duplex confessio, ubi & peccator de culpis compungitur, & Deo laudes super iudicia iustitiæ suæ dicuntur. In hac ergo hydria Iudæus quisque, qui scilicet rectè confitetur†, purificatur ab immundo spiritu blasphemæ, cui ante conversionem subiacebat. Dum enim seipsum laudaret, ac Deum accusaret, quid aliud quàm blasphemus erat? An non sunt blasphemus qui dicunt *b, non est aqua via Domini?* An non insipiens ille blasphemus, qui dicit in corde suo *c, non est Deus?* Iam verò conversus & confessus, canticisque divinis instructus, correctæ vita corrigit & verba seque ipsum accusans, mala mihi computat. Deum autem laudans, bonum quod in se videt, non sibi, sed illi applicat; & hoc totum agitur in psalmodia. Per psalmodiam accipe

Joan. 2. a
Sex hydria
propol.

Silentium.
Loquacitatis
est species.

Psalmodia.

Iuda hebr.
interpr. con-
fessio.

Ezech. 18. f
Psal. 52. a

accipe quicquid Deo agitur cum mentis melodia, sive sint psalmi, sive hymni, sive etiam quæcunque cantica.

Tertiam hydriam posui superius *Vigilias* : has semper debet comitari orationum instantia. Unde & Dominus in Evangelio legitur in oratione pernoctasse *d* : & discipulos suos exhortans, utrumque simul conjunxit, dicens *e* : *Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem.* Tales vigiliæ abluunt nos à sordibus, quas contraximus per somnolentiam resoluti, dum oblivione quadam à via salutis intepuimus ac torpuimus. Quarta hydria est *Jejunium*, de quo quis dubitet an & ipsum purificet? Vera est illa sententia : Contrariis curantur contraria. Si ergò per gulam peccavimus & ingluviem, quid restat nisi ut per abstinentiam repareremur? Nec solum huius vitii fit per jejunium purificatio, insuper & virtus ad expellendos dæmones comparatur, dicente Domino *f* : *Hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione & jejunio.*

Sequitur quinta hydria quæ dicitur *Opus manuum*. In quo si quærat an sit aliqua purificatio, facilè potest inveniri per multa. Nam ut plurima præteream, hoc solum quanti sit præconii, quantæ gratiæ, quis dignè æstimet suo quemque labore transigere, ac nullius aliquid desiderare? Ac ne me quisquam putet hæc magis declamatoriè, quàm ex veritate proferre, audiat ipsum doctorem nostrum, in fide & veritate Apostolum Paulum scribentem ad Thessalonicenses, hæc ipsa docentem & præcipientem : *Rogamus vos, inquit g, fratres, ut abundetis magis, & operam detis ut quieti sitis, & ut vestrum negotium agatis, & operemini manibus vestris sicut præcipimus vobis, & ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt, & nullius aliquid desideretis.* Audiatur eundem ipsum facientem quæ docebat. *Ipsi enim scitis, inquit h, quemadmodum oporteat vos imitari nos : quoniam non inquieti fuimus inter vos, neque panem gratis manducavimus ab aliquo, sed in labore & fatigatione, nocte & die operantes, ne quem vestrum gravaremus.* Item audiatur docentem quæ faciebat : *Cum essemus apud vos, hæc denuuciabamus vobis, quoniam si quis non vult operari nec manducet.* Vides quàm sollicitè observandum præcepit Doctor gentium opus manuum? Cur hoc tantoperè curavit, nisi quia sicut bonus & diligens pastor hoc ovium salutis plurimum expedire providit?

Restat ultima *Carnis munditia*. In hac fit purificatio ab illa quinquepertita corporis illecebra, visus, auditus, gustus, odoratus, tactus. Et cætera quidem prædicta, id est silentium, psalmodia, vigiliæ, jejunium, opus manuum exerceri sine ista possunt : sed si lumbi præcincti non sint, id est, si deficit carnis munditia, lucernæ ardentes quid proderunt? Hinc ergò colligendum est, quòd sit necessaria huius hydriæ purificatio, quæ sola omnibus supradictis æquipollentem obtinet vim salutis. Et notandum quòd

3. *Vigilia.*

d Luc. 6. b
e Marc. 14. d
& Luc. 12.

4. *Jejunium.*
Eius utilitas.

f Marc. 9. e

5. *Opus manuum :*

Commendatur testimonio & exemplo Apost.

g 1. *Thess.* 4.

h 2. *Thess.* 3. b

i *Ibid.* c

6. *Munditia carnis.*

Eius necessitas.

Ordinatio ista-
rum hydria-
rum.

1. Theff. 4. a

quòd in his omnibus observantiis quatuor primas debemus nobis, quin-
tam proximo, sextam Deo. Nam silentium, psalmodiam, vigiliis, jeiu-
nium debet quisque exercere propter seipsum; hoc est propter suam
disciplinam: opus manuum propter proximum, ne quem gravet, sed
magis habeat unde tribuat necessitatem patienti: carnis munditiam pro-
pter Deum, ut illi placeat, & eius voluntatem faciat. Unde scriptum est ^k:
*Hæc est enim voluntas Dei sanctificatio vestra, ut abstineatis vos à fornicatione,
ut sciat unusquisque vestrum suum vas possidere in sanctificatione & honore.*
Quòd autem illæ hydriæ lapideæ dicuntur, significat quòd sine aliqua
difficultate observari non possunt, & quòd dura & aspera est via quæ ducit
ad vitam. Vel certè lapideæ dicuntur propter fortitudinem, ne facile
frangantur aut dissolvantur, & effundatur liquor gratiæ qui in eis continetur:
quod utique citò contingere posset, si vel fictiles essent, vel lignæ,
seu cuiuslibet alterius fragilis materiæ. Vel etiam lapideæ, id est Christi-
næ, à lapide Christo, ut scilicet in fide Christi fiant.

S E R M O LVI.*

De hydriis mysticis implendis triplici timore.

* videtur co-
hæerere cum
superiore
serm.

Ioan. 2. a

Prov. 14. d

Ioan. 2. a

Osee. 8. a

timor triplex,
el amittendi
loriam, vel in-
terrendi g-
ennam vel

Capientes singulæ metretas binas vel ternas ^a. Hic primum sciendum est,
quòd huiusmodi hydriæ aliquando sunt vacuæ, aliquando sunt plenæ.
Plenæ autem aliquando veneno, aliquando aquâ, interdum etiam vino.
Vacuæ quippe & inanes sunt, cum pro inani gloria vel aliquo temporali
emolumento fiunt. Plenæ veneno sunt, si cum murmure & animi rancore
gerantur. Aqua plenæ dicuntur, cum ex timore Dei observantur. Siqui-
dem per aquam timor intelligitur. Unde & apud Salomonem legitur ^a:
Timor Domini, fons vitæ. Vino autem plenæ sunt, cum timor vertitur in
amorem; cum charitas excludit timorem, cum ea quæ prius observabantur
timore pœnæ, iam exercentur delectatione & amore iustitiæ. Ut vacuæ vel
veneno infectæ sint non vult Dominus, ut impleantur aqua jubet Dominus:
ut autem aqua in vinum vertatur, hoc facit Dominus. Sed quibus imple-
re hydrias aqua imperat Dominus? Ministris utiq; quos & constituit super
familiam suam, ut dent illis in tempore tritici mensuram: quibus tamen
Maria primum suggererit, dicens ^b: *Quodcumq; dixerit vobis, facite.* Quo ex-
emplo innuitur, quòd officium prædicationis non debent usurpare sibi, ni-
si quos Maria, id est, mater gratiæ prius instruxerit. Alioquin dicitur eis:
Regnaverunt, & non ex me, principes extiterunt, & ego ignoravi. Impleant ergo
ministri hydrias aqua; prædicent mira de dulcedine regni; intentent hor-
renda de terrore supplicii: sit summus auditoribus de utroq; timor, ne vel
illo fraudentur, vel isto plectantur, & ita capiunt hydriæ metretas binas. Quid
est autem vel ternas? Addatur illis duobus tertius timor, & capiunt hydriæ
metretas

metretas ternas. Et illi quidem duo prædicti timores de futuro, sunt valde tiles. Sed est alius timor de præsentī multò probabilior, quo timet homo, & semper est pavidus, ne interna gratia deferatur. Quisquis igitur hoc timore repletus fuerit, profectò binis metretas ternas addidit.

Notandum autem quòd cum hydriæ plenæ factæ sunt usque ad summum, tunc aqua verâ est in vinum bonum, quia nimirum ordo rationis est, ut si timor est initium charitatis, perfectum sequatur etiam plenitudo dilectionis. Unde etiam Architrclinus dicit ad sponsum ^d: *Omnis homo primum vinum bonum ponit: & cum inebriati fuerint, tunc id quod deterius est. Tu autem servasti vinum bonum usque adhuc.* Consuetudinis est sæcularium hominum, ut cum aliquem honorem adipisci desiderant, cæteros sibi prius per amorem acquirant. Cum verò adepti fuerint, elati potestate, eos ipsos per timorem sibi postmodum subjiunt, quibus prius privati non terrorem, sed amorem exhibuerant. Isti ponunt primum bonum vinum, id est amorem: & cum inebriati fuerint, tunc id quod deterius est, id est, timorem. E contrariò facit Sponsus noster. Semper enim servat ad ultimum bonum vinum: quod verò in eius comparatione deterius est, ante propinat, dicens: *Fili accedens ad servitutem Dei, sta in timore.* Si ex timore te feceris ipsius servum, faciet te ex charitate amicum suum. Et sic aqua timoris commutabitur in vinum dilectionis. Ad hoc enim purificatis in illis sex hydriis aquis timoris, ad hoc in timore accedis ad ipsum tanquam servus ad Dominum, ut de servo proveharis in filium.

d Ioan. 2. 2

Timor tandem
convertitur in
amorem.

e Eccli. 2. 2

SERMO LVII.

De septem signaculis per Christum solutis.

Ecce vicit leo de tribu Iuda: radix David aperire librum, & solvere septem signacula eius. Septem signacula sunt, temporalis nativitas, legalis circumcisio, Matris purgatio, fuga in Ægyptum, carnis necessitudo, baptismus, passio. Hæc siquidem sunt vera quædam humanitatis insignia, quibus se teneri ac ligari voluit incarnata Dei sapientia. Ipsa quippe est secunda in Trinitate persona: & licet eandem incarnationem simul fecerint Pater & Filius & Spiritus sanctus; non tamen Pater aut Spiritus sanctus est incarnatus, sed solus Filius. Implevit quidem & Pater & Spiritus sanctus carnem Filii, à quo neuter eorum poterat separari; sed implevit maiestate, non susceptione. Ideoque Filius ostendit in carne potentiam Patris per opera, exhibuit bonitatem Spiritus sancti remittendo peccata; & quod ipse erat, id est, Sapientia, occultavit per illa prædicta signacula. Facta est igitur res mira & obstupenda. Infirmata est virtus summa, & ut ita dicam, si dici liceat, quod tamen reverenter dico; quasi infatuata est sapientia. Nec erubesco dicere, quod non erubuit Doctor gentiū docere. Sic nempe credidit, sic

a Apoc. 5. b

SS. Trinitatis
operatio circa
Incarnationem
Christi.

Sermones S. Bernardi.

Vuuu

docuit

b 1. Cor. 1. d

docuit, sic scriptum reliquit. Nos, inquit b, *pradicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam: ipsis autem vocatis Iudæis atque Græcis, Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam: quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus: & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.*

*Christi virtus
& sapientia
in opere Redempti,
per humilitatem
abscondita.*

e Rom. 6. b

d Psal. 107. a

Veruntamen hæc virtus abscondenda erat, & in humilitate perficienda: ut omnium implerentur oracula Prophetarum. Passus est ergo in cruce impassibilis Deus: & in carne nostra mortuus ac sepultus immortalis Dei Filius. Sed ecce tertia die resurrexit à mortuis: & qui Agnus extiterat in passione, Leo factus est in resurrectione. *Surrexit, & vicit Leo de tribu Iudæ: quia mortem quam ex infirmitate nostra pertulit, ex virtute sua resurgendo calcavit. Resurgens enim à mortuis, iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.* Resurgendo autem & in cælum ascendendo, librum aperuit, quia nimirum ex auctoritate sacræ Scripturæ, quod Deus esset, innotuit. Unde scriptum est ^d: *Exaltare super cælos Deus, & super omnem terram gloria tua.* Septem quoque eiusdem libri signacula solvit; quando eloquia sacra fidelium mentibus referavit; & quicquid de mysteriis suis lex & Prophetæ sub allegoriis prædixerant, de his scilicet, quæ per hominem temporaliter gessit, de se prædicta, & in se ac per se cõpleta, luce clarius indicavit.

S E R M O LVIII.

De tribus mulieribus mortuum ungentibus, id est, mente, manu, lingua salutem proximi curantibus.

e Marc. 16. a

S. Greg. in
Homil. Pasch

*Tres mulieres
tropolog.*

e Ibidem.

Quid est quod post mortem eius tres illæ sanctæ mulieres emerunt aromata, ut in monumento positum ungerent eum? Quid in sua actione nobis reliquerunt imitandum? Res enim gesta (ut ait beatus Gregorius) aliquid in sancta Ecclesia signat gerendum. Et nos ergo si Christum mortuum, id est, fidem Christi mortuam in corde cuiuspiam fratris senserimus, danda nobis opera est, ut ad unguendum corpus mortuum emptis aromatibus accedamus. Significant autem tres illæ mulieres tres in nobis efficientias, quæ sibi congrua comparant aromata. Quæ sunt illæ? Mens, manus, lingua. Omnis enim qui emit, dat & accipit aliquid: & quod dat, perdit, ut possideat quod accipit. Dat igitur *mens* nummum propriæ voluntatis, & comparat affectum compassionis, zelum iustitiæ, discretionem consilii. Dat *manus* obedientiam, & emit in tribulatione patientiam, in opere perseverantiam, in carne continentiam. Dat *lingua* nummum confessionis, & accipit modum in correctione, copiam in exhortatione, efficaciam in persuasione.

Talibus unguentis compositis, dum ad monumentum simul venerint, colloquuntur invicem & dicunt b: *Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti?*

Lapis

Lapis iste est vel nimia tristitia, vel pigritia, vel duritia, quæ dum cordis auditum obstruit, frustra ad ungendum mortuum mens, vel manus, vel lingua cum quibuslibet aromatibus venit. Sed quoniam scriptum est, *Præparationem cordis ejus audivit auris tua*: vident lapidem revolutum, introeunt in monumentum: & quem ungere volebant mortuum; audiunt suscitatum. Quis hoc indicat? Quis hoc prædicat? Angelus utique testis resurrectionis. Videtur scilicet hujus in quo Christus resurrexit, vultus lætior, aspectus venustior, sermo purior, incessus modestior, & ad omne opus bonum spiritus promptior. Quæ omnia quid sunt aliud, quam quidam internæ resurrectionis hilaris nunciis? Cætera quoque quæ in Christi resurrectione gesta vel dicta sunt, utpote de invento sudario, ac de ipso Domino in Galilæa videntur, & aliis quæ evangelica continet historia, possunt nimirum juxta cœptam tropologiam interpretari: ut quod historicè præcessit in capite, consequenter etiam credatur fieri moraliter in ejus corpore.

S E R M O LIX.

De tribus panibus hominis spiritualis.

A *Misce commoda mihi tres panes* ^a. Veniens ad nos de via noster amicus, ^{a Luc 11. a}
 id est, quilibet conversus proximus; tribus panibus reficiendus est. Primus panis est *continentia*, qua restringitur corpus, ne deinceps per mortiferas voluptates defluat. Secundus est *humilitas*, qua instruitur anima, ne de ipsa sua continentia superbiat. Tertius est *servor charitatis*, quo accenditur spiritus, ut utrumque, id est, corpus & animam in castitate & humilitate perseveranter custodiat. His tribus virtutibus, id est, castitatis, humilitatis, charitatis, tanquàm tribus panibus reficitur homo Dei, & roboratur, ut secundum Apostolum ^b in die adventus Domini sit integer spiritus, anima & corpus. Spiritum autem voco gratiam, quæ juxta Apostolum eundem ^c adjuvat infirmitatem nostram ne deficiamus, donec suo tempore metamus bonum quod seminavimus. Vocatur primus panis carnalis vel corporalis, secundus rationalis, tertius spiritualis. Hi panes quotiens defunt, à Deo requirendi sunt. Meritò autem tres quærentur, quia tres reficiendi veniunt: Anima quasi vir, Caro quasi conjunx, Spiritus velut utriusque vernaculus. Et notandum, quòd non ait, da: sed *commoda mihi tres panes*, quasi redditurus: quia sacerdos peccatori se convertenti debet quidem gratiam divinitus impetrare, fructum verò ejusdem gratiæ non sibi debet, sed Deo referre.

S E R M O LX.

De Christi itemque nostro descensu, & ascensu.

Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis qui est in cœlo ^a. Dominus & Salvator noster Jesus Christus volens nos docere ^{a Ioan. 3. b}
 Uuuu 2 quomo-

Christi descen-
sus & ascen-
sus expenditur.

1 Sap. 18. a

2.
Descensus tri-
plex, seu tres
eius gradus.

3 Esa. 5. a
4 Ioan. 15. a
Ascensus quo-
que gradus tres.

5 Matth. 28. d

6 Gal. 6. 9

quomodo in cœlum ascenderemus, ipse fecit quod docuit, ascendit in cœlum. Et quoniam ascendere non poterat, nisi prius ascenderet: descendere autem eum vel ascendere non patiebatur divinitatis suæ simplicitas; quippe quæ nec minui potest, nec augeri, aut aliquo modo variari: assumptis in unitatem suæ personæ naturam nostram, id est humanam, in qua descenderet, & ascenderet; viamque nobis qua & nos ascenderemus, ostenderet. Quod totum indicant sancti Evangelii verba proposita. In eo enim quod dictum est, *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit*, assumptio humanæ naturæ exprimitur: in eo autem quod inferitur, *qui est in cœlo*, divinitatis suæ incommutabilitas ostenditur. In quibus verbis illud etiam innuitur, quod ipse sit *via* per quam ascendamus; ipse *patria* ubi maneamus; *via* scilicet transeuntibus, *patria* pervenientibus. Manens itaque quod erat in natura sua, descendit & ascendit propter nos in nostra: attingens nimirum à fine usque ad finem fortiter, & disponens omnia suaviter^b. Descendit siquidem quo inferius non decuit; ascendit quo celsius non potuit. Ipsumque descensum egit fortiter, quia virtus erat: ascensum disposuit suaviter quia sapientia erat. *Descendit* autem dictum est, non *cecidit*: quia qui cadit, sine gradu ruit: qui autem descendit, gradatim pedem ponit.

Sunt ergo gradus in descendendo, sunt in ascendendo. In descendendo primus quidem gradus est à summo cœlo usque ad carnem; secundus usque ad crucem; tertius usque ad mortem. Ecce quousque descendit. Nunquid amplius potuit? Poterat jam certè rex noster dicere, & quasi quodam operis effectu clamare: *Quid ultra debui facere, & non feci? Maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis*^d. Vidimus descensum, videamus & ascensum. Sed ille quoque triplex est; & eius primus gradus gloria resurrectionis; secundus potestas iudicii; tertius confessus ad dexteram Patris. Et de morte quidem meruit resurrectionem; de cruce iudicii potestatem; ut quoniam in illa injustè iudicatus est, de illa justam obtineret iudicis censuram, ipso post resurrectionem dicente^e: *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra*. Ipsam verò servi formam, id est, carnem in qua passus & mortuus est, resuscitatam evexit super omnes Angelorum choros, usque ad dexteram Patris. Quid hac dispositione suavius, ubi mors absorbetur in victoria, ubi ignomina crucis vertitur in gloriam? ut de illa dicant sancti^f: *Absit mihi gloriari nisi in cruce Domini nostri IESU Christi*: ubi & ipsa carnis humilitas ex hoc mundo transit ad Patrem. Hac ascensione nihil sublimius, hoc honore nihil gloriosius dici potest aut cogitari. Sic per incarnationis suæ mysterium descendit & ascendit Dominus: relinquens nobis exemplum ut sequamur vestigia eius.

Sumamus & nos de mysterio eius moribus nostris exemplum; *Qui enim dicit*

Dicit se in Christo manere, debet sicut ipse ambulavit, & ipse ambulare §. De-
scendamus per viam humilitatis; ponaturque nobis primus eius gradus,
id est primus profectus, nolle dominari; secundus velle subijci; tertius in
ipsa subiectione quaslibet contumelias, & injurias illatas æquanimiter pati.
Primo gradu caruit in cœlo Lucifer ille, qui dixit in corde suo ^b: *In cœlum
ascendam, super astra Dei exaltabo solium meum: sedebo in monte testamenti, in
lateribus Aquilonis: ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.*
Hæc dicens irreparabiliter cecidit de cœlo: & hoc idè fortè, quia omnino
intolerabilis superbia est, velle dominari. Secundo gradu caruerunt primi
homines in paradiso, qui licet sua maluerint voluntate abuti, quàm Crea-
tori subijci; non tamen præsumperunt cæteris suæ sortis dominati. Ideo-
que culpa eorum & pœna longè extitit dissimilis superbiæ atque ruinæ dia-
boli: unde & divinâ clementiâ quandoque meruerunt reparari. Tertium
gradum non habent qui ad tempus credunt, sed in tempore tentationis
recedunt.

Hæc dicimus, ut sciamus à quorum imitatione declinare debeamus.
Nam & diabolus, & homo uterque ascendere præposterè voluit hic ad
scientiam, ille ad potentiam, ambo ad superbiam. Non sic ascendere ve-
limus, quin potius audiamus prophetam quærentem quomodo ascenden-
dum sit. *Quis, inquit ^b ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco san-
cto eius? Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam
suam, nec juravit in dolo proximo suo.* Ubi notandum, quod triplicem gra-
dum ascendendi constituit. Primus gradus est innocentia operis: secundus
munditia cordis: tertius, fructus ædificationis. Quos gradus miro modo
invenimus in superioribus gradibus ascensionis. Ibi quippe fuerat tertius
gradus tolerantia injuriarum. Ipsa est enim quæ probat huius ascensionis
primum gradum, id est, innocentiam operis. Ibi secundus fuerat patientia
subiectionis: & ipsam operatur munditia cordis, quæ est secundus ascen-
sionis gradus. Ad hoc enim doctores prælatos habemus, ut cor mundemus,
dicente Domino: *Iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vo-
bis ^k.* Ibi etiam primus gradus fuerat contemptus dominationis: hic ter-
tius est fructus ædificationis. Quisquis autem dominari non appetit, is pro-
fectò fructuosè præest cæteris instituendis.

S E R M O L X I.

De quatuor montibus ascendendis.

Quis ascendet in montem Domini a? Ascendit quidem semel Christus cor-
poraliter super altitudinem cœlorum; sed & nunc ascendit quotidie
spiritualiter in cordibus electorum. Si ergo volumus & nos cum eo ascen-
dere, ascendendum nobis est in montes virtutum de vallibus vitiorum. Est

Vuuu 1

autem

g 1. Ioan. 2. a
Christi descensus
& ascensus qua-
modo à nobis i-
mitandus.
b Esaiæ 14. d
Descensus no-
stri tres gradus.

i Psal. 23. a

Ascensus nostri
totidem.

k Ioan. 17. a

1.
* a Psal. 23. a

*Mons casti-
tatis.*

*Mons inno-
centie.*
b vide Matt.
7. b. & Tob. 4
c 3. Tim. 3. c

*Mons patien-
tia.*

*Isque perquam
arduus.*

Mons pacis.

d Psal. 75. a

e Matt. 7. b
& Tob. 4.

autem gemina species ipsorum vitiorum. Alia enim sunt quæ nocent nobis, alia quæ proximis. Illa flagitia, ista vocantur facinora: & hæc omnia dicuntur vallis lachrymarum, quia omni fletus fluxio plangenda est vita peccatorum. De valle flagitiorum ascenditur ad montem castitatis triplici continentia, membrorum, sensuum, cogitationum. In prima continentia cohibetur actus, in secunda vitatur aspectus, in tertia refecatur affectus. Item de valle facinorum ascenditur in montem innocentie. Hic erigitur scala: *Quod tibi non vis fieri, alii ne facias* b: & ponitur in ea triplex gradus timoris, vel eius scilicet qui patitur, ne reddat talionem: vel superioris potestatis, ne inferat ultionem: vel interni iudicis, qui reddit unicuique secundum opera sua. Cum autem ad hunc montem ascenderint, iam iusti sunt, & ex fide vivunt: sed necesse est eos secundum Apostolum persecutionem pati.

Itaque confugiendum est de monte innocentie ad montem patientie: & hic quoque erigitur scala triplicis gradus. Primus est Domini passio; secundus Martyrum fortitudo; tertius Præmii magnitudo. Possunt sanè gradus isti dici gradus pudoris; sicut in innocentia fuerunt gradus timoris. Et nota, quod mons iste patientie secundum hos gradus est arduus, spinosus, aridus. Arduus propter difficultatem imitandi passionem Domini. Spinosus propter aculeos tentationum quæ multiplices sunt, damna scilicet rerum, contumelie verborum, cruciatus corporum, in quibus sancti Martyres examinantur. Aridus propter retributionem præmiorum, quæ non in hoc sæculo speratur, sed in futuro. Post hunc montem restat ei alius mons ascendendus, mons scilicet montium: ad quem cum pervenerit, iam in eo Deus requiescit. Unde scriptum est: *Factus est in pace locus eius.* Sed & in hoc monte pacis erigitur scala charitatis, unde Dominus dicit: *Quæcumque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis.* Volumus siquidem retribuere vobis, volumus ignosci, volumus gratis dari.

S E R M O LXII.

De varia & vera sequela Christi.

a Ioan. 12. d

b Ioan. 3. c
c Psal. 72. d

Qui mihi ministrat, me sequatur. Quidam sunt qui non sequuntur Christum, sed fugiunt. Alii non sequuntur, sed præeunt. Nonnulli sequuntur, sed non assequuntur. Alii verò sequuntur, & consequuntur. Non sequuntur, sed fugiunt, qui necdum peccare desistunt, de quibus scriptum est b: *Omnis qui malè agit, odit lucem.* Et Propheta: *Ecce isti qui elongant se à te, peribunt.* Non sequuntur, sed præeunt, qui magistrorum sententiis suas præferunt. Quorum imaginem tenebat Petrus, cum pro salute nostra volentem pati Dominum increparet, dicens: *Absit à te Domine, non erit tibi hoc.* Sequuntur, sed non assequuntur, qui segniter ac remisse agunt, vel

Sermones de Diversis.

713

vel usque ad finem non perseverantes de medio itinere revertuntur. Talibus dicit Apostolus ^e: *Remissas manus, & dissoluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris, ut non claudicans quis erret, magis autem sanetur.* Sequuntur & consequuntur, qui viam humilitatis eius devoto mentis affectu perseveranter imitantur. Huiusmodi verè sequuntur Dominum. *Qui mihi ministrat ^f, me sequatur, id est, me imitetur.* Quo fructu? *Ut ubi sum ego, inquit, ibi sit & minister meus.* Fructus itaque huius imitationis, manio est æternæ beatitudinis.

^e Heb. 12. e

^f Ioan. 12. d

SERMO LXXIII.

De tribus mediis recuperandæ beatitudinis à Christo præscriptis.

Qui vult venire post me, &c.

Qui vult, veniat post me, per me, ad me. Post me, quia veritas sum: per me, quia via sum: ad me, quia vita sum. *Qui vult venire post me, abneget semetipsum & tollat crucem suam, & sequatur me ^a.* Tria proposuit Christus Dei virtus & Dei sapientia, Angelus magni consilii, animæ rationali ad imaginem Trinitatis factæ, scilicet servitutem, vilitatem, asperitatem. In abnegatione sui servitus; in toleratione crucis vilitas; in imitatione Christi designatur asperitas: ut quæ per inobedientiam de statu trinitatis felicitatis ceciderat, humiliata afflictione trinitatis miseriæ per obedientiam resurgat. Ceciderat enim à seipsa, à societate Angelorum, à visione Dei, id est, à libertate, à dignitate, à beatitudine. Audiatur ergo consilium, ut abnegando semetipsam, id est, propriam voluntatem, sui libertatem recuperet: tollendo crucem suam, id est, carnem suam cum vitiis & concupiscentiis crucifigendo, per continentiam bonum recuperet societatem Angelorum: sequendo Christum, id est, eius passionem imitando, recuperet claritatis eius visionem: quia si compatimur ei, & conregnabimus ^b.

^a Luc. 9. d

^b Rom. 8. d

SERMO LXIV.

De pretiosa vita & morte sanctorum.

Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius ^a.

Preciosam in conspectu Domini mortem sanctorum eius facit aliquando vita, aliquando causa, aliquando vita simul cum causa. In Confessoribus qui in Domino moriuntur, facit preciosam, vita. In Martyribus, qui pro Domino moriuntur, facit eam preciosam, aliquando sola causa aliquando causa pariter & vita. Et illa quidem mors pretiosa est, quam commendat vita: pretiosior vero quam facit causa, preciosissima verò quam prævenit vita simul cum causa.

Porrò tria sunt quæ sanctam faciunt hominis vitam; victus sobrius, actus iustus, sensus pius. *Victus sobrius erit, si continenter, si socialiter, si*

^a Psal. 115. a

Mors sanctorum tripliciter pretiosa

Tria faciunt hominem sanctum

obedi-

*Hum, victus
sobrius, actus
iustus, sensus
pius.*

obedienter, id est, castè, charitative, humiliter vixerimus. Per continentiam enim castitas, per socialitatem charitas, per obedientiam humilitas acquiritur. Et hæc est virtus, quæ animam perfectè Deo subditam, sub umbra alarum ipsius securè facit vivere. *Actus iustus* erit, si fuerit rectus, discretus, fructuosus. Rectus per bonam intentionem, discretus per mensuram possibilitatis, fructuosus per utilitatem proximorum. *Sensus pius* erit, si fides nostra DEUM sentit summè potentem, summè sapientem, summè bonum, ut per eius potentiam, nostram credamus adjuvari infirmitatem: per eius sapientiam, nostram credamus corrigi ignorantiam: per eius bonitatem, nostram credamus dilui iniquitatem. Tria sunt quæ mortem sanctorum faciunt preciosam, quies à labore, gaudium de novitate, securitas de æternitate.

S E R M O LXV.

De Connexione triplicis Parabolæ, apud *Math. Simile est regnum cælorum thesauro abscondito in agro, &c.*

*a Matt. 13. f

1. Parabola
thesauri in a-
gro.

TRiplicem nobis commendat gradum parabola triplex lectionis unius. Ager est corpus. Huic dum adhuc dominantur passionibus desideriorum, jacet incultus, & obnoxius maledicto. Spinas & tribulos germinat, quid intus lateat ignoratur. Quis enim eo tempore idoneum reputet ferre dignos poenitentiae fructus? Quid tam insipienter exponis anima corpus tuum? Nescis quid absconditum sit in eo. Quid nisi regnum cælorum? Invenire est in eo salutis opera, quibus regnum cælorum poteris adipisci. Eme ergo agrum, & concupiscentiis tuis tibi vendica corpus tuum dato nimirum precio fomentis & occasionibus ipsarum concupiscentiarum.

2. Negotiato-
ris ementis
margaritas.

Ubi verò thesaurum effoderis, esto jam negociator, & pretiosas margaritas quære. Si preciosissimam unam inveneris, etiam tunc vende quicquid habes, & eme eam. Quæ est tamen una tam preciosa? Neque enim mirum si pro thesauro vendidit quæcunque habebat, id est pro divitiis salutis, & peccata & peccati fomenta deseruit. Hæc quippe sola prius habebat. Nunc autem, ubi thesaurum hunc reperit, quomodo quærit bonas margaritas, & pro una omnia vendit? Ego unam hanc nihil aliud quam unitatem arbitror esse. Quærit autem bonas margaritas, qui in opere salutis suæ non est contentus inferioribus bonis, sed summa quæq; & excellentiora perquirat. Nihil ergo preciosius inveniens unitate, non parcat omnibus cæteris propter eam: jeuniis, vigiliis, orationibus audacter præferat unitatem.

3. Sagena mis-
se in mare.

Volo autem, ut in ea quoque sic maneat, non quasi unus ex omnibus, sed quasi cum omnibus unus. Latum expandat sinum, ex omni genere affectionum claudat intra viscera sua, omnibus omnia fiat, congaudere paratus & compati: gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Erit enim

enim cum ad littus veniens, malos pilces à sagena charitatis excludet, & quicquid molestum est, foras mittetur.

S E R M O LXVI.

De octo beatitudinibus oppositis totidem peccatis.

Eodem ordine quo præcessit culpa, subsequuta est etiã culpæ medicina. Primum peccatum est factum in cœlo per superbiam prævaricatoris angeli, qui dixit in corde suo *a*: *In cœlum conscendam, super astra DEI exaltabo solium meum: sedebō in monte testamenti, in lateribus Aquilonis: ascendam super altitudinem nubium, ero similis Altissimo.* In seipso tumuit, & de sorte beatorum spirituum eiectus cœlorum regnum amisit. Contra hoc peccatum dictum est *b*: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Secundum peccatum commissum est per inobedientiam mulieris in paradiso. Ex hoc peccato facta est caro rebellis spiritui, ut quoniam spiritus eius non fuit subjectus Creatori, nec caro sit subjecta spiritui. Contra hoc est dictum *c*: *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.* Horum duorum peccatorum comprehendit Dominus medicinam, dicens *d*: *Discite à me quia mitis sum, & humilis corde.* Tertium peccatum fuit, quod ipsa mulier virum quoque secum traxit in culpam. Debuit quidem illa peccatum suum deslere, nec addere peccatum peccato: sed in hoc se putavit habere consolationem, si virum faceret peccati sui participem. Quodammodo enim naturale est unumquemque velle, sive in vitiis, sive in virtutibus associare sibi confortem. Contra hoc peccatum est istud remedium *e*: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.*

Quartum peccatum commisit Adam, qui consensit. *Adam enim (sicut ait Apostolus f) non est seductus, mulier autem seducta in prævaricatione fuit.* Illa per ignorantiam, iste peccavit per infirmitatem. Peccavit autem nimis diligendo uxorem, non quia eius voluntatem fecit, sed quia eam voluntati prætulit divinæ. Unde & à Domino ei dictum est *g*: *Pro eo quod obedisti voci uxoris tuæ plusquam meæ, maledicta terra in opere tuo.* Iustum quippe erat, ut illius magis voluntatem faceret, cui plus debebat. Quis vero ambigat plus eum debere conditori quam uxori? Siquidem uxori erat astrictus tantum per amorem, Deo autem per timorem simul & amorem. Plus ergo debuerunt valere duo vincula ad tenendum eum erga Dei præceptum, quam unum tantum erga conjugis affectum. Contra hoc quartum peccatum, adhibitum est remedium, *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur h.* Habuit quidem Adam iustitiam, à iusto Deo creatus iustus: sed quia non eam ex libro arbitrio direxit, facile ab ea per idem liberum arbitrium deflexit. Quo contradicitur per Psalmist. de Christo *i*: *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatē.* Quintum æquè peccatum commisit, qui propriam

Sermones S. Bernardi.

X x x

culpam

1. Peccatum superbia; huic oppon.

1. beatit. a Esa. 14. d

b Matt. 5. a

2. Peccat. Inobedientia huic oppon. 2. Beat.

c Ibidem.

d Matt. 11. d

3. Peccat. Seductio Adami, huic oppon. 3. beatit.

e Matt. 5. a

4. Peccat. consensu huic oppon. 4. beatit.

f 1. Tim. 2. a g Gen. 3. c*

Adam plus debebat Conditori quam uxori.

h Matt. 5. a

i Psal. 44. b

5. Peccat Ex-
cusatio sui &
accus. uxoris;
huic. opp. 5.
beat.
k Gen. 3. b
l Matt. 5. a

culpam retorfit in uxorem, cum ait ^k: *Mulier quam dedisti mihi sociam, de-
dit mihi de ligno, & comedi.* Primo quidem crudelis in se, qui peccatū suum
excusavit: secundo in uxorem quam accusavit. Et utique satis sumpta est
digna de peccato vindicta, quando eam accusavit, cuius amore peccavit.
Contra hoc peccatum dictum est ^l: *Beati misericordes, quoniam ipsi mise-
ricordiam consequentur.*

6. Peccat Re-
jectio culpe in
serpentem. huic
opp. 6. beat.
m Gen. 3. b*
n Plal. 140. a
o Matt. 5. a
7. Pecc. Ma-
lorum in bonos
adiū, huic opp.
7. beat.
p Gen. 4. b
q Matt. 5. a
r Ibidem.
s. Beat. op-
posita Persecu-
ioni malorum.

Sextum peccatum fecit Eva, quæ cum increparetur à Domino cur
hoc fecisset, respondit ei ^m: *Serpens decepit me, & comedi.* Sic declinavit
& ipsa in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis ⁿ, refun-
dens culpam in serpentem, quasi immunis à crimine, cum nil obfuisset sug-
gestio serpentis, si illa negasset assensum propriæ voluntatis: & fortè præ-
cessit in ea aliquis motus superbiæ, unde seduci meruit à serpente. Contra
quod dictum est ^o: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Septi-
mum peccatum factum est extra paradysum, quando Cain consurrexit ad-
versus Abel fratrem suum, & interfecit eum ^p. Ex eo jam tempore inve-
teratum est, ut mali iusurgant in bonos, & opprimant eos. Huius peccati
remedium est illud ^q: *Beati pacifici: quoniam filii Dei vocabuntur.* Quod
si ab infestatione cessare noluerint iniqui, patienter tolerant eos iusti audi-
entes consolationem quæ sequitur, & dicit ^r: *Beati qui persecutionem pa-
tiantur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Ecce quam
necessarius fuit adventus Christi, qui carnem subiceret spiritui, hominem
pacificaret sibi, Deum reconciliaret homini.

SERMO LXVII.

De duplicibus Legis præceptis, moralibus, & figuratibus.

Ioan. 1. b*
Duplicita vet.
Legis præcepta:
moralia, &
figurativa.
Matt. 19. c
Rom. 13. c
Exod. 20. a
Marc. 7. c
Ezech. 20.
1*

L Ex per Moysen data est, gratia & veritas per IESVM Christum facta est ^a.
Duplex in lege veteri præceptorum genus invenio. Sunt enim mora-
lia quædam, ut est: *Non concupisces, non adulterabis, honora patrem tuum b,*
& his similia. Sunt etiam figurativa & umbratilia quædam, ut est tauro-
rum immolatio, & sanguis hircorum. Veruntamen carnalis ille populus,
nec illa implere poterat, ne in his obtinere salutem. Unde & Salvator in
Evangelio ^c, legis præcepta impropereat Pharisæis, quod propter traditio-
nes suas irrita facerent Dei mandata, ipsa sine dubio in quibus esset ædifi-
catio morum. Nam de cæteris ipse loquitur per Prophetam ^d: *Dedi eis
præcepta non bona: ipsa planè in quibus esset umbra futurorum.* Quæ enim
consequentia rationis, ut homine peccante aries mulctaretur, & diceret
cum Propheta ^e: *Quæ non rapui, tunc exsolvebam?* Merito sanè non bona
præcepta populus non bonus accepit, dicente Propheta ^f: *Cum sancto san-
ctus eris, & cum perverso perverteris.* Noverat enim Iudæorum corda carna-
lia, unde & carnalia eis tradidit sacramenta, quæ non possent juxta con-
scientiam

Psal. 68. a
Psal. 17. d
Illa jam obser-
vantur lite-
raliter per gra-
tiam Christi:

scientiam perfectum facere servientem in iustitiis carnis. Venit proinde plenus gratia & veritate Christus Dominus noster, ut ex hoc jam moralia quidem impleantur per gratiam: quæ verò umbratilia & mystica fuerant, revelata veritate deinceps non ad literam observentur, sed secundum spiritum spiritualiter intelligantur. Propterea jam non aries vel taurus homine peccante mactatur, sed viva corporis hostia, rationale & acceptabile sacrificium in jeuniis & laboribus veniam meretur pariter & gratiam.

Hæc non nisi spiritualiter.

SERMO LXVIII.

De compositione hominis exterioris coram hominibus, & interioris coram DEO.

Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei a. Minister Christi sic debet conversari, ut ex moribus exterioris hominis qui videtur, existimetur compositio interioris animi qui non videtur, ne vel ab alio, vel à seipso possit judicari, sed dicat cum eodem Apostolo b: *Mibi pro minimo est ut à vobis judicer, aut ab humano die: sed neque me ipsum judico. Qui autem judicat me, Dominus est.* In quibus verbis notanda sunt tria iudicia, Humanum, suum cuiusque proprium, divinum. Et humanum quidem potest judicare de rebus exterioribus, quæ sensibus corporis percipiuntur: de interioribus verò non potest. Hinc enim scriptum est c: *Quis enim scit hominum qua sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in eo est?* Quapropter de his quæ sunt in homine, potest judicare spiritus hominis qui in ipso est. Longè verò præstantius de his ipsis judicat Deus, cuius necdum se fatetur Apostolus evasisse iudicium, qui tamen jam & humanum transcendisset & proprium. Porro humanum contemnebat qui dicebat d: *Mibi autem pro minimo est ut à vobis judicer, aut ab humano die.* Sed neq; proprium timebat, qui dicebat e: *Sed neque me ipsum judico. Nihil enim mihi conscius sum.* Solum ergo restabat divinum, de quo ait f: *Qui autem judicat me, Dominus est.* Debet tamen quisque quantum potest irreprehensibilem se exhibere, primum quidem coram Deo, sed deinde coram hominibus. Hoc nempe est quod alibi loquitur idem Apostolus dicens g: *Providentes bona non tantum coram Deo, sed coram hominibus.*

a 1. Cor. 4. a

*b Ibidem.

Tria iudicia, humanum, proprium cuiusque, divinum.

c 1. Cor. 2. c

d 1. Cor. 4. a

e Ibidem.

f Ibidem.

*g 1. Cor. 8. d

Et notandum, quod tribus modis providentur bona coram hominibus, id est, habitu, actione, sermone. Habitu, ne sit notabilis: actione, ne sit reprehensibilis: sermone, ne sit contemptibilis. Tribus etiam modis coram Deo, cogitatione, affectione, intentione. Nam & cogitatio debet esse sancta, unde scriptum est: *Cogitatio sancta servabit te; & affectio pura, & intentio recta.* Sunt autem tria ista, id est cogitatio, affectio, intentio in anima: sed in ea quoque propriis singula locis distincta videntur, Nam cogitatio in memoria, affectio in voluntate, intentio in ratione consistit.

Tribus modis providentur bona coram hominibus: eisdem coram Deo, id est, Cogitatione, affectione, intentione.

Exemplo res
declaratur.

Triplex ad pec-
catum gradus.

h Cant. 4. b

h Hier. 17. b

& Ezech. 18. a

Deploratur à
Davide ex per-
sona peccatoris,
Psal. 37. a
n Ibidem.
Psal. 76. a
Memoriae custos
adversus turbam
cogitationum.

Voluntatis cus-
tos adversus
impetum deside-
riorum.

Rationis custos
adversus omne
hostilem incur-
sum.

fit. Atque ut eorum usum ac differentiam clarius videamus, sumamus no-
bis exemplum de rebus exterioribus. In corporibus si quilibet deformis
color cutem tantum inficiat, corpus quidem turpius redditur, sed nil ei de sa-
nitate sua ex hoc adimitur. Si ergo carni putredo aliqua vel lividus tu-
mor infederit, jam non solum decor corporis, sed salus quoque turbatur.
Quod si languor forsitan invalescens, cum ipsa carne ossa quoque medullis
occuparit, tunc demum de vita non immerito poterit desperari. Eodem
modo in anima si peccatum suggeritur memoriae per cogitationem, nullum
tamen praebuerit, aut voluntas affectum, aut deliberatio ipsa consensum:
fateor quidem deformitas est, nec audire interim anima illa meretur^h:
Tota pulchra es amica mea. Caeterum etsi naevus est; sed non morbus.
Quod si voluntas quoque ipsa jam sensu delectationis afficitur, resistit ta-
men adhuc deliberatio rationis, infirmatur quidem, sed necdum moritur
anima: clamet tamen necesse est: *Sana me Domine, & sanaborⁱ*. Tunc
enim mori dicitur, quando & ipsa ratio ad peccatum per intentionem cur-
vatur. Hoc nempe est peccatum, de quo dicitur^k: *Anima quae peccaverit,
ipsa morietur.*

Hunc triplicem gradum deplorat David ex persona peccatoris, di-
cens Domino; expellendo de paradiso, in latam hujus seculi evagationem;
Confirmasti super me manum tuam^l. Et quoniam carnalia desideria sunt
peccati poena: *Non est sanitas in carne mea, à facie irae tuae^m*. Jam vero ubi
robur deest rationis, non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum.
Qui rursus eisdem gradus ex persona justii decantat dicensⁿ: *Memor sui
Dei & delectatus sum, & exercitatus sum.* Delectatus enim dicit per vo-
luntatem, exercitatus per rationem. Ne ergo à memoria expellat DEUM
irruens turba plurimarum cogitationum, quae solent effluere tanquam vi-
lis plebs in atrium: ponatur ad ejus portam janitor, cujus nomen est re-
cordatio propriae professionis, ut cum turpibus sese cogitationibus senserit
animus praegravari, increpet se, & dicat sibi: Tu ne haec debes cogitare
qui sacerdos es, qui clericus es, qui monachus es? Cultor justitiae debet in
se hujusmodi quicquam admittere? decet servum Christi, amatorem Dei,
tale aliquid vel ad modicum meditari? Haec dicendo excludes fluxum illi-
cita cogitationis per recordationem propriae professionis. Similiter ad
portam voluntatis, in qua solent manere carnalia desideria tanquam in do-
mo domestica familia, statuatur ostiarius, qui vocatur *recordatio caelestis pa-
triae*. Hic enim potest pravum desiderium quasi cuneus cuneum expelle-
re, & ipsum qui ait: *Ecce sto ad ostium, & pulso, sine cunctatione recipere.*
Jam vero ad thalamum rationis talis & tam ferox adhibendus est custos,
qui nemini parcat, sed quicumque hostis sive clam, sive palam ingredi praes-
umpserit, procul eum arceat: & hic sit recordatio gehennae. In caeteris
siquidem.

siquidem, id est, memoria & voluntate non ita est intolerabile, si vel memoria recipiat quandoque vagam cogitationem, vel voluntas impuram affectionem. Hoc vero gravillimum est & omnino damnosum, si unquam ratio perdiderit intentionis rectitudinem.

S E R M O L X I X.

De triplici renovatione triplicis vetustatis.

Sicut portavimus imaginem terreni hominis, portemus & imaginem caelestis a. a 1. Cor. 5. f. *
 Duo homines sunt, vetus & novus. Adam vetus, Christus novus. Ille terrenus, iste caelestis: illius imago vetustas, istius imago novitas. Est autem triplex vetustas, & e contrario, triplex novitas. Est enim vetustas in corde, in ore, in corpore: in quibus tribus modis peccavimus, cogitatione, locutione & opere. In corde sunt desideria carnalia & secularia, id est, amor carnis, & amor seculi. Similiter in ore est gemina vetustas, arrogantia & derogatio. Item gemina in corpore flagitia & facinora. Hæc omnia sunt imago veteris hominis, & hæc omnia renovanda sunt in nobis. Si non esset vetustas in corde, non diceret Apostolus b: *Renovamini spiritu mentis vestrae, & induite novum hominem, qui secundum DEVM creatus est in justitia & sanctitate veritatis.* b Eph. 4. f
 Item si non esset vetustas in ore, non diceret Scriptura c: *Recedant vetera de ore vestro.* Et Apostolus dicit d: *Omnis sermo malus non procedat de ore vestro, sed qui bonus est, ad edificationem fidei, ut dei gratiam audientibus.* c 1. Reg. 2. a d Eph. 4. f
 Sed & de vetustate corporis mentionem facit, cum dicit e: *Sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiae & iniquitati ad iniquitatem.* De cujus renovatione etiam subjungit: *Ita nunc exhibete membra vestra servire justitiae in sanctificationem.* e Rom. 6. d

Renovetur ergo cor nostrum à carnalibus & secularibus desideriis: ut exclusis illis introducatur amor Dei, & amor patriæ caelestis. Recedant ab ore nostro arrogantia & derogatio, & succedant pro his vera peccatorum nostrorum confessio, & bona de proximis æstimatio. Pro flagitiis & facinoribus, quæ vetustas est corporis, assumatur continentia & innocentia, ut scilicet contrariis virtutibus contraria vitia depellantur. Hanc supra dictam renovationem facit Christus habitans in nobis per fidem, sicut ipse ait f: *Ecce nova facio omnia.* Unde & ad sponsam loquitur in Canticis g: *Pone me ut signaculum super eor tuum, ut signaculum super brachium tuum.* f Esa. 44. c g Cant. 8. b
 Habitans igitur in corde est sapientia, habitans in ore veritas, habitans in corpore justitia.

S E R M O L X X.

De vigilantia & sollicitudine curandæ salutis.

Speculum facti sumus mundo, & Angelis & hominibus a. Ita a 1. Cor. 4. b
 plane

Xxxx 3.

*Et boni & mali
Angeli in nos
intendunt.
Et nos ipsi in alios,
nostri immemores.*

*b Psal. 141. b
c Psal. 118. m
Desidia nostra
in negotio salutis
perstringitur.*

plane, & malis & bonis pariter. Illos enim sollicitat invidia passio, istos compassio misericordiae, ut in nos incessanter intendant, illi quidem defectum nostrum, isti profectum desiderantes. Nimirum in probatione sumus, inter paradysum & infernum interim mediū, velut inter claustrum & seculum constituti. Diligenter consideratur utrinque quid agimus, utrinque dicitur, o si ad nos transeat: intentione quidem dissimili, sed non dispari forsitan voluntate. Quod si ita omnium oculus in nos: nostri quo abierunt, aut quare soli ipsi recesserunt a nobis? A dextris siquidem & a sinistris tanto studio circumspiciti, soli dissimulamus inspicere vitam nostram: soli nosmetipsos negligimus intueri, nec verentes deceptorios, nec administratorios saltem spiritus reverentes: *Me expectant iusti, donec retribuas mihi b.* Et item. *Me expectaverunt peccatores ut perderent me.* Hinc mihi gehenna, inde corona paratur: & inter hanc atque illam medium nugarum libet, oscitari delectat? Usque adeo nec trahor desiderio, nec periculo terreor, nec cupidus plane nec pavidus, in quibus magis fuerat necessarium; perniciosissime insensibilis ad utrumque. Exurgamus aliquando, Fratres, nec in vano accipiamus animas nostras, pro quibus alii tanto zelo, vel in bonum vigilant, vel in malum. Non est res parva quam sic infectantur hostes, cives sic praerolantur.

S E R M O LXXI.

a Psal. 36. c

*b Gen. 42. &
43. a
c Exod. 1. c*

*Israelita causa
famem in Aegyptum
profecti
bique postea
appressi, quid tropologicè.*

d Ioan. 1. a

e Psal. 118. b

f Ephes. 5. b

Integra & perfecta moralitas in duobus praecipue consistit, in evitandis vitiis, & appetendis virtutibus: quoniam non sufficit a malo abstinere, si non & bonum faciamus. Inde Psalmista ^a: *Declina a malo, & fac bonum.* Fugiamus ergo vitia, amplectamur virtutes. Historias igitur summatim delibantes, moralitatis fructus decerpamus. Fames coegit Israel intrare in Aegyptum ^b: statim reperit ibi novum Dominum, & de libero servus efficitur. Ex illius regionis in habitatione redigitur sub potestate Pharaonis: qui masculos praecipit interfici, foeminas reservari ^c. Israel operibus luti & lateris duriter affligitur. Pharaon paleas ministrat laborantibus. Fames coegit.

Non fames panis, neque sitis aquae, sed audiendi verbum Dei, compellit multos intrare Aegyptum: Hoc verbum Dei est lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum ^d. Unde Psalmista ^e: *Praeceptum Domini lucidum, illuminans oculos.* Qui hanc lucem sequitur, non ambulat in tenebris, sed habet lumen vitae. De luce praceptorum transitur ad lumen praemiorum. Qui hujus divini verbi patitur egestatem, cogitur intrare Aegyptum, id est, tenebras. Involvitur enim tenebris ignorantiae, & subiacet dominio Pharaonis, id est, diaboli, qui princeps est Aegypti, hoc est tenebrarum, juxta illud Apostoli ^f: *Non est nobis colluctatio adversus car-*

sus carnem & sanguinem, sed adversus principes & potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia, in celestibus. Sub jugo Pharaonis fiunt lutea opera, id est, dissoluta & sordida. Ab ipso dantur paleæ, id est, leves cogitationes. Palearum est leviter accendi, & in momento consumi. Sic & malæ cogitationes à diabolo immixtæ cito in mentibus nostris accenduntur, carnis mollitie consentiente. Sed si viriliter studeamus resistere, Deo juvante protinus extinguuntur. Paleis accensis coquebatur lutum, & solidabatur in lateres: & pravæ cogitationes quæ sunt lutum, paleis delectationis accenduntur. Quæ cum transeunt in actum, tunc decoquantur: cum vero ducuntur in consuetudinem, tunc solidantur.

SERMO LXXII.

Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum ^a. Pii sunt qui in Deum credunt, & ipsum colunt. Est enim pietas cultus Dei ^b. Hic autem cultus in tribus consistit, fide, sp̄e, & charitate quæ sunt invisibilia. His tribus carent impij qui Deum non colunt; & quorum consilium est visibilia invisibilibus, terrena cœlestibus præponere. Horum caput & princeps est diabolus, qui primus à pietate recessit, & impius factus etiam homines in paradiso positos, ab eadem pietate fraude sua dejecit, volens eos habere socios sui erroris, & participes iniquitatis. Ille enim Evam seduxit, & illa virum sibi subdidit. Similiter adhuc dæmon suggerit carni, caro spiritui, & fit impiorum consilium. Dicunt enim sibi invicem: *Omnium nostrum sit unum marsupium* ^c. Ponunt ergo in memoria quasi in marsupio quisque obolum suum: dæmon scilicet suggestionem, caro delectationem, spiritus consensum. Inde tanquam de tymbolo comparant sibi victum competentem. Caro quidem combustionem, ignem scilicet qui non extinguitur: spiritus malam conscientiam, id est, vermem qui non moritur. Dæmon autem emittit utriusque sanguinem.

Ad hoc consilium impiorum itur quatuor modis. Quidam enim trahuntur inviti, alij attrahuntur illecti, alij seducuntur ignari, alij sequuntur spontanei. Istis necessaria sunt quatuor virtutes, per quas armati resistent, ne in consilio eant. Invitis necessaria est *fortitudo*, qua resistent usque ad mortem minis, cruciatibus, & damnis. Illi qui attrahuntur illecti, indigent *temperantia*, quæ reprimit illicita desideria, nec cedit promissionibus, nec emollitur blanditiis. Illis qui seducuntur ignari, est opus *prudentia*, quæ ab utilibus inutilia discernit, & docet quid tenendum, quidve rejiciendum sit. *Iustitia* indigent illi qui sequuntur spontanei. Iustitia est rectitudo voluntatis, quæ nec amat peccare, nec peccato consentire. Iustitia & fortitudo sedem habent voluntatem; quia voluntas justa debet esse & fortis. Est autem

^a Psal. 1. a
bob. 20. juxta
LXX.

^c Prov. 1. b
Consilium im-
piorum cuius
author & sug-
gestor Dæmon.

Quatuor ad
hoc consilium
vie.
Totidem virtutes
in opposita.

Iustitia ordinata qua.

Iustitia virtus generalis, cui ceterae subserviunt.

¶ Psal. 1. a Cathedra pestilentiae, id est, malum exemplum subsistit 4. pedibus.

Eminens eius pars potentia.

Pulvinar eius vana gloria.

Scabellum hypocrisis.

autem iustitia ordinata hoc modo, scilicet mala respuens, bonis meliora præponens. Hanc non videtur habuisse Adam, qui malo consentiens, quod utile erat deseruit. Prudentia & temperantia sedem habent in ratione, quia ratio prudens debet esse & temperata. Est quippe prudentia, ratio docta, scilicet à gratia, vitare contagia iniustitiæ propter iustitiam. Vitat quidem non solum iniustitiam apertam, sed etiam illa quæ sunt aliquo modo contra iustitiam, attendens non quod licet, sed magis quod expedit: vitans divitias & quædam alia, non quia illicita, sed quia iustitiæ solent esse impedimenta. Sed propter quosdam qui ex hypocriti hoc faciunt, additur, propter iustitiam. Iustitia est perfectio animæ rationalis. Aliæ virtutes sunt ad eius acquisitionem vel conservationem, fortitudo, temperantia, prudentia, quæ iustitiam conservant ne amittatur aut minuat. Postquam vero perfecta est iustitia, & transit in affectum cordis; idem est quod illa tria, quia fortis est, prudens, temperata.

Qui non abiit. Abire pertinet ad illos qui sunt inconstantes, & leviter possunt impelli. Quod quidam volentes evitare, fiunt evidenter obstinati, nullius consilio acquiescentes, propositum suum immobiliiter tenentes: & ideo adjunctum est, *et non stetit*, scilicet, ut nec levis sit, nec obstinatus. Via peccatorum est mundus, vel propria voluntas, quæ est superbia, ex qua omnia mala: sicut ex communi sunt bona. *Et in cathedra pestilentiae non sedit* ^d. Sedet, qui docet exemplo suo faciens peccare alios. Cathedra est hæc, & quatuor pedibus subsistit. Primus pes est malitia; secundus contemptus Dei; tertius irreverentia; quartus astutia. *Malitia* est amare malum, & saporem mali habere: & malum, quia malum est diligere, sicut facit diabolus, & nonnulli iniqui. Sed quia fit aliquando ut tales timeant Deum non timore bono, sed ne incurrant, vel damnum rerum, vel corporis cruciatum: ut amplius fiant mali, contempnunt & ipsum Deum, & fit secundus pes *contemptus Dei*. Item posset fieri ut malum amarent, Deum contemnerent, sed inhiberet eos pudor hominum, cum quibus habitant: ideo ad augmentum mali sequitur tertius pes *irreverentia*, ut nec Deum timeant, nec homines vereantur. Ad consummationem verò malitiæ adest quartus pes *astutia*, ut sciant uti tribus prædictis, miscentes oleo venenum, & melli acetum. Eminens pars cathedræ cui sedens inhæret, est *potentia*. Si enim potens est qui prædicta habet, tunc plurimum nocet, vel si potentem sibi allicere potest, quem consilio suo seducat, & ad malum impellat. Deinde apponitur pulvinar, ut suaviter sedeat. *Pulvinar* fit de levibus pennis avium, significans vanam gloriam, & favorem popularem, quibus homines delectati extolluntur. *Scabellum* pedibus supponitur, ne terram tangant. Tales enim nonnulli terrenas actiones non faciunt, sed spirituales simulant, ut magis decipiant. Horum doctrina est quasi pestilentia, multa loca occupans & vastans. Sed

Sed in lege Domini voluntas eius. Superiori versu dictum est quid sit respiciendum: In hoc autem dicitur quid sit appetendum. In illo dictum est tanquam *declina à malo*: in hoc autem, *& fac bonum*: quod utique est ambulare in lege. Sed quoniam hæc via agitur non gressu corporis, sed affectu mentis: ideo dictum est: *In lege Domini voluntas eius*. Velle enim (teste beato Gregorio) mente ire est. Per hanc viam incedunt, & quasi quendam cursum ducunt tria genera hominum, servus, mercenarius, filius. Trahunt autem eundem cursum jumenta, quorum nomina sunt, comminatio & promissio. Super comminationem servus sedet, super promissionem mercenarius. Horum uterque trahit cursum, alter timore, alter cupiditate, & uterque propriis stimulis impellitur. Solus filius, qui nec timore quatitur, nec illicitur cupiditate, sed spiritu dilectionis agitur, sine labore aut læsione vehitur in curru *f*. *Quicumque enim spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei*. Habet etiam currus ille quatuor rotas, illas scilicet quatuor animi affectiones notissimas, amorem & lætitiã, timorem & tristitiã. Amat enim, reprobi temporalia, & lætantur eam malefecerint: sed hunc amorem & hanc lætitiã sequitur timor & tristitiã sempiterna. Electi vero quibus dicitur *g*: *Mundus gaudebit, vos autem contristabimini, sed tristitiã vestra vertetur in gaudium*: ponunt primas rotas timorem & tristitiã, posteriores amorem & lætitiã. Iplis enim commutatur timor in charitatem, tristitiã in lætitiã sempiternam.

Ibidem.

Tria hominum genera per viam legis Domini incedunt.

f Rom. 8. c.

g Ioan. 16. d

Notandum autem, quod hæc via legis Domini consummatur sex diebus. Et prima quidem diata est gemitus cordis: secunda confessio oris, tertia largitio propriæ possessionis, quarta labor corporis, quinta abnegatio propriæ voluntatis, sexta contemptus mortis. In septima fit quies ab omnibus prædictis, sperans octavam resurrectionis. *Et in lege eius meditabitur die ac nocte*. In quocunque statu sit homo positus, nunquam recedendum est illi à lege Domini, sed semper in die bonorum non immemor sit malorum, & in die malorum memor sit semper bonorum. Potest etiam per diem & noctem contemplativa & activa vita intelligi, quæ ambæ continentur in lege Domini.

SERMO LXXIII.

De insipientia hominum non timentium, nec diligentium Deum.

Dixit insipiens in corde suo, non est Deus *a*. Deus licet unus sit & unum sit, tamen non sui varietate, sed animi nostri mutatione gustantibus nobis diversos videtur habere sapes. Sapit enim timenti iustitiã & potentiam; sapit amanti bonitatem & misericordiam. Unde & alibi ait idem, iste Propheta *b*: *Semel locutus est Deus, duo hæc audivi: quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia*. Idem quippe est audire hoc quod gustare: quia

* a Psal. 52. a

Deus pro affectuum varietate nobis sapit diversimodè.

Sermones S. Bernardi.

Yyyy

utrumque

utrumque sit una & simplicissima mente. Itaque semel locutus est Deus: quia unum genuit Verbum. Cæterum nos per unum verbum duo hæc audimus sive sapimus, *quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia.* Atis quidem penitus insipiens est, cui nec timorem Deus sapit, nec amorem. Discat quantum vult; ego sapientem non dixerim, dum nec timebit nec diliget Deum. Quomodo enim dixerimus in sapientia consummatum, quem video nec initiatum? Nam *initium sapientia timor Domini est*: consummatio amor; media sibi vendicat spes. Cui ergo nec iustitiam sapit Deus per timorem, nec misericordiam per amorem: is planè dicit *in corde suo, non est Deus.* Deum enim non putat, quem nec iustum, nec pium reputat.

Psal. 110. b.
Ecli. 1. &
Prov. 1. b
*Insipiens est, cui:
nec timorem,
nec amorem
Deus sapit.*

S E R M O LXXIV.

De corruptione hominum.

Psal. 13. &
52. a*
*Anima cor-
ruptio triplex:*

*Corporis qua-
druplex.*

*Elementa in
quatuor corpo-
ris partibus
singulariter vi-
gentia.*

*Hominum qua-
tuor sortes, qua-
rum una san-
tum facit bo-
num.*

Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studiis suis, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Habet anima corruptionem suam, habet & corpus suam. Corruptio animæ triperita est; quadriperita est corporis. Corpus siquidem constat ex quatuor elementis. Anima vero triplici vi subsistit. Est enim rationalis, concupiscibilis, irascibilis. Rationalem, cujus sanitas est cognitio veritatis, corrumpit superbia. Corrupta autem fallitur duobus modis: in cognitione sui, & cognitione Dei. Concupiscentiam corrumpit vana gloria, iram invidia. Corruptio corporis dicitur abominatio, & fit quatuor modis, secundum quatuor elementa ex quibus constat. Quatuor enim sunt quæ corpus corrumpunt, curiositas, loquacitas, crudelitas, voluptas. Sunt autem quatuor partes corporis, in quibus singulis maximè vigent singula elementa. Nam in oculis est ignis: in lingua quæ vocem format, aer: in manibus quarum propriè tactus est, terra: in membris genitalibus, aqua. Has quatuor partes corrumpit illa quadriperita pestis. Oculos scilicet curiositas; linguam loquacitas; manus crudelitas, genitalia voluptas. Sic fiunt homines corrupti & abominabiles, corrupti in anima, abominabiles in corpore; corrupti coram Deo, abominabiles coram hominibus. *Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.* Quatuor genera sunt hominum, quorum omnium nullam est quod faciat bonum nisi unum. Quidam enim sunt qui Deum nec intelligunt nec requirunt, & hi mortui sunt. Alii intelligunt quidem, sed non requirunt, & hi impii sunt. Alii requirunt, non autem intelligunt: & hi fatui sunt. Alii vero & intelligunt, & requirunt: & hi sancti sunt. De quibus solis dici potest, quia ipsi sunt qui faciunt bonum.

S E R M O LXXV.

De poenitentia in mortem non differenda.

Mal-

Sermones de Diversis.

725

Multiplicata sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt a. Quid dissimulant homines in vita sua agere poenitentiam, & extrema de confessione praesumunt? Quomodo sub unius horae articulo revocari possunt aestimant omnia animae membra, cujus concupiscentiae & desideria per totum mundum sparsa sunt, & ubique terrarum velut quodam visco tenentur? Non dico, ait Dominus, quin & talium salvem aliquos, potens sum enim in momento omnia revocare; sed non congregabo conventicula eorum de sanguinibus b, id est, qui in sanguine perseverant, donec multiplicatis infirmitatibus deserantur à peccatis antequam deserant ea, non magna tantum conventicula congregabo. Si bene memini, in toto canone Scripturarum unum Latronem invenies sic salvatum. Noli ergo huic tam periculosa expectationi credere temetipsum. Et quidem spiritus non modo ubi vult, sed quando vult, spirat c, nec ei difficile est de subito perfectam dare contritionem cordis quam vix multo tempore alii consequuntur: sed unde scis quod tunc tibi ita subvenire velit, quem tu interim sic repellis? Benignus quidem est spiritus sapientiae d, sed non liberabit maledicum à labiis suis. Audi quis ille sit; Maledictus qui peccat in spe.

a Psal. 115. a

Periculosum in mortem usque differre curam animae.

b Ibidem.

Nec tutum nisi exemplo Latronis in cruce demum poenitentia.

d Sap. 1. b

SERMO LXXVI.

De necessitate seu commendatione divinae gratiae.

Prevenisti eum in benedictionibus dulcedinis a. Triplex nobis necessaria est benedictio, praeveniens, adjuvans, & consummans. Prima misericordiae, secunda gratiae, tertia gloriae. Praevinit misericordia conversionem, adjuvat gratia conversationem, perficit gloria consummationem. Nisi triam hanc benedictionem dederit Deus, non poterit dare terra nostra fructum salutis. Neque enim aut inchoare bonum, donec à misericordia praeviamur; aut agere bonum, donec adjuvemur à gratia, aut consummari in bonis possumus, donec gloria repleamur. Verum in his tribus non immerito dulcius sapit ea, quae non modo immeritos, sed & male meritos praevinit: ut dum adhuc filii sumus irae, & operamur opera mortis, ipse cogitet super nos cogitationes pacis, & ne petentibus quidem, imò & impetentibus: non invocantibus, sed provocantibus; non interpellantibus, sed etiam repellentibus, spiritum bonum, spiritum vitae, adoptionis spiritum largitur. Quid illi animae dulce sapiat, cui misericordia tanta non sapit? Merito proinde benedictio dulcedinis nominatur ea quae praevinit; quia quae adjuvat, fortitudinis; quae consummat, plenitudinis est.

a Psal. 20. a
Benedictio triplex nob. necessaria.

Gratia necessitas ad bonum inchoandum & peragendum.

SERMO LXXVII.

De varia sorte hominum cognoscentium & non cognoscentium Deum; item cognitorum & non cognitorum à Deo.

Yyyy 2

Populus

Psal. 17. 8.

Quatuor differ-
rentiæ hominū
cognitorum &
non cognitorum
à Deo.

Populus quem non cognovi, servivit mihi. Non esset magnæ admiratio-
nis, si populus à Deo cognitus serviret illi. Cum verò incognitus illi
serviat, & in auditu auris obediat, magnæ laudi adscribendum est. Ex hoc
genere cognitorum & non cognitorum, & cognoscentium & non cognof-
centium sunt quatuor differentiæ. Quidam enim sunt qui à Deo cognof-
cuntur, & Deum cognoscunt; alii non cognoscuntur, nec cognoscunt,
alii cognoscuntur quidem, sed ipsi non cognoscunt; alii non cognoscun-
tur, & tamen cognoscunt. Cognoscere Dei, est felicem facere; cognosce-
re hominis est gratias agere. Qui ergo cognoscuntur à Deo, & Deum cognof-
cunt, sancti Angeli sunt, qui ab eo felices facti, eius laudibus semper va-
cant, & obsequiis deserviunt. Qui nec cognoscuntur, nec cognoscunt;
pauperes sunt necessarii, quos nec rerum temporalium copia ditat, nec bea-
tificat servitus divina. Qui autem cognoscuntur, sed non cognoscunt, divi-
tes sunt huius sæculi, qui acceptis quidem opibus affluunt, sed carnalibus
desideriis huius sæculi pressi, nunquam ad cœlestia cor suspendunt.

Qui vero non cognoscuntur & cognoscunt, pauperes sunt voluntari-
i, quos nec tribulatio, nec angustia, nec alia quæcunque pericula pos-
sunt separare à charitate Dei. Et hi nimirum multis modis probantur ad-
versis, durisque fatigantur tribulationibus, sicut scriptum est *b: Vasa figuli
probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis.* Ex quorum item per-
sona loquitur Psalmus *c: Deus Deus meus respice in me, quare me dereliquisti?*
Nunquid non incogniti videntur qui orant ut respiciantur? Veruntamen
licet derelicti videantur, ipsi tamen Deum cognoscunt; & ex persona co-
gnoscentium statim in eodem Psalmo subinfertur: *Deus meus clamabo per
diem, & non exaudies; & nocte, & non ad inspicientiam mihi.* De his ergo vox
divina dicit: *Populus quem non cognovi, servivit mihi.* Ac si aperte diceret An-
gelis suis. Quid, si vos mihi servitis quos felices facio, quandoquidem illi
mihi serviunt quos in sua paupertate derelinquo? Et quid, si vos mihi obe-
ditis qui faciem meam videtis, cum & illi obediant qui me tantum audiunt,
& non vident? Vident quippe Angeli, audiunt homines. Audiunt scilicet
& obediunt, ut quandoque similes Angelis facti, mereantur ipsi quoque
videre. Itaque auditus est meritum videndi, visio præmium audiendi. Et
prius est audire, videre posterius, sicut scriptum est *d: Audi filia & vide.*
Quisquis ergo in futuro Deum videre desiderat, profecto necesse est ut in
præsenti prius Deum audiat, & in auditu auris obediat.

h Eccli. 27. 2.

c Psal. 2 v. c
Pauperes vo-
luntar ii quasi
incogniti &
derelicti à Deo.

d Psal. 44. c

S E R M O LXXVIII.

De differentiâ tabernaculi, atrii, domus. *Quam dilecta tabernacula tua**Dom. virt. & c. Psal. 83. a*

In taberna-
culis iusti in

TRia sunt, Tabernacula, Atria, Domus. In tabernaculis sunt omnes
iusti in carne viventes & laborantes; quia tabernacula laborantium
sunt

Sermones de Diversis.

727

sunt & militantium. Tabernaculum verò habet tectum, sed fundamento caret, & portabile est: quia iusti in presentibus non sunt fundati, sed inquirunt civitatem desursum fundamenta habentem. Fides etiam eorum, quæ est fundamentum, non est in terrenis, sed in Domino tectum habent, id est, munimentum gratiæ & protectionem. Atria sunt domui vicina, amplitudinem habentia. In illis sunt animæ sanctæ corporibus exuta, quæ in latitudine sunt, deposita carnis angustia. Atria habent fundamentum, sed non tectum, quia animæ quæ in amore Dei sunt non ruunt, unde *stantes erant pedes nostræ* a; sed non habent tectum, adhuc expectantes augmentum, quod non erit nisi in resurrectione corporum suorum. Post ipsam sanè resurrectionem cum Angelis erunt in domo, quæ habet fundamentum & tectum. Fundamentum est stabilitas æternæ beatitudinis, tectum consummatio & perfectio ipsius.

carne viventes.

In atris sunt animæ corpore solute.

a Psal. 121. a

In domo animæ corporibus post resurr. reddita.

S E R M O LXXIX.

De voluntate Deo semper & in omnibus subiicienda.

Paratum cor meum Deus, paratum cor meum^a. Via regia, Fratres, nec ad dexteram declinat, nec ad sinistram. Porrò invenire est hominem semel quidem paratum, non quidem secundo. Si dixerit ei Deus, *eicce ancillam & filium eius* b, dico autem opera carnis: non cunctatur. Si dixeris, *immola mihi filium tuum quem diligis Isaac*: hoc planè jam patienter audire non potest, ut fraternæ utilitatis aut unitatis gratia, spiritualis sustinere videatur studii detrimenta. Quidni abiiciat facile servus Christi quicquid ad corpoream pertinet voluptatem? At vero spiritali iucunditate æquanimiter fraudari quando aut obedientia cogit, aut fraternæ charitatis ratio postulat, hoc planè magnum & Deo gratum offerre est holocaustum. Memento tamen non Maas in hoc sacrificio, sed arietem contumaciæ jugulari.

a Psal. 56. a

b Gen. 21. b

c Gen. 22. b

NOTA.
Quam difficile propriam relinquere voluntatem,

S E R M O LXXX.

De triplici unitate.

Ece quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in unum a. Est unitas naturalis; unitas carnalis; unitas virtualis; unitas moralis, unitas spiritalis; unitas socialis; unitas personalis; unitas principalis. Unitas naturalis est inter corpus & animam. Unitas carnalis inter virum & mulierem, de qua dictum est b: *Erunt duo in carne una*. Unitas virtualis est quæ hominem sibi ipsi coniungit, ut non per diversa effluat, sed cum Propheta: *manu perat a Domino*. Unitas moralis est quæ nos coniungit proximo. Unde Psalmista dicit: *Qui habitare facit unus moris in domo*. Unitas spiritalis est quæ nos coniungit Deo. Unde Apostolus c: *Qui adhæret Deo, unus spiritus est*.

a Psal. 132. a

Unitas moralis.

b Genes. 2. d

c Psal. 26. b

d Psal. 67. a

e 1. Cor. 6. d

V y y y ;

Unitas

Unitas socialis inter angelos, quibus omnimodis idem velle est, idem nosse.
Unitas personalis in Christo. Unitas principalis, quæ & substantialis est in
Trinitate.

Bonum & ju-
cundum quo-
modo invenian-
tur in rebus.

Ad utrumque
obtinendum
quid requira-
tur.

Puſillanimes
relinquunt pro-
poſitum, leves
mutant.

Ecce quam bonum & quam jucundum. Sunt quædam bona jucunda ;
sunt quædam nec bona nec jucunda. Sunt quædam bona & non jucunda,
sunt quædam jucunda & non bona. De bonis & non jucundis pervenitur
ad bona & jucunda. De jucundis & non bonis pervenitur ad non bona &
non jucunda. Bona & non jucunda sunt continentia, patientia, disciplina.
Jucunda & non bona, voluptas, curiositas & vanitas. Nec bona nec jucun-
da, invidia, tristitia, acedia. Bona jucunda, honestas, charitas & puritas.
Ad hoc bonum & jucundum obtinendum, necessaria est unitas virtualis, &
unitas mortalis. Primam disturbant puſillanimitas & levitas. Puſillanimitas
facit propositum relinquere, levitas mutare. Alteram obstinatio, suspicio &
simulatio disturbant. Obstinatio non recipit proximum, suspicio non cre-
dit proximo, simulatio non se jungit proximo. Spes æternorum expellit
puſillanimitatem, humilis obedientia levitatem. Obstinatio humilitate,
suspicio & simulatio charitate pelluntur.

S E R M O LXXXI.

De laudatione Dei in ore peccatoris.

* Eccl. 15. c

Laus in ore pec-
catoris quomodo
sit aut non sit
speciosa.

Simile.

Non est speciosa laus in ore peccatoris ^a. Etiam quæ est in ore peccatoris
pœnitentis, non videtur speciosa : quia adhuc de peccati recordatio-
ne & memoria confusionem patitur, & frequenter inde compungitur. Sed
tamen in eo est utilis & fructuosa confessio, etsi non speciosa decoraque lau-
datio. Postquam verò de beneficiis Dei proficiens adhæret divinæ laudi,
& in ea assidue delectatur & proficit, ita ut nihil aliud placeat ei : tunc in
ore eius est speciosa laus Dei, ad similitudinem agricolæ, qui dum stercoret
agrum suum, totus in luto est & stercoreibus, & non est pulcher labor eius,
etsi sit fructuosus : sed quando colligit manipulos segetis, tunc labor est
speciosus & dulcis.

S E R M O LXXXIII.

De diligenti custodia cordis.

^a Prov. 4. d
^b Rom. 10. c
^c Rom. 1. b
^d Matth. 5. a
^e Ioan. 17. a
^f Ephes. 3. c
^g Coloss. 3. a

Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit ^a. Duobus autem
modis vita à corde procedit. Aut quia corde creditur ad justitiam ^b,
justus ex fide vivit ^c; & fide mandatur cor ^d; & mundo corde Deus videtur ^d,
id est, agnoscitur ^e; & hæc est vita æterna, ut cognoscant te unum Deum,
& quem misisti JESUM Christum ^e : aut quia Christus vita nostra, qui
nunc per fidem habitat in cordibus nostris ^f, erit cum apparebit, & nos
cum ipso apparebimus in gloria ^g; & qui nunc latet in corde, tunc quasi
de

de corde ad corpus procedet, quando reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ ^b. Unde & alius Apostolus ait ^z: *b Philip. 3. d*
Nunc filii Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. ^{i 1. Ioan. 3. d}

Sed considerandum est quomodo dicat: *Omni custodia serva cor tuum.* * *Prov. 4. d*
Soleat dicere homines huius sæculi; bonum castellum custodit, qui corpus suum custodit. Nos autem non sic, sed sterquilinum vile custodit, qui custodit corpus suum Apostolo teste ^k: *Quoniam qui seminat in carne, de* *k Galat. 6. b*
carne metet corruptionem. Qui vero, inquit, in spiritu, de spiritu metet vitam *Animæ Castrū*
æternam. Ac si dicat colendum, custodiendum magis animæ castrum, quoniam æterna ex ipso vita procedit. Sed castrum istud in terra inimicorum situm undique impugnatur: & idcirco omni custodia, id est, ex omni parte vigilantia sollicitudine est muniendum, inferius, superius, ante & retro; à dextris & sinistris. Inferius impugnat concupiscentia carnis quæ militat adversus animam; quia caro concupiscit adversus spiritum. Superius imminet iudicium Dei. Horrendum est enim incidere in manus Dei viventis ^l. *l Hebr. 10. f*
Sollicitè satis hac parte cor suum custodierat, qui dicebat ^m: *Semper enim* *m Iob. 3 1. c*
quasi tumentes super me fluctus timui Deum. Retro mortifera delectatio est, quæ oritur ex recordatione præteritorum peccatorum. Ante instantia tentationum, A sinistris verò arrogantium fratrum, murmurantium inquietudo. A dextris obedientium fratrum devotio. Possunt enim hi quoque (nisi saveatur) duobus nocere modis: aut bonis eorum actibus invidendo; aut singularem gratiam æmulando.

Vigilet ergo adversus carnem rigor disciplinæ: contra iudicium Dei, *Quibus armis*
iudicium propriæ confessionis: & hoc sit duplex. Manifestum de manifestis, occultum de occultis. Unde ait Apostolus ⁿ: *Si nosmetipsos dijudicaverimus, non atique iudicemur.* *n 1. Cor. 11. g*
Contra delectationem quæ procedit de recordatione præteritorum peccatorum, frequentia lectionis. Contra instantiam tentationis, instantia supplicis orationis. Contra fratrum inquietudinem, patientia & compassio. Adversus obedientium fratrum fervorem, congratulatio & discretio. Congratulatio enim expellit invidiam, discretio nimiam æmulationem.

SERMO LXXXIII.

De laude humanæ cautè recipienda.

Mel invenisti? noli multum comedere, ne fortè satiatus vomas illud. *Po* *a Prov. 25. b**
test non incongruè hoc loco mellis nomine, favor humanæ laudis intelligi. Meritoque non ab omni, sed immoderato mellis huius edulio prohibemur. Est enim cum utiliter humanas laudes recipimus, fraternæ dumtaxat intuitu charitatis, & ad salutem eorum qui nobis propterea facilius acquiescunt. Hac ergo parsitate servata, mellis huius moderata comestio

Laudes humanæ quatenus admittendæ:

Epist. 140. b

mestio non nocebit. Si quid verò amplius est, à malo est, & in perniciem eòvertetur. Invento enim melle immoderatus vescitur, quisquis apponens omninò cor suum favore humanae laudis inflatur, incrassatur, impinguatur; à quo se Propheta sanctus custodiri deprecatur à Domino, non quidem mellis, sed olei satis vicina appellatione ipsum, quem pràdiximus, favorem exprimens, ubi ait *b*: *Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Vis nosse quando evomat immoderatus epulator mellis edulium, quod usque ad satietatem sumens modum parcitatis excessit? Tunc sine dubio laudes quibus satiabatur, non alium fructum quærens, sed favore ipso contentus humano: tunc, inquam, multa cum anxietate evomit, quod cum perniciofa delectatione comedit, cum alium quemlibet laudari audiens invidia contabescit. Mens enim dedita vanitati, & arrogantia tumens, laudem alterius, suam reputat vituperationem.

S E R M O LXXXIV.

De constantia adversus diabolum tentantem.

a Eccl. 10. a

Duo loca sunt animæ rationalis, inferior quem regit, & superior in quo requiescit. Inferior quem regit, corpus: superior in quo quiescit, Deus. De utroque potest rectè intelligi quod scriptum est: *Si ascenderit super te spiritus potestatem habentis, locum tuum ne dimiseris*: vel inferiorem scilicet regendo, vel superiorem quiescendo. Sed hoc quod prius dixi, convenit rudibus adhuc & imperfectis, quibus loquitur Apostolus *b*: *Humanum dico propter infirmitatem carnis vestrae. Sicut enim exhibuistis membra vestra servire immunditiae & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire iustitiae in sanctificationem.* Habet quippe anima tria facere in corpore, vivificare, sensificare, regere. Sed si sive auferatur vita, sive sensus perturbetur, de neutro condemnatur. Sin verò tentatori victa succubuit, hoc illi ad peccatum reputatur. Dicitur ei ergo *ne ascende super eam spiritu, locum suum deserat*, hoc est ne ingruente tentatione membra sua arma iniquitatis peccato exhibeat.

b Rom. 6. c
Anima tria erga corpus officia.

Voluntas diaboli semper mala; potestas nunquam nisi iusta. Diabolus non plus nocet, quàm Deus permittit.

Notandum autem quod dicitur: *Si ascenderit super te spiritus potestatem habentis.* Nihil quippe adversus nos malignus spiritus potest, nisi missus aut permissus. Unde cum eius sit voluntas semper mala: nunquam potestas est nisi iusta. Nam voluntas quidem mala ex seipso sibi inest, potestatem verò non aliunde quàm à Deo habet. Quam tamen potestatem semper moderatur Dominus, ne scilicet ex nequitia voluntatis plus puniat quàm eorum exigunt merita qui puniuntur. Et hæc de inferiori loco dicta sunt. Caterum de superiori hoc intelligitur, ne quietem mentis quam in Deo habet, tentante diabolo deserat, sed undecunque ille tentaverit, ipsa in Deo fixa constanter in tranquillitate permaneat. Hæc posterior sententia convenit

venit perfectis, qui cum Helia dicere possunt *c. Vivit Dominus Deus Israel,* *c 4 Reg. 3. b*
in cuius conspectu sto. Et illud de Ioanne Apostolo *d, quia sicut ille est, & nos* *d 1. Ioan. 4. d*
sumus in hoc mundo. Hæc inquam sententia convenit perfectis, qui jam in
 sua conversatione quodammodo imitantur statum æternitatis.

S E R M O LXXXV.

De casu animæ irretactabili.

Sive ad Austrum, sive ad Aquilonem arbor ceciderit, ibi erit *a.* Austri ca- *a Eccli. 11. a*
 lor & ienitas in sacra Scriptura bonam solet habere significationem. Ab
 Aquilone vero panditur omne malum *b.* Porro homines sicut arbores vidit *b Jerem. 1. c*
 aliquis *c.* Exciditur autem arbor in morte: & quocumque ceciderit, ibi erit: *c Marc. 8. c*
 quia ibi te iudicabit Deus, ubi invenerit. Ibi, inquam, erit immutabiliter
 & irretactabiliter. Videat quo casura sit antequam cadat; quia postquam
 ceciderit, non adiciet ut resurgat, sed nec ut se vertat. Quo vero casura sit
 arbor, si scire volueris: ramos ejus attende. Unde major est copia ramo-
 rum & ponderosior: inde casuram ne dubites, si tamen fuerit tunc excisa.
 Rami nostri, desideria nostra sunt; quibus ad Austrum extendimur, si spiri-
 tualia fuerint; si carnalia, ad Aquilonem. Quæ verò præponderent, medium
 corpus indicat. Ea namque præponderant, quæ secum traxerint corpus. Sic
 enim est corpus nostrum inter spiritum cui servire debet, & carnalia desi-
 deria quæ militant adversus animam, sive potestates tenebrarum, ac si vacca
 sit inter raptorem & rusticum constituta. Quicquid ille minetur, quicquid
 intendat, si vaccam non duxerit, rusticus vicit. Sic quantumcunque sæviat
 malignus, quantumcunq; prava desideria crucient: si vas suum sibi vendi-
 cat anima, vicisse credenda est, ut quemadmodum ait Apostolus *d: Non regnet* *d Rom. 6.*
peccatum in nostro mortali corpore: sed sicut exhibuimus membra nostra servi-
re iniquitati ad iniquitatem, sic exhibeamus servire justitiæ in sancti-
ficationem †.

a Eccli. 11. a

b Jerem. 1. c

c Marc. 8. c

*Error male
moris incor-
rigibilis.*

*Quo iudicio
qualitas mor-
tis colligenda.*

Simile.

d Rom. 6.

*† Confer
cum hoc
serm. S. Greg.
lib. 12. mor.
cap. 4.*

a Sap. 11. a

*Anima non est
in corpore ut in
loco.*

S E R M O LXXXVI.

De Creatione rerum in certo pondere, mensura & numero.

Omnia fecisti in pondere & mensura & numero *a.* Ad differentiam ipsius
 divinæ essentiæ dictum est. Creaturæ enim in pondere & mensura
 & numero factæ sunt, solus Creator his omnibus caret. Pondus in digni-
 tate rei consideratur. In pondere igitur facta est, quæ rei sui generis est com-
 paranda, aut secundum magis, aut secundum minus, aut secundum æquale.
 Pondus habet, quæ quanti valeat æstimari potest. Mensura vero, in loco &
 tempore consideratur. Quod si locum solum accipimus corporalem, in-
 corporeorum mensura in tempore erit, & non in loco. Neque enim anima
 in loco potest esse corporeo, nec corpus, de quo magis videtur, locus ani-
 ma

Sermones S. Bernardi.

Z z z z

ma

*Quamvis per-
peram affixa
corporeis.
b Matth. 6. e*

*Omnia facta in
pondere, mensu-
ra & numero
præter Deum.*

mæ est. Quomodo enim corpore clauditur, quæ sic vegetat exteriora sicut interiora, sic est in superficie cutis, sicut in visceribus intimis? Sed ex affectione carnali & consuetudine corporum sic errat anima, ut seipsam nesciat nisi corpoream cogitare. Ubi est enim thesaurus eius, ibi est & cor^b. Hoc sapit quod diligit. Affectionibus siquidem obligata & illita terrenis, suam ipsius faciem considerare non potest. Infixa est in limo profundi, & seipsam non videt, sed putat formam suam esse luteam illam quam portat imaginem. Sed omnino aliter est: & aliter consideratur mensura animæ secundum locum. Locus siquidem unicuique rei, finis est suæ substantiæ. Substantia vero animæ in ratione, in memoria, in consilio, in iudicio, cæterisque similibus est: quæ omnia suo quoque fine clauduntur. In mensura est ergo factus omnis spiritus præter divinum: quia & ratio eius, & memoria, & cætera omnia suam habent mensuram. In numero facta sunt omnia, vel secundum partium compositionem, ut sunt corpora: vel secundum varietatem & mutabilitatem, ut sunt etiam incorporea. Solus Deus est, in quem nec pondus nec mensura cadit omnino, nec numerus. Unus Deus est: non habet sui generis cui valeat comparari. Unus est, & solus ipse penitus inæstimabilis: æternus quoque & immensus; indivisus & omnino invariabilis.

S E R M O LXXXVII.

De osculo Sponsi, seu gratia contemplationis.

*a Cant. 1. a
Duo pedes Do-
mini misericor-
dia & veritas.
Osculum tri-
plex.*

Osculetur me osculo oris sui^a. Tria sunt oscula: primum, pedum: secundum, manuum; tertium, oris. Cum primò convertimur, pedes Domini osculamur. Duo autem sunt pedes Domini: misericordia & veritas. Hunc utrumque pedem Deus se convertentium cordibus imprimit, & utrumque pedem peccator quisque, si verè convertitur, amplectitur. Si enim solam misericordiam sine veritate reciperet, per præsumptionem caderet. Rursus si veritatem sine misericordia reciperet: nihilominus per desperationem periret. Sed ut fiat salvus, ad utrumque pedem humiliter provolvitur, ut per veritatem peccata damnet, & per misericordiam veniam speret: & hoc primum osculum. *Secundum osculum* fit, cum primum ad bona opera consurgimus. Tunc manus Domini osculamur, cum ei nostra bona opera offerimus; vel cum ab eo virtutum dona recipimus. At verò tertium osculum tunc fit, cum jam consumpto luctu poenitiæ, jam acceptis virtutum donis mens cœlesti desiderio inspirata, ad secreta interioris cubi- culi gaudia impatiens amoris introduci desiderat: cum dulcibus suspiriis vocem animi interrumpentibus pio cordis affectu decantat^b: *Vultum tuum Domine requiram*. Et ita ex vehementi desiderio fit ei præsens sponsus; quem sic amat, quem sic affectat, cui sic suspirat. Primum itaque osculum fit

b Psal. 26. c

fit in remissione peccatorum : & dicitur propitiatorium. Secundum fit in donis virtutum , & vocatur munerarium. Tertium fit in contemplatione cœlestium , & vocatur contemplatorium,

Sciendum est autem esse duo genera contemplationis. Quidam enim sunt qui ascendunt, & cadunt : alii verò qui rapiuntur, & descendunt. Ascendunt sicut illi de quibus scriptum est *cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt.* Gratias non egerunt : quia viribus suis & ingenio tribuerunt quod Deus revelavit illis. Ideò sequitur casus eorum : *Evanescent in cogitationibus suis. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt.* Electi vero rapiuntur, sicut Paulus & sui similes. Sed & descendunt, ut ea quæ per excessum mentis viderint, loquantur parvulis : eo sane modo quo capiuntur ab ipsis. Rapitur Paulus cum dicit *e* : *Sive mente excedimus, Deo.* Descendit cum dicit *f* : *Sive sobrii sumus, vobis.* Hoc posteriori genere contemplationis rapi desiderat anima perfecta in castissimos amplexus sponsi sui, dicens *g* . *Osculetur me osculo oris sui.* Ac si diceret : Ego non viribus meis, non industria, non meritis ad contemplanda gaudia Domini mei assurgere valeo : sed ipse osculetur me osculo oris sui, id est eius gratia fiat ; non per doctrinam, non per naturam, sed per gratiam suam osculetur me osculo oris sui, Miro autem modo gratiam operantis, & opus, & modum operis eleganter expressit. Cum enim dicit, *osculetur* : operantis gratia monstratur. Cum autem supponit, *osculo* : ipsum opus, id est contemplatio designatur. Cum vero adjungit, *oris sui*, modum operis, scilicet quo fiat contemplatio, evidenter expressit. Per os quippe verbum intelligitur.

Fit autem contemplatio ex condescensione Verbi Dei ad humanam naturam : per gratiam & exaltationem humanæ naturæ : ad ipsum Verbum per divinum amorem. Nec absurdum cuiquam videri debet, si in contemplatione Verbi Dei hæc ita distinguamus : cum eiusdem quoque Verbi Dei incarnationem eodem ordine factam Evangelium testetur. Ibi etenim gratia præmittitur, cum ab Angelo Virgo salutatur : *Ave* ; inquit *h*, *gratia plena.* Etenim cuius sit, & quanta sit ipsa gratia, subjungit dicens : *Dominus tecum.* Opus etiam eiusdem gratiæ subinfertur, cum dicitur : *Benedictus fructus ventris tui.* Fructus namque ventris tui, incarnatio est Verbi. Modus vero tanti operis edocetur, ubi dicitur *i* : *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* In quibus operibus Verbi, sive his quæ de Evangelio protulimus, sive his quæ de Canticis canticorum exposuimus : manifestè stat, & istam scilicet incarnationem ex sola ubertate divinæ gratiæ esse factam : nec illam, id est contemplationem quandoque humana voluntate, sed divino tantum munere provenire posse.

Et notandū, quod hæc ipsa contemplatio tribus modis pro diversu statu

Zzzz 2

temporum

Contemplationis
duo genera.

c Rom. 1. c

d Ibidem.

e 1. Cor. 5. c

f Ibidem.

g Cant. 1. 2

Contemplatio
fit ex condescen-
sione verbi Dei
ad humanam
naturam.

i Ibidem.

Contemplatio
tribus modis di-
stinguitur.

* k Cant. 5. a

Beati contem-
plationis perfe-
ctione ante re-
surrectionem
corporum non
potuntur.

l Cant. 1. a

m Rom. 12. c

n Deut. 32. c

Unguenta tria:
Compunctionis.

Psal. 50. d

Luc. 7. g

Devotionis.

Matth. 26.

Ibidem.

Ibidem.

Pietatis.

Matth. 16. a

temporum distinguitur. Et primò quidem vocatur cibus, secundò potus, tertio ebrietas. Unde & in consequentibus electi quoque voce sponsi invitantur dicentis *k*: *Comedite amici & bibite, & inebriamini charissimi.* Prius comedunt, dum in carne adhuc corruptibili degunt. Postmodum verò corpore exuti, & in cœlum translati jam bibere dicuntur eadem quæ prius comederant: quia jam per speciem contemplantur sine labore, quæ prius per fidem crediderant, dum in corpore positi peregrinarentur à Domino, & in sudore vultus sui vescerentur pane suo: sicut & nos facilius sumimus ea quæ bibimus quàm illa quæ mandimus: quia in illis nonnullus labor, in his levis est transitus. In hoc ergo statu positi sancti bibere quidem possunt, sed inebriari non possunt: quoniam à perfectissima contemplatione divinitatis quodammodo retardantur, dum adhuc resurrectionem sui corporis in fine sæculi præstolantur. Qua facta ita corpus menti, & Deo mens inhærebit, ut jam deinceps nihil sit quo ab interna ebrietate contemplationis revocari possit. Prima itaque invitatione quia comedunt vocantur *amici*, id est *chari*: in secunda quia bibunt *chariores*: in tertia quia inebriantur, *charissimi*.

Quia meliora sunt ubera tua vino ^l. Duo sunt ubera sponsæ, unum congratulationis, alterum compassionis. Unde Apostolus his duobus parvulos fovens, *gaudere ait* ^m *cum gaudentibus: flere cum flentibus.* Vinum accipitur desiderium seculare, de quo scriptum est ⁿ *fel draconum vinum eorum, & venenum aspidum insanabile.*

Fragrantia unguentis optimis, innuit quod aliqua sunt unguenta bona, aliqua meliora, quibus omnibus superferantur hæc optima. Dicamus ergò tria genera esse unguentorum. Primum fit de recordatione peccatorum, cum pro ipsis compungimur, & veniam petimus, & hoc unguentum bonum est: quia cor contritum & humiliatum Deus non spernit ^o. Effunditur autem ad pedes Domini, ibique remunerationem accipit, scilicet remissionem peccatorum, cum Dominus dicit ^p: *Remittuntur ei peccata multa: quoniam dilexit multum.* Secundum unguentum fit de recordatione beneficiorum Dei. Et hoc rectè ad caput effunditur; quia virtutes non nisi ad Deum, à quo sunt referuntur. Hoc autem unguentum jam charius est: quia de hoc scriptum est ^q: *Vt quid perditio ista unguenti facta est? Poterat enim vendari plusquam trecentis denariis, & dari pauperibus.* Sed hanc perditionem approbat Dominus cum dicit ^r: *Sinite eam. Quid illi molesti estis? Pauperes enim semper habetis vobiscum, me autem non semper habebitis.* Non solum approbat, sed etiam remunerat, cum dicit ^s: *Amen dico vobis, ubicunque predicatum fuerit hoc Evangelium, in toto mundo dicetur & quod hæc fecit in memoriam eius.* Tertium ergo unguentum componitur de preciosis aromatibus, sicut de quibusdam sanctis mulieribus scriptum est, quod emerunt

aromata,

Sermones de Diversis.

735

aromata, ut venientes ungerent IE SVM. Sed hujus tertii unguenti non fit aliqua effusio vel perditio: quia noluit Dominus illud super corpus suum mortuum effundi, sed servari vivo corpori suo, id est Ecclesie sanctae, cui nimirum mulieres, quae cum unguentis venerant, mittuntur resurrectionem evangelizare. Primum itaque unguentum vocatur unguentum compunctionis, & absimitur igne contritionis. Secundum devotionis, & absimitur igne charitatis. Tertium vocatur unguentum pietatis, quod non absimitur, sed integrum conservatur.

Confer. serm
de S. Maria
Magdal.

S E R M O LXXXVIII.

De recto usu donorum Dei.

Sicut de Christo duo sunt, unum nobis incognitum, scilicet generatio divina, de qua scriptum est *a: Generationem eius quis enarrabit?* alterum cognitum, ut generatio vel opera humana: ita etiam de Spiritu sancto aliud ejus nostris est mentibus occultum, scilicet, quomodo procedat à Patre & Filio, cum sit aequalis & coaeternus eidem Patri & Filio: aliud vero ipso docente manifestum, videlicet quibus modis operatur gratiam suam in nobis. Duplex quippe est operatio sancti Spiritus. Operatur enim in nobis aliud propter nos: aliud propter proximos. Propter nos, id est propter utilitatem nostram, operatur in nobis primò compunctionem, consumendo peccata. Secundò devotionem, ungerendo & sanando vulnera. Tertio creando intellectum tanquam pane confirmat nos & roborat. Quartò hæc ipsa multipliciter augendo, & amorem infundendo: quasi vino inebriat. Cætera charismata, id est sapientia, consilia & hujusmodi; dantur nobis ad utilitatem aliorum. Unde Apostolus cum de distributione donorum loqueretur *b*, non ait simpliciter: *alii datur sapientia, alii scientia*, sed addidit dicens, *sermo scientiae: sermo sapientiae*: ut ostenderet quòd hujusmodi dona propter alios dantur, scilicet ut alii edificentur.

a Esa. 53. e

Spir. S. alia operatur propter nos, alia propter proximos.

b I. Cor. 12. a

In quibus operibus cavendum est duplex periculum, ne vel illa quae dantur propter nos, dividamus proximis: vel illa quae propter proximos, reservemus nobis. Si enim quae pro utilitate aliorum accepimus, retinemus tantum nobis; charitatem non habemus, & dicitur nobis *c: Sapientia abscondita, & thesaurus invisus, quae utilitas in utrisque?* Rursus si de donis Dei velimus innotescere hominibus, non Deo in occultis cordis placere, humilitatem perdimus, & meritò illa voce increpamur *d: Quid habes quod non accepisti?* Sic utroque modo periclitamur, hinc humilitatem, illinc amittendo charitatem. Et quis sine humilitate & charitate potest salvus fieri? Rectus ergo profectus nostri ordo est, ut illis donis, scilicet compunctione, & cæteris studeamus impleri primum, deinde si per gratiam Spiritus sancti cætera supercreverint, id est, sapientia & scientia, curemus illa proximis

*In donis Spir. S. cavendum, duplex periculum; seu
c Eccl. 20. d
lacturam
humilitatis,
tum charitatis.
d I. Cor. 4. d*

*NOTA. Do-
na nob. propter*

Zzzz 3

partiri.

nos data non
vulganda; Nec
data propter alios
occultanda,
hic charitas:
ibi humilitas
periclitatur.

a Cant. 1. a
b Matt. 11. d
Osculum Pa-
tris & Filii
Spiritus san-
ctus.
c Matt. 16. c
d 1. Cor. 2. e

e Galat. 4. b
Per osculum
quid sponsa de-
sideret, nempe
cognit. Verbi
Dei, & verit.
amorem.

f Matt. 7. b

partiri. Ita sanè obtinebimus illud Spiritus sancti donum, quod vocatur *disceratio spirituum*, si & ea quæ nobis tantum congruunt, nobis reservemus; & ea quæ ad aliorum utilitatem conferuntur, nobis largiamur & proximis.

S E R M O LXXXIX.

De oculo à sponsa desiderato, id est, Spiritu sancto.

Osculetur me osculo oris sui^a. Os Patris intelligitur Filius. Nemo autem novit Filium nisi Pater, & nemo novit Patrem nisi Filius, & cui voluerit Filius revelare^b. At verò cuicumque fit ista revelatio, sive Patris, sive filii, non fit nisi per Spiritum sanctum. Hinc est quòd cum Petrus dixisset Domino: Tu es Christus Filius Dei vivi: ille respondit: Beatus es Simon Barjona, quod interpretatur, filius columbæ: quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui est in cælis. Et Apostolus cum præmisisset quod oculus non vidit, & auris non audivit d, & cætera: statim subjunxit, nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum. Videtur ergo sponsa gratiam habere Spiritus sancti, per quam cognoscat Filium æqualem Patri. Nec dicit, osculetur me ore tuo (quod solius Filii est dicere) non cujusquam creaturæ: quippe quæ nullo modo potest esse æqualis Patri, sed osculo oris sui. Porro osculum commune est osculantis & osculati. Si igitur se invicem osculantur Pater & Filius, quid est eorum osculum nisi Spiritus sanctus?

Hoc itaque flagrat sponsa osculari, osculetur me, inquiens, osculo oris sui. Hoc osculum testatur etiam Paulus eam accepisse, cum dicit e: Quoniam estis filii, misit Deus Spiritum Filii sui in corda nostra, clamantem Abba Pater. Hoc osculum pollicebatur, & ipse Salvator, cum ad instantiam orationis exhortaretur discipulos. Si vos, inquit f, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester qui in cælis est dabit bona, id est Spiritum bonum petentibus se? Ex hujus osculi impressione suscipit anima rationalis ab ipso sponso suo Verbo Dei cognitionem, & amorem veritatis, quæ duo quasi labia imptimit ei ipsa Dei virtus & Dei sapientia. Siquidem sapientia cognitionem, virtus confert amorem. Habet & ipsa anima similiter duo labia, quibus osculatur sponsum suum, id est rationem & voluntatem. Rationis est percipere sapientiam, voluntatis virtutem. Si sola ratio percipiat sapientiæ cogitationem, & voluntas non habet virtutis amorem, non est plenum osculum. Aut si sola voluntas obtineat amorem, ratio minime percipiat cognitionem, nihilominus est semiplenum. Tunc verò plenum & perfectum est, quando & sapientia illustrat rationem, & virtus afficit voluntatem.

S E R M O LXC.

De triplici unguento, Compunctionis, Devotionis, Pietatis.

Maria

Maria accepit libram unguenti, & unxit pedes IESU. Ioan. 12.
 Confer. Serm. 12, in Cant.

Duo sunt pedes Dei, misericordia & iudicium. His circum & perambulatur jugiter spirituales mentes exultans ut gigas ad currendam viam: si tamen tales sunt de quibus merito dicat: Habitabo in illis, deambulabo in eis. Hos ergo pedes primo ungit anima peccatrix illo primo unguento quod dicitur *compunctionis*. Denique Maria quæ peccatrix erat, unxit pedes IESU. Nec mediocre sanè unguentum hoc videatur, de quo scriptum est *b*: *Et domus impleta est ex odore unguenti*. Nec mirum, cum etiam in cœlestibus sentiat huiusmodi unguenti fragantia, Veritate attestante quæ ait *c*: *Gaudium est Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente*. Verum quantumlibet unguentum hoc preciosum videatur, tamen comparatum alteri quod appellatur *devotionis*, & conficitur ex memoria beneficiorum divinatorum, quo & ungitur caput Domini, vile & nullius precii intelligitur. Denique de illo dicitur *d*. *Cor contritum & humiliatum Deus non despicies*. De isto vero *e*: *Sacrificium laudis honorificabit me*. Caput ex eo ungitur, cum suis donis, Deo gratias agis. Siquidem caput Christi, Deus *f*. Deitas ergo in Christo tangitur, quotiens ad laudem ipsius ejus beneficia memoramus, sicut non tam Deitas, quàm Humanitas necesse est ut cogitetur, cum non ejus dona, sed nostra peccata recordamur.

Nam in carnis assumptione duos illos pedes ad hoc accepisse cognoscitur, id est, misericordiam & iudicium, ut peccator qui ad caput, id est ad Deitatem accessum non habebat, ad pedes, id est ad Humanitatem accederet. Nisi enim pes ille quem diximus misericordiam, ad hominem assumptum pertineret, Paulus de illo non diceret *g*: *Tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato, ut misericors fieret*. Et nisi iudicium æquè ad hominem pertineret, ipse homo Deus de ipso non dixisset *h*: *Et potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est*. Itaque ad hos pedes viri doloris & scientis infirmitatem, peccator accedere non dubitans, fidenter loquitur *i*. *Nunc autem cum fiducia accedimus ad thronum gratiæ. Non enim habemus pontificem, qui non sciat compati infirmitatibus nostris*. Peccatrix ergo ad pedes, iusta ad unguendum caput accedit. Tantò autem unguentum capitis illo alio quod pedibus apponitur preciosius est æstimandum, tantò species quibus conficitur, illis constat esse preciosiores. Has quippe facillè & absque labore in nostra regione reperimus. Peccatores siquidem omnes sumus. Porro illas difficile ac de longinquo valde, utpote de paradiso Dei asportatas suscipimus. *Omne enim datum optimum, & omne donum perfectum desursum est descendens à Patre luminum k*. Quid denique huiusmodi unguento excellentius, de cujus effusione etiam Apostoli murmurasse dicuntur, dicentes *l*: *Vt quid perditio hæc? potuit enim venundari & dari pauperibus*.

Duo pedes Dei miseric. & iudic.
a Psal. 18. b Unguentum compunctionis.
b Ioan. 12. a
c Luc. 15.
Unguentum devotionis.
d Psal. 50. d
e Psal. 49. d
f I. Cor. II. a Illud pedibus, hoc capiti convenit.
Caput Christi Deitas; Pedes humanitas.
g Heb. 4. a
h Ioan. 5. e
i Heb. 4. d Unguentum capitis quanto pretiosius altero pedum.
k Iacob. 1. e
l Matt. 26. a
 Sed

*Alii contem-
plativa. alii a-
ctive vite offi-
cia magis ido-
nei. In his di-
scernendis sepe
fallantur homi-
nes.*

*Deus uniuersu-
susque capacita-
tem novit, &
re postera alio-
rum iudicia
compefit.*

Eccli. 42. c

Math. 16. a

*Unguentum
vultum, idque
superioribus excel-
lentius.*

*licet in aliis
dit. fit in
um novi-
um. cum
men esse
at superio-
bus.*

Sed & nunc quoque cum forte videtur quispiam vacare Deo, tanta-
que devotionis & gratiæ, ut merito credatur ungere caput Christi, persi-
stens jugiter in sancta quiete, & gratiarum actione, & divinæ delectatione de-
votionis, non desunt qui hoc perditionem dicant, & iusto, ut sibi videtur,
murmure conquerantur, quod is qui pluribus prodesse poterat, quiescat
sibi: non quod sanctitati inuideant, sed quod provideant charitati. Cate-
rum ipsa charitas Deus huiusmodi animæ plerunque parcat, quam videt
spiritualibus studiis delectari, maximèque si talem eam noverit, quæ ad-
huc pusillanimitate & imbecillitate ut mulier sit, & necdum in virum per-
fectum profecerit: quod utique melius ipse discernit qui intuetur cor,
quàm homines qui in facie tantum vident, & secundum faciem iudicant,
cum videlicet minimè attendunt non esse eiusdem facilitatis devotè quie-
scere, & fructuose occupari: humiliter subesse, & utiliter præesse: regi
sine querela, & regere sine culpa: obedire sponte, & imperare discretè:
bonum denique esse inter bonos, & bonum inter malos: imò etiam esse
pacatum inter filios pacis, & his qui oderunt pacem, exhiberi pacificum.
Sciens ergo **JESUS** qui sint, quive non sint idonei implicari curis pro tali
delicata anima, quam pro sui adhuc teneritudine tractandis negociis mi-
nus sufficere sentit, adversus aliud sentientes, & ob hoc eius quietem tan-
quam infructuosam bono quidem zelo, sed non secundum scientiam infi-
mitantes, ipso respondet effectu ^m: *Quid molesti estis huic mulieri?* Nam
etsi (quod fatendum est) melius est ad quod illam trahere tentatis, bonum
tamen opus est quod operata est in me. Sinite eam interim operari bonum
quod potest. Novi enim ego quod adhuc mulier sit. Cum autem muta-
tione dexteræ Excelsi de muliere factus fuerit vir, (quod & me, quando ta-
men erit, latere non poterit, quia me provocante promovebitur, me quo-
que servante tenebitur tunc melior erit iniquitas viri, quàm nunc benefa-
ciens mulier ^m. Unde & illud melius spero. Nec reputo perditionem un-
guenti huius effusionem, in quo & mulieris devotio designatur, & mea præ-
figuratur sepultura. Huc accedit, quod tam late suam fragrantiam circun-
quaque diffundit, quare ubicunque prædicatum fuerit hoc Evangelium,
dici etiam habeat, quod & hæc fecit in eius commemorationem ^a.

Jam ad tertium unguentum accedamus. Sanè in duorum præmissorum
alterutra collatione, priore sequens absque omni ambiguitate cogno-
scitur esse melius longèque excellentius. Illud autem mirum videtur, si ter-
tium aliquod inveniri queat, quod ambobus jure debeat anteponi, juxta
quod optimum unguentum sponsa sua redolere ubera gloriatur. Alioquin
optima non sunt si non vincunt meliora, sicut & meliora veraciter non di-
cuntur, nisi quæ superant bona. Porro tantæ excellentiæ unguentum illud
secundum quoque caput ungitur, inventum est, ut vix quælibet ei divitiarum
non

non dico præferri, sed nec saltem conferri posse videantur. Ego tamen non crediderim sponsam esse mentitam; quippe quæ habeat sponsum ipsam veritatem, cuius & hic verba loquitur *P*, qui utique sicut fallere non vult, ita nec falli potest. Alioquin frustra desiderat & suspirat veritatis amplexibus jungi, mentiens veritati. Quæ enim mendacio societas cum veritate? Quin potius veritas perdit omnes qui loquuntur mendacium?

p Cant. 1. a

q Psal. 5. b

Fortassis in Evangelio si quærimus, invenimus præcessisse & huius figuram. *Maria, inquit, Magdalene & Maria Iacobi & Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent Iesum.* Videsne in prima fronte propositi capituli, quanti æstimandum sit etiam hoc materiale unguentum, cuius aromatis comparandis non una vel duæ sufficere potuerunt? Una primum, una & secundum attulit unguentum. Ad hoc autem comparandum & præparandum tres pariter convenerunt, ut simul videlicet emerent, quod per se singulæ non poterant, & sic venientes ungerent JESUM. Non solum pedes aut solum caput, sed, *ut venientes (inquit) ungerent Iesum*, id est totum corpus. Sed attende, quod tam preciosi huius unguenti CHRISTUS pati noluerit perditionem fieri, & ideo non invento corpore reportaverunt illud, & iussæ sunt exhibere vivo quod præparaverant mortuo. Quod & fecerunt, cum protinus nunciato gaudio resurrectionis, Discipulorum (qui proculdubio membra Christi, & membra viva erant) tristia corda delinire curarunt. Quæ utique membra nisi plus illo crucifixo corpore Christus diligeret, pro his illud crucifigendum non tradidisset. Liquet itaque quòd duo illa tantò hoc ultimum præcellit unguenta; quantò CHRISTUS hoc suum corpus, id est Ecclesiam cui exhibetur, illo quod ex eo ungi voluit quod & propter huius redemptionem tradi voluit constat esse amabilius.

Cur Christus noluerit suum corpus mortuò ungi unguento illo per mulieres præparato.

Christus mysticum suum corpus plusquam verum dilexit.

S E R M O X C I,

De tribus Emissionibus.

Emissiones tuæ paradisus. Vox illius coelestis Hierusalem congaudentis huic quæ peregrinatur in terris. Sunt autem tres emissiones. Prima conjugatorum poenitentium in mundo. Secunda conversorum continentium in clauistro. Tertia prælatorum prædicantium, & orantium pro Dei populo. De prima emissione, id est poenitentia dicunt Angeli, quibus gaudium est super uno peccatore poenitentiam agente *b*: *Quæ est ista quæ ascendit per desertum sicut aurora consurgens* *c*? Ascendere autem dicitur hæc anima poenitens per desertum, terram scilicet inviam & inaquosam, peccatorum suorum recordando. Ascendit sicut virgula, eadem peccata humiliter confitendo. Quæ confessio recte fieri sicut virgula sumi dicitur, quia per plures peccatorum species tanquam fumus de thuribulo per plura

a Cant. 4. d

Emissiones tres. Prima est poenitentia secularium.

b Luc. 15. b

c Cant. 3. e

Sermones S. Bernardi.

A a a a

fora-

foramina derivatur. Et notandum, quòd cum fumus nunquam habeat splendorem, nonnunquam tamen habere possit odorem. Quod hic fumus confessionis odorem quendam pietatis habeat, innuitur ex his quæ subjunguntur: *Ex aromatibus myrrhæ & thuris & universi pulveris pigmentarii.* Confessionem debet semper comitari myrrha & thus, id est mortificatio carnis, & oratio cordis. Alterum enim sine altero, aut parum, aut nihil prodest. Nam si quis carnem mortificet, & orare dissimulet, superbus est: & dicitur ei d: *Nunquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo?* Item si oraverit, & carnem suam mortificare neglexerit, audiet e: *Quid vocatis me Domine Domine, & non facitis quæ dico?* Et illud s: *Qui avertit aurem suam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.* Utrumque ergo alteri suffragatur, dum constat quod alterum sine altero reprobatur.

Confessio comites habere debet mortificat. & orat.
d Psal. 49. c
e Luc. 6. g
f Prov. 28. b

g Cant. 3. c

b Act. 10. a

Emissio secunda, vita continentium.
* Cant. 6. d
Humilitas per auroram designatur.

Castitas pulchritudine lune.

Simile.

Sequitur s: *Et universi pulveris pigmentarii.* Post recordationem & confessionem peccatorum, post mortificationem & orationem exhibendus est fructus eleemosynarum. Quæ benè *pulvis* dicuntur, quia de terrena substantia fiunt. *Pigmentarii* verò, quia suavissimum odorem emittunt. Hinc est quòd Cornelio bene agenti dictum est b: *Orationes tuæ, & eleemosynæ tuæ ascenderunt.* Vel *universi pulveris pigmentarii*: idè dicitur, quia non solùm magna, sed etiã minima quæque peccata conterenda sunt per confessionem, & diluenda per compunctionem. Hac de prima emissionem dicta sufficiant.

Secunda est vita continentium in claustris vel eremo. In hac emissionem nulla fit deserti mentio, aut fumi seu pœnitentiæ; sed lucis, splendoris atque virtutis. Denique in huius laude angelica voce cantatur: *Quæ est ista quæ ascendit sicut aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?* In quibus verbis triplex virtus eius ostenditur, humilitas, castitas, charitas. Aurora quippe finis est noctis, & initium lucis, Nox autem vitam peccatoris, lux significat vitam iusti. Aurora ergo quæ fugat tenebras, & lucem nunciat, meritò humilitatem designat: quia sicut illa diem & noctem, ita ista dividit iustum & peccatorem. Nam hinc, id est ab humilitate iustus quisque incipit, & inde proficit. Unde etiam ipsa *aurora consurgens* dicitur, ut videlicet virtutũ structura surgens ab humilitate tanquam proprio fundamento erigatur. Igitur ad ostendendam eius humilitatem dictum est: *Sicut aurora consurgens.* Illius vero quod sequitur; *Pulchra ut luna*, castitatem demonstrat. Porrò luna dicitur splendorem suum non à se habere, sed à sole trahere: quantoque magis solis conspectui cernenda opponitur, tanto majore sui parte ab eiusdem solis lumine illustratur. Similiter congregatio seu quæque fidelis anima, si veri solis obtutibus offeratur intuenda, sine dubio ex visione illius admittit protinus in se decus quoddam pulchritudinis, & venustatem castitatis. Unde fit, ut ex eius lumine creicens & proficiens etiam ad perfectionem provehatur, ut rectè dicatur de illa quod sequitur:

Electa

Electa ut sol. Quare ut sol? An ideo quia refulgebunt iusti sicut sol in regno Patris eorum? Sed ibi unde sicut sol fulgebunt, nisi de splendore vestis nuptialis? Ipsa est enim qua utique in terris positi vestiendi erant illi quibus dictum est: *Vos autem sedete in civitate, donec induamini virtute ex alto.* Hac virtute charitatis, quam vestis illa nuptialis significat, quisquis indutus fuerit, eamque in se recte ordinaverit, erit proculdubio *terribilis* hostibus suis *ut castrorum acies ordinata.* Nam de cæteris quidem virtutibus quantascunque sine charitate habuerit, non curant dæmones. Cum vero charitatem & ipsam ordinatam in acie viderint, illicò præcipites aguntur in fugam. Potest in eo quod dicitur *electa ut sol*, perseverantia intelligi, quæ tantum electorum est. In eo autem quod sequitur, *terribilis ut castrorum acies ordinata*, discretio mater virtutum, per quam terrentur & fugantur dæmones, acquiruntur & conservantur virtutes. Possunt & alia multa in hac secunda emissionem congruè & intelligi & dici, sed hæc pauca de multis dixisse sufficiat.

Tertia emissio convenit sanctis prædicatoribus, de quorum vita & doctrina etiam vox illa sub admiratione profertur. *Quæ est ista quæ ascendit de deserto deliciis affluens, innixa super dilectum suum?* In prima emissionem dictum fuerat, *Quæ est ista quæ ascendit per desertum;* in hac autem quæ *ascendit de deserto:* quia nimirum ibi pœnitentes compungunt spinæ per quas incedunt, hic vero doctores quicquid de sæculo subripere potuerunt, sublimi mente calcaverunt. Ideò dictum est *de deserto deliciis affluens.* Sed querendum est quæ sint illæ *deliciae*, quibus affluere dicuntur; & quis illæ *dilectus*, ut cur *super eum inniti* dicantur. Neque enim parvæ æstimandæ sunt quæ à supernis civibus *deliciae* nominantur. Siquidem huiuscemodi *deliciae* mentis sunt non ventris, animi non corporis, spiritus non carnis, rationis non sensualitatis, interioris non exterioris hominis. Quas ut breviter aliquo modo describam; ipsæ sunt abundans infusio gratiæ spirituales. Beata illa anima, cui talis gratia infunditur, quæ in benedictionibus supernæ dulcedinis prævenitur, ut templum Dei & oraculum Spiritus sancti efficiatur. Tali quippe animæ deesse non possunt divitiæ salutis sapientia & scientia, & eiudem salutis optimus thesaurus timor Domini. Quibus deliciis cū abundaverit & repleta fuerit, exaltet jam in ecclesiis Dominum, & in cathedra seniorum laudet eum. Quod in aure audivit in cubiculis, prædicet jam super tecta, & sic affluet deliciis. Affluere enim dictum est, verbo doctrinæ insistere, exemplo vitæ lucere, opus spirituale instanter exercere.

Sed necesse est ut in his omnibus non suam, sed auctoris sui querat gloriam. Ipse est enim dilectus eius, de quo scriptum est ^m: *Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi.* Et de quo Pater ⁿ: *Hic est filius meus dilectus: ipsum audite.* Super quem iannitendum est, ut videlicet illius gratiæ auxilio ascribatur

A a a a z

opus

Charitas splendore solis.
k Matt. 15, f
l Luc. 24 g
Virtute charitatis indutus hostibus terribilis.

Emissio tertia, Prælatorum vita & doctrina.
Cant. 8. b *

Quæ deliciae bonorum Prælatorum.

Omnia prophetis prædicatorum DEO tribuendus.
m Cant. 2. d
n Luc. 9. c

o. Ioan. 15. a
Sine Dei gratia
omnis pradi-
cantium labor
inani.

Id Paulus in
primis agnovit.

p 1. Cor. 15. b

q Ibidem.

r Philip. 4. c
s. Cor. 10. c

t Ezech. 14. d

opus ejus à quo omnia, per quem omnia, & ad quem omnia referuntur. Cum autem super eum inniti debeat, ipse dilectus qui docet hominem scientiam, plenius nos doceat. At ille discipulis, quos hujusmodi deliciis implebat: *Ego sum vitis, vos palmites: Sicut palmes non potest facere fructum nisi manserit in vite, sic & vos nisi in me manseritis.* Et iterum: *Sine me*, inquit, *nihil potestis facere.* Ac si aperte diceret: Si deliciis vultis affluere, innitimini super me. Sed jam videamus quomodo illi affluant & innitantur. Veniat in medium unus pro omnibus ille prædicator egregius. Eia beatissime Paule affluere deliciis tuis. Certè cum Evangelium ab Hierusalem per circuitum ad Illyricum prædicasses; cum sine sumptu ipsum Evangelium posuisses; cum cœlestes thesauros fideique sacramentum Græcis ac Barbaris, sapientibus & insipientibus ut prudens ac fidelis dispensator erogasses: cum mortificationem Iesu in tuo mortali corpore circumtulisses; & inter multas admirandas virtutes tuas quas tu potuisti facere, nos vix possumus enarrare, etiam illud cum omni auctoritate, sine omni arrogantia, cum esses Apostolorum tuo iudicio minimus, tamen ausus es dicere *P: Gratia Dei in me vacua non fuit, sed abundantius omnibus illis laboravi.* Magnæ, & ut ita dicam, deliciosæ deliciæ. Sed ne illas amittas innitere super dilectum tuum. *Non autem ego*, inquit *q, sed gratia Dei mecum.* Rursum affluere: quoniam ut verum fatear, delectant valdè tales deliciæ. *Omnia possum*, ait *r.* Iterum innitere. *In eo* inquit *r, qui me confortat.* Item dicit Apostolus *s: Qui gloriatur, in Domino gloriatur: hoc est, qui deliciis affluit, super dilectum suum innitatur.*

Hæc de tribus emissionibus in significatione trium generum hominum, quos in hac vita continet sancta Ecclesia, quos etiam apud Ezechielem designant Noe, Daniel, & Iob, adjuvante Domino, diximus: quamvis in singulis quibusque perfectis possint non inconvenienter assignari. Et in his quoque prima emissio est pœnitentia, secunda justitia, tertia doctrina. Primò enim pœnitendo convertuntur, secundò benè vivendo justitiam exercent, tertio si benè profecerint, ipsam justitiam quam vita tenent, verbo docent. Sed quoniam virtutibus insidiantur vitia, & ita juxta sunt posita, ut qui ab illis deviaverit, istorum laqueos incurrat, oportet ut sit pœnitentia sine pudore, ne scilicet erubescat confiteri commissa peccata, caveat justitia simulationem, eliminet prælatio elationem. Ubi enim magnitudo gratiarum est, ibi etiam magnitudo discriminis est:

SERMO XCII.

De triplici introductione in hortum, in cellarium, & in cubiculum.

a Cant. 5. a

b Cant. 1. a

c Cant. 3. a

Veni in hortum meum soror mea sponsa a. Alibi dicitur b: *Introduxit me rex in cellarium suum.* Alibi dicitur c, *in cubiculum suum.* Hæc triplex

triplex introductio fit animæ rationali à sponso suo. Verbo scilicet Dei, secundum triplicem sensum Scripturarum, historicum, moralem, mysticum. In horto est historicus, in cancellario moralis, in cubiculo mysticus. In horto, id est in historia continetur triplex Trinitatis operatio: creatio cœli & terræ, renovatio cœli & terræ, confirmatio cœli & terræ. Pater creavit, Filius reconciliavit, Spiritus sanctus confirmavit. Et aliud tempus est creationis, aliud confirmationis, aliud reconciliationis: sicut & in horto aliud est tempus plantationis, aliud fructus colligendi, aliud vescendi. Creatio & reconciliatio sunt præsentis, confirmatio futuri sæculi. In principio temporis creavit Pater, in plenitudine temporis reconciliavit Filius, post omne præsens tempus confirmabit Spiritus sanctus. De Patre dixit filius ^d: *Pater meus usque modo operatur.* Et de se subjunxit ^e, *Et ego operor.* Similiter & Spiritus sanctus in consummatione sæculi verè poterit dicere: *Pater & Filius usque modo operantur, & ex hoc jam operor ego: cum scilicet jam fecerit corpora nostra spiritualia, corpusque adhæserit spiritui, & spiritus Deo, hoc ipsum corpus eodem Spiritu sancto sic confirmante, ut jam deinceps absque ullo temporis intervenientis momento fiat quod scriptum est ^f: Qui adhæret Deo, unus spiritus est.* De creatione instruit nos vetus testamentum, & promittit reconciliationem. Reconciliationem exhibet novum testamentum, & spondet confirmationem.

Secunda introductio est in cellarium. Hoc cellarium continet moralem scientiam, & habet tres distinctas mansiones. Prima dicitur aromatica, Secunda fructuaria. Tertia cella vinaria. In prima sunt qui benè se habent cum prælatis, in secunda, qui cum æqualibus, in tertia qui cum subditis. Est ergò prima cella disciplinæ, secunda naturæ, tertia gratiæ. Qui enim perfectæ conversationis nititur cumulû attingere, fit primum discipulus, & ingreditur cellam disciplinæ, in qua mores eius à magistro variis virtutibus, velut à pigmentariis aromata diversis speciebus, componuntur. Unde & ista cella dicitur aromatica, quia tales quique dum ultrò amplectuntur disciplinæ laborem, optimum aliis exemplo suo effundunt imitationis odorem. Inde consequenter ingrediuntur in secundam cellam naturæ, quoniam illi quidem cæteris condiscipulis cõcordare facile possunt, qui sub magistro propriam voluntatem frangere didicerunt. Et hæc cella ubi cum cæteris communitè vivitur, congruè cella naturæ dicitur, quia omnes homines æquales quidem natura genuit, sed alios aliis meritorum causa, vel præposuit, vel supposuit. Dicitur etiam fructuaria, quæ magnæ utilitatis est, si quisque gratiam quam accipit, in alterutrum administrat. Unde scriptum est ^g: *Frater fratrem adjuvans, exaltabitur sicut civitas munita.* Et item dicit Propheta ^h: *Ecce quàm bonum & quàm jucundum, habitare fratres in unum.* At vero cum consummati plenè fuerint in hac secunda cella naturæ, tunc tandem ingredi

A a a a a 3

possunt

Introductio triplex.

1. In hortum.
Triplex sensus Scriptura.

d Ioan. 5. c
e Ibidem.

f 1. Cor. 6. d

Introductio in cellarium.

Triplex cella
Disciplina;

Natura;

g Prov. 18.

h Psal. 132.

Gratia.

possunt tertiam quæ est gratiæ, ut etiam cæteris instituendis præsent, qui cum cæteris iuste & sine querela vixerint. Et hæc quoque cella dicitur vinaria, ut scilicet ferveant charitate qui cæteris præsent in regimine. Dicitur etiam cella gratiæ, quod nomen scilicet aliis quoque duabus possit esse commune. Nam & disciplina, & socialis vita donum gratiæ est, ista tamen sibi illud vendicat specialiter, quoniam quidem multum facile est subijci vel sociari: rarum verò & difficile ad aliorum regimen utiliter quemvis posse transferri.

1. Pet. 5. a

2. Cor. 1. d

Joan. 10. b

Gal. 6. a

Rom. 12. c

Heb. 13. c

His tribus cellis continentur & formantur omnium hominum mores. Omnes enim homines vel sunt prælati, vel æquales, vel subditi. Quemadmodum autem eliguntur de hortis quæque potiora, & in cellanis reponuntur, ubi etiam distincta habent loca in quibus ferventur: ita de historia sumitur, & quasi reconditur in cellario moralis sensus, unde omnis humana vita instruat. Legunt etenim ibi prælati quales se exhibere iudicatis debeant, cum eis dicitur ^b: *Non dominantes in clero, sed forma facti gregis*. Et illud ^k: *Non quia dominamur fidei vestra, sed adiutores sumus gaudii vestri*. Et Dominus in Evangelio ^l: *Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis*. Inveniunt etiam in eadem Scriptura æquales, qualiter se habere debeant invicem, cum legunt ^m: *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi*. Et illud ⁿ: *Honore invicem prævenientes: & multa in hunc modum*. Habent ibi & subditi quod eorum mores componat: quomodo scilicet subdi eos maioribus oporteat, quibus dicitur ^o: *Obedite præpositis vestris & subjacete eis. Ipsi enim pervigilant quasi rationem reddituri pro animabus vestris*.

S E R M O X C I I I .

*De Dentium proprietatibus ad monastica vite professionem relatis,
Dentes tui sicut grex tonsarum quæ ascenderunt de lavacro, omnes gemellis
satis, & sterilis non est in eis a.*

Cant. 4. a

Psal. 57. a

Job. 41. a

Spiritus sanctus, de cujus secretionis fonte Canticorum flumen emanat; in his (ut sentio) dentibus mysteria nobis non parva commendat. Non sunt hi dentes de quibus dicitur ^b: *Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum*; vel de quibus ad virum sanctum vox divina proclamatur: *Per gyrum dentium eius formido*. Dentes isti lacte candidiores. Quippe sponsæ sunt, cujus speciem concupivit Altissimus, quæ non habet maculam neque rugam. Cum enim tota candida sit: candidior probatur in dentibus. Nova tamen & inaudita comparatione in illius laudes perorat dicens: *Dentes tui sicut grex tonsarum*. Quid in hac rogo similitudine dignum est, ut eam de cælestibus arcanis descendisse credamus? Magnum prorsus & magno animo magnificè sentiendum. Spiritus enim est qui loquitur; qui cum loquitur,

quitur.

quitur, nec unum potest jota vacuum præterire. Aliquid profectò est in his dentibus involutum, quod evolutum sacratoris intelligentiæ præfignet arcænum.

Dentes enim candidi sunt & fortes: carnem non habent: carent corio: nihil intra se pati possunt: non est dolor sicut dolor eorum: clausi sunt labiis ne videantur: indecens est cum videntur nisi ridendo: toti corpori masticant cibum: nullum inde saporem habent: non facile consumuntur: per ordinem positi sunt: superiores alii, & alii inferiores: & cum inferiores moveantur, superiores nunquam. Hujusmodi dentes ego arbitror homines monasticæ professionis, qui viam compendiosiore, & securiore vitam eligentes, de toto Ecclesiæ corpore quod candidum est, candidiores esse videntur. Quid enim illis candidius, qui totius immunditias spurcitiæ evitantes, cogitationum sicut actionum peccata deplorant? Quid fortius illis, quibus tribulatio pro solatio, contumelia pro gloria, inopia pro abundantia ducitur? Isti carnem non habent, quia in carne carnem oblitum audiunt ab Apostolo *Vos autem in carne non estis, sed in spiritu.* Corio carent: quia nitorem & distensionem mundanarum sollicitudinum non habentes, in pace in idipsum dormiunt & requiescunt. Nihil morari intra se patiuntur, quia nec modicum quidem offendiculum tolerabile reputant aut intra se, aut in conscientiis singulorum. Hinc est illa vestra opportuna importunitas, qua tam sæpè fatigatis nos, ut multotiens etiam cum necesse non sit, multum in his diei expendatis. Non est dolor sicut dolor eorum: quia nihil tam horrendum & horribile est sicut murmur & dissensio in congregatione. Clausi sunt labiis ne videantur: sic & nos materialibus vallis circumcingimur, ne secularium oculis & accessui pateamus. Indecens est si appareant, nisi interdum fortè ad risum: quia nihil turpius quàm monachus per urbes & castella discurrens, nisi cum illa cogit quæ operit multitudinem peccatorum charitas. Charitas enim risus est, quia hilaris est. Læta quidem, non tamen dissoluta.

Toti corpori masticant cibum dentes: quia ipsi pro toto Ecclesiæ corpore videlicet tam vivis quam mortuis orare sunt constituti. Nullum inde saporem habere debent, nullam sibi gloriam assignare: sed dicere cū Prophetam *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.* Non facile consumuntur: quia quanto annosiores, tanto ferventiores: & eo rapidius currunt, quò vicinius appropinquant ad palmam. Per ordinem positi sunt. Ubi enim aliquid ordinatum est si hic non est, ubi cibus & potus, vigilare & dormire, laborare & quiescere, ambulare & sedere, & cætera omnia in numero & mensura & pondere constituuntur? Superiores & inferiores sunt: quia inter nos prælati & subditi sunt, & sic superiores inferioribus junguntur, ut inferiores à superioribus non discordent. Cum autem inferiores

moveantur

Dentium proprietates & attributa pulchra tropologia vite religiosa seu monastica accommodat.

1.

2.

3.

c Rom. 8. b

4.

5.

*NOTA.
Qua Religiosorum cura expurganda conscientia tempore S. Berni*

6. 7. 8.

9.

10.

d Psal. 118.

11.

12.

13.

14.

e Cant. 4. a

Ibidem,

Ibidem,

moveantur, superiores nunquam moveri debent: quia etsi subditi quandoque turbentur, praelatorum est in mente composita perdurare. *Sicut grex tonsarum*, inquit e. Quam bene monachi tonsis ovibus comparantur: quia revera tonsi sunt, quibus nec corda, nec corpora, nec aliquid mundanum in proprietate relictum est. *Quae ascenderunt de lavacro*. Lavacrum baptismus est, de quo ascendit qui ad celsitudinem vitae perfectionis intendit. Descendit autem, qui se vitae mancipat inhonestae. *Omnes gemellis facibus*: quia & verbo pariunt & exemplo, *Et sterilitis non est in eis*, quia nullus est infœcundus.

S E R M O C X I V .

De processu vitae Christianae seu spiritualis juxta Tropologiam
Heliae, Iezabel fugientis.

a Reg. 19. a

Matt. 5. b

Psal. 17. a

Psal. 35. b

Rom. 11. d

Psal. 22. a

Psal. 35. b

TImuit Helias Iezabel a, & surgens abiit quocunque tulit eum voluntas: venitque in Bersabee Iuda, & dimisit ibi puerum suum, & perrexit in desertum. Cumque venisset subter umbram juniperi & sederet, projecit se, & dormivit. Et Angelus Domini tetigit eum, & dixit illi: Surge, & comede. Et respexit: & ecce ad caput suum subcinericis panis, & vas aquae. Comedit ergo & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus usque ad montem DEI Oreb. Per Heliam quippe qui interpretatur Dominus, vel Dominus fortis, intelligitur quilibet justus, qui persecutionem patitur propter iustitiam. Unde illud b: *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam*. Qui metuens Jezabel, id est malitiam saeculi, vel tyrannidem diaboli, surgit de tentatione peccaminum, & abiit quocunque eum tulerit voluntas à Domino sibi collata. Venitque in Bersabee Iuda, in sanctam Ecclesiam; quae dicitur Bersabee, id est puteus septimus, propter abundantem septiformis Spiritus gratiam, quae inibi fidelibus dividitur: vel puteus satietatis, propter mysteriorum Dei profunditatem, & sanctarum Scripturarum refectioem. De hac profunditate habemus psalmo c: *Tenebrosa aqua in nubibus aeris*, Et rursus d, *Iudicia tua abyssus multa*. Ad eiusdem considerationem Apostolus expavescens, & pavescendo deficiens, clamare compellitur e: *O altitudo divitiarum sapientiae & scientiae Dei*, &c.

De hac satietate legis in psalmo f: *Super aquam refectioem educavit me*, Et item g. *Inebriabuntur ab ubertate domus tuae*. Huiusmodi ebrietas non inducit fastidium, sed indeficientem quibusdam desideriis provocat appetitum. In hoc sacrae lectionis pelago agnus ambulat, & elephas natat. In catholicae doctrinae mensa juxta modulum intelligentiae sufficientes singulis epulae apponuntur. Haec est paradysus deliciarum, hic est hortus omnium pomorum. Veniens itaque in Bersabee in sanctam Ecclesiam, ut dictum est,

est, currit ad confessionem quæ per Judam notatur : & dimittit ibi puerum suum, id est puerilem sensum, vel pristinorum actuum debilitatem, & pergit in desertum, id est istius mundi contemptum. Quo postquam venit, sedet, id est à sæculari tumultu quiescit, cantans cum Propheta ^b : *Hæc requies mea in seculum seculi.* Projicit se, id est vilem se reputat, suis abrenuncians desiderijs, juxta illud evangelicum ⁱ : *Qui vult venire ad me, abneget semetipsum.* Obdormivit in umbra juniperi, quia in atrijs domus Dei secundum sensus corporis vacat omninò ab omnibus pravitatibus, dicens cum Psalmista ^k : *In pace in idipsum dormiam & requiescam.* Tunc angelica visio tangit eum, excitans ad bonum operandum, & ad altiora consurgendum. Respicit ad caput suum, id est ad Christum, qui caput est Ecclesiæ. Et ecce subcinericius panis, id est pastus divini dogmatis, forinsecus quidem rudis, sed medullitus ineffabiliter confortativus & dulcis. Et vas aquæ, hoc est, fons lachrymarum cum cordis compunctione. Comedit & bibit, id est adimplet quæ audit : & pergit in fortitudine ad montem DEI, ad celsitudinem videlicet beatitudinis.

^b Psal. 131. c

ⁱ Luc. 9. c

^k Psal. 4. b

SERMO XCV.

De doctrinæ amaritudine per prædicatores temperanda.

Erat fames in terra ^a : & filii prophetarum habitabant coram Helisæo, quibus fecit apponi pulmentum. Cùmque gustassent de coctione, exclamarunt : *Mors in olla, vir DEL.* Et non potuerunt comedere. At ille : *Afferte, inquit, farinam.* Et misit in ollam, & ait : *Infunde turbæ.* Et comedit : & non fuit quicquam amplius amaritudinis in olla. Fames in terra, penuria verbi Dei in mente humana: filij prophetarum, filij prædicatorum. Propheta interpretatur *videns.* Et sancti prædicatores non abs re prophetæ appellantur: qui & arcana mysteriorum Dei contemplantur : & prout vident mores hominum, adhibent modos curationum. Hælisæus *salus Domini* interpretatur, quo nomine quivis prælatus & doctor Ecclesiæ decenter censetur; cuius salubri persuasione Domini salus populis annunciat, & annunciando impertitur. Hic talis ex debito sui officij apponit subjectis ollam grandem herbas agrestes continentem; id est, admonitionem de gravibus differentem, acerbitate refertam, sed tamen igne S. Spiritus succensam. Subditi ergo perhorrescentes sermonum austeritatē clamant, *Mors in olla:* & non possunt gustare.

^a 4. Reg. 4. d

Sapiens igitur dispensator non affert, imò afferri jubet farinam, quoniam non præbet, sed hortatur habere charitatem, cuius condimento redduntur dulcia quæ prius videbantur amara. Potest namq; prædicator monita salutis auribus circumstantium insonare, sed nemo nisi solus Deus valet saporem charitatis palato cordis infundere. Unde Gregorius : *Nisi sit*

Charitas omnia condit amara.

S. Gregor.
Hom. 30. in
Evang.

intus spiritus qui doceat, doctoris lingua, exterius in vacuum laborat. Alius est

Sermones S. Bernardi,

Bbbbb

sapor

Exod. 16. d

Ioan. 6. f

sapor cœli, alius est sapor terræ. Haudquaquam nobis placere potest sapor cœli, dum saporem quærimus cœci nostri. In deserto dantur coturnices & manna, id est in loco disciplinæ maiora & minora mandata. *Cum vidissent filii Israel manna, dixerunt adinvicem, manhu? quid est hoc? Ignorabant enim quid esset. Quibus ait Moyses: Iste est panis quem dedit Dominus vobis ad vescendum* b. Huius facti mysterium in Evangelio Joannis convenienter aperitur, ubi Dominus ait " : *Amen amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filii hominis, &c. Multi ergo ex discipulis audientes dixerunt: Durus est hic sermo, quis potest eum audire? Ex hoc multi abierunt retro. Ad hunc itaque modum cum aliqui simplices ad conversionem veniunt, severitatem Regulæ expavescunt: si fiat eis sermo de mundi contemptu, de virtutum vitiorumque conflictu: si anxietas vigilandi, assiduitas orandi, parsimonia jejunandi ab ipsis requiritur, dicunt conquerendo inter se: Quid est hoc? Quis tot & tanta implere sufficiat? Nesciunt enim quanta sit virtus assumpti Ordinis. Sed pastor eis consolatorie habet respondere, & de afferenda eos sollicitare farina.*

S E R M O X C V I.

De quatuor fontibus Salvatoris, & aquis inde hauriendis.

Esa. 12. b

Fontes 4. de
pectore Salva-
toris procedun-
tes.

Ex singulis
hauriuntur pe-
nultiores aquæ.

Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris a. Pro paradiso quem perdidimus, restitutus est nobis Christus Salvator. Sicut ergo de uno fonte paradisi derivantur quatuor flumina ad irrigandum paradysum: ita de pectoris eius arcano procedunt quatuor fontes, ex quibus hauriuntur quatuor aquarum genera, unde tota per universum mundum rigatur Ecclesia. Sunt autem quatuor fontes, veritas, sapientia, virtus, & charitas. Ex his ergo fontibus hauriuntur aquæ, ex singulis scilicet singulæ. Nam de fonte veritatis, sumuntur aquæ iudiciorum: de fonte sapientiæ, aquæ consiliorum: de fonte virtutis, aquæ præsidiorum: de fonte charitatis, aquæ desideriorum. In aquis iudiciorum cognoscimus quid liceat, vel quid non liceat. In aquis consiliorum discernimus quid expediat, vel quid non expediat. Sed quia electis viris rectè per hæc gradientibus non desunt tentationes: (tentantur autem de duobus: aut terroribus, ut concutiantur: aut blandimentis, ut seducantur) idcirco armandi sunt contra terrores præsidii divinæ virtutis; contra blandimenta desiderii supernæ charitatis. Desideriis enim meliorum superantur (ut ait quidam Sanctus) desideria deteriorum. Vel sic possumus procedere. Quid prodest nosse quid liceat & expediat (quod utique docent iudicia atque consilia) si posse perfici minimè contingat? Ideo post aquas iudiciorum & consiliorum; quærendæ sunt aquæ præsidiorum. Rursum & posse quid valeat, si horum omnium non sit finis charitas? Rectè itaque post iudicia, post consilia, post præsidia, hauriuntur de

tur de fonte charitatis desideria, ut videlicet quicquid sapimus aut loquimur, quicquid operamur aut patimur, æternæ vitæ finis concludat.

Sed ut hæc quæ dicta sunt de fontibus & aquis clarius eluceant, Scripturarum testimoniis reor esse comprobanda, auriq; similitudines quas protulimus vermiculandas argento. Ac primum quod dictum est quatuor illos fontes de pectore JESU manare, nullum arbitror ambigere. Quomodo autem ex eisdem fontibus hauriantur prædictæ aquæ, id elaborandum est: Veniat ergo David & dicat, quod ex fonte veritatis procedant judicia. Hoc certè videtur sensisse cum diceret *b*: *De vultu tuo iudicium meum prodeat.* Neque enim Vir sanctus iudicium suum diceret, quod de vultu DEI, id est de veritate non prodiret. Noverat enim electos Dei veritatis iudiciis, tanquam virga ferrea, regi, & quia sub eorum regimine se esse sentiebat, exultans psallebat *c*: *Iudicia Dei vera justificata in semetipsa: desiderabilia super aurum & lapidem pretiosum multum, & dulciora super mel & favum.* A quibus ne fortè per incuriam devient, audiant vocem Patris per eundem Prophetam comminantis. *Si in iudiciis d*, inquit, *meis non ambulaverint, & mandata mea non custodierint: visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorū.* Hæc mysteria divini iudicii referabat cœlestis regni clavicularius, cum diceret *e*: *Tempus est ut incipiat iudicium de Domo DEI. Si autem primum à nobis, quis finis eorum qui non crediderunt Dei Evangelio?* Et hoc de electis dictum est. Cæterum est aliud de reprobis iudicium, quod nihilominus ab ipsa Veritate procedit. Unde & per Paulum dicitur *f*: *Scimus enim quoniam iudicium est secundum veritatem in eos qui talia agunt.* Et utrumque quidem iudicium complectitur ipsa Veritas dicens *g*: *In iudicium ego veni in hunc mundum, ut qui non vident videant, & qui vident cæci fiant.* Utrumque autem discernit cum item dicit *h*: *Et ibunt hi in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam.*

Si vidimus quomodo de fonte veritatis hauriuntur judicia: videamus quomodo de fonte sapientiæ propinentur consilia. Quis dubitet Apostolum Paulum esse sapientem, cum & Petrus eius Coapostolus sapientiam ei datam esse astruat *i*, & eiusdem Apostoli tota verborum series nil aliud quam sapientiam redoleat? Proferat igitur consilia, & per ipsa nos doceat, quid peregrinantibus & ad cœlestem patriam festinantibus expediat. De virginibus, inquit *k*, *præceptum Domini non habeo, consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus à Domino ut sim fidelis.* Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem, quoniam bonum est homini sic esse, hoc est in virginitate manere. Si de virginibus præceptum haberet, nihil aliud, quam quod præciperetur, liceret. Nunc verò cum utrumquè liceat, vel nubere, vel non nubere: quid compendiosius dici potuit, quam *bonum est homini sic esse*; præsertim cū & necessitatis instantia frequenter obrepere soleat, &

Ex fonte veritatis hauriuntur judicia.
b Psal. 16. a

c Psal. 18. c

d Psal. 88. c

e 1. Pet. 4. d

f Rom. 2. d

g Ioan. 9. g

h Matt. 25. d

i 2. Pet. 3. d

De fonte sapientiæ consilia.

k 1. Cor. 7. d

Ibidem.

citò mori ipsa temporis brevisitas urgeat, totiusque mundi figurà prætereat? Item cum de vidua loqueretur, *Beator*, inquit ^l, *erit si sic* (id est inupta) *permanserit secundum consilium meum*. Ac ne de proprio corde, & non potius de fonte sapientiæ videretur hoc ipsum consilium deprompsisse, subjecit dicens: *Puto quod & ego spiritum Dei habeam*. Sed cur ergo paucis immoror exemplis, cum in ejus verbis omnis sexus, omnis conditio consilium inveniat, si diligenter quærat, salutis? Quod si quis curiosus velit perspicere, utrum verum sit quod dictum est, de sapientia consilia manare, legat libros qui inscribuntur *Sapientia* †, ubi totus orationis contextus consilia parare videtur. Si verò consultius & utilius studet vitam inde eligere, audiet ipsam salubriter invitantem Sapientiam. *Si vis*, inquit ^m, *ad vitam venire, serva mandata*. Quæris cujus? *Deum*, inquit ⁿ, *time, & mandata eius observa*. Audiat eam ipsam materno affectu inclamantem ^o: *Da mihi cor tuum*. O quantum vellem, & ego cor meum in ejus verbum suspendere, de cujus ore mirifico tam dulcia vitæ consilia audio personare. Utinã autem & linguæ meæ calamum in ejus fonte possem intingere, quo idoneus essem ea quoque quæ restant de duobus fontibus, id est virtutis & charitatis, utiliter exarare.

Et quoniam quatuor isti fontes ita sibi invicem saporem transfundunt, ut qui de uno biberit, quadam ineffabili dilectionis dulcedine invitetur ad alium: libet jam de sapientia ad virtutem transire, & qualiter illinc hauriantur aquæ præsidiorum, quantum ab ipsa virtute adjuvor ostendere. Sicut autem superius dixi gemina esse veritatis judicia, quia scilicet determinant quid liceat, vel quid non liceat: itidem sapientiæ duo, hoc est quid expediat, vel quid non expediat: ita & hic agnoscamus de fonte virtutis hauriendas duplices præsidiorum aquas, quæ vel abluant electos à culpis, vel refrigerent in tormentis. De utriusque sumamus exemplum. Refert Lucas Evangelista ^p, quòd quædam mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur, erogatâ in medicos totâ substantiâ cum minimè curari potuisset, accesserit retrò & tetigerit simbriam vestimenti Domini, & confestim steterit fluxus sanguinis: Iesum vero dixisse, *quis me tetigit?* Cùmque discipuli responderent, *Turbæ te comprimant & affligunt, & dicis, quis me tetigit?* Rursum repetisse, *Tetigit me aliquis: nam & ego novi virtutem de me exiisse*. Ecce quas aquas præsidii hauserit mulier de fonte virtutis, quibus abluta est à profluvio sanguinis, quæ nulla medicorum arte potuerat sanari. Quod si quis objiciat prolatum testimonium nihil ad rem præsentis operis pertinere, eo quod illa mulier nequaquam abluta esse videatur à culpis, sed tantum ab ægritudine carnis: noverit moris esse divinæ virtutis prius cordi mederi quàm corpori. Unde & alibi ^q cum quidam ei paralyticus offerretur curandus, tanquàm bonus & pius medicus volens sanare prius quod erat potius, *id est mentem quàm carnem; ait idem paralytico; Conside fili, remittuntur tibi*

† *Quinque lib. solent vocari sapientiales: Proverbia, Ecclesiastes, Cant. Cant. Ecclesiasticus, & Sapientia.*
^m Matt. 19. c
ⁿ Eccl. 12.
^o Ptov. 23. c
De fonte virtutis aquæ præsidiorum.

p Luc. 8. f

Moris est divina virtutis prius mederi cordi, quam corpori.

q Matt. 9. a

ribi peccata tua. Itaq; sanata conscientia, consequenter sanatur corpus, cum dicitur *r*: *Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam.* Sic ergo & hujus cor mulieris prius abluit intus per donum fidei, sicut scriptum est *s*: *Fide mundans corda illorum,* per quam meruit exterius impetrare salutem corporis. Hoc enim innuit ipse Dominus, cum dicit *f*: *Filia, fides tua te salvam fecit: vade in pace.* Quod autem de hoc ipso fonte virtutis hauriantur aquæ præsidii in tormentis, ostendunt & illi tres pueri in fornacis incendio æstantis positi, quibus ipsa flamma refriguit, & præcipuè inelytus ille martyr Vincentius, qui cum graviter torqueretur, non solum tolerasse, sed etiam tortorem suum constanter provocasse fertur his verbis: *Insurge* (inquit) *& toto malignitatis spiritu debacchare, videbis me Dei virtute plus posse dum torqueor, quam possis ipse qui torques.* Possent plura de hoc fonte virtutis copiosius dici, sed eum succinctè prætereo: quia de fonte virtutis † bibere potius quàm scribere desidero.

Ad hunc fontem invitamur Redemptoris nostri voce dicentis *u*: *Si quis sitit, veniat & bibat, & de ventre eius fluent aqua viva.* Et sequutus Evangelista exposuit ad quem fontem nos invitaret, dicens: *Hoc autem dixit spiritu quem accepturi erant credentes in eum.* Quem nisi Spiritum charitatis, quem mundus non potest accipere, sed soli accipiunt qui verè credunt in eum? Ex hoc ergò fonte hauriamus nobis aquas desideriorum, ipsasq; partiamur in geminos rivulos, ut sicut ejusdem charitatis duo sunt præcepta, ita sint & desideria gemina, quibus impleantur ipsa præcepta. Aliud est enim desiderium quo Deus propter seipsum, aliud quo proximus diligitur in Deo, vel propter Deum. In illo nullus modus, sed ex toto corde, tota anima, tota virtute diligitur Deus: in hoc autem præscribitur quidam modus, cum dicitur: *Diliges proximum tuum sicut te ipsum.* Illo flagrabat Propheta, cum diceret *z*: *Sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Et item *a*: *Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.* Hoc exhibebat Apostolus Romanis, quibus scribebat *b*: *Desidero enim videre vos, ut aliquid gratia spiritualis impertiar vobis.* Et Dominus in Evangelio discipulis suis *c*: *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar.*

Et notandum quod ad illud excitatur mens humana specialiter tribus affectionibus ac provehitur: unde & Deum diligere toto corde, tota anima, tota virtute jubetur. Prima quidem dulcis, secunda prudens, tertia fortis est. Primam habuit Petrus, cum Domino mori disfluaderet *d*, Ex corde enim dulciter diligebat, cujus passionem expavescebat. Sed cum audiret *a*: *Vade retro Satana, non sapis qua Dei sunt, sed qua hominis:* his verbis eruditus & intelligens quid boni haberet mors Christi, cœpit tota anima prudenter diligere, quem prius tantum diligebat dulciter toto corde, necdum

B b b b b 3

verò

r Ibidem.
s Act. 15. b

f Luc. 8. g

Vincentii Mart.
fortitudo in tormentis.

† al. charitatis.

u Ioan. 7. f

x Ibidem.

De fonte Charitatis hauriente aqua desideriorum.

Charitatis duo præcepta.

y Matt. 22. d

z Psal. 41. a

a Psal. 83. a

b Rom. 1. a

c Luc. 22. b

Dilectio erga Deum tribus affectionibus excitatur & provehitur.
** d* Matt. 8. d
Ostenditur exemplo Petri.

verò diligebat tota virtute. Quod si faceret, nec propter mortis discrimen eum negaret. At verò post Resurrectionem & Ascensionem dato desuper Spiritu, tunc demum tota virtute dilexit, pro quo etiam horrendum crucis supplicium postmodum subire non expavit. Erga charitatem quoque proximi exercemur tripliciter, vel ut edificetur ipsa charitas ubi non est; vel certè ne pereat, vel minuatur ubi est. Quisquis autem hanc puro affectu erga proximum operatur, illam proculdubio quæ Deus est, ulterius promeretur.

S E R M O X C V I I .

De suavitate verbi ac jugi Christi; foris quidem duri, sed intus dulcissimi.

a Cant. 4. c

b Eccl. 12.

c Psal. 54. e

d Psal. 140. b

Mel & lac sub lingua eius a. Id quidem necesse. Nam quod in lingua est, durum sonat. Verba sapientis quasi stimuli, & sicut clavi in altum defixi b. Alius est cujus molliti sunt sermones super oleum c; sed oleum peccatoris non impinguet caput meum d. Corripiat me magis justus & increpet, nam in hoc misericordia est: quam illud impinguet oleum caput meum, in quo est dolus. Pulchrè enim non molles, sed molliti dicuntur sermones vel suaforis adulatoris, vel suaforis iniqui, quòd sit in eis non tam vera & solida, quam superducta & simulata suavitas. Siquidem ipsi sunt jacula e. Denique sub lingua ejus quid? Audi Prophetam f: Labor & dolor. Porrò sub lingua ejus mel & lac, qui juxta eundem Prophetam laborem fingit in præcepto g. Miraris fingere veritatem, nam mirari licet, dubitare nõ licet. Si & alterum testem quæris, lege in Evangelio h, quia *fixit se longius ire*. Quidni figmentum figmento exhibeat? Siquidem ipse novit figmentum nostrum, utique laboris impatiens, dilationem non sustinens, fragile ad utrumque. Piè ergo providit, ut haberet pietas promissionem vitæ eius quæ nunc est & futuræ i; nec laborem verum imponeret, sed magis fingeret in præcepto. Audi quomodo laborem fingere ipse se prodat: *Tollite iugum meum super vos, & invenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suave est, & onus meum leve k*. Quomodo non fictus labor, ubi non labor, sed requies invenitur?

e Psal. 54. d

f Psal. 9. d

g Psal. 93. d*

h Luc. 24. d

i 1. Tim. 4. c

j Matt. 11. d*

k 2. Cor. 12. a

l Ioan. 6. f

m Matt. 10. d

n Luc. 14. f

o *sermo Dei durus in cortice,*

suaviss. in medulla,

lulla,

Ita ergò labor in lingua, mel sub lingua. Quid supra linguam? Ineffabilia, quæ non licet homini loqui l. Miseri qui solum quod in lingua sonuit attendentes, nec quod sub lingua reconditum, nec quod supra repositum fuit, capere potuerunt. *Durus est hic sermo*, inquiunt m. Durus equidem, sed tamen idem est verbum vitæ n. *Qui non bajulat crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Si quis venit ad me, & non odit patrem & matrem, adhuc autem & animam suam, non est me dignus o*. Quid durius poterat dici? Noli errare. Lapis videtur, panis est. Durus in cortice, sed suavissimus in medulla. Tentat te Dominus Deus tuus. Fidei exercitatio, & probatio dilectionis est, fictio ista laboris. Esto tamen, lapis sit. Num tu credis quod & dæmones credunt?

dunt? Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Omnes novimus quis hoc dixit ^p. Non dubitat ille posse solo dicto (quo quidem facilius nihil est) ex lapide panem facere, quem filium Dei esse credit. Fas est & ab hoste doceri. Dicamus & nos filio Dei, dic ut lapides isti panes fiant. Nam & ille qui hominum utique non dæmonum venerat in salutem, sic confutavit ad-versarios, ut parvulos erudiret. Non enim dicens quod ille voluit, sed quod oportuit nos audire, ut videlicet noster hic lapis panis fieret, non illius. Non, inquit ^q, *in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.*

Quid tu ad hæc veritatis inimice submurmuras? Quod quidem ipse fate-ris, & negare omninò non potes, potens est filius Dei dicere, ut lapides panes fiant. Ubi ergo est de verbis Dei ait, & generaliter ait, quia sic vivitur, & in ta-lib. vita spiritus mei, quid tu mihi subsibilas ad quodvis eorum dicens: *Durus est hic sermo?* Quæ Dei filius dixit, & facta sunt alimenta vitæ; tu ne saxa dixe-ris, qui filius Dei nō es? Non sum ego qui arbitrer (quod temeraria prorsus ra-pina arbitratus es ipse) esse te æqualē Deo, ut dicente te panis in lapidem re-vertatur. Qui filius Dei non es, sine causa dicas ut lapides isti panes fiant. Nec minus frustra tuū nobis apponas pro pane lapidem, scorpionē pro ovo, pro pisce serpentem. Væ enim his qui panem lapidem, lapidem panem dicūt, po-nentes lucem tenebras, & tenebras lucem ^r: jugum Christi asperū, & esse sub-fentibus delicias reputantes. Has delicias ego nolim. Opto magis gustare & videre quoniam suavis est Dominus ^s. Hoc enim non frustra is ipse, qui monet, studuerat experiri. Denique ait ^t: *Quam dulcia faucibus meis elo-qua tua.* Et rursus ^u: *Quam magna, inquit, multitudo dulcedinis tuæ Do-mine, quam abscondisti timentibus te.* Ubi putas absconditur? Nempe sub lingua sua, sub capite ejus quæ dicit ^x: *Lava ejus sub capite meo: & dextera illius amplexabitur me.* Licet enim in promissione vitæ ejus quæ nunc est, dulcedo & multitudo dulcedinis, & magna quoque & perquam magna sit multitudo, perfectio tamen non nisi in promissione futuræ. *Perfecisti, inquit ^y, his qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum.* Quid perfecit? Non est hic sermo in lingua, sed supra linguam. Ideo enim auris non audit: quia nec lingua protulit, quod præparavit Deus his qui diligunt eum. Nec sanè in abscondito consummatio illa, sed in conspectu filiorum hominum erit. Congruè verò non adhuc perfectum, sed jam perfecisse eum sperantibus ait. *Spe enim salvi facti sumus ^z.*

^p Matt. 4. a

^q Ibidem.
*Dæmonis im-
postura est, Dei
verba & man-
data reputare
dura.*

^r Esa 5. e
*Error hominum
in veris & falsis
deliciis discer-
nendū.*

^s Psal. 33 b
^t Psal. 118.
^u Psal. 30.

^x Cant. 2. c

^y Psal. 30. f

^z Rom. 8. g

SERMO XCVIII.

De filiis pacis, in quibus habitat Deus.

Factus est in pace locus eius ^a. Est pax ficta, ut in Iuda: est inordinata, ut in Adam & Eva. Harum neutra est locus Dei. Sola pax Christiana, quam Dominus reliquit & dat discipulis suis, ipsa est in qua Dominus re-
quiescit.

^a Psal. 65.

b Matt. 5. a
e Luc. 21. d

d Matt. 20. b

e Heb. 12. d

f Psal. 119. b

quiescit. Hæc offertur per sanctos prædicatores universo generi humano, sed eam quidam repellunt, aliqui recipiunt. Nos vero excutientes pulverem pedum nostrorum super odientes pacem, ad dilectores eiusdem pacis nos conferamus. Eorum alii dicuntur recipientes pacem, alii retinentes pacem, alii facientes. Possunt & aliis nominibus vocari, scilicet pacati, patientes, pacifici. Et hæc nomina fortiuntur secundum diversos status pacis, in quibus proficiunt. Nam pacati per hanc pacem possident terram corporis sui, quia mites sunt *b*. Patientes possident animam suam, quibus dicitur *c*: *In patientia vestra possidebitis animas vestras*. Pacifici possident non solum suam, sed etiam aliorum in quibus faciunt pacem. Unde merito filii Dei vocantur. Pacati ergo dicuntur, qui pacem recipiunt, de quibus scriptum est. *Si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra* *d*. Sed quia pusilli sunt, scandalis exagitati cito pacem quam receperant perdunt. Patientes autem sunt, qui receptam retinent, nec quavis injuria exasperati eam amittunt. Istis tanquam robustioribus præcipitur: *Pacem diligite & sanctimoniam, sine qua nemo videt Deum*. Pacifici verò, qui non solum in se & in aliis eam faciunt, sed etiam volentes auferre diligunt, sicut scriptum est *f*. *Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus*: ecce isti sunt, quos sicut filios Deus diligit, & de quibus tanquam vivis lapidibus templum sibi sapientia construit. De quo ædificio, ne ullo impulsu possint labefactari, ipso Deo inhabitante pariter & operante, ad similitudinem lapidis quadrantur quatuor modis, superius, inferius, à dextris & à sinistris. Superius, cum divinæ voluntati suam humiliter & prudenter subjiciunt. Inferius cum carnem subjectam temperanter regunt. A dextris, iuste bonos amplectendo. A sinistris malos fortiter tolerando.

S E R M O X C I X.

De quatuor generibus hominum Cælum obtinentium.

a Matt. 5. a

b Luc. 16. b
Divites mercantur Cælum à pauperibus.

Quatuor sunt genera hominum regnum cælorum possidentium. Alii violenter rapiunt, alii mercantur, alii furantur, alii ad illud compelluntur. Rapiunt qui dereliquerunt omnia, & sequuntur Christum: de quibus dicitur *a*: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum*. Sunt alii inferioris gradus à quibus metuntur carnalia, dum eis spiritualia seminantur: & his loquitur in Evangelio Dominus *b*. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula*. Tales dicuntur mercatores, quia dant in præsentia pauperibus temporalia quæ possident, ut in futuro recipiant ab eis æterna, quæ non nisi per eos habere merentur. Necessè est enim omnes qui in futuro iudicio examinandi sunt, vel esse iudicis amicos, vel apud iudicem intercessores habere amicos. Habent ergo primum beatitudinis locum qui intercedunt: habent

habent hi pro quibus intercedunt, secundum. Sunt alii qui nonnulla bona occulte faciunt, pro quibus merentur regnum cœlorum, sed tamen furari illud dicuntur, quia laudem humanam vitantes, solo divino testamento contenti sunt. Horum figuram tenuit mulier in Evangelio c quæ fluxum sanguinis patiens cogitavit intra se, dicens: *Si tetigero simbriam vestimenti eius, salva ero.* Quo dicto accessit occultè & tetigit, & salva facta est. Alii sunt qui compelluntur: verbi gratia ut pauperes necessarii, quos scilicet hic ignis paupertatis Deo dispensante purgat: ne in futuro ignis iudicii puniat. De quibus scriptum est d. *Compelle intrare, ut impleatur domus mea.* Compelluntur multi variis necessitatibus & oppressiõibus afflicti: qui mira Dei providentia dum temporalem pœnam si non libenter, tamen patienter sustinent, vitam consequuntur æternam.

Luc. 8. f

Luc. 14. e

S E R M O C.

De discrimine inter plebem & p̄sulem.

Quantum distat inter pastorem & gregem, tantum debet distare inter Episcopum & plebem. Stat ille sublimis & rectus, curvat iste caput solo depressus. Unde Poeta: *Pronaque cum spectent animalia cœtera terram: Os homini sublime dedit.* Ille regit, iste regitur: ille pascit, iste pascitur: ut ex ipsa forma & habitu uterque discernatur. Habet ille in manu virgam qua feriat, vel potius ducat & reducat ovem. Quid est autem habere in manu virgam, nisi in opere disciplinam, ut subjectos suos exemplo magis instruat quam verbo? Erubescunt enim superbi esse discipuli, si eos in humilitate præcesserint magistri. Unde de Domino scriptum est a: *Quæ cœpit Iesus facere & docere.* Habet etiam baculum, quo fuerit lupum. Virga ovem, baculo lupum. Hoc est mites & obediens debet lenius corripere, duos verò corde & improbos acrius arguere: cumque necesse fuerit, etiam anathematis sententia ferire. Tenet canem in fune, zelum scilicet in discretionem, ne sit de illis de quibus scriptum est b. *Habent zelum, (alias, æmulationem) Dei, sed non secundum scientiam.* Habet etiam pastor bonus panem in pera, hoc est verbum Dei in memoria.

Ovidius Metam. 1.

Pralatis exemplo potius quam verbo docendum. a Act. 1. a

b Rom. 10. a

S E R M O CI.

De quatuor modis diligendi.

Duo sunt amores, carnalis & spiritualis: ex quibus colliguntur quatuor modi diligendi, scilicet diligere carnem carnaliter, spiritum carnaliter, carnem spiritualiter, spiritum spiritualiter. In his fit quidam profectus & ascensus ab inferioribus ad superiora. Nam ut homines qui tantum noverant diligere carnem carnaliter, ad hoc proficerent, ut Deum quoque diligere spiritualiter. Deus caro factus est, & loquendo & conversando

Duo amores Carnalis & Spiritualis.

Ccccc

cum

* Matth. 16. c

* 2. Cor. 5. d

cum hominibus, primū ab eis carnaliter dilectus est. Cum autē pro amicis suis animam ponere vellet: jam spiritum diligebant, sed adhuc carnaliter. Unde & Petrus loquenti de passione sua respondit ^a: *Absit à te Domine, non erit tibi hoc.* Sed cum per eandem passionem fieri mysterium redemptionis agnoscerent, in ipsa passione jam carnem spiritualiter diligebant. Resurgente autem eo & ascendente Spiritum spiritualiter amant, latique decantant ^b. *Etsi cognovimus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus.* Nos quoque carnem nostram carnaliter diligimus: cum eius desideria diligimus & perficimus. Spiritum carnaliter, quando eum flendo, suspirando, gemendo in oratione conterimus. Carnem spiritualiter, cum eam spiritui subiectam in bonis spiritualiter exercentes, cum discretione servamus. Spiritum spiritualiter, etiam ipsa spiritualia studia nostra fraternæ utilitati ex charitate postponimus.

S E R M O C I I.

De modo redeundi ad Deum.

* Prov. 16. c

* Gen. 3. b

Per quos gra-
tus redeundum
ad Deum, nem-
pe per eos, qui
us primus ho-
mo cecidit.

Mich. 6. b

* ad Tit. 2. c

* Ibidem.

Est ad Deum quidam redeundi modus primi hominis casui oppositus. Adam quippe in paradiso positus, primo perdidit circumspectionem Dei. Testatur enim beatus Augustinus, quod nequaquam tentator hominem de paradiso eiecisset, nisi aliqua elatio in anima hominis præcessisset, cum verissimè scriptum sit ^a: *Ante ruinam exaltatur cor.* Secundò perdidit justitiam, quando uxoris voci plus quam divinæ obedivit. Justitia enim est virtus quæ suum cuique reddit. Tertiò amisit iudicium, cum post peccatum correctus, oblique per mulierem retorfit propriam culpam in auctorem, dicens ^b: *Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi.* Eisdem ergò virtutum gradibus redeundum est homini in exilio posito, quibus primus expelli meruit de paradiso. Primum itaque faciendum est iudicium, deindè exercenda justitia, tandem circumspectio adhibenda. Et iudicium quidem nobis, ut nos ipsos judicemus & accusemus, justitiam proximo, circumspectionem debemus Deo.

Hanc redeundi viam ostendit nobis Micheas propheta dicens ^c: *Indicabo tibi, ô homo, quid sit bonum, & quid Deus requirat à te: utique facere iudicium, & diligere misericordiam & ambulare sollicitè cum Deo tuo.* Hanc salutis viam testatur Apostolus Christum docuisse, dicens ^d: *Apparuit gratia Dei salvatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem & secularia desideria, sobriè & justè & piè vivamus in hoc seculo, &c.* Sobriè scilicet quantum ad nos, justè ad proximum, piè ad Deum. Qui etiam manifestius intulit circumspectionem Dei, dicens ^d: *Expectantes beatam spem & adventum gloria magni Dei & Salvatoris nostri Iesu Christi.* Et in multis aliis Scripturæ sacræ locis si hic ordo viæ & institutio vitæ quærat, potest

potest inveniri, ut illud ^f: *Beatus vir qui in sapientia morabitur, & qui in* ^f Eccli. 14. d
justitia meditabitur, & in sensu cogitabit circumspeditionem Dei. Moratur si-
 quidem in sapientia, & sapiens est qui semetipsum hic dijudicat, ut æter-
 num Dei judicium evadat. *Si enim* (ait Apostolus ^g) *nosmetipsos dijudica-* ^g 1. Cor. 11. g
remus, non utique judicaremur. Sapiens est non secundum sapientiam huius
 sæculi, sed secundum illam quæ trahitur de occultis, per quam utique mi-
 ro Dei opere agitur, ut electi quique tunctionibus & pressuris hic attriti, in
 ædificio veri Salomonis sine sonitu mallei postmodum collocentur.

SERMO CIII.

De quatuor gradibus quibus electorum profectus di-
 stinguitur.

Quatuor gradibus distinguatur omnium electorum profectus. Primò
 enim fit quisque amicus suæ animæ; secundo fit amicus justitiæ; ^{Primus Gradus}
 tertio sapientiæ; quarto fit sapiens. In primo profectu vitat omnia quæ ^{profectus electo-}
 animam possunt offendere, & diligit ea quæ eam possunt mulcere. Horret ^{rum, quo homo}
 ergo infernum, & cœlum concupiscit: ita potest implere illud divinum ^{fit amicus ani-}
 præceptum, quod in prima conversione sua accepit ^a: *Diliges proximum* ^a Match. 22. d
tuum sicut teipsum. Nam dum secundum carnem ambulat, nullo modo po-
 test. Cum autem spiritu Dei agitur, facile potest. Quid enim habeat emo-
 lumentum homo, si proximus eius ardeat in inferno: aut quid perdidit, si
 secum fuerit in paradiso? Neque enim talis est illa paradisi hæreditas, ut
 possidentium numero minuatur. Diligit ergo proximum, quem non vult
 malum pati, sicut nec seipsum, & quem sicut seipsum vult possidere cœlum.
 Hoc autem suo, id est hominis spiritu, quando posset, ut scilicet expave-
 sceret gehennam, ac cœlestia desideraret: Sed potest hoc illius spiritu cui
 dictum est ^b. *Si ascendero in cœlum, tu illic es, &c.* Spiritus quippe sapien- ^b Psal. 138. b
 tiæ ubique præsens, novit quid in cœlo, & quid agatur in inferno. Cùm-
 que mentem humanam replevit, & de pœnis inferni incuit timorem, &
 cœlestium amorem infundit: sicque facit hominem amare seipsum, & di-
 cit ei ^c: *Miserere animæ tuæ, placens Deo.* Primum igitur est diligere se, ^c Eccli. 30. b
 deinde proximum. Non enim dictum est, diliges te sicut proximum, sed
diliges proximum sicut te. Hoc modo fit amator animæ suæ per Spiritum
 sanctum, quem ex fide accepit.

Accepto autem hoc dono, non debet eo solo contentus esse, sed ad
 maiora provehit, & in melius proficere. Vivit autem jam per spiritum. Sed
 si per spiritum vivimus (ait Apostolus) *spiritu & ambulemus* ^d. Et alibi di- ^d Galat. 5. c
 cit ^e: *Nos verò omnes revelata facie gloriam Dei specularantes, in eandem imagi-* ^e & 6. a
nem transformamur à claritate in claritatem, tanquam à Domini spiritu. ^e 2. Cor. 3. a
 Hoc ipsum & Psalmista de sanctis videtur sensisse. *Benedictionem, inquit,* ^f Psal. 82. b
 dabit

dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion, Ambulet & iste quem in manibus habemus, eat & proficiat, donec ad quartum gradum perveniat. Ibi sine dubio factus sapiens, videbit Deum deorum in Sion. Porro eo ipso quod dixi, qui bene diligit animam suam, debet etiam diligere iustitiam. Alioquin si diligit iniquitatem g, odit planè, non diligit animam suam.

g. Psal. 10.

h. Sapien. 1. a
Transitus ad secundum gradum, per amorem iustitiae.

Iustus duo per iustitiam habet; ut faciat quod debet, patitur.

i. Prov. 12. c

k. Esa. 40. a

Transitus ad tertium gradum per amorem sapientiae.

Et hinc ad quartum per amorem sapientiae.
Prov. 25. c
Eccli. 24. a

Diligendo autem iustitiam transit ad secundum gradum, & audit illud Sapien. 1. a. *Diligite iustitiam qui iudicatis terram.* Quam si perfectè dilexerit, debet pro ea ferre patienter omnem poenam & quamcumque illatam contumeliam. Duo quippe præstabit ei iustitia, unum ut faciat quod debet: alterum, ut patiat quod debet: scilicet, ut si bonum non fecerit quod debuit, malum quod meruit patiat. Sic miro modo ne deserendo quidem iustitiam, ab ipsa deserimur, dum per ipsam quilibet prævaricationis reatus punitur. Neque enim est qui se abscondat à calore eius. Hanc autem poenam non solum vir iustus non horret, verumetiam libenter excipit, dum per eam præteritæ vitæ peccata purgari fideliter credit. Hinc enim scriptum est i: *Non contristabit iustum quicquid ei acciderit.* Opponit igitur variis voluptatibus quibus corrumpitur, contraria medicamenta per quæ resurgat. Verbi gratia: cecidit per inobedientiam, per obedientiam laborem redit ad vitam: lubricus extitit ac dissolutus, per continentiam studium rigorèque disciplinæ reparatur. Patitur ab ipsis elementis mundi poenam, quorum usu dudum defluerat ad voluptatem. Quibus cruciatibus cum diu tanquam aurum in fornace probatus fuerit, quantum scilicet dignum iudicabit is qui in pane lachrymarum nos cibavit, & potum dat nobis in lachrymis in mensura, incipit jam consolari, & audit illam Esaie vocem dicentis k: *Consolamini, consolamini popule meus, dicit Deus vester. Loquimini ad cor Hierusalem, & advocate eam, quoniam completa est malitia eius, id est, afflictio: dimissa est iniquitas illius. Suscepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis.* Postquam verò consolationem receperit, sollicitus est & querit quomodo placeat ei cui se probavit. Facit quicquid boni facit, ut soli placeat suo conditori.

Transit ad tertium gradum sui profectus, ut sit scilicet amicus sapientiae, quæ materno affectu loquitur sibi, cum dicit l: *Præbe fili cor tuum mihi.* Cum ergo ad hunc gradum pervenerit, nihil aliud ei restat, nisi ut ad quartum ascendat, ubi dicitur esse sapiens. Hoc autem fit quando jam operatur, non ut ipse Deo placeat, quod utique in tertio gradu fecerat; sed quia placet ei Deus, vel quia placeat Deo quod operatur. Quisquis talis est, potest cum tota fiducia ac securitate conscientie illud Sapien. canticum decantare m: *In omnibus requiæ quæsi, &c.* Hic enim requiescit in omnibus, cum per omnia ei placeat Deus, qui non Dei voluntatem ad suam curvare, fed

Sed suam didicit ad Dei voluntatem erigere. *Morabitur in hereditate Domini*, sicut ei ejusdem Domini voce promittitur, cum dicitur *n: Terram in qua dormis tibi dabo*, hoc est, quietem istam ad quam pervenisti labore tuo & munere meo, stabilem tibi faciam atque perpetuam. Quod autem subjungit, *& semini tuo*, sic possumus intelligere: ut non solum spiritui detur tranquillitas ista & hic & in futuro; sed etiam semini tuo, id est, operibus tuis dabitur corporis tui glorificatio.

S E R M O CIV.

De quatuor impedimentis Confessionis.

Quatuor sunt quæ impediunt confessionem, pudor, timor, spes, desperatio. Quosdam enim impedit pudor, qui scilicet pro sola confusione dicere erubescunt peccata quæ commiserunt. De quo per Salomonem dicitur *a: Est confusio adducens peccatum*. Quo contra de his qui confitentur, iterum dicitur *b: Est confusio adducens gloriam*. Quos etiam commendat Propheta dicens *c: Confessionem & decorem induisti*. Et alibi *d: Confessio & magnificentia opus eius*. Alios impedit timor. Timent enim si confiteantur, ne gravis eis poenitentia injungatur: & hos arguit Iob dicens *e: Qui timet pruinam, irruet super eum nix*. Sunt autem nonnulli qui in hoc mundo adhuc aliquid concupiscunt, nec putant se adepturos quod desiderant, si hominibus quales sint, innotescant. Horum confessionem impedit spes, id est, cupiditas potiendi desiderii: talibus comminatur Dominus in Evangelio *f: Vae pregnantibus & nutrientibus in illis diebus*. Sunt item alii qui nil horum verentur, sed solum hoc timent quia post peccatorum confessionem ab ipsis abstinere minimè possent. Et his obest desperatio. Quibus non incongruè illud potest aptari. Peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit *g: Fit verò nonnunquam ut hæc omnia simul confessionem impediunt*. Sed qui quatuor his malis premitur, rectè jam in monumento jacet, & velut ille Evangelicus quatruiduanus foetet *h: Scriptum est enim i: A mortuo velut qui non sit, perit confessio*. Quod si is mortuus est qui non confitetur, utique reviviscet qui confitebitur. Veniat ergo Iesus, & dicat *veni foras k: Et ad vocem ejus illicò suscitabitur mortuus*. Excipiat hic noster mortuus exhortationem, & non differat confessionem.

Dicatur ergo illi quem pudor afficit: Cur te pudet peccatum tuum dicere, quem non puduit facere? Aut cur erubescis Deo confiteri, cujus oculis non potes abscondi? Quod si fortè pudor est tibi uni homini & peccatori peccatum tuum exponere, quid facturus es in die judicii, ubi omnibus exposita tua conscientia patebit? Hæc itaque tria proponenda sunt contra pudorem, scilicet consideratio rationis, reverentia intuentis Dei, comparatio majoris confusionis. Similiter contra timorem opponenda sunt

Quatuor impedimenta confessionis. Pudor.
a Eccl. 4. c
b Ibid.
c Psal. 103. a
d Psal. 110. a
e Iob. 6. c

Spes.
f Matt. 24. b

Desperatio.

g Prov. 18. a

h Ioan. 11. e
i Eccli. 17. c

k Ioan. 11. f

Antidotum pudoris.

Timoris.

*Spei.**Desperationis.*

tria. Considerandum enim est quàm sit longa poena inferni, quàm gravis quàm infructuosa. E contrario verò presentis temporis poenitentia brevis est, & levis, & fructuosa. Contra spem quoque itidem tria opponuntur, bona scilicet futuri sæculi, presentis vitæ bonis majora, certiora, durabiliora: ad quorum comparisonem quicquid in hoc mundo desiderari potest, modicum est & incertum, & ut ita dicam, momentaneum. Ita contra desperationem vincendi peccatum, tria sunt remedia. Primum est vigor ipsi propositi boni, quem assumit ex Confessione. Secundum est gratia Dei, quam meretur ex humilitate. Tertium est auxilium, quod ex ejus habet cui confitetur compassione.

S E R M O C V.

De requisitis ad justificationem.

In duobus consistit nostra salus, in Iustific. & Glorific. a Esa. 64. 2

*b Rom 8. f**c Matth. 5. c*

Ad justificationem qua requirantur.

d Matth. 5

Duo sunt in quibus consistit nostra salus. Iustificatio & Glorificatio. Altera initium, altera perfectio est. In illa labor, in hac autem fructus laboris est. Et nunc quidem iustificatio fit per fidem: nam glorificatio erit per speciem. Quanta autem sit in futura vita glorificatio sanctorum, humanus interim non potest attingere intellectus. De illa enim scriptum est, *quod oculus non vidit, nec auris audivit, &c.* Hac ergo interim omissa, quoniam vires nostras excedit, de justificatione quæ nunc agitur, aliquid ad ædificationem Fratrum nostrorum, quod necessarium visum est, loquamur. Ipsa est enim via, per quam fit transitus ad glorificationem, dicente Apostolo *b. Quos prædestinavit, hos & vocavit: & quos vocavit, hos & iustificavit, quos autem iustificavit, hos & magnificavit.* Neque enim poterit obtineri magnificentio, nisi iustificatio præcesserit: cum ista meritum, illa præmium sit. Hoc in Evangelio docuit Dominus, qui cum Discipulis evangelizaret regnum Dei, primum eis proposuit iustitiam, dicens: *Nam nisi abundaverit iustitia vestra plus quam Scribarum & Phariseorum; non intrabitis in regnum caelorum.*

Notandum autem, quod sicut in illo beatitudinis regno præsentem se electis suis exhibebit Dominus ad glorificationem, ita etiam se eisdem ipsis exhibet in via peregrinationis ad justificationem, ut à quo scilicet glorificandi sunt per speciem, ab ipso prius iustificentur per fidem. Et quidem tria sunt à quibus abstinere debent quicumque iustificari desiderant. Primum utique ab operibus pravis, secundò à carnalibus desideriis, tertio à curis sæculi. Item tria sunt quibus debent insistere, quæ etiam continet sermo Domini in monte *d*, eleemosyna, jejunium, oratio. Sic enim adimpletur iustificatio, dum ab interdictis vitis abstinent, & bona quæ præcepta sunt fideliter exercent. Opponantur ergo pravis operibus opera misericordiæ, contra carnalia desideria adhibeantur jejunia, & pro curis sæculi succedat amor Dei, & frequentia orationis.

S E R M O

SERMO CVI.

De tribus ad agendam pœnitentiam necessariis.

Tres sunt status animæ: In corpore, posito corpore, recepto corpore. Primus datus est ei ad agendam pœnitentiam, reliqua duo ad habendam, requiem vel pœnam, scilicet prout gessit in corpore, sive bonum, sive malum: Ad agendam vero pœnitentiam tria sunt necessaria, tempus, corpus, & locus. Quod tempus sit necessarium, dicit Apostolus: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.* Similiter & de corpore idem scribit: *b Omnes nos oportet manifestari ante tribunal Christi, ut referat quisque propria corporis prout gessit.* Sed & de hoc loco loquitur Scriptura dicens: *Si ascenderit super te spiritus potestatem habentis, locum tuum ne deseras.* Porro tempus in tria dividitur, in præteritum, in præsens, in futurum. Horum nullum perdit quisquis rectè pœnitentiam agit. Nam præteritum quidem quod perdidit restaurat, dum in amaritudine animæ suæ omnes annos suos recogitat. Præsens autem tenet jam per exercitium operis. Futurum verò per constantiam boni propositi. De præterito loquitur Apostolus, cum dicit *d: Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt.* Ad præsentis vero operationem hortatur nos cum dicit: *Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei.* Futuri nos admonet Dominus, cum ait *f: Qui perseveraverit usque in finem, salvus erit.*

Corpus quoque necessarium est ad agendam pœnitentiam. In corpore quippe possumus mala pati, & bona operari. Pati scilicet pro commissis delictis, operari pro adipiscendis æternis præmiis. Qui ergo corpore caret, dignos pœnitentiæ fructus facere quomodo valet? Et notandum, quod pœnitentia quæ per corpus geritur, brevis est & levis. Brevis, quia corporis morte terminatur. Levis, quia per societatem corporis fertur facilius. Gravis siquidem esset si eam solus animus portaret. Cum verò & ipsi corpori ejus partitur pondus, quanto magis inde corpus oneratur, tanto amplius animus exoneratur.

Locus etiam videtur necessarius esse & utilis, Ecclesia scilicet vitæ præsentis: in qua quisquis dum in corpore vivit, pœnitentiam rectè agere negligit, nullum in futuro salutis remedium obtinere poterit.

SERMO CVII.

De affectibus orantium.

Sicut æger ad medicum, sic esse debet peccator ad Creatorem suum. Qui ergo peccator est, debet orare Deum sicut æger medicum. Duobus autem modis impeditur oratio peccatoris, vel nulla, vel nimia luce. Nulla luce illustratur, qui peccata sua nec videt, nec confitetur. E contrario nimia

*Ad agendam
Pœnit. 3. ne-
cessaria.*

*Tempus.
a 2. Cor. 5. c
b 2. Cor. 6 b*

*c Eccl. 10. a
Tria tempora
præter. præsent. fut.
nullum perdit
qui verè pœ-
nitet.*

d Ephes. 5. d

e Gal. 6. c

Corpus.

Locus.

*Oratio duobus
modis impedi-
tur.*

Affectus quatuor, quibus orandum.

1.
a Lucæ 8. f

2.
b Luc. 7. f

3.
c Matt. 15. c

4.
p Ioan. 11. c
e 1. Thef. 5. d

f 1. Tim. 2. a

g Luc. 6. d

Oranti tria consideranda,
1. quid petat.

mia luce obruitur, qui ea tanta videt, ut de indulgentia desperet. Horum neuter orat. Quid ergo? Temperanda est lux, ut peccata sua videat peccator & confiteatur, ac pro ipsis oret ut remittantur. Primum ergo ejus oratio debet fieri verecundo affectu, hoc autem fit, cum needum peccator audet per seipsum accedere ad Deum, sed quærit aliquem sanctum virum; aliquem sanctum pauperem spiritu, qui sit in ora vestimenti Domini tanquam simbria, per quem habeat accessum. Hujus orationis tenuit typum illa Evangelica mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur, cupiensque sanari accessit, & intra se cogitavit dicens: *Si tetigero simbriam vestimenti eius, salva ero.* Secunda oratio fit puro affectu; & hoc fit, quando scilicet peccator jam per seipsum accedit, & ore proprio confitetur. Talis orationis reliquit nobis exemplum illa peccatrix, quæ lachrymis rigavit pedes Domini, & capillis capitis sui terfit, de qua dictum est à Domino: *b. Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Tertia oratio effunditur amplo affectu: & hoc fit quando is qui pro se oraverat, orat jam pro aliis. Sic oraverunt Apostoli pro muliere Chananæa pro filia sua rogante, *Dimitte, inquit, illam, quia clamat post nos.* Quarta oratio emittitur devoto affectu, quæ de cordis puritate sine ulla hæsitacione cum gratiarum actione depromitur. Talem orationem facit ipse Dominus, quando quatruiduanum de monumento Lazarum resuscitavit, & ait *d: Pater gratias ago tibi, quia audisti me.* Tales orationes docuit nos Apostolus facere frequentes, dicens *c: Sine intermissione orate, in omnibus gratias agite.* Has quæ dictæ sunt quatuor orationum species, id est, verecundam, puram, amplam, devotam, nuncupat Apostolus aliis nominibus, & ad eas nos hortatur dicens *f: Obsecro primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones.* Nam obsecrationes verecundo, orationes puro, postulationes amplo, gratiarum actiones fiunt affectu devoto.

Diximus de generibus affectionum & orationum, dicamus etiam qua puritate sit orandum. Et quidem tria videntur mihi hic esse necessaria, quibus orationis intentio firmiter est astringenda. Considerare namque debet is qui orat, & quid petit, & ipsum quem petit, & seipsum qui petit. In eo autem quod petit, duo debet attendere, ut secundum Deum sit quod postulat, & ut hoc ipsum in summo affectus desiderio habeat. Verbi gratia, Si mortem inimici, si læsionem seu dejectionem proximi orando petierit, non est secundum Deum talis oratio, cum ipse præcipiat & dicat *g: Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos: & orate pro persequentibus & calumniantibus vos.* Si verò peccatorum remissionem, si Spiritus sancti gratiam, si virtutem atque sapientiam, si fidem, veritatem, justitiam, humilitatem, patientiam, mansuetudinem, & cætera spiritualia charismata quaerit, & ea cogitando vehementer affectaverit, hæc secundum Deum est oratio,

ratio, & hæc verè meretur audiri. De hujusmodi enim orationibus loquitur per Esaiam Deus *b*: *Antequam clament ego exaudiam, adhuc illis loquentibus ego audiam.* Sunt & alia quæ cum defunt, à Deo dantur, & possunt esse vel non esse secundum Deum, quantum duntaxat interest fidei ad quem referuntur, ut est corporis sanitas, pecunia, cæterarumque rerum affluentia: quæ etsi à Deo sint, non tamen sunt magnipendenda, nec ex desiderio possidenda. Similiter & in ipso quem petit, debet duo considerare, bonitatem, & majestatem. Bonitatem qua gratis velit, & majestatem qua planè possit dare quicquid petitur. Sed & in se ipso qui petit debet nihilominus duo attendere, id est, ut pro suis meritis nihil accepturum putet, sed de Dei misericordia tantum quicquid rogaverit, impetraturum speret. Tunc ergo dicitur cor purum, quando tria hæc quæ dicta sunt, & eo modo quo dicta sunt, cogitat. Et quisquis hac puritate & intentione cordis oraverit, exaudiri se sciat, quia sicut testatur Petrus Apostolus *i*. *Non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente qui timet Deum & operatur justitiam, accipius est illi.*

Secundo, quem petit.

Tertio, qui petit.

i Act. 10. c

S E R M O C V I I I .

De spiritali minutione Sanguinis.

MInuendi sanguinis duplex est causa. Interdum qualitas, interdum quantitas obest. Nec minus perniciofa immoderata abundantia, quam corruptio. Sanguis animæ meæ, voluntas mea. Naturæ siquidem cognatus præ cæteris humoribus sanguis dicitur, & animæ vita in voluntate est. Minuatur ergò prava voluntas, quæ morbi causa est spiritalis. Minuatur, inquam, dum penitus exhauriri exsiccarique non potest. Scindatur & aperiat vena ferro compunctionis, ut peccati, etsi non omnis sensus, certè consensus effluat & abiiciatur. An dubitas inveniri & in anima sanguinis non inutilis inutilem abundantiam? Audi sapientem medicum, qui & ipsum docet justitiæ sanguinem minuendum. *Noli, inquit a, nimium esse justus.* Simile est & istud Apostoli *b*. *Non plus sapere, quam oportet, sed sapere ad sobrietatem.* Cui putas venæ parcendum est, si & justitia, & sapientia egent minutione? *Quis enim sanguis utilior?* Illud tamen memento, nec nimis justum, justum: nec ebriam (ut ita loquar) sapientiam oportet sapientiam nominari. Sic nimirum & in sanguine corporis invenire est, ubi excreverit nimis, non jam nutrimentum afferre corpori, sed detrimentum. Quamobrem si peccare delectat adhuc, sanguis vitiosus est, & minuere festinato. Si vis agere pœnitentiam, castigare ut oportet membra, corpus affligere, judicare te metipsum, ut non incidas in manus Dei viventis: justum id quidem, sed ne quid nimis. Alioquin reprimendus est fervor immoderatus, ne noceat unitati, serviat indiscretioni.

Quis sanguis vitiosus, qui abundans in anima minuendus.

a Eccl. 7. c
b Rom. 12. a**

In ipsa etiam justitia & sapientia datur excessus.

S E R M O C I X.

De inani splendore Virtutum cavendo.

* Matt. 25. a*

CAveamus Fratres, ne vasorum interim vacuo splendore decepti, sero conqueri habeamus quod lampades nostræ extinguntur. Ego enim reor minimè fuisse accensas, quæ tunc videntur extingui. Sic nempe habes: *Simile est regnum cælorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas. Accipientes dixit, non accedentes.* Quomodo enim accenderunt, quæ non sumpserunt oleum secum? Aut ubi ignis materia defuit, quomodo ignis fuit? Aut lucet castitas etiam ex seipsa. Sed quanto lucidior lampas ardens, quam sine igne, tantò pulchrior casta generatio cum charitate. Sic & à cæteris voluptatibus temperantia & patientia in adversitatibus, honestas in conversatione, & circumspectio in sermone, elemosyna quoque & ejusmodi opera pietatis naturali quadam placere gratia, & velut ingenito decore etiam apud fatuas virgines retinere videntur. At quoniam vitrea magis quam ignea claritate fulgebant, eo ipso lampades suas arbitrabantur extingui, quo nimirum inanem hunc splendorem ab æterna conspexerint luce reprobati.

S E R M O C X.

De allocutione hominis ad seipsum, vel animam suam.

* 1. Cor. 2. c

* Psal. 62. a

* Psal. 41. b
* Psal. 145. a
* Psal. 102. a

Quanta est miseria nostra, & indigentia nostra quam multiplex! Etiam verbis opus habemus. Et cum utrumque sit miserum, non jam mirum quod inter nos: mirum magis, quod etiam ad nosipsum. *Nemo scit quæ sint in homine, nisi spiritus hominis qui est in ipso a.* Chaos magnum inter nos firmatum est, nisi interveniente quasi instrumento verborum fiat adinvicem transitus quidam cordium in communicatione cogitationum. Hac necessitate inventa sunt verba: Quis nesciat? Veruntamen & nosipsum verbis jam alloqui necesse est. *Nonne Deo subiecta eris anima mea?* Propheta ait b: *Ab ipso enim salutare meum.* Et cui non frequenter necesse est animam revocare suam, advocare rationem suam, suos convocare affectus? Cui non opus est crebrò seipsum convenire verbis, increpare minis, sollicitare monitis, urgere accusationibus? Quin etiam ratioçiniis suadere expedit: quale est: *Ab ipso enim salutare meum;* & consolari aliquando, juxta illud c: *Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me?* Et interdum velut excitare & dicere: *Lauda anima mea Dominum d.* Et nonnunquam diligentius commonere de quibus oportet, ut est e: *Benedic anima mea Domino, & noli oblivisci omnes retributiones eius.* Nempe cor meum dereliquit me, & necesse habeo ad meipsum, imò ad me alterum loqui. Atque id interim tantò amplius, quantò minus sum. adhuc reversus ad cor, reversus

in

in me, unitus denique mihi ipsi. Nam ne invicem quidem erit jam verbis uti, ubi in unum utique virum perfectum occurremus omnes. Opportunè igitur linguæ cessabunt; nec medius requiretur interpres, ubi usque adeo medium omne charitate constraverit ille unicus mediator, ut & nos in unum facti simus in ipsis, qui verè sempiternæque unum sunt, Deo Patrè, & ipso Domino Iesu Christo.

S E R M O C X I . †

De Fide, vitâ & moribus contestanda. seu de sex Testimoniis Deo perhibendis.

A Eternam cælestis patriæ, ad quam nostra peregrinatio suspirat, felicitatem, & contra gehennæ paratos impiis cruciatus, omnem excedere humani non modo corporis sensum, sed etiam intellectum cordis, nemo dubitat, qui vel nomine tenus est fidelis. Atque utinam viveret in omnibus fides ista, & credulitatem, ut dignum erat, sequeretur hinc quidem desiderium, inde timor. Quid est enim, quod non optamus etiam per medios enses, aut si oporteret, semijusti declinare miseriam tantam, & ad tantam accelerare gloriam, nisi quod insensibilis est, & mortua fides nostra? Accedit sanè ad cumulum infelicitatis, salutis impedimentum, occasionem perditionis nostræ, quod in æstimatione finis utriusque affectio nostra iudicio non consentit; vel in consideratione viarum ne ipsum quidem satis tenemus iudicium veritatis. Nec mirum si nulla virtutum delectatione movetur desiderium, quod etiam circa illam æternam beatitudinem torpet: aut si præsentem non metuit amaritudinem peccatorum, qui ne ipsa quidem parata diabolo & angelis ejus æterna supplicia pertimescit, nisi quod in cæteris utrinque consuevimus, ipsa quorum vicinior nobis experientia est, etsi longè minora sunt, vehementius & jucunda appetere, & formidare molesta.

Illud satis mirari nequeo, cur fides nostra in præsentibus titubat, quæ de futuris tam certa videtur. Sic fatui filii Adam non iudicantes, neque quod verum est, discernentes, cum promissiones habeatis vitæ eius quæ nunc est, pariter & futuræ, in ea quam protinus est experiri, omnino incredulos vos exhiberis & infideles; ut palam fieri videatur, nonnisi ad cumulum damnationis relictam nobis fidem futuræ promissionis. Id ipsum sanè considerare est & de comminatione. Nonne enim idem ipse, qui paratum asserit electis regnum *b*, reprobis ignem, eodem ore & eadem veritate testatur, laborare & oneratos esse, quicumque ad ipsam non accedunt: accedentes autem non defecturos *c*, ut est trepidatio pusillanimitatis humanæ, sed reficiendos ab ipso; qui regnum ineffabiliter delectabile pollicetur: ipse jugum suum suave & onus leve esse testatur *d*. Qui æternam beatitudinem promittit in patria, præsentem quoque requiem &

D d d d 2

refectio

† *Deest in aliis edit. Nunc primum editus ex antiquo Codice Spira allato. Genuinum Bernardi fatum esse, stilus & tota orationis textura convincit. Fidei languor & torpor causa nostræ in curanda salute reposita.*

a 1. Tim. 4. c. Cur tam parum nos moveant tum promissiones, tum comminationes divine.
b Matt. 25. c.
c Matt. 11. c.
d Ibid.
d Ibid.

•Esa. 54.

f Matth. 11. d

*Fideles male
videntes fidei
& Christo ipsi
derogant; imo
mendacem eum
faciunt.*

Rom. 3. a

1. Cor. 2. d

*Carnales ad cœ-
stia stupidi ri-
ent spem futu-
rorum, sola præ-
sentia estiman-
tes.*

Psal. 118.

Matth. 6. a

Matth. 25. a

refectionem repromittit in via. Denique Propheta loquitur dicens ^e. *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparavit Deus diligentibus se; & facile credimus universi.* Loquitur ipse Dominus Prophetarum ^f. *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: tollite jugum meum super vos, & invenietis requiem animabus vestris: jugum enim meum suave est, & onus meum leve.* Et quam multi averunt cordis aurem? nam corporis jam fortè non audent. Quid incredulitatis istud est? imò quid insanix? Quasi vero aut falli sapientia, aut fallere veritas possit. Quasi aut charitas quod offert, dare nolit, aut omnipotentia non valeat, quod promittit.

Quis enim hominum adeò voluptati & luxuriæ deditus est; qui non sobrietatem & castitatem magis eligeret, si certus esset, eas sibi delectabiliores fore? Quis tam ambitiosus, qui non inciperet vilitate omni & extremitate esse contentus, si ut verè est, dignitatibus universis sciret amabiliorem? Quis tam avarus, qui non omnino divitias sperneret, si jucundio rem crederet paupertatem? Nunc autem Christus frustra clamat de levitate oneris sui: sine causa jugum suave prædicat; quandoquidem ab ipsis qui Christiano censentur nomine, onus Diaboli, & jugum carnis, atque seculi huius delectabilius reputatur. Sed unde tibi vel inconsideratio tanta, quanta ab ipsis imponitur Domine Deus meus? Cur tam publica polliceris, quod tam facile deprehenderis non implese? Dulciorem super mel & favum spiritum tuum asseris: & ecce isti dulciorem invenerunt carnem venationis; carnem pro pudor! meretricis; seculi vanitatem. Væ miseris, de pari judicant, & tanquam amarum fastidiunt manna tuum absconditum, quod non gustaverunt. Sanè qui probaverunt utraque, ecce hi sciunt, quia Deus verax, omnis autem homo mendax ^f. Ipsorum proinde testimonia esse debuerant credibilia nimis: sed cum promissionibus tuis tuorum quoque experientia contemnitur & ridetur. Carnalis siquidem homo non percipit quæ sunt spiritus Dei, sed stultitia illi videntur ^g. Nec mirum, si experto non credit homini, qui Deo non credit promittenti. Ergò insani reputamur, qui crucem Domini prædicamus esse suavem: qui delectationem paupertatis magnificamus, extollimus humilitatis gloriam; eructamus delicias castitatis: Insanus nobiscum æstimetur & Propheta, qui dicit *delectatum se esse in testimoniis Domini, sicut in omnibus divitiis* ^h.

Vos qui sapientes estis in oculis vestris, non omnes, sed paucas, quas vel mendicare potestis, divitias divinis præferte testimoniis, ut nullum unquam habeat testimonium fides vestra. Penes vos fit in occulto, in abscondito, ubi ne ipse quidem videat Pater qui est in cœlis ⁱ; sed dicere possit, *quia nescio vos* ^k. Firmiter creditis Deum justum, veracem, remuneratorem, omnipotentem, summè bonum, æternum. Exhibete vos aspides surdas,

das, & obturantes aures, ne quando audiatis vocem improperantis, & dicentis; Credite: Ostende mihi fidem tuam sine operibus; quanti vobis constat. Viam autem testimoniorum nolite ingredi, quoniam ardua est, & aspera, & inambulabilis. Miseri & infelices, qui viam civitatis habitaculi non invenistis; & ideò erratis in invio, & non in via. Fines nempe viarum, quæ videntur vobis bonæ, quæ delectabiles vos esse judicatis, (neque enim veræ quidquam delectationis habent) demergunt in profundum inferni: ibi erit fletus & stridor dentium. Expergiscimini ebrii & flete, ne fletus ille perpetuus apprehendat incautos. *Cum enim dixeritis, Pax & securitas, tunc subitaneus vobis superveniet interitus tanquam in utero habenti, & non effugietis*¹. Meritò planè, qui non fugiendi tempus scienter amittitis, & refugitis effugiendi viam.

Orate, inquit Dominus^m, ut non fiat fuga vestra hyeme, vel sabbato. Fugite dum tempus est acceptabile, & via delectabilis exhibetur. Fugite sex diebus, quibus operari licet. Fugite in testimoniis sex illorum quæ supra tetigimus, justitiæ, remunerationis, veritatis, omnipotentia, summæ bonitatis, aternitatis, ne septimum, divini scilicet Zeli testimonium non tam detis, vel vitetis, quam sustineatis inviti. Genimina viperarum, quis vos docuit fugere à ventura irâⁿ? Via mortis est, in qua curritis, via perditionis; via cuius finis demergit in profundum inferni. Adhuc tamen spes est, quia necdum viæ, id est, vitæ finis advenit. Festinate prævenire finem: ne subitò præoccupati quacunq; cecideritis, ibi sitis. Venite filii; audite me. Viam salutis docebo vos: viam testimoniorum Dei, in qua delectemini & vos sicut in omnibus divitiis.

Sit prima dieta usque ad cor. Illuc nempe prævaricatores revocat vox divina^o; ubi testimonium *Iustitiæ* eius compunctionem generet & timorem. Hinc sanè procedat ad confessionem oris, ut non cunctemur etiam contra nosmetipsos perhibere testimonium *veritatis*. Quisquis enim coram hominibus erubuerit illam; hunc & illa erubescet coram Patre suo^p. Sequatur deinde possessionum distractio; distributio facultatum, sicut scriptum est^q. *Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi.* Et item^r. *Si vis esse perfectus, vade & vende omnia qua habes, & da pauperibus; & habebis thesaurum in Cælo.* Est enim in hac liberali effusione testimonium *largitatis divinae*, & copiosæ retributionis, ut qui sponte distribuit sua, indubitanter sperare videatur de manu Domini ampliora. Adhuc autem quantum quoque præbeas necesse est testimonium *omnipotentia*. Dico autem in corporis afflictione. Seminandum quippe est animale corpus, sed ut spirituale resurgat. Non tibi ergò, qui parcat corpori, de resurrectione & immutatione hæsitare videtur? Sic & qui non compungitur animo de justitia; & qui non confitetur, de veritate; & qui avarus est, de

D d d d 3

1 1. Theff. 5. a

m Matt. 24. b
Sex testimonia
Deo, sed de di-
vini attributa
perhibenda.

n Luc. 3. b

o Esaiæ 46. e
Testimonium
Iustitiæ,
Veritatis.
p Luc. 9. c

q Psal. 111. b
r Matth. 19. c
Testimonium
Liberalitatis.

Testimonium
Omnipotentia.

Testimonium
Bonitatis,

f Matth. 19. c

Testimonium
Aeternitatis,

Eccl. 27. b

Psal. 83.

Ioan. 14. a

retributione futura? Eodem quoque modo considerare est cetera quae sequuntur. Etenim si eousque proficias, ut propriae abrenuncies voluntati, certissimum illud est *divinae testimonium bonitatis*. Veniens nimirum non tuam, sed ipsius facere voluntatem, commendas magnifice, quam sic praefers, clamans non verbo, neque lingua, sed opere & veritate, quia nemo bonus nisi solus Deus.

Superest ut perseverantiae studeas. Haec enim viae consummatio est, & testimonium habet *aeternitatis*. Imago siquidem aeternitatis divinae, perseverantia est conversationis nostrae; ut quomodo ipse est, ita & nos firmus in hoc saeculo, incommutabilitatem illam pro modulo possibilitatis nostrae imitantes. Hinc quippe Sapiens ait ^t, *Stultus ut luna mutatur; sapiens permanet ut sol*. Haec ergo via, dilectissimi, ambulate in ea, cum ascenderitis de virtute in virtutem, videbitur Deus Deorum in Sion ^u. Ad cuius gloriam visionis ipse nos perducatur Dominus virtutum & Rex gloriae, qui est via, veritas, & vita ^x, Iesus Christus Dominus noster.

PARVI SERMONES,

I.
a Ioan. 5. b
b Esai. 66. g

Tres sunt qui testimonium dant in caelo, Pater & Filius & Spiritus sanctus a. Tres in terra; spiritus, aqua, & sanguis. Similiter in inferno, ut in Esaias legimus ^b. *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur*. Duo mala sunt vermis & ignis: altero roditur conscientia, altero concremantur corpora. Tertium additur desperatio, quae in eo utique intelligitur quod dicitur, morietur, & non extinguetur. His qui in caelo sunt, datur testimonium beatitudinis: his qui in terra, justificationis: his qui in inferno sunt, damnationis. Primum testimonium est gloriae, secundum gratiae, tertium irae.

II.

De Spiritu sancto testatur Scriptura, qui procedit, spirat, inhabitat, replet, glorificat. Procedere dicitur duobus modis: unde, & quod. Unde? à Patre & Filio. Quod? Ad creaturam. Procedendo praedestinat: spirando vocat quos praedestinavit: inhabitando justificat quos vocavit: replendo accumulatur meritis, quos justificavit: glorificando ditatur praemiis, qui accumulavit meritis.

III.

Spiritus sanctus arguit mundum de peccato quod dissimulat: de iustitia quam non ordinat, dum sibi non Deo eam dat: de iudicio quod usurpat, dum tam de se quam de aliis temere iudicat.

IV.

Gen. 1. a

Usque hodie in civibus Babylonis aquarum effusio, id est confusio cogitationum, terram facit inanem & vacuam. Dum enim fluctuat circa carnem cogitatio universa, nullum ex ea sperare est fructum salutis. Dividantur ergo aquae ab aquis ^a, quatenus anima quoque (ut dignum est) partem sibi vendicat sollicitudinis & meditationis. Sanè inferiores certis limitibus coerceantur, certis contineantur alveis, necessitatis terminos non excedant,

excedant, proinde superiores copiosius dilatentur. Ex hoc sanè dat Dominus benedictionem, & terra nostra dabit fructum suum b.

Cum in populo Dei carnales alii sint, & alii spirituales: nec illi tamen aeternorum, nec isti carent omnimodo temporalium desiderio. In eo sanè distant, quòd plus alia appetunt alii, & secundum ea quæ præferunt, aut spirituales, aut carnales judicantur. Hinc est quòd in benedictionibus Jacob & Esau, & ros cæli, & terræ pinguedo nominatur, sed non eodem ordine in utroque. *Det tibi Deus de rore cæli & de pinguedine terra abundantiam*, ait Isaac ad Jacob a. Ad Esau verò: *In pinguedine terræ*, inquit, & *in rore cæli desuper, erit benedictio tua*. Quid autem singuli præferant, à studiis eorum & sollicitudinibus innotescat.

b Psal. 84. b
V.

Mors peccatorum pessima a. Mala in amissione mundi, quia non possunt sine dolore separari ab eo quem diligunt. Peior in dissolutione carnis, à qua evelluntur eorum animæ à spiritibus malignis. Pessima in tormentis inferni, quando corpus & anima perpetuis simul addicuntur ignibus. Econtrario bonorum mors optima, quoniam quidem fit ibi quies à labore, fit jucunditas de novitate, fit securitas de æternitate.

VI.

De stercore boum lapidatus est piger. Eccli. 22.

Bovès sunt qui in opere Dei strenue exercentur: qui seminant in lacrymis, sed in gaudio metent. Isti sanè quæcunque sunt mundi huius arbitrantur ut stercorea. Piger verò, cuius sabbata videntes hostes derident, dehonestatur ab hostibus in ocio suo sicut boves strenui in laboribus suis honestantur à Deo. Quem enim maligni spiritus pigrum vident ac spiritualia exercitia, in cogitationibus eius ingerunt importune terrena: velut de stercore boum massas coagulantes, & pigrum, sicut dignus est, lapidantes.

VII.

Osculetur me osculo oris sui. Tria sunt oscula, reconciliatoriū, muneratoriū, contemplatorium. Primum ad pedes, secundum ad manum, tertium ad os sumitur. In primo accipitur remissio peccatorum, in secundo munus virtutū, in tertio cognitio secretorum. Vel ita, osculum doctrinæ, naturæ, gratiæ.

VIII.

Duo sunt ubera sponsæ: congratulatio & compassio. Gemina lactis species: exhortatio & consolatio. Tria unguenta: compunctio, devotio, pietas. Compunctio de recordatione peccatorum, devotio de recordatione beneficiorum, pietas ex consideratione miserorum.

Cant. 1. a

IX.

Revertere revertere Sunamitis, revertere revertere ut intueamur te. Revertere primò ab inepta lætitia, revertere secundò ab inutili tristitia, revertere tertio ab inani gloria, quarto revertere à latenti superbia. Inanis gloria est quæ ab ore hominum venit extrinsecus. Superbia latens oritur intrinsecus. Cum hæc omnia vitia reliquerit anima, intuebitur eam sponsus eius. Ob hoc autem debet ab aliis abstinere, ut digna fiat eius complexibus. Unde & ad eam dicitur; *Revertere revertere, ut intueamur te*.

X.

Cant. 6. d

Pastorum

XI. Pastorum est, vigilare super gregem propter tria necessaria, videlicet ad disciplinam, ad custodiam, ad preces. Ad disciplinam, propter morum correctionem, ne grex commissus propria molestia deficiat. Ad custodiam, propter diabolicam suggestionem, ne hostili sedueatur calliditate. Ad preces, propter tentationum instantiam, ne vincatur à pusillanimitate. In disciplina rigor justitiæ, in custodia spiritus consilii, in prece affectus compassionis.

XII. Duas ad intelligendum se condidit universitatis auctor creaturas; Hominem & Angelum. Hominem justificant fides & memoria: Angelum beatificant intellectus & præsentia. Et quia homines quandoque perdendi sunt ad æqualitatem Angelorum, necesse est ut interim justificentur per fidem, & proficiant ad intellectum. Scriptum est enim, *Nisi credideritis, non intelligetis*. Itaque fides, via est ad intelligendum: nam mundatur cor fide, ut intellectus videat Deum. Similiter & memoria Dei, via est ad præsentiam Dei. Qui enim hic habet mandatorum ejus ut ea faciat memoriam, merebitur quandoque ut ejus quoque videat præsentiam Angeli Dei in celo: habemus & nos ejus fidem & memoriam in mundo.

XIII. Pars tua sumus Domine, quam tulisti de manu Amorrhæi in gladio & arcu tuo *a*. Gladius tuus sermo vivus & efficax *b*. Arcus tuus incarnatio tua, Ibi enim velut curvato sapientiæ ligno, & pio quodam modo flexa divinitate, nervus carnis vehementer extensus, & humanitas ineffabiliter aucta cognoscitur. Pars ergo tua sumus & populus acquisitionis tuæ *c*, quem acquisisti verbo prædicationis, & mysterio incarnationis.

XIV. In circumcisione Domini nec nervus rumpitur, nec os comminuitur, ut robustiora quæque & firmiora serventur illæsa. Aperitur autem cutis, amputatur caro, sanguis effunditur, ut illecebrosa mollities castigetur. In carne quidem peccatum quod in ea manet intellige, porro in cute operimentum ejus, in sanguine vero incentivum. Hæc igitur vera circumcisio spiritu non litera, si velamen excusationis & dissimulationis per compunctionem cordis, & confessionem oris amoveas: si peccati consuetudinem correctione conversionis abscindas: si denique, ut necessarium est, occasiones quoque peccati & fomitem fugias concupiscentiarum.

XV. *Obtulerunt Magi Domino Aurum, Thus, & Myrrham*. Hæc fortassis pro loco & tempore necessaria videbantur. Auri precium ob paupertatem: Myrrhæ unguentum ob infantilis (ut assolet) corporis teneritudinem: Thuris odorem ob sordidam stabuli mansionem. Nos verò quoniam illa jam omnia transferunt, offeramus ei acceptabiliora munera; myrrhæ unctioem in communionem socialis vitæ, thuris speciem in suaveolentiam bonæ famæ, auri splendorem in conscientie puritatem, quo videlicet nec de officiosa conversatione familiarem gratiam, nec de laudabili opinione inanem

inanem gloriam, sed honorem Dei, & fratrum utilitatem quærere studeamus.

Ante omnia sine murmuratione sint fratres, Fortè aliqui leve peccatum astimant murmurare : sed non hic, qui ante omnia monet esse cavendum *a*. Puto autem ne illum quidem leve reputasse, qui murmurantibus agebat *b*: *Non contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum*. Nos enim quid sumus? Sed ne illum quoque qui dixit *c*: *Non murmura veritis sicut quidam murmuraverunt, & perierunt ab exterminatore*. Illo nimirum exterminatore, qui positus est in hoc ipsum, ut à terminis beatæ illius civitatis arceat murmurantes, & longè faciat à finibus eius : cui dicitur *d*: *Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion, qui posuit fines tuos pacem*. Nihil enim commune habent murmur & pax, gratiarum actio & detractio, zelus amaritudinis, & vox laudis. Itaque in ore trium & talium testium stet hoc verbum, ut pestem istam murmurationis summopere nobis noverimus esse cavendam.

Tres sunt quibus reconciliari debemus, hominibus, Angelis, Deo. Hominibus per aperta opera, Angelis per occulta signa, Deo per puritatem cordis. Nam de operibus quæ coram hominibus facienda sunt scriptum est: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant vestra opera bona, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est*. De Angelis dicit David *b*: *In conspectu Angelorum psallam tibi*. Occulta autem signa sunt gemitus, suspiria, usus ciliicii, & cætera poenitentia insignia, quæ Angelis placent. Unde est illud *c*: *Gaudium est Angelis Dei super uno peccatore poenitentiam agente*. Ut autem Deo reconciliemur, nec operibus, nec signis, sed puritate & simplicitate cordis indigemus. Scriptum est enim *d*: *Beati mundo corde; quoniam ipsi Deum videbunt*. Et illud *e*: *Si oculus tuus fuerit simplex, &c.*

PARABOLA I.

De Pugna spirituali.

Rex dives & præpotens Deus omnipotens filium sibi fecit hominem, quem creaverat, cui sicut puero delicato pædagogos delegavit legem, prophetas, cæterosque tutores & actores usque ad præfinitum tempus eius consummationis. Instruxit eum & monuit, Dominum paradisi constituens; omnesque thesauros gloriæ suæ ei ostendens & repromittens, si se non derederet. Et ne quid deesset bonis eius, etiam liberum arbitrium ei indulxit, ut bonum eius esset voluntarium, non coactum. Accepta licentia boni & mali, cœpit eum tædere bonorum suorum, à concupiscentia sciendi bonum & malum. Egressus igitur de paradiso bonæ conscientia, nova quærens quæ nesciebat, qui nulla adhuc nisi bona noverat, paternis legibus & pædagogis relictis manducavit de ligno scientiæ boni & mali contra vetitum patris : & abscondens se miser & fugiens à facie Do-

XVI.

a Philip. 2. b
b Exod. 16.
c 1. Cor. 10.

d Psal. 147.

XVII.

a Matth. 5.

b Psal. 137.

c Luc. 15. b

d Matth. 5. a
e Matth. 6. c

*Homo creatus
filius Dei.*

*Lib. arbitrio
donatus.
Curiositate ab-
ducitur.*

Sermones S. Bernardi.

E e e e

mini,